

İBRET'NÜMÂ

Seri No: 10

Sivas
Nisan 2015

ibret'nümâ
Erol Çöm

Sivas Belediyesi Yayın Kurulu
Prof. Dr. Recep Toparlı
Prof. Dr. Hüseyin Akkaya
Prof. Dr. Alim Yıldız
İbrahim Yasak
Murat Kıral

Kapak Hattı
Cafer Kelkit

Kapak ve Dizgi
Ajans Simendifer

ISBN:

Baskı:

İBRET'NÜMÂ

HAZIRLAYAN
Erol ÇÖM

İÇİNDEKİLER

TAKDİM

Anadolu'nun en kadim şehirlerinden birisi olan Sivas, yüzyılların birikimiyle oluşan tarihî ve kültürel zenginliğe sahiptir. Selçukludan Osmanlıya ve Cumhuriyet'e uzanan medeniyet yolculuğunda, Sivas hem ülkemizin en önemli şehirlerinden birisi hem de bu topraklarda yaşayan insanlarımızın müreffeh ve huzurlu bir hayat sürmelerinin mekânı olmuştur hep.

İnanıyoruz ki; çağdaş kent yönetimlerinin fonksiyonel amaçları arasında şehirleri fiziksel çehreleri ve altyapılarıyla yaşanabilir mekânlar yapmaya uğraşmaları kadar, üzerinde yaşayan insanları, kültürel damarlarından besleyecek kanalları destekleyerek, çağın gelişen imkânlarıyla buluşturan ortam ve imkânı sağlamaya yönelik görevleri de bulunmaktadır.

Bu çerçevedeki belediyecilik anlayışımız içerisinde, tarihten gelen kültürel mirasımızı yeni kuşaklarla buluşturmak ve özellikle bugünün ve geleceğin daha yaşanılabilir bir şehrine hizmet etmek gayesindeyiz. Güzel şehrimizin tarihî dokusunu korumaya ve ön plana çıkarmaya yönelik projelerimizle birlikte, insanımızın yaşadığı coğrafya ile barışık olması için nezih ve estetik iskân mekânları ve sosyal donatılar, ulaşım imkânları ve yeşil alanlar oluşturmanın gayreti içerisindeyiz. Bunlara yönelik geniş kapsamlı projelerimizi uygulamaya koymaktayız.

Yine bu şehrin insanlarının kültürel ve sosyal ihtiyaçlarını gidermek amacıyla konserler, şiir dinletileri düzenlemekte, panel ve sempozyumlar yapmaktayız. Ayrıca bu şehrin geçmişteki değerli ve yol gösterici şahsiyetlerinin eserlerini günümüze aktarmanın çabası içerisindeyiz.

İşte bu kitapla, kültürel çalışmalarımızdan bir örneği daha sizlere sunmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Şemseddin Sivasî Hazretleri şehrimizin önemli bir değeri ve şahsiyetidir. Gerek yaşadığı dönemde gerekse beş yüz yılı aşkın bir süredir bu coğrafyada saygı ile anılan mümtaz bir velidir. Gerek Meydan Camisi'ndeki irşatlarıyla gerekse kaleme aldığı birçok eseriyle insanların huzur ve saadeti için önemli bir görevi ifa etmiştir. Sivas Belediyesi olarak şehrimizin mutasavvıf ve ilim adamı olan Şemseddin Sivasî'nin eserlerini bir külliyat olarak yeni kuşaklarla ve ilim dünyasıyla buluşturmanın sevincini yaşıyoruz. "Şemseddin Sivasî Külliyatı" projesinin hazırlanmasına öncülük eden Yayın Kurulu'na ve "İbret'nümâ"yı hazırlayan değerli hocamız Erol Çöm'e teşekkür ediyorum.

Güzel şehrimiz için daha nice eserler yayımlamak dileğiyle…

Sami AYDIN

Sivas Belediye Başkanı

ŞEMSEDDİN SİVASÎ

Hayatı

Tokat'ın Zile kasabasında 926/1520 yılında doğmuştur. Adı Ahmet, künyesi Ebü's-sena, lakabı Şemseddin, şiirde kullandığı mahlası Şemsî'dir (Muhammed Nazmî, vr. 32a). Esmer olduğu için Kara Şems diye meşhur olmuştur. Tanınmış bir Halvetî şeyhi ve velut bir müellif olarak hayatının en verimli çağlarını geçirdiği Sivas'ta Şems-i Azîz lakabıyla da anılır. Babası Muhammed Ebü'l-Berekât, Halvetî şeyhlerinden Amasyalı Hacı Hızır'ın halifelerindendir. Muharrem, İbrahim ve İsmail adında üç kardeşi vardır. Bunlardan Muharrem ve İbrahim kendisinden büyüktür. Âlim olmaları sebebiyle bu iki ağabeyin, onun yetişmesinde büyük emekleri geçmiştir.

Şemseddin Sivasî yedi yaşında Zile'de ilk tahsiline başlar. Bilahare Tokat'a ağabeyleri Muharrem ve İbrahim Efendilerin yanını gönderilerek orada devrin büyük âlimlerinden Arakiyecizâde Mevlâna Şemseddin Efendi'nin derslerine devam eder. Kısa zamanda naklî ve aklî ilimlerde büyük başarılar kazanır. Daha sonra İstanbul'a giderek tahsilini tamamlayıp Sahn medreselerinden birine müderris olur (Müstakimzâde, vr. 11a-12a, Bursalı 1318: 7-8).

Şemseddin Sivasî'nin müderrisliği çok kısa sürmüştür. Bir gün kazaskeri ziyarete gittiğinde mevki ve makam isteyen bazı müderris ve kadıların bu isteği dile getirirken nasıl küçüldüklerini görüp tiksinmiş ve bunun üzerine müderris-

lik görevini bırakmıştır. İstanbul'dan ayrılıp hac vazifesini yerine getirmek üzere Hicaz'a gitmiş, hac dönüşü Zile'ye yerleşerek halka vaaz vermeye ve öğrenci okutmaya başlamıştır. Şöhreti yavaş yavaş çevreye yayılan Şemseddin Sivasî, Amasya'ya otuz kilometre mesafedeki Azinepazarı köyüne giderek babasının şeyhi Amasyalı Hacı Hızır'ın halifelerinden Muslihuddin Efendi'ye bağlandı. Şeyhinin vefatı üzerine önce Tokat'a, bilahare Zile'ye dönerek öğrenci yetiştirmeye devam etti. Bir müddet sonra Tokat'a gelen Halvetî büyüklerinden Şeyh Abdulmecid Şirvanî'ye intisap etti.

Abdulmecid Şirvanî'ye on bir yıl hizmet eden Şemseddin Sivasî, seyr-i sülukunu tamamlayarak hilafet aldıktan sonra Zile'ye dönüp halkı irşat etmeye başladı. Şöhreti yavaş yavaş çevre illere yayıldı. Bu esnada Sivas valisi Hasan Paşa (?-974/1567) Sivas'ta 972/1564 yılında bir cami yaptırmış, günümüzde Meydan Camisi diye anılan bu camiye vaiz ve halkı irşat etmek üzere bir şeyh arayışına girişmişti. Hasan Paşa araştırmaları sonunda Şemseddin Sivasî'yi bu iş için en ehil aday olarak görüp Sivas'a davet etti. Bu daveti kabul eden Şemseddin Sivasî, ailesi ve bir kısım talebeleri ile birlikte Sivas'a göçmüştür. Kendisi için yaptırılan dergâha yerleşerek orada zahirî ve batınî ilimleri öğretmek suretiyle pek çok talebe ve mürit yetiştirmiş, Meydan Camisi'nde verdiği vaazlarla halkı aydınlatmıştır.

Şemseddin Sivasî, Şems-i Tebrizî ve Ak Şemseddin ile birlikte Türk tasavvuf tarihindeki üç Şems'ten biridir. Sivas'ta yaşamasına ve eserlerin çoğunu burada vermesine rağmen şöhreti İstanbul'a kadar ulaşmıştır. Sultan III. Mehmet ile 1005/1596 yılında Eğri Seferi ve devamında yapılan Haçova Meydan Muharebesi'ne katılmıştır. *Peçevî Tarihi* ha-

riç, Şemseddin Sivasî ile ilgili bilgi veren tarih kitapları ve onun hakkında yazılan menakıpnamelerin hemen hemen hepsi savaştan önce padişaha zaferi müjdelediğini, bunun üzerine sultanın arzusu ile savaşa katıldığını, bir ara harbin en şiddetli anında ordunun bozulma ihtimali baş gösterince, duası ve üstün gayretleri sonucunda savaşın kazanıldığını kaydederler (Muhammed Nazmî, vr. 58a-61b; Müstakimzâde, vr. 20a-21b; Peçevî 1283: II/200, 290; Naîmâ 1281: I/372; Hammer 1333: VIII/40-41; Uzunçarşılı 1983: III-I/78).

Şemseddin Sivasî, Haçova Zaferi'nden sonra İstanbul'da biraz istirahat edip Sivas'a döner. Kısa bir müddet sonra Rebiyülevvel 1006/Ekim 1597'de Sivas'ta vefat eder. Naaşı Meydan Camisi'nin kuzey tarafında, çıkış kapısına üç dört adım mesafede, sağlığında camiye gidip geldikçe biraz durup dua ettiği yere defnedilir. Cenaze namazını damadı Şeyh Recep Efendi kıldırmış olup cenazesine Sivas ve çevresinden başta devlet adamları, şeyhler, âlimler, salih kişiler olmak üzere altmış binin üzerinde insan katılmıştır.

Vefatı için pek çok tarih manzumesi kaleme alınmıştır. İkinci mısrasının harflerinin toplamı ebcet hesabıyla 1006 yılını veren,

Kadriyâ târîh-i fevtini dedim
"Nüh felek Şemsi tulundu nûr ile" (1006/1597)

> Ey Kadrî! Ölüm tarihini şöyle dedim: "Dokuz feleğin güneşi, nur ile battı."

beyti kaynaklarda yer alan bu tarih manzumelerinin en yaygın olanlarından birisidir. Şemseddin Sivasî'nin vefatından üç yıl sonra kabri üzerine yaptırılan türbesi Meydan Camisi avlusunun kuzey kısmında bulunmaktadır. Yapıldığı günden bugüne kadar Sivas ve çevresinde halkın

önemli bir ziyaret yeri olan bu türbenin kapısı doğuya bakmaktadır. Kapının üzerine sülüs hatla yazılan kıt'anın dördüncü mısrası ebcet hesabıyla türbenin yapılış tarihini vermektedir. Türbenin tarih mısrasını da içeren kitabesi şöyledir:

Şehr-i Sivâs içre cânâ işbudur
Şeyh Şemsüddîn Kutb'un meşhedi
Dedi Kadrî künbedi târîhini
"Nûrla olsun musaffâ merkadi" (1009/1600)

> Ey can! Sivas şehri içinde Şeyh Şemseddin'in yattığı yer burasıdır. Kadrî, kümbedinin tarihini şöyle dedi: "Mezarı nurla tertemiz olsun."

Tarikati

Şemseddin Sivasî, Zile ve çevresinde önemli bir vaiz ve müderris iken Halvetî tarikatına girmiş, meşhur Halvetî şeyhlerinden Muslihuddin Efendi'ye, onun vefatından sonra Tokat'a gelen Halvetî büyüklerinden Şeyh Mecdüddin Şirvanî'ye bağlanmış, onların nezareti altında manevi merhaleleri kısa zamanda aşarak tesiri günümüze kadar devam eden önemli bir Halvetî şeyhi olmuştur. Halvetî tarikatı içerisinde yeni bir şube kurmuş, şiirde kullandığı Şemsî mahlasına izafeten kurduğu şube, Şemsiyye adı ile anılmıştır. Sivas ve çevresinde yaygın olan Şemsiyye şubesi, yeğenleri Abdülmecid Sivasî ve Abdülahad Nuri vasıtasıyla Sivasiyye adını alarak İstanbul'da da yayılmıştır.

Şemsiyye şubesinin tacı, üç parça sarı çuhadan meydana gelmektedir. Tacın üst kısmında tepeye doğru küçülen üç daire ile tepede bir düğme yer almaktadır. Şemsiyye şubesinde açık zikir(celî zikir) esas olup zikir yapılırken halka-

lar oluşturularak deveran yapılır. Şemseddin Sivasî, Halvetîlikte Esmâ-i Seb'a denilen *Lâilâheillallah, Allâh, Hû, Hak, Hay, Kayyûm, Kahhâr* esmâlarına *Kâdir, Kavî, Cebbâr, Mâlik, Vedûd* isimlerini ilave ederek zikre esas olan Esmâ-yı Hüsnâ'yı on ikiye çıkarmıştır. Şemsiyye şubesinde halvet, riyazet, mücahede çok çetin ve kuvvetlidir (Sâdık Vicdânî 1990: 251; Gölpınarlı 1979: XI/423).

Edebî Şahsiyeti

Şiirlerinde Şemsî mahlasını kullanan Şemseddin Sivasî'yi divan edebiyatından ziyade tekke edebiyatına mensup şairler arasında değerlendirmek daha doğru olur. O, Halvetî tarikatı içerisinde Şemsiyye kolunu kurmuş, şöhreti İstanbul'a kadar yayılmış bir mutasavvıftır. Pek çok mutasavvıf müellifte de görüldüğü gibi onun gayesi, edebî eserler vermek ve bu eserlerle şöhrete kavuşmak değil, tasavvufî görüşlerini geniş halk kitlelerine ulaştırmaktır. Bu sebeple eserlerinde didaktik taraf ağır basmaktadır. Tasavvuf onun eserlerinde bir süs, bir estetik motif değil, âdeta o eserlerinin var oluş sebebidir. Camide vaazları, tekkede sohbetleri ile halkı irşat ettiği gibi, aynı zamanda yazdığı manzum ve mensur eserlerle edebî ve ilmî seviyesi yüksek olan seçkin tabakayı da aydınlatmıştır.

Yer yer Arapça, Farsça isim ve sıfat tamlamalarına tesadüf edilse de Şemseddin Sivasî'nin şiirleri sade bir Türkçe ile kaleme alınmıştır. Onun şiirlerinde Arapça ve Farsça zincirleme terkipler, anlaşılması zor girift ifadeler, iç içe girmiş edebî sanatlar, âdeta bilmeceyi andıran mazmunlar fazla görülmez. Tevhid, münâcat, naat vb. gibi dinî muhtevalı türlerde dil ağırlaşsa da bu özellik onun şiir dilini anlaşıl-

maz hâle getirecek kadar değildir. Dili açık, yapmacıksız ve pürüzsüzdür. Didaktik yönü ağır basmakla birlikte içten içe tasavvufî yönü dikkati çeken bir lirizm görülür.

Şemseddin Sivasî'nin edebî kişiliği ile ilgili dile getirilen bu özellikler tasavvufî muhtevası, samimi ve lirik ifadesi ile çok sevilen aşağıdaki şiirde apaçık görülmektedir. Şemseddin Sivasi'nin *Divan*'ının pek çok yazma nüshasında bulunmayan, Bursalı Mehmet Tahir'in *Osmanlı Müellifleri* (1333: I/95), Hocazade Hilmi'nin *Ziyâret-i Evliyâ* (1325: 92-93), Sadettin Nüzhet Ergun'un *Türk Musikisi Antolojisi* (1943: 210) vb. gibi sonraki kaynaklarda bazı farklarla kaydedilen bu şiirin iki yazma *Divan* nüshasını (*Dîvân-ı Şemsî,* Süleymaniye Ktp. Uşşâkî Tekkesi Bl. Nr. 95. vr. 79b; Süleymaniye Ktp. H. Şemsi F. Güneren Bl. Nr. 30. vr. 12b) karşılaştırarak tespit edebildiğimiz şekli şöyledir:

Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr olmadan
Kenz açılmaz şol gönülde tâ ki pür-nûr olmadan

Sür çıkar gayrı gönülden tâ tecellî kıla Hak
Pâdişâh konmaz sarâya hâne ma'mûr olmadan

Mest olan mestâne geldi tâ ezelden tâ ebed
İçtiler aşkın şarâbın âb-ı engûr olmadan

Mest olanların kelâmı kendiden gelmez velî
Pes "Ene'l-Hak" nice söyler kişi Mansûr olmadan

"Mûtû kable en-temûtû" sırrına mazhar olan
Bunda gördü haşr [ü] neşri nefha-i sûr olmadan

Hak cemâlin Ka'be'sini kıldı âşıklar tavâf
Yerde Ka'be gökyüzünde Beyt-i Ma'mûr olmadan

Bir aceb sevdâya düşmüş tutuşur Şemsî müdâm
Hakk'a makbûl olmak ister halka menfûr olmadan

Şiirleri, saf şiir açısından değerlendirildiğinde Şemseddin Sivasî, devrin Fuzulî (888/1483-963/1556), Bakî (933/1526-1008/1600) gibi birinci sınıf şairlerinin yanı sıra ikinci sınıf bir şair sayılabilir. Bir sanatkâr olarak Şemseddin Sivasî'nin dikkate değer tarafı mesneviciliğidir. Bu husus günümüze kadar tezkirecilerin ve edebiyat araştırmacılarını dikkatlerinden kaçmıştır. İlk olarak Hüseyin Akkaya onun bu yönünü dile getirmiştir (1997: I/133). Tespit edilebildiği kadarıyla muhtelif kütüphanelerde bulunan on bir manzum eserinden dokuz tanesi mesnevidir. Manzum eserlerinden *Divan* ve *Terceme-i Kaside-i Bürde* haricindeki *Süleymâniyye, İbret-nüma, Mevlid, Gülşen-abad, Heşt-Bihişt, Mir'atü'l-Ahlak, Menakıb-ı İmâm-ı A'zam, İrşadü'l-Avam, Umdetü'l-Huccac* isimli mesnevileri nazar-ı dikkate alınınca onun hamse sahibi bir şair olduğu görülür. Hatta bu dokuz mesneviye *Divan*'ı da eklendiğinde onu iki hamse sahibi şair olarak kabul etmek gerekir. Türk edebiyatında sayıları sınırlı olan Ali Şir Nevaî (845/1441-907/1501), Hamdullah Hamdî (853/1449-909/1503), Taşlıcalı Yahya (ö. 990/1582) vb. şairlerin yanında Şemseddin Sivasî'yi de hamse sahibi bir şair saymak lazımdır.

Şemseddin Sivasî'nin şiirleri musikişinaslar arasında da rağbet bulmuş, divanından seçilen bazı eserleri başta Neyzen Derviş Mehmed (XVII. asır), Ali Şiruganî Dede (ö.

1126/1714), Hammamîzade İsmail Dede Efendi (1191/1778-1262/1846) vb. gibi meşhur bestekârlar tarafından bestelenmiştir. Farklı sanatkârlar tarafından 9 defa bestelenen "Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr olmadan" mısrasıyla başlayan şiir, bestekârların en çok rağbet ettikleri şiirdir. "Cânân ilinin güllerinin bâğı göründü" mısrasıyla başlayan şiir ise 7 ayrı beste ile onu takip eder. Şemseddin Sivasî'nin toplam 21 şiirine 48 beste yapılmıştır (Türabi 2010: 16). Şemseddin Sivasî'nin şiirlerine en çok beste yapan bestekâr ise onun yedinci göbekten torunu ve Sivas'taki Şemsiyye Dergâhı'nın on birinci postnişini Şeyh Hüseyin Efendi'dir (ö. 1279/1862). Şeyh Hüseyin Efendi, Şemseddin Sivasî'nin 12 ayrı şiirine 14 beste yapmıştır (Güneren 2000). Bir güfte şairi olarak Şemseddin Sivasî'nin etkisi günümüzde hâlâ devam etmektedir. Erol Başara (d. 1955), Selahattin Eyyubi Işıksal (d. 1957), Mustafa Hakan Alvan (d. 1970) vb. gibi yaşayan pek çok bestekâr, onun şiirlerine yeni yeni besteler yapmaktadırlar (Akkaya 1997: I/134; Türabi 2010).

Eserleri

Şemseddin Sivasî, çoğu dinî, tasavvufî sahada olmak üzere manzum ve mensur yirmi dört eser vermiştir. Bu eserlerden on ikisi manzum, on ikisi mensurdur. Manzum eserlerinin tamamı Türkçe olup mensur eserlerinden iki tanesi Arapça, diğerleri Türkçedir.

Manzum eserleri şunlardır:

1. *Divan: Divan-ı Arifane, Divan-ı İlahiyat, Divan-ı İlahiyat ve Gazeliyyat* adları ile de anılan bu eser bir divandan zi-

yade divançe mahiyetindedir. Dört yazma nüshaya dayanılarak yayımlanmıştır (Toparlı 1984). Bu yayında murabba şeklinde bir tevhid, gazel tarzında beş naat, doksan dokuz gazel, dört murabba, iki muhammes, bir kıta ve sekiz müfred vardır. Dört manzume hece vezniyle, diğerleri aruz vezniyle kaleme alınmıştır. Divan'daki şiirlerin hemen hemen tamamı dinî-tasavvufî mahiyettedir.

2. *Süleymâniyye:* Süleyman Peygamber ile Sebe Melikesi Belkıs arasında geçen kıssayı Kur'an-ı Kerim'deki anlatımıyla işleyen 1684 beyitlik mesnevidir. Eser, Türk edebiyatında Süleyman Peygamber ile Sebe Melikesi Belkıs'ın kıssasını müstakil olarak işleyen yegâne mesnevidir. Süleymâniyye yayımlanmıştır (Akkaya 1997).

3. *İbret-nüma:* İranlı meşhur mutasavvıf şair Feridüddin Attar'ın (?-618/1221) *İlahi-name* isimli mesnevisinin serbest tercümesi mahiyetinde 4890 beyitlik bir mesnevidir (Çöm 2010). Eser; peygamber kıssaları, evliya menkıbeleri ve İslam tarihinden seçilmiş 100 hikâye ve bu hikâyelerden sonra "İbret" başlığı altında kıssadan hisse özelliğindeki öğütleri içeren bölümlerden oluşmaktadır.

4. *Mevlid:* Hz. Muhammed'in doğumundan vefatına kadar hayatının önemli safhalarını, faziletlerini, mucizelerini konu alan 1217 beyitlik mesnevidir (Aksoy 1980).

5. *Gülşen-abad:* Şemseddin Sivasî'nin en dikkate değer eserlerinden biri olup 557 beyitlik küçük bir mesnevidir (Aksoy 1986). Temsilî mahiyette bir eserdir. Gül, şeyhi; diğer çiçekler de müritleri temsil etmektedir. Vahdet-i vücud ve daha başka tasavvufî meseleler çiçekler ara-

sında geçen konuşmalarla anlatılmıştır. Şemseddin Sivasî'nin didaktik ifadeden kurtularak şiiriyeti yakaladığı mesnevilerinden biridir.

6. *Heşt-Bihişt:* Dört makam ve her makamı ikişer ravzaya ayrılarak tertip edilen 2882 beyitlik mesnevidir (Buluz 1997). Birinci makam adil devlet başkanlarına, ikinci makam ilmi ile amil âlimlere, üçüncü makam cömert zenginlere, dördüncü makam ise fakirlere ayrılmıştır. Zaman zaman ele alınan konu ile ilgili hikâyelere de yer verilmektedir.

7. *Mir'atü'l-Ahlak:* Nasihat-name türünde 4520 beyitlik dinî, tasavvufî bir mesnevidir (Toker 2010). Eser, güzel ahlakın anlatıldığı on bab ve kötü ahlakın işlendiği on fasıldan meydana gelmektedir.

8. *Menakıb-ı İmam-ı A'zam:* Hanefî mezhebinin kurucusu İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin (80/699-150/767) hayatını, menkıbelerini anlatan bir mesnevidir. İlk baskısı 1291/1874'te İstanbul'da yapılan bu matbu nüshaya göre 2913 beyittir. Bu mesnevinin kaynaklarda geçen diğer adı *Kitabü'l-Hiyaz min-Savbi Gamami'l-Feyyaz'*dır (Kâtip Çelebi 1972: II/1839; Bağdatlı 1951: I/150; Gölpınarlı 1979: XI/423).

9. *İrşadü'l-Avam:* Dinî, tasavvufî nasihat-name türünde 255 beyitlik küçük bir mesnevidir (Akkaya 2003a).

10. *Umdetü'l-Huccac:* Hac farizasını yerine getirmek isteyenler için yazılmış, içerisinde gazel ve murabba nazım şekilleri ile kaleme alınan manzumelerin de bulunduğu 757 beyitlik bir mesnevidir. İsmi kaynaklarda *Menasik-i Hac, Menasikü'l-Hac,* yazma nüshasının başında *Kitabü*

Menasiki'l-Huccac şeklinde kaydedilmiş ise de eserde geçen "*Umdetü'l-Huccac* vurdum buna nâm" mısrasında da görüldüğü gibi (Toker 2009: 996) Şemseddin Sivasî bu mesneviye *Umdetü'l-Huccac* adını verdiğini söylemektedir. Eserde haccın umdeleri, nasıl yapılacağı mesnevi nazım şeklinin imkânları içerisinde anlatılır.

11. *Terceme-i Kaside-i Bürde:* Muhammed bin Saîd el-Bûsîrî'nin (?-695/1296?) hayatının sonlarına doğru yazdığı Hz. Muhammed övgüsünü içeren meşhur kasidesinin manzum tercümesidir. *Kasîdetü'l-Bürde* adıyla meşhur olan Arapça bu naatı Şemseddin Sivasî manzum olarak kaside nazım şekli ile tercüme etmiştir. *Terceme-i Kaside-i Bürde* Şemseddin Sivasî'nin 986/1578 yılında el yazısıyla yazdığı nüshaya göre 161 beyittir (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktb., NEK TY 03053).

12. *Pend-name:* Kaside kafiye düzeni ile kafiyelenen 69 beyitlik küçük bir eserdir. Aruz vezninin "Mefâîlün mefâîlün feûlün" kalıbıyla yazılmıştır. Eserde yazıldığı dönemin anlayışına uygun olarak dinî, sosyal ve ahlakî birtakım öğütler şiir dili ile ifade edilir.[1]

Mensur eserleri şunlardır:

1. *Menakıb-ı Çehar-yar-i Güzin:* Eser kaynaklarda *Menakıbü'l-Hulefa* (Kâtip Çelebi 1972: II/1841), *Riyazu'l-*

---

[1] Şemseddin Sivasî'nin *Pend-name* isimli eserini tespit ederek hazırladığı makaleyi yayımlamadan bize gönderip faydalanmamızı sağlayan değerli meslektaşım ve dostum Prof. Dr. Âlim Yıldız Bey'e teşekkür ediyorum.

Hulefai'r-Raşidin (Bağdatlı 1951: I/150) adlarıyla da geçmektedir. Başta dört halife olmak üzere sahabelerin ve ehl-i beytin menkıbelerini anlatan hacimli bir eserdir. *Menakıb-ı Çehar-yar-i Güzin* çok sevilmiş ve okunmuştur. Bu sebeple ilk baskısı 1258 [1842] olmak üzere İstanbul'da defalarca basılmıştır.

2. *Menazilü'l-Arifin:* Dört bölüm hâlinde; Allah, nefs, dünya ve ahiret konularını anlatan bir eserdir. Yer yer konularla ilgili rubailer de vardır

3. *Umdetü'l-Edib fi't-Ta'allümi ve't-Te'dib:* Farsçadaki edat ve harflerin görevlerini açıklayan gramerle alakalı küçük bir eserdir. *Umdetün fi-Lügati'l-Fürs* (Kâtip Çelebi 1972: II/1171; Bursalı 1318: 12; Hocazâde 1325: 92), *Umdetü'd-Dini fî-Kava'id* (Bağdatlı 1951: I/150) adlarıyla da anılmaktadır.

4. *Emr-i İlahi ve Hüccet-i İlahi:* Emr-i bi'l-ma'ruf konusunu tasavvufî açıdan ele alan küçük bir eserdir. Kaynaklarda *Hüccet-i İlahiyye* (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95), *El-Hüccetü'l-İlahiyye* (Bağdatlı 1951: I/150) adlarıyla da geçmektedir.

5. *Es-Safayıh fî-Tercemeti'l-Levayıh:* Molla Cami'nin (?-898/1492) tevhid ve vahdet-i vücud'la alakalı *Levayih* isimli Farsça mensur eserinin tercümesidir. Bu eser kaynaklarda *Es-Safayıhu fi't-Tevhid (*Kâtip Çelebi 1972: I/1079; Hocazâde 1325: 92), *Safa'ihu'n-Neva'ihi fi't-Tevhid* (Bağdatlı 1951: I/150), *El-Fesayih fî-Tercemeti'l-Levayıh* (Bursalı 1333: I/95), *El-Fesayih fi't-Tevhid* (Bursalı 1318: 12) olarak da geçer.

Bu eser, Bursalı Mehmet Tahir'in *Meşayih-i Osmaniyeden Sekiz Zatın Teracim-i Ahvali'*nde manzum veya mensur olduğu belirtilmeden *El-Fesayih fi't-Tevhid* adıyla kaydedilmiş, yine aynı yazarın *Osmanlı Müellifleri* isimli eserinde *El-Fesayih fî-Tercemeti'l-Levayıh* başlığıyla manzum eserler arasına alınmıştır. Kâtip Çelebi ve Hocazâde Hilmi *Es-Safayıhu fi't-Tevhid* adıyla, Bağdatlı İsmail Paşa ise *Safa'ihu'n-Neva'ihi fi't-Tevhid* adıyla manzum veya mensur olduğuna dair bir görüş belirtmeden zikretmişlerdir. Eser manzum değil mensurdur.

6. *Şerh-i Gazeliyyat-ı Sultân Murad-ı Salis:* Sultan III. Murad'ın (953/1546-1003/1595) Farsça bazı gazellerinin şerhidir.

7. *Nakdü'l-Hatır:* Musa Peygamber ile Hızır'ın, Kehf suresinde geçen kıssasının tasavvufî açıdan tefsiridir. Eserde, mevzu ile alakalı beyit, mesnevi ve rubailer de bulunmaktadır. Bu eserin adı kaynaklarda *Kıssa-i Musa ve Hızır* olarak da geçmektedir (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Hocazâde 1325: 92; Bağdatlı 1951: I/150).

8. *Şerh-i Terceme-i Ecvibe Ali bin Ebî Talib li-Es'ileti Kümeyl bin Ziyad:* Bu eser Mahmud bin Ali bin el-Kâşî'nin (?-735/1335) *Şerhu Su'ali Kümeyl bin Ziyad* isimli iki yapraklık Arapça eserinin genişletilmiş tercümesidir. Da'leb-i Yemanî ile Kümeyl bin Ziyad'ın sorularına Hz. Ali'nin tasavvufî ve kelamî açılardan verdiği cevaplardan oluşan kısa bir eserdir (Akkaya 2003b: 27-1/47-58). Kaynaklarda *Şerh-i Kelimat-ı Kümeyl bin Ziyad* adıyla da anılmaktadır (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Gölpınarlı 1979: XI/423).

9. *Dairetü'l-Usul:* İlm-i usule dair bir eserdir. Şemseddin Sivasî ilm-i usul konusunda bir eser yazdığını bizzat kendisi haber vermektedir (Şemseddin Sivasî, 1278: 163). Bu adla bir eser kaynaklarda da zikredilmektedir. Günümüze kadar bu eserin yazma nüshası tespit edilememiştir.

10. *Abdülvehhab-ı Gazi Menakıbı:* Şemseddin Sivasî'nin *Abdülvehhab-ı Gazi Menakıbı* adıyla iki varaklık Türkçe mensur bir risalesi Prof. Dr. Âlim Yıldız tarafından yayınlanmıştır (Yıldız 2013: 5-10). Bu küçük risalede Sivas'ın manevi bekçisi olarak kabul edilen ve Hz. Muhammed'in sancaktarı olduğuna inanılan Abdülvahab Gazi'nin menkıbesi anlatılmaktadır.

Arapça eserleri şunlardır:

1. *Hallü Ma'akıdi'l-Kava'id:* İbn Hişam'ın (?-762/1360) Arapça nahiv (sentaks) kaidelerine dair *Kava'idü'l-İ'rab* isimli eserinin şerhidir.

2. *Zübdetü'l-Esrar fi-Şerhi Muhtasari'l-Menar:* Nesefî'nin (?-710/1310) usul-i fıkha dair *Menarü'l-Envar* isimli eserinin Halebî (?-956/1549) tarafından *Muhtasarü'l-Menar* adıyla yapılan muhtasarına yazılmış bir şerhtir.

Kaynaklarda Şemseddin Sivasî'nin manzum eserleri arasında zikredilen *Terceme-i İlahi-name-i Şeyh Attar, Terceme-i Mantıku't-Tayr-i Şeyh Attar* adları ile geçen eserler (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Hocazâde 1325: 92; Bağdatlı 1951: I/150; Gölpınarlı 1979: XI/423) ayrı ayrı eserler olmayıp

Feridüddin Attar'ın *İlahi-name*'sinin manzum serbest tercümesi olan *İbret-nüma* isimli eserin farklı farklı adlandırılmasıdır. Yine yukarıdaki kaynaklarda Şemseddin Sivasî'ye izafeten *Terceme-i Pend-name-i Şeyh Attar* isimli tercüme bir eser daha zikredilmektedir. Bu eser de Feridüddin Attar'ın *Pend-name* isimli eserinin manzum tercümesi değil Şemseddin Sivasî'nin *Pend-name* adlı telif eseri olmalıdır. Yine Bursalı Mehmet Tahir'in *Mir'atü'l-Eşvak* adıyla manzum olarak kabul ettiği eser (Bursalı 1333: I/95) aslında *Mir'atü'l-Ahlak*'ın yanlış adlandırılması ile ortaya çıkmış bir eserdir. Bağdatlı İsmail Paşa, *Risaletü't-Te'vil* adıyla manzum mensur karışık olarak kaleme alınmış bir eserini daha zikretmektedir (Bağdatlı 1951: I/150). Günümüze kadar kütüphanelerde Şemseddin Sivasî'ye ait bu adla bir eser görülmemiştir. Şemseddin Sivasî'nin yukarıda zikredilen mensur eserlerine ilaveten kaynaklarda şu eserler de zikredilmektedir: *Cilau Uyuni'l-Ara'isi'l-Muhaddara* (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Bağdatlı 1951: I/150), *İlcamü'n-Nüfus* (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Gölpınarlı 1979: XI/423*), Letaifü'l-Ayat ve Nükuşu'l-Beyyinat* (Bursalı 1318: 12; 1333: I/95; Bağdatlı 1951: I/150), *Meclis* (Bursalı 1333: I/95), *Dürerü'l-Akaid* (Gölpınarlı 1979: XI/423), *Esrar-name Şerhi* (Uzunçarşılı 1983: III-I/114). Bu eserlerden *Dürerü'l-Akaid* Şemseddin Sivasî'ye değil, yeğeni Abdülmecid Sivasî'ye (971/1563-1049/1639) aittir (Gündoğdu 2000: 222). Diğerlerinin yazma nüshaları günümüze kadar kütüphanelerde tespit edilememiştir.*

---

* Şemseddin Sivasî'nin hayatı Prof. Dr. Hüseyin Akkaya tarafından hazırlanmıştır.

Mir'âtü'l-ahlâk

Mir'âtü'l-ahlâk dinî-tasavvufî muhtevalı bir nasihatnâmedir. Şair, eserine Mir'âtü'l-ahlâk adını verdiğini bildirmektedir:

Hemân dem kalbe ilhâm etti Hallâk
Dedim adın onun Mir'âtü'l-ahlâk (193)

Ancak bu isim, Hâtimetü'l-Kitâb'da Farsça tamlama şeklinde ve şairin yazdığı eserlerin isimleri sıralanırken de Mirkât-i Eşvâk ilavesiyle birlikte verilmiştir:

Ona sâmin durur Mir'ât-i Ahlâk
Yaraşır ger desem Mirkât-i Eşvâk (4503)

Eserin ismindeki bu ikilik hem kütüphane kataloglarına hem de şair hakkında bilgi veren eserlere yansımıştır. Kütüphane kataloglarında ve kaynaklarda Mir'âtü'l-ahlâk, Kitâbu Mir'âtü'l-ahlâk, Mir'ât-i Ahlâk, Mir'âtü'l-ahlâk ve Mirkâtü'l-eşvâk, Mir'âtü'l-ahlâk ve Mişkâtü'l-eşvâk, Mir'âtü'l-ahlâk ve Müşevviku'l-eşvâk isimleriyle karşılaşıyoruz. İsimdeki bu karışıklık aynı zamanda Şemseddin-i Sivasî'nin eserleri sayılırken Mir'âtü'l-ahlâk'ın farklı adlarla tekrar edilmesine sebep olmuştur.

Eser, H.996 Recep / M.1588 Mayıs ayında bitirilmiştir. Şair Mir'âtü'l-ahlâk'ın telif tarihini eserin sonunda açıkça belirtir. (4490-4491. beyitler)

Mirâtü'l-ahlâk, klasik mesnevî plânındadır: giriş bölümü, konunun işlendiği bölüm ve bitiş bölümünden meydana gelmektedir.

Giriş bölümü iki ayrı "tevhid" ile başlar. Farklı vezinlerdeki üç "na't"ı, dört halifenin ve Hz. Peygamber'in ashâbının övüldüğü "medhiye" takip eder. Mir'âtü'l-ahlâk'ın tanıtıldığı "mukaddime" ile giriş bölümü bitirilir ve asıl konunun işlendiği bölüme geçiş yapılır.

Şaire göre insanın aklı ve nefsi sürekli savaşmaktadır. Bu savaşta aklın kazanması gerekmektedir. Hangisinin kazandığı ise kişinin ahlâkı ile anlaşılmaktadır. Ahlâkın özellikleri bilinirse aklın kazanması için gerekenleri uygulamak daha kolay olacaktır. Asıl konunun işlendiği bölüm, on bâb ahlâk-ı hamîdeye ve on fasıl evsâf-ı zemimeye ayrılmak suretiyle toplam yirmi ana başlıktan oluşur.

Ahlâk-ı hamîde; zikrü'l-mevt, kanaat, tevbe ve mücâhede, tevâzu, rızâ, ihlâs, şükr, cûd u sehâ, muhabbet ve şevk ile muhâsebetü'n-nefs alt başlıklarına ayrılır.

Evsâf-ı zemîme ise; tûl-i emel, hırs, şehevât, ucb, hased, riya, küfrân-ı ni'met, buhl, adâvet-i Hak ve ihmâl başlıklarını taşır. Mir'âtü'l-ahlâk'ta mesnevîyi oluşturan esas kısım bu bölümdür.

Eserde, ahlâkın iyi özelliği önce ele alınarak işlenmiştir. Devamında ise, bu iyi özelliğin tersi olarak bilinen huy ele alınmıştır.

Şair, her bâb ve fasılda yer alan ahlâk vasfını tarif eder, özelliklerini sıralar, bu vasıf hakkında öncelikle âyet ve hadis iktibasları yapar. İktibasta bulunacağını belirten şair, iktibası genelde Arapça tam metin hâlinde aktarır ve bunların anlamını açıklar.

Mir'âtü'l-ahlâk'ta yirmi beşi tam metin hâlinde beyitlerin arasında, elli altısı da beytin bütünlüğü içerisinde nâkıs iktibas olmak üzere toplam seksen bir âyet iktibası yer almaktadır.

Âyetleri hadisler takip eder. Hadislerin kullanımı da âyetler gibidir. Kırk üç tanesi tam metin olarak beyitlerin arasında, yedi tanesi nâkıs iktibas olarak beyit içinde, beş tanesi meâlen, yedi tanesi hikâye şeklinde hadis olduğu bildirilerek toplam altmış iki hadis iktibas edilmiştir. Dokuz hikâyede ise Hz. Peygamber ile ilgili hadiseler aktarılırken Hz. Peygamberin sözlerine yer verilmiştir.

Şair, anlattığı konuya âyet ve hadisleri delil olarak göstermektedir. Aynı amaçla aktardığı bilgilerin kaynağı olarak öncelikle İmamı Gazali'nin İhyâu Ulûmi'd-din ve Kimyâ-yı Saâdet adlı eserlerini belirtir. Şair; Fahreddin-i Râzî, Enes, İbni Sîrîn, Mevlânâ gibi isimleri de kaynak olarak saymıştır.

Bunlardan sonra da din büyüklerinin sözlerini bazen isim vererek aktarır ve konuyla ilgili gördüğü hikâyeler anlatır. Hikâyelerin hepsinde ayrı birer başlık bulunmamaktadır. Ancak şair, âyet veya hadis iktibasında bulunacağını belirttiği gibi hikâye anlatacağını, açıklayacağı konuyu da belirtir.

Mir'âtü'l-ahlâk'ta toplam yetmiş yedi hikâye anlatılmaktadır. Bu hikâyelerde İslam tarihinden konular ve başta Hz. Peygamber olmak üzere din büyüklerinin yaşadıkları ve onların aktardıkları anlatılmaktadır. Hikâyelerin kaynağı Mesnevî, Meâricü'n-nübüvve, İhyâu Ulûmi'd-din ve Kimyâ-yı Saadet gibi eserlerdir. Ayrıca eserdeki üç hikâye Kur'an-ı Kerim'den alınmıştır.

Ele alınan konunun farklı bir yönüne geçiş yapılırken "vasl" başlığı yer almaktadır ve hikâyelerin büyük bir kısmı bu bölümlerde anlatılmaktadır.

Her bâb ve fasl "münâcât" türünde beyitlerle bitirilmektedir. Bunların bir kısmında "münâcât" başlığı bulunmaktadır. Münâcâtlar genellikle bölüm sonlarında yer almakla birlikte bazen de konuya giriş, münâcât ile yapılmıştır. Konu başındaki münâcâtların amacı okuyucuyu karmaşık ve geniş olan konuya hazırlamaktır. Münâcât bâb sonunda ise şair, bu haslete kavuşmayı; fasıl sonunda ise bundan uzak durmayı niyaz eder.

Bitiş bölümünde ise "na't" ve "hâtimetü'l-kitâb" bulunmaktadır. Burada eserin ismi, telif tarihi bildirilmiş, zamanın padişahı Sultan III. Murad övülmüştür. Dikkat çeken bir husus ise şairin Sultan III. Murad zamanında kaleme aldığı eserleri isim belirterek telif sırasına göre saymasıdır. Mir'âtü'l-ahlâk dua niteliği gösteren beyitlerle sona ermektedir.

Mir'âtü'l-ahlâk'ta mesnevî nazım şekli kullanılmıştır. Ayrıca giriş bölümünde üç kaside ve bir nazm; hâtimede ise bir kaside bulunmaktadır.

Mir'âtü'l-ahlâk'ı vezni *Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün* kalıbıdır. Ancak, nazmın vezni *Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün*; kasidelerden birinde *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*; diğerinde ise *Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün* kalıbı kullanılmıştır.

Mesnevîde sadece bir beyit Farsça, on dokuz beyit Arapça, dört beyit de Arapça-Türkçe olmak üzere mülemmâdır. Bunun dışındaki 4500 beyit Türkçedir.

Telif tarihi (H.996/ M.1588) itibarıyla Mir'âtü'l-ahlâk, Eski Anadolu Türkçesine ait özellikleri tamamen yansıtmaktadır.

Şair, başta Türkçe olmak üzere Arapça ve Farsçayı çok iyi bilmektedir. Fakat bilinçli bir şekilde sade, anlaşılır bir dil kullanmıştır. Sanki kendiliğinden bir araya gelmiş, kolayca ifade edilmiş gibi görünen ifadeler, aslında ince ayrıntıya sahip dinî ve tasavvufî konulardır. Bunları herkesin kolay anlayacağı bir şekilde söylemek şairin ifade kabiliyetini ve engin tecrübesini göstermektedir.

Mesnevîde özellikle kötü ahlâkın anlatıldığı kısımlarda belirgin olarak hissedilen olumlu yaklaşım da şairin insan psikolojisinden ve eğitiminden çok iyi anladığını ispatlamaktadır.

Şairin başarısını ve sevildiğini gösteren diğer bir durum da kütüphanelerdeki Mir'âtü'l-ahlâk nüshalarının çokluğu ve iyi korunmuş olmasıdır.

İBRET-NÜMÂ

Bismillâhirrahmânirrahîm

Mefâ`îlün Mefâ`îlün Fa`ûlün
Fe-sübhâne'l-İlâhi'l-müste'âni
Lede'l-ehvâli fî-külli'l-evâni

Te'âla'llâhü an-derki'l-'ukûli
Meşûben bi'l-hatâyâ ve'z-zühûli

Erişmez zâtına gözler fe-hâşâ
Nice hamdin ede diller fe-hâşâ

Müsebbihtir eğerçi cümle zerrât
Vücûdu mümkinâtın sana mir'ât

Münezzehsin velî bu cümleden sen
Müberrâsın seni göz görmeden sen

Kelîl oldu senin na'tinde elsün
Alîl oldu senin derkinde a'yün

Mu'arrâsın hakîkat keyf ü kemden
Müberrâsın şehâ sebk-ı 'ademden

Cemâlin lem'ası her şey'de zâhir
Celâlinle olursun onu sâtir

Oluptur pertev-i rûyundan eşyâ
Velî yok nisbetin eşyâya hâşâ

Hakîkatsın velî mâhiyyetin yok
Su’âl olmaz senin mâ’iyyetin yok

Münezzehsin denilmez sana mâ-hû
Sezâdır ger desem her demde yâ hû

Eğerçi cüz’ ü kül senden hüveydâ
Hakîkat cüz’ ü küldensin müberrâ

Senin zâtında yoktur kayd u tahdîd
Senin zâtında yoktur hasr u ta‘dîd

Mu‘arrâsın ta‘alluk nisbetinden
Müberrâsın ta‘ayyün vasmetinden

Ehadsın vahdetin kılletten olmaz
Vücûdun şüphesiz ‘illetten olmaz

İşin hikmetledir yok sende a‘râz
Aceb bahşendesin min-gayri a‘vâz

Mekân senden dolu sen lâ-mekânsın
Zamân senden durur sen bî-zamânsın

Kamu senden nişân a‘râz u ecsâm
Velî sen bî-nişânsın ermez efhâm

Nişânın oldu şânından hüveydâ
Değil zâtın bu ortalıkta peydâ

Senin tekvînine ey Rabbe'l-erbâb
Oluptur cümle şey' âlât u esbâb

Der-Beyân-ı Temsîl-i Dünyâ vü Kâr-ı Hudâvend-i Te'âlâ

Meseldir bu cihân kânûna benzer
Kurulmuş telleri efsûna benzer

O kânûnun bu halk evtârı olmuş
Ser ü pâ bağlanıp pür-zârî olmuş

Komuştur her birini bir makâma
Düzen düzmüştür ona tâ kıyâme

Kaçan her hangisi şaşırsa perde
Verirler gûşmâlin ol makarda

Çeler dest-i kazâ kânûnı her bâr
Gelir her bir kılından türlü güftâr

Cihân içinde bu ef'âl-i şettâ
Kamu ol zahmeden oldu hüveydâ

Eğerçi zahme bir bu cümle âsâr
Olur eşyâ yüzünden hoş bedîdâr

Bırakır kimini halkın figâna
Safâ-y-ıla kimi eyler terâne

Kimin handân eder kimini giryân
Kime şâdî verir kimine ahzân

Düşürür gonca-veş kimini nâza
Kimin bülbül gibi salar niyâza

Kimin ma'şûk eder kimini âşık
Kimin Azrâ kılar kimini Vâmık

Kimin tûtî gibi pür-kâl eder ol
Kimin mâhî gibi hoş lâl eder ol

Kimi seg gibi yırtar merdümânı
Kimi merdümlük ile diker onu

Kimi âdil olup bulur kemâli
Kimisi zulm eder alır vebâli

Diyârından kimin âvâre eyler
Salar gurbetlere bî-çâre eyler

Ayırır yâr u dîldârından onu
Enîs eyler ona âh u figanı

Kimin bîmâr eder verir belâyı
Kimesne yoklamaz ol mübtelâyı

Kime sıhhat verir mesrûr u mağrûr
İbâdet lezzetinden dûr u mehcûr

Kimin zâkir kılar dilinde esmâ
Safâ-y-ıla eder ol zikr-i Mevlâ

Kimin gâfil kılıptır şöyle fahhâş
Gezer bî-hûdelikle merd-i kallâş

Zuhûr eyler cihândan bunca hâlât
Tasarruf Sâni`indir gayrı âlât

Hicâb oldu velî ef`âle ekvân
Sıfâta nite kim ef`âl-i elvân

Sıfâtı zâtının oldu hicâbı
Görem dersen onu kaldır nikâbı

Temsîl-i Dîger

Cihân bir deyr ü mi`mârı görünmez
Görinür sun`ı vü Bârî görünmez

Aceb deyr ü aceb sâni aceb kâr
Erişmez noktasına devr-i pergâr

Bu deyr içre kimisi nakşın ister
Kimi nakşı koyup nakkâşın ister

Tahayyürde kalıp efkâr-ı çâlâk
Dediler bi'z-zarûrî ***mâ-'arefnâk***

Nice Sahbân olanlar oldular lâl
Duyup hâli hemân-dem kestiler kâl

Aceptir bahr-i tevhîd-i hatarnâk
Düşer gird-âba onda nice çâlâk

Varamaz sâhiline İbn-i Sînâ
Kalıptır huşg-leb sâhilde tenhâ

Aceb hâ'il durur bu bahr-i tevhîd
Ki yoktur bunda hîç hasr ile ta`dîd

Yaraşmaz bunda hem teşbîh ü ta`tîl
Hulûl ü ittihâd icmâl ü tafsîl

Bu deryâ üzre efkâr-ı figâre
Oluptur hâr u has tarh et kenâra

Tutuptur rûy-ı deryâyı çü ağyâr
Görünmez bu sebepten bahr-i zehhâr

Gezen deryâ yüzünde hâr u hâşâk
Ne bilsin ka`r-ı yemde ez-dür-i pâk

Bilirsen bahre sen verdin hicâbı
Gidersen göresin deryâ-yı nâbı

Deniz ka`rındadır çün dürr-i vahdet
Ne verir zevrak-ı akla sibâhat

Ne zevrak ka`rına ne dür kenâra
Erer kalır bu ortada figâre

Uçamaz bunda bu aklın ukâbı
Fenâsın tîz bulur vehmin hubâbı

Yorulur i`timâd etme ukâba
Sanıp hayme gönül verme hubâba

Ne bilsin her tahâretsiz bu sırrı
Ki yanar Cebre'îlin onda perri

Bu tîhe ger uça hayl-i hayâlin
Geri evvelki menzildir me'âlin

Bu âklın ankebûtu sayd-ı ankâ
Eder mi bin kurarsa dâm-ı bâla

Ne denli çok olursa fikr ü kaydın
Megestir ancak ol dâmında saydın

Düşür bu dâmı şeh-bâza şikâr ol
Mukayyed olma kayda kâm-kâr ol

Muhassal bu arada fikr ü im`ân
Müfîd olmaz sana illâ ki hırmân

Gerektir bunda şâhım feyz-i Feyyâz
Ki onsuz yol varamaz merd-i murtâz

Münâcât-ı Kâdi'l-Hâcât

Hudâvendâ İlâhâ Pâdişâhâ
Kerîmâ kâm-bahşâ hoş-penâhâ

Seni bildir seninle hoş bekâ ver
Seni göster seninle hoş likâ ver

Anâsırdan gider bu eğri râyı
Bulam kalbinde Sâni`le bekâyı

Şol Evvelsin ki sana ibtidâ yok
Şol Âhirsin ki sana intihâ yok

Şu Zâhirsin ki görmez kimse ânın
Şu Bâtınsın ki gizlenmez nişânın

Şu Vâcibsin ki yoktur sana vâcib
Olamaz Cebre'îl bâbında hâcib

Şu sultânsın ki eşyâ sana sultân
Vücûb-ı zâtınâ hep cümle bürhân

Samedsin yok cihâna ihtiyâcun
Bu dünyâ şehleri kapında acun

Şu bahşîşi verirsin k'âb-ı hayvân
Kalıptır zulmet içre ona atşân

Aceb cûş eylemiştir yemm-i cûdun
Ki ondandır nemâsı her vücûdun

Sana lâyıktır el-hak pâdişâlık
Cihân senden bulur hep rûşenâlık

Ki bî-hayl ü haşem her ser-keşânı
Çelersin tîg-ı kahrınla hem-ânî

Ne tîgun görinür onda ne râyât
Ne tabl u ne alem ne cins-i âlât

Şu Kahhârsın ki hergiz kâhirin yok
Şu Cebbârsın ki cezmâ câbirin yok

Nesepsiz her zamân mevcûd olansın
Cihetsiz her mekân ma'bûd olansın

Alîmsin ilminin esbâbı yoktur
Hakîmsin hikmetin kessâbı yoktur

Şu Kâdîsin ki yoktur meyl ü cevrin
Şu Kâhirsin yerinde oldu kahrin

Cevâdsın yok durur cûdunda ağrâz
Şu Haysın ki hayâtın'irmez emrâz

Benim bir müflis ü uryân u muhtâc
Kapun sâ'illerinden ahvec ü aç

Eğer lütfunla bulam senden ünsi
Meges iken olam tâvûs-ı kudsî

Ne gam şâhım kapında rû-siyâham
Yem-i isyâna garkam pür-tebâham

Velî ummân-ı rahmet şöyle pür-cûş
Atâ-bahş u güher-pâş u hatâ-pûş

Olur bir katresi âlem-halâsî
Fe-temhu'l'cemme min-bahri'l-ma'âsî

Kâsîdetü Münâcât-ı Bârî Te`âla Celle Celâlüh
Fe'ilâtün Mefâ`ilün Fe`ilün
Ey ki her tâlibin temennâsı
V'ey ki her ârifin mu`ammâsı

Ez-mutî`ân u güm-reh-i âlem
Sanadır cümle şey'in îmâsı

Bâb-ı lütfundan eyleme mahrûm
Leyse min-bâbi cûdike ye'sî

Müstahakk-ı zekât-ı gufrânım
Amme fakrî ve temme iflâsî

Cûdunun bahrinin kenârı yok
Mülk-i dünyâdır onun ednâsı

Matbah-ı feyzinin zübâbıdır
Ehl-i ferş ile arş-ı a'lâsı

Pes niçin kat' edem recâ ondan
Çün budur ***zübbe âbe*** ma'nâsı

Hîç gider mi gedâ kapısından
Bir kerîmin ki olmaya lâsı

Lîk yol bulmasa kapına kul
Geçe gafletle subh u emsâsı

Ne kadar sa'y ederse zâyi'dir
Ona ger gel demezse Mevlâsı

Ey kerem kânı ma'den-i her cûd
Benven ol Abd-i zâyi' ü kâsî

Lutf edip bâb-ı lütfunu göster
Yok durur senden özge melcâsı

Eyleme Şemsîyi kapından dûr
Rabbenâ ağninâ 'ani'n-nâsi

Der-Medh-i Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem Salla'llâhu Aleyhi ve Sellem

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün
Elâ ey şems-i Yesrib mâh-ı Bathâ
Vücûdun nâkid-i nakd-i ***fe-evhâ***

Yüzündür mushaf-ı âyât-ı Rahmân
Yazılmıştır nu'ût-ı pâk-i Sübhân

Berâtın ***kum fe-enzir*** oldu muhkem
Ona tuğra durur ***va'llahü ya'lem***

Mübeşşirdir sana ***innâ fetahnâ***
Adâyı kahr eder ***innâ kefeynâ***

Nübüvvet kişverinin hânısın sen
Übîtü hânının mihmânısın sen

Muhakkak ***lî-ma'a'llâh*** mahremisin
Hakîkat Ka'besinin muhrimisin

Sen oldun ***küntü kenz***e hâssa miftâh
Sen idin ***kul kefâ*** sahnına seyyâh

Sen idin bâğ-ı kudsün mîve-çîni
Sen oldun râğ-ı ünsün şîve-bîni

Letâfet âsumânında kamersin
Zarâfet bûstânında semersin

Hâkâyık gülşeninin goncasısın
Ma`ârif sifrinin dîbâcesisin

Mü'eddebsin hitâb-ı ***fe'stakım***dan
Mü'eyyedsin kelâm-ı ***yentakım***dan

Elem neşrah aceb şerh etti sadrin
Rafe'nâdan bilenler bildi kadrin

Düşüptür zülfüne ***Ve'l-leyli*** tefsîr
Yüzüne ***Ve'd-duhâ***dan oldu ta'bîr

Kasem eder sana ***Tâhâ*** vü ***Yâsîn***
Ki sen mürseller içre müntehâsın

Mürebbâsı idin ***Ümmü'l-kitâb***ın
Sana ***ümmî*** onunçün dedi Rabbin

Çü ümmündür kitâb Rahmân mu`allim
Aceb mi etseler senden ta`allüm

Elinde tutmadınsa levh-i tıflân
Ne gam destinde idi levh-i Rahmân

Çi ger şakku'l-kalem etmedin ey şâh
Velî ***şakka'l-kamer***den oldun âgâh

Ne gam ger etmese tesvîd-i kırtâs
Gönüller pâsını silmişti çün tâs

Çü evvel sûrede sebt oldu ***El-hamd***
Elif lâm mîm ikincisinde peyvend

İşârettir elif lâm mîme tebdîl
Olup nâm-ı Muhammed ola tahsîl

Dedi pes ***zâlike lâ reybe fîhi***
Kitâbdır ya'nî ol zât-ı şerîfi

Muhammed nüshası ol sırr-ı ekber
Düşüptür nüsha-i Kur'âna mazhar

Muhammed pes bu bâğın goncasıdır
Kelâmu'llâhun ol dîbâcesidir

Arada olmasa ger mîm-i imkân
Ehad Ahmed olurdu eyle iz'ân

Eğer mîmden bakarsan ârifâne
Göresin onda vâcibden nişâne

Şu kim kaldırdı mîmi cem'a erdi
Sa'âdet buldu cem'u'l-cem'a erdi

Şular kim mîme baktı farka düştü
Erişmedi o cem'a harka düştü

Onunçündür dediler ***mâ-li-hâzâ***
Fe-fi'l-esvâki yemşî ve's-sahârâ

Gerektir pes bu remze ayn-ı irfân
Göre tâ kim durur ol sırr-ı Sübhân

Eğer olmasa keste ayn-ı irfân
Dönüp nâfir olusar eyle iz`ân

Bu remzi gerçi halka eyledim fâş
Velî hurşîdi görmez çeşm-i huffâş

Yerâhü men yerânî dedi ol şâh
Onat fehm eyle bunu olgıl âgâh

Gözünden illeti sil kalma a`mâ
Ki amyâ kopmayasın rûz-ı ferdâ

Kasîdetü fî-Medhi'n-Nebiyyi Salla'llâhu Aleyhi ve-Sellem

Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilün

Çünki zâtın müntehâdır vasfına yok intihâ
Olmadı mi`râcına sidre onunçün müntehâ

Kim ola na`tin beyânında senin bülbül ola
Gülşen-i evsâfına yol vermesen ey reh-nümâ

Rûyu üzre hâk-i pâyine varır her tîre-dil
Pertev-i envâr-ı merkadden bulam diye ziyâ

Yıllar ile nice mahmil bağlamasın hâciyân
Hâk-i pâyundan erer çeşm-i alîle tûtiyâ

Ravza-i pâkün türâbına yüzün ger sürmese
Merve hakkıyçün safâsız hâcî bulmaz rûşenâ

Çeşm-i ***mâ-zâğ***ın işitip cennet içre iki ayn
Âşık olmuş durmaz akar yaşı tâ yevme'l-likâ

Huccetin rûşen oluptur yoktur inkâra mecâl
Levh-i mahfûzda müseccel şâhidindir ***kul-kefâ***

Kankı sengîn-dil ola kim sana gönlün vermeye
Sahratu'llâhtan meğer duymadı Makdiste sadâ

Ermedi müşriklerin gûşuna sît-i da`vetin
Tutmuş iken âlemi ***hayyû 'alâ-hayri'l-verâ***

Sünnet-i garrân ile her kim ki tutmaz bunda üns
Hazretinle rûz-ı ferdâ olmayısar âşinâ

Ey yüzü emlah sözü ahlâ özü hayre'l-verâ
Aciz ü bî-keslerin sana kılıptır ittikâ

Bizi redd etme eyâ sultân-ı âlem arsada
Cem` olunca evvel âhir hizmete tahte'l-livâ

Yevm-i mahşerde serildikte simât-ı şefkatin
Re'fetin yeli esip cûş etse ummân-ı sehâ

Şol Burâkından inip bindikte himmet atına
Hem şefâ`at başını açtıkta ey kân-ı vefâ

Gerçi çoktur ümmetinden âciz ü bî-keslerin
Lîk yoktur ben tegi bir aç u uryânın şehâ

Hân-ı lutfundan recâya gelmişim ey dest-gîr
Dest-i men gîr ü begû ey müflis ü bî-kes biyâ

Gerçi Şemsî zerredir yolunda ey kân-ı kerem
Zerreye ger iltifât etsen olur şems-i duhâ

Hak seni meddâh iken ben kim olam medh eyleyim
Lîk maksûdum budur medhünle bulam i`tilâ

Bu kemâlât ile sen çün acze ikrâr eyledin
Ben bu acz ile demez miyim ki ***lâ-uhsî senâ***

Medh-i Âl ü Ashâb-ı Rıdvânullâhi Aleyhim Ecma`în

Fâ`ilâtün Fâ`ilâtün Fâ`ilât ün Fâ`ilün

Çok salât ile selâm olsun sana ashâbına
Çektiler i`zâz-ı dîn için cefâ-ender-cefâ

Râh-ı takvâda fenâya verdiler hep varını
Levm-i lâ'imden ve-lâkin etmediler ittikâ

Ceyş-i usrette gazâlar ettiler Allâh için
Cehd edip serrâda vü darrâda çektiler anâ

Medh-i Ebî-Bekri's-Sıddîk Radıya'llâhu Anh

Hâssa ol Sıddîk-ı Ekber ki dacî'undur senin
Her amelde sâbık idi demedi bir işte lâ

Hicret-i uzmâda evvel ol kuşanmıştır nitâk
Gâr-ı vahdette ma`iyyetle ivaz bulsa sezâ

Her ma`ârif ki cenâb-ı Lâ-Yezâlîden gele
Sadrına sabb eyleyip verdin cilâ-ender-cilâ

Sânî isneyn idi çün gâr-ı mehâfette o şâh
Hem ikinci oldu buldu hoş hilâfette velâ

Râh-ı Hakta çünki varın veriben giymişti şâl
Öykünüp cümle melekler giydiler kıldan Abâ

Çün yedi yıl zurrını ketmeyleyip keşf etmedi
Gönderip Cebbâr-ı âlem peykini kıldı Azâ

Medh-i Ömerü'l-Farûk Radıya'llâhu Anh

Hazret-i Fârûk-ı a`zam kim hilâfet tahtına
Çıktı vü saldı adâlet sofrasın etti salâ

Çün du`â etmiş idi ol servere Fahr-i Cihân
Verdi İslâma şeref dikti alem fevka'l-`ulâ

Ayn-ı adl olmuştu çünkim ism-i pâkün matla`ı
Adl ile oldu yine hem ibtidâ vü intihâ

Ayn-ı adl oldu nihâdında onun çün nusb-ı ayn
Ona feth oldu Arabla hem Acem buldu velâ

Hem buyurdu şânına kim şem`-i cennettir Ömer
Zî-fazîlet zî-kerâmet zî-şehâdet zî-bahâ

Hem buyurmuştur Ömer evvel geçiserdir sırât
Hil`ât-ı dârü's-selâmı ön giyendir bî-mirâ

Medh-i Osmân-ı Zi'n-Nûreyn Radıya'llâhu Anh

Hâce-i cennet selîmü'l-kalb dâmâd-ı Resûl
Hazret-i Osmân-ı Zi'n-Nûreyn hem sâhip-hayâ

Yûsuf-ı sânî buyurmuştur ona Sultân-ı dîn
Hem hayâsından utanırlar dedi ehl-i semâ

Arsa-i âlem onun ahdinde buldu devleti
Zîra ol yenbû`-ı hikmet idi hem Haktan hüdâ

Bey`atü'r-rıdvânda çün gâ'ib bulundu emr ile
Hoş bedel oldu onun destine dest-i Mustafâ

İşbu hâle reşk edip dediler onda hâzırûn
Biz de ol server gibi gâ'ip olaydık leytenâ

Medh-i Aliyyü'l-Murtazâ Radıya'llâhu Anh

Haydar-ı Kerrâr u bâbu'l-ilm ü kutbü'l-evliyâ
Sâkî-i kevser imâmu'l-halk ü hem şîr-i Hudâ

Sadr-ı pâki bahr-i irfân idi çün etseydi mevc
Hoş ***selûnî mâ-verâ'i'l-'arşi*** derdi ol hümâ

Kûh-ı hilm ü bahr-i ilm ü mahrem-i esrâr-ı dîn
Sâhib-i seyf-i şecâ'at şâhididir ***lâ-fetâ***

Server-i ehl-i velâyet muktedâ-yı sâlikân
Nokta-i pergâr-ı vahdet kâsir-i Lât u Uzâ

Ma'din-i dürr-i mürüvvet şâh-ı iklîm-i vefâ
Pes aceb midir onun şânında gelse ***hel etâ***

Muksim-i feyz-i İlâhî hem-ser-i bint-i Resûl
Delve-i bahru'n-neseb âli'r-Resûl-i murtazâ

Yâ İlâhî cümlenin ervâhına bizden selâm
Âlinin ashâbının hubbına eyle dilde câ

Gerçi bunda görmedük lâkin cinânında şehâ
Cem' edip biz kulların onlarla eyle âşinâ

Ey cehâletle taAssub sicnine mahbûs olan
Görmedin hubbun fezâsın eyledin ömrün hebâ

Cümlesi necm-i Hüdâdır seçmegil ashâbını
Kankısına iktidâ etsen bulursun ihtidâ

Serverân-ı dîn-i Ahmeddir kamusu bî-merâ
Bilmediler onları ashâb-ı buğz u iftirâ

Sâkî-i kevser olusardır sahâbe cümlesi
Anlara buğz eyleyen ol dem görüser mâ-cerâ

Der- Medh-i Reyhân-ı Cennet Hasan ü Hüseyn Radıya'llâhu Anhümâ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şol sa'âdet devhasında iki şâh-ı tayyibân
Kim birisidir Hasan biri Hüseyn-i erguvân

Ravza-i âlemde bunlar hoş nihâl iken aceb
Nice kıydı onlara kopardı dest-i zâlimân

Kokmağa yazıksınırken ol iki nâzük gülü
Koparıp pejmürde etti pençe-i sengîn-dilân

Bu mesâ'iple doluptur âlem içre âh u vâh
Gerçi onlar buldılar âlî-merâtib der-cinân

Şerha şerhâ oldu nice sîneler bu derd ile
İns ile cin yerde ağlar gökte hem kerrûbiyân

Ey nice diller kebâb oldu bu hasret nârına
Çarha gerdi nüh felek giydi kebûdun âsumân

Cümle deryâ telh olup kûr oldu nice çeşmeler
Lîk ol ayneyn için aynân Şemsî tecriyân

Der-Mehâmid-i Pâdişâh-ı İslâm Zıllu'llâh-ı Te`âlâ Ale'l-Enâm Nizâmü'd-Dünyâ ve'd-Dîn ebbetehu'llâhu Ale'ş-Şer`-i'l-Metîn A`nî Sultân Murâd Hân İbn-i Sultân Selîm Hân İbn-i Sultân Süleymân Hân Eyyede ve Ebkâhu Bi'l-`Adli İlâ-Âhiri'z-Zamân Âmîn Yâ Mû`în Yâ Müste`ân

Mefâ`îlün Mefâ`îlün Fa`ûlün
Elâ ey murg-ı fikret tûtî-i cân
Zebân-ı himmetindir şekker-efşân

Çü zıll-i Hak durur ol şâh-ı fâ'ik
Ne denli medh edersen ona lâyık

Ki zıll olmasa mazlûm içre mahsûs
Hemân-dem mûm olur mazlûm-ı me'yûs

Komış bu zılli pes mûm içre Hallâk
Havâdis şemsi tâ etmeye ihrâk

Husûsâ şâhımız Sultân Murâdı
Medâr etti keremden bize Hâdî

Selâtîndi eğerçi Âl-i Osmân
Aleyhim rahmetü'r-Rahmâni her ân

Edipti her birisi adl ü dâdı
Velî âlem henûz buldu murâdı

Cihân bâğına verdi tâze revnak
Bahâr-ı adl erişti şimdi el-hak

Gelir her gûşeden bûy-ı dil-ârâ
Bu devr içre bir oldu bâğ u sahrâ

Çü hâmûş idi bülbül oldu gûyâ
Bu gülşen içre şenlik buldu gûyâ

Çü ettim bûy-ı adlinden tenessüm
Senâsıyla n'ola etsem terennüm

Harîmine çü hâdimdir o sultân
Onunçün ona hâdim oldu şâhân

Veliyy-i Ka'be vü cem'-i Minâdır
Makâm-ı zemzem onunla ziyâdır

Safâ vü Merve vü mevkıfta hâlât
Onun sa'yıyladır gördünse bi'z-zât

Emîn-i ravza-i hatmü'r-rusüldür
Mu'în-i şir'at-ı hâdi's-sübüldür

Çü Beytü'l-Makdis onunla ziyâdır
Ona Rûhü'l-Kudüs dersem sezâdır

Adâlet nûrıla rûz oldu çün Şâm
Bu devr içre dahi ol görmez ahşam

Kesilmişti Yemenden bûy-ı Rahmân
Gelir oldu bunun yümniyle el-ân

Çün eder ravza-i dîni himâyet
Ona hâmî olur Haktan inâyet

Salâh ehlini eyler cûdu sîr-âb
Fesâd ehlini eyler kana gark-âb

Başın kaldıralı adli nehengi
İnine koydu hep gürg ü pelengi

Çekildi bîşesine hırs u hınzîr
Gezer âsûdelikle şimdi nahcîr

Şegâl ü rûbehin yoktur nişânı
Horûs bî-bâk okur oldu ezânı

Sa'âdetle geçelden tahta ol şâh
Tarîkın anladı küffâr-ı güm-râh

Salâya kalmamıştır ihtiyâcı
Elinde şabka başında harâcı

Salâh ile Hasandır hemçü Basrî
Ledünnîde şeh-i uşşâk-ı Mısrî

Oluptur sadr-ı pâki ilme mahzen
Müfîd ü muhtasardır onda her fen

Oluptur genc-i ilme râyı miftâh
Onunçün bezm-i mülke rûyu mısbâh

Hidâyetten buluptur çün inâye
Aceb mi irse Kâfîden kifâye

Menâr olmuş durur İslâma ol şâh
Ne var tavzîh ile söylerse her gâh

Salar yâkûtı pâya nazm u nesri
Ki yoktur kût-ı cân katında kadri

Sözü mazlûma kânûnu'ş-şifâdır
Mübârek tal'ati ayn-ı devâdır

Der-Beyân-ı Rumûz-ı Nâm-ı Fîrûz Murâd-ı Muzaffer-bâd Tâ Rûz-ı Tenâd

Mefâ`îlün Mefâ`îlün Fa`ûlün

Semâdan nâzil olmuştur çü a`lâm
Konulmuş her birinde türlü ahkâm

Nazar kılsan bu tertîb ü tekâlîb
Murâd üzre durur cümle esâlîb

Çü mîm olmuş idi İslâma makta`
Sa`âdetle edin onu matla`

Konaldan başına ol mîm-i millet
Kodu pâyine başın dâl-i devlet

Bu mîm ü dâl hakîkat oldular med
Bula ömr-i dırâz u mülk-i ser-med

Çü İslâm ile devlet oldular cem`
Bu cem`a rây-ı rûşen oldu hoş şem`

Ki bu sa`deyn içinde olmasa râ
Murâd olmazdı hâsıl ey dil-ârâ

Bu harflerden mürekkeb nâm-ı hoş-fâl
Murâd oldu cihân için be-her-hâl

Murâd olan medâr olur muhakkak
Cihân halkı derin devr etse elyak

Medâr oldu çü mazlûm için ol hân
Velî a`dâyı râddem der kıl iz`ân

Müsemmâ olalı bâ-nâm-ı meymûn
Cihân-dârım demektir onda mazmûn

Fasl-ı Du`â

Çün ey Şemsî senâya yok nihâyet
Du`â faslında eyle bezl-i himmet

Ki vâcibdir du`â-yı şâh-ı İslâm
Gerektir gâ'ibâne sa`y u ikdâm

Cihân tendir ona cân oldu sultân
Pes evvel cân gerektir eyle iz`ân

Çü cân râhat olursa ten dürüsttür
Du`â câna gerek sözüm dürüsttür

Du`âdır cümleden evlâ vü ahrâ
Du`â-y-ıla durur ûlâ vü uhrâ

Du`â-y-ıla döner bu sakf-ı ulvî
Du`â-y-ıla durur bu ferş-i süflî

Du`â-y-ıla oluptur feth-i İslâm
Du`â-y-ıla olur âgâz u encâm

Du`â leşker durur bî-tîg u hançer
Du`â leşkerden evvel işler işler

Du`â birle oluptur gökten imdâd
Şu gün kim Gazv-i Bedre oldu bünyâd

Du`â tîr-i belâya hoş siperdir
Onu ihlâs ile tutmak hünerdir

Otur pes hâne-i halvette tenhâ
Teveccüh eyle ol dergâha tenhâ

Recâ destini kaldır ol cenâba
Tazarru` eyle ol ni`me'l-me'âba

Du`â bizden icâbet ona lâyık
Taleb bizden i`ânet ona lâyık

Yaşun zih kıl kadin dönsün kemâna
Du`â tîrini ulaştır nişâna

Kasîde-i Du`â-yı Pâdişâh

Mefâ`îlün Mefâ`îlün Mefâ`îlün Mefâ`îlün

Dilerven şehriyârı âlemin devletle var olsun
Kamu eylüklere yâ Rab dü âlemde medâr olsun

İlâhî sırr-ı Kur'ânı o şâha reh-nümâ eyle
Ona feth ü zafer senden hezâr-ender-hezâr olsun

Hudâyâ Hızr u İlyâsı keremden hem- inân eyle
Sırât-ı müstakîm üzre ubûrı ber-karâr olsun

İlâhî re'fetin hakkı kemâl-i cûd u feyzinden
Hafîz ismine kıl mazhar ona Avnin hisâr olsun

Bitir yâ Rab murâdâtın dahi artur kemâlâtın
Müdemmer eyle a`dâsın ayakta târumâr olsun

Çü budur ravza-i dîni imâret eyleyen el-hak
Binâ-yı ömrü dünyâda Hudâyâ üstüvâr olsun

Sadâ-yı savleti şer`-i şerîfi eylesin i`lâ
Yücelsin kadri her sâ`at bu İslâma menâr olsun

Otursa kutb-ı sûrîdir tasarruf etsin âfâka
Binerse ger uğur olsun sa`âdetle süvâr olsun

Gazâ ettir gehî berre sa`âdetle erip birre
Semendi bastığı yerler ser-â-ser murgzâr olsun

Sabâ-y-ıla muzaffer kıl mehâbet birle kıl mansûr
Buna her kim demez âmîn ayaklarda gubâr olsun

Kemend-i kahrını yâ Rab musahhar eyle destinde
Gazâ ettikçe âhû-veş ona a`dâ şikâr olsun

Bi-hamdi'llâh zamânında oluptur ehl-i Hak gâlib
Yürüsün şöyle hizbu'llâh yanınca intisâr olsun

Çezilüp râyet-i İslâm erişsin şarka vü garba
Bulup nasr-ı Azîzi her cenâhı intişâr olsun

Kamu a`dâların yâ Rab müdemmer eyle kahrınla
Dalâle erişip sa`yi işi dâ'im hasâr olsun

İtâ`at etmeyen âsî belâdan olmasın hâlî
Ayağı bulmasın kefşi yeri bastıkça hâr olsun

Şular kim hakk ile âlem-penâha inkıyâd etmez
Tenezzülde olup emri velî mi`râcı dâr olsun

Olar kim Asker-i İslâma dilden etmedi yârî
Belâ vü mihnete yâr u işi dâ'im tebâr olsun

Hudâvendâ Murâd hânın müyesser et murâdâtın
Mükemmel et kemâlâtın cihân bâğında bâr olsun

İlâhî şâh-ı İslâmı cihân durdukça şâh eyle
Kapısında kamu a`dâ kul olsun halka-vâr olsun

Hudâyâ tâc-ı sultânî ki dört şey'den ibârettir
Mü'ebbed et Murâd Hâna hisâli bî-şümâr olsun

Adâlet tâcı başından ebed hîç olmasın mehcûr
Ma`ârif cübbesi dûşunda ol şâhın izâr olsun

Sehâvet keffini açsın kifâyet versin âfâka
Şecâ`attan kemer dâ'im miyânında şi`âr olsun

Sa`âdet tâcının terki bu dörttür olmasın terki
Ki terkisinde a`dâ kellesi dâ'im şikâr olsun

İlâhî evvelinden âhirin hayr eyle sultânın
Kamu eylüklere zâtı iki evde medâr olsun

Dahi âbâ vü ecdâdın Rahîmâ rahmete gark et
Cünûd-ı hûr u gılmâna şeh eyle tâcdâr olsun

Husûsâ şol Süleymân Hân ki vermişti gazâda cân
Cenâbından ona ihsân erer cennet-mezâr olsun

İbn-i 'Ömer Radıya'llâhü Anhüden rivayet edilmiştir. Resûlu'llâh şöyle buyurdu: "Allah bir emîr için hayır diledi mi ona doğru sözlü bir vezir nasib eder. Bu, ona unutunca hatırlatır, hatırladığı zaman da yardım eder" Sadaka Resulu'llâh (Eserde hadis metni Arapça olarak verilmiştir.)

Hudâyâ şol vezîr-i sâlihi her dem hümâm olsun
Kemâl eyle kamu kârın her işinde tamâm olsun

Tutulsun şer` ile eyvân sürülsün adl ile dîvân
Elinden gitmesin mîzân bu âlemde nizâm olsun

Çü budur Âsaf-ı devrî gidersin komasın cevri
Sa`âdetle olup ömrü makâmında müdâm olsun

Savâb u sıdkı destinde kemân eyle tutup her dem
Nişân-ı Haktan ayırma sözü sâ'ib sihâm olsun

Dirâset eyleyip şer'i firâset eylesin fer'i
Kavânîni tutup mer'î ona her kimse râm olsun

Vizâret gerçi bir kıldan sırât üzre yürümektir
Hudâyâ sen inâyet kıl ubûrı hoş-hırâm olsun

Hudânın sâyesi şehtir şehe ol düştü çün sâye
Erişsin zılline mazlûm sevinsin şâd-kâm olsun

Eğer zıll olmasa mazlûm olurdu şüphesiz ma'dûm
Döyer mi âteşe pes mûm bilâ-zıllin küdâm olsun

Onunçün zılli bağrına basıptır kimseye vermez
Hudâyâ hoş yerin bulmuş yerinde ber-devâm olsun

Gerektir şâh-ı âlemde vilâyet dahi zıllinde
Kerîmâ sen kerem irgür vilâyette be-nâm olsun

Eğer mazlûm içinden ol vilâyet vâvı ref' olsa
Cihân muzlim olur fi'l-hâl bu zulmette ne kâm olsun

Husûsâ nâm-ı meymûnı Mehemmeddir o düstûrun
Erip kadr ü şeref dâ'im ona devlet hıyâm olsun

Kamu erbâb-ı hâcâta çün ettin kıble kapısın
Açuk tut onu sedd etme ilâ-yevmi'l-kıyâm olsun

Adâletle bulup kuvvet tasarruf etsin âfâka
İtâʿat etmeyen tâgî tapusunda çü lâm olsun

Sehâvet sofrasın sersin dürülsün sofra-i Hâtem
Görüp ihsânını ahrâr kapısında gulâm olsun

Bu fânî devlet içinde sun ona devlet-i bâkî
Saʿâdet iki dünyâda cenâbından merâm olsun

Dahi şol sadr-ı devlette olan sâʾir vezîrâna
Hudâvendâ senin fazlın müdâm olsun müdâm olsun

Duʿâdan yeğ ne var eşref saʿâdet ehli katında
Pes ol sâhib-kemâl için benim tuhfem duʿâm olsun

Kelime-i Çend Ez-Hakîkat-i Hâl

Mefâʿîlün Mefâʿîlün Faʿûlün

Elâ ey husrev-i serdâr-ı âlem
Duʿâ-gûdur sana ahyâr-ı âlem

Hakîkatte Hudâdır cümleye şâh
Kamumuz bendedir ol Hazretuʾllâh

Ganîdir cümleden yok ihtiyâcı
Münezzehtir ne tahtı var ne tâcı

Tasarruf hep onundur zîr ü bâlâ
Velî bir bendesin eyler müvellâ

Onu mazhar kılar kudret yedine
Okunur sikke vü hutbe adına

Eder ol bendeye adl ile teklîf
Dahi ihsân ile envâ`-ı taltîf

Ona teshîr eder cümle fu'âdı
Bu emr ile ederler inkıyâdı

Yazılsa bir varak üstüne unvân
Bulup izzet olur mühr-i Süleymân

Ne iklîme varırsa işbu tuğra
Kabûl ile ona derler eta`nâ

Kime izzet verir kimine zillet
Kime devlet verir kimine uzlet

Kimin rızkın keser kimine rızk-dâd
Ferah verir kimine kime feryâd

Bu hâlât üzre emr-i pâdişâhî
Oluptur mazhar-ı emr-i İlâhî

Vü illâ pes nedir bu nakş u kırtâs
Ki bunca iş eder çınrıtmagıl tâs

Gerektir bendeye acz ile ikrâr
Ki kudretle vere ol Rabb-i Cebbâr

Lafz-ı adldeki ayn ki dâ'imâ âlem üzre meftûh olmuştur ve dil-i âlemiyân için dildir. Pes işârettir ki sultân-ı âdile mühimm olan ayn u dil-i re`âyâyı tîr-i zulmetten sıyânette mücâhid olup igmâz-ı aynı revâ vü sezâ buyurmamaktır

Nazar kıl ayn-ı âdil merdümâne
Nice çeşmin açıptır bu cihâna

Sa`âdetle oluptur dîdebânı
Ki kes görmeye devrinde ziyânı

Aceb âlî olurken ayn-ı âdil
Tevâzu`dan oluptur hoş fürû-dil

Ser-i âdil semâda gönlü yerde
Ki zıl dâ'im yaraşır yer yüzünde

Tekebbürle eğer zıll olsa bâlâ
Siper olmaz yeri mazlûma kellâ

Siper ol dâ'imâ mazlûma şâhım
Teb-i zulm ermeye tâ mûma şâhım

Gönüller yap du`âsın al fakîrin
Dil-i vîrânın âbâd et hakîrin

Hakâret çeşmi birle bakma mûra
Nedîm olmuş durur sâhib-Zebûra

Başın al zâlimin verme amânı
Elem olsun ona ancak kalanı

Adil bâzına aldır zâg-ı zulmü
Sarıp adlinle şâhım dâg-ı zulmü

Hikâyet-i Bîvezen-i Bâverdî ki Sultân Mahmûda Bir Avândan Bess-i Şekvâsında Dürüşt Kelimât İtmekle Tab'-ı Şâha Gazab Ârız Olup Tekrâr Ta'n-âmîz Kelimâtla Sükûn Bulup Dâd Ettiğidir

Oturmuştu meğer ol şâh Mahmûd
Gelip bir pîre-zen şekvâya çün dûd

Der ey sultân-ı dîn adl ile meşhûr
Ki ben Bâverdîyim ez-hıtta-i dûr

Var idi onda bir bâğ-ı ferâgum
Geçirmiştim onun içinde çağum

Elimden aldı şimdi bir Avânın
Bana zulm eyledi irgür amânın

Beni çıkardı içinden be-sad zûr
Oturdu îş u nûş içinde mesrûr

İşitip şeh onu emr etti fi'l-hâl
Onunçün yazdılar unvân u timsâl

Ki vardıkta bunun redd eyle bâğın
Geri ver kendiye dâr-ı ferâğın

Nice müddet gidip Bâverde erdi
Gelip ol zâlime ol emri verdi

Velî ol bed-sirişt-i merd-i nâ-pâk
İtâ'at etmedi ol emre bî-bâk

Bakup za'fına pes etti hayâlât
Dedi kaçan varır bir dahi heyhât

Yine îşine mağrûr oldu ol ûr
Şehe azm etti dîger zâl-i mehcûr

Gelir pes yine dâru'l-mülke ol zâl
Girip dîvân-ı şâha söyler ahvâl

Dedi şeh pes verin fermân-ı âhar
Tecâvüz etmeye bir dahi ol har

İşitti bunu ol zâl eyledi âh
Dedi emrin gerekmez bana ey şâh

Ser-â-ser kîl ü kâli n'eylerim ben
Müfîd olmaz misâli n'eylerim ben

Çün evvel imtisâl etmedi bî-bâk
Bu dem iltsem ediserdir onu çâk

Bu sözden tab`-ı şâh oldu gazabnâk
Dedi var gussadan saç başına hâk

Dili çâk oldu zâlin dedi ey şâh
Revâ mıdır bu söz ez-şâh-ı âgâh

Şu serde k'olmaya sevdâ-yı tenfîz
Ona lâyık durur hâk-i gam-engîz

Şeh oldur ki ola fermânı nâfiz
Yaraşmaz şahlığa pes merd-i âciz

İşitti şeh çü dil-rîşin cevâbın
Peşîmân oldu nerm etti hitâbın

Özür-hâh oldu ondan verdi fermân
Ki varsın bir gürûh ez-halk-ı dîvân

Ki şefkatsiz olalar ol kelâga
Onu ber-dâr edip dîvâr-ı bâğa

Asalar boynına fermân-ı şâhı
Ki buyruk tutmayan bulur tebâhı

Çü emr oldu yerine geldi me'mûr
Asıldı boynına fermân-ı mezbûr

Cihâna doldu bu salbin sadâsı
Bu işten İbret aldı mâ-`adâsı

Hayât oldu bunun mevti cihâna
Geri emn ü amân oldu cihâna

Dilerven husrevâ devrinde zullâm
Ola zıll-i zalîlin içre güm-nâm

Cihâna dik adâletle me'âlim
Adem câhına gitsin zulm ü zâlim

Fücûr ehlini şâhım etme vâlî
Ona verme vilâyette mecâli

Ki fâcir nefsine eyler adâvet
Olur mu gayrılar zıllinde râhat

Diyânet ehline vergil kazâyı
Ki süre şer' ile ol muktezâyı

'Ulûm ehline verilsin medâris
Okunsun ilm-i nâfi'der-mecâlis

Salâh ehlini mer'î tut tapunda
Silâh ehlini hoş-hâl et kapında

Bu halk üzre şehi Hak kodu kassâm
Verilmesin kime sehm ü kime sâm

Terahhumla nazar kıl bî-günâha
Yiyen yiyip vebâl olmaya şâha

Be-Cevâb-dâden-i Abdu'llâh-ı Ömer Radıya'llâhu Anhümâ Ba'de Ez-Düvâzdeh Sâl Peder-i Hôd-râ vü Haber-dâden-i Ez-Münâkaşa vü Müzâyaka Der Hukûk-ı İbâd

Ömer ol server-i taht-ı hilâfet
Veliyyü'l-'ahd-i sâlâr-ı adâlet

Onun adliyle mesrûr idi âfâk
Cihâna dâd ile vermişti işrâk

Hudâ yolunda ol sultân-ı mevdûd
Bilirsin etmiş idi bezl-i mechûd

Sefer etti civâr-ı Hakka ol şâh
Rızâsın vere ona Hazretu'llâh

Geçer fevtinden onun on iki sâl
Görüp rü'yâda oğlu sorar ahvâl

Ki ey baba nedir hâlin beyân et
Bizi yâd etmedin niçin ayân et

Dedi tâ vakt-i fevtimden ile'l-ân
Aceb hâlet geçirdim eyle iz'ân

Ki devrimde olan cümle mezâlim
Soruldu bendeden teng oldu hâlim

Perîşân oldu aklım tâkatim tâk
Beni nâr-ı nedâmet etti ihrâk

Ki niçin olmuş idim ben halîfe
Niçin yüklenmişim bâr-ı halîka

Bu esnâda gelir bir kimse nâ-gâh
Yapışur dâmenüme şöyle bî-gâh

Dedi devrinde Bağdâd içre bir pül
Harâb idi oluptu hâli müşkil

Geçerken onda bir hayvân-ı haste
Olur ol köprüde pâyı şikeste

O darb ile helâk oldu o hayvân
Benim al hakkımı ey Rabb-i Deyyân

Hitâb erdi Cenâb-ı Kibriyâdan
Cevâbın di nedir bu mâ-cerâdan

Hacâletle dedim ey Rabb-i Gaffâr
Değildüm ben o köprüden haberdâr

Eğer bilsem edeydim onu ta`mîr
Bu gün tâ çekmeyeydüm şûr u teşvîr

Cevâbında buyurdu ey halîfe
Nice olmuş durur mâl-i vazîfe

Cevâbında dedim ey Rabb-i Allâm
Harâc ahvâlini etmiştim itmâm

Yerinden bî-kusûr aldım harâcı
Mahalline oluptur yine harcı

Dedi çün bilesin mâlin hisâbın
Niçin bilmeyesin köprü harâbın

İşittim bu itâbı gitti hûşum
Gönülde sad hezâr oldu hurûşum

Hacâlet bahrine gark oldu zevrak
'Ömer gird-âba düştü gitti revnak

Fe-kultü kad-helekte ye'bne Hattâb
Ra'â min-sû'-i hâlî Rabbü'l-erbâb

Fe-kâle yâ 'Ömer kad-hifte 'annî
Bi-eyyâmi hayâtike lâ-tehafnî

Ciğerler pâreler bu kıssa-i şûr
Ne diller yaralar bu sûz-ı bî-sûr

Fasl

Çün ey Şemsî bulunmaz söze pâyân
Du'â-yı pâdişâhı eyle her ân

Koyup yüz yerde yüz yerde du'â kıl
O şâh-ı nükte-dâna hoş senâ kıl

Çü na't-i âl ü ashâb oldu mezbûr
Dahi medh ü du'â-yı şâh-ı pür-nûr

Bu dem vâcib durur kim kadh-i a'dâ
Edip tahsîl edesin zâd-ı ferdâ

Ki li'llâh ola şâhım hubb u bağzâ
Olur ecri ber-â-ber nezd-i Mevlâ

Kasîdetü Fî-Mezemmeti'r-Revâfizi'l-Mütehalli'i 'Ani's-Süneni ve'l-Ferâyiz Hadde Lehümu'llâhu Ve Kâtelhüm

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
Belirdi âlem içinde yine bir leşker-i tuğyân
Şu resme kim dalâlâtı olardan öğren ür şeytân

Kamusu ahmak u câhil tahâret ne'ydüğin bilmez
Sözü hezl ile fuhşiyyât olursa okumaz Kur'ân

Verirler birinin adın halîfe ona uyarlar
Hilâfet ne'ydüğin bilmez hilâfı lîk bî-pâyân

Hakîkattan eder lâfı şerî`at ne'ydüğin bilmez
Velî ol câhile sorsan ne dîn bilir ne hod erkân

Yapıp sünnet kapısını açarlar bâb-ı nefsânî
Düzüp bir râh-ı butlânı ederler hak diye bühtân

Ferâ'izden haber bilmez sünenden hod eder nefret
Aceptir ona feth olmuş dalâl ü küfr ile isyân

Binâ-yı şer`i hedm edip yaparlar yerine bid`at
Sorar olsan ne iştir bu diyiser bu durur erkân

Esîr-i şehvet olmuşlar ne emr ederse işlerler
Ne utanır Peyem-berden ne hod havf eder ez-Deyyân

Zinâyı şeh helâl etti diye söyler o kâfirler
Nazardan hod tehâşî yok göze yoktur diye zindân

Bürümüş gözlerin şehvet yolu görmekte a`mâlar
Yeguzzû âyetin inkâr eder bu zümre-i küfrân

Ecânib cümlesi mahrem hamiyyetten mu`arrâlar
Kamu bî-`ırz u bî-gayret olara kim diye insân

Salât-ı hamsi kılmazlar bağışlanmış diye hâşâ
Ki ruhsat vermiş onlara o şeh dedikleri şeytân

Oruç üç gün diye tutmaz sıyâm ayını ol bed-kâr
Zekât u haccı ne bilsin bu sözü söyleyen nâ-dân

Tevakkuf yok durur aslâ buların irtidâdında
Eğer şâhid gerekse okuyam çok âyet-i Kur'ân

Onunçün yüzlerinde hîç Müselmânlık nişânı yok
Bakarsan lîk çoktur çok şekâ vü küfrine unvân

Tetebbu` etsen âfâkı murâdı üzre şeytânın
Bulunmaya bular gibi cihânda leşker ü a`vân

Hudâyâ nakşını hakk et buların levh-i âlemden
Gider bir nokta kalmasın be-tîg u hançer-i sultân

İlâhî nat`-ı dünyâda buların şâhını mât et
Üşür her gûşeden başına esb ü fîl ile ferzân

Ferâ'iz bulmak istersen bozı gör râfizî nakşın
Bozılsa râfizî kaçan ferâ'iz olusar i`lân

Buların kam`ına sa`y eylemek her ferde lâzımdır
Ki zîrâ verdiler bunlar Resûlün şer`ine noksân

Nazar kıl cümle-i ümmet dürüşüp dîni yaparlar
Bular ger kâdir olsalar bu gün ederdiler vîrân

Ne umarsın şu câhilden ki halkın efdaline ol
Söğe şetm eyleye hâşâ zihî küfr ü zihî hizlân

Yedi deryâ midâd olup ağaçlar ger kalem olsa
Benî Âdem kamu kâtib olup eyleseler im'ân

Revâfiz küfrünün şerhin yazar olsa bular cümle
Nihâyet bula bulmaya uyûb-ı râfizî pâyân

Kulak tut Fâdıl-ı Câmî ne buyurmuş durur dinle
Buların rûz-ı mahşerde edip rüsvâliğin i'lân

Râfizî rûz-ı kıyâmet har-buved zîr-i Yehûd
Mülhid ü nâdân be-dest ender girifte ân-mehâr

Bâz Nasrânî be-dest ender çü çûb-ı âhenîn
Mî-zened har-râ hemî tâ menzil-i dâru'l-bevâr

Sad hezârân bâr la'net ez-Hudâ vü ez-Resûl
Ber-har u har-bende vü ber-bâr u ber-sâlârbâr

Revâfiz rûz-ı mahşerde Yahûdîye ola merkeb
Tutup elde zimâmını yiderler mülhid ü nâ-dân

Bu kez nasrânî âhenden ağaçlar tutalar elde
Sürüp dâru'l-bevâra tâ varınca durmaya bir ân

Hudâdan hem Resûlünden ola la'net hezârân bâr
Har u har-bendeye dahi yüküne yidene yeksân

Takrîb

Garaz çün sahb u ahbâba libâs-ı medhi dikmekti
Velî lâzım gelip bu har-tıbâ`a dikmişim pâlân

Bu dem maksûda Avd edip koyalım zikrin onların
Ki der-dükkân-ı attârân yaraşmaz cîfe-i hûgân

Mukaddime

Mefâ`îlün Mefâ`îlün Fa`ûlün
Elâ ey rûh-ı kuds-i pür-letâfet
Ki sensin nâ'ib-i dâru'l-hilâfet

Çü sensin âlem-i emrin emîni
Yaraşmaz kılasın tende kemînî

Getir ebkâr-ı ma`nâdan kenâra
Ki kılsın ona tâlibler nezâre

Ma`ânî iline sal peyk-i cânı
Getirsin bize ondan armağanı

Bu gün attâr olup feth eyle dükkân
Musahhardır yedinde çün ki her kân

Yayılsın âleme ıtr-ı mutarrâ
Dimâg-ı tâlibîn olsun mücellâ

Haberler duya uşşâkun dimâgı
Eğerçi duymaz onu her dimâgî

Sen idin çün elest bâğında bülbül
Demidir eyler isen şimdi gulgul

Dehân aç goncanın sırrın ayân et
Bize ol bûy-ı mahfîden beyân et

Olalar tâ ki ol bûdan haberdâr
Haberdâr olmayan olmaz hırîdâr

Eğer bu bûdan olmazsa şühûdun
Muhakkak bir durur nâ-bûd u bûdun

Söze âgâz edip söz ile başla
Ne işlersen onun nâmıyla başla

Söze hoş bak suhan asl-ı cihândır
Fürûg-ı lafz-ı ***kün*** kevn ü mekândır

Cihân çün var oluptur lafz-ı ***kün***den
Geri yok olusardır ***lâ-tekün*** den

Söz iledir kıyâm-ı dîn ü dünyâ
Söz iledir kamu ûlâ vü uhrâ

Söz iledir kamu ma`kûl u melfûz
Muhît oldu söz ile levh-i mahfûz

Suhandır aslı küfr ile îmânın
Suhandır aslı her sûd u ziyânın

Suhandır tôb-ı meydân-ı ma'ârif
Zebânındır ona çevgân-ı sârif

Sana her dem verilmez işbu meydân
Elindeyken çeli gör tôb u çevgân

Kaparlar tôpunu bir gün elinden
İşitilmez olur bir söz dilinden

Begû ey tûti-i gûyâ-yı irfân
Mükerremdir kamu eşyâdan insân

Eğerçi bu kafeste mübtelâsın
Nişân-ı şâhik-ı tîr-i belâsın

Gelip bu meclis içre hîre oldun
Dütün gibi boyandın tîre oldun

Velî Azmin yine a'lâ gerektir
Duhân-veş himmetin bâlâ gerektir

Ko aczi kıl tevekkül Kirdigâra
Tevessül et Resûle başla kâra

Âgâz-ı Kitâb

Rivâyet eylemiştir Hâce Attâr
Cemâli cennetinde ola tayyâr

“**İlâhî-nâme**”sindendir nümûne
Garaz İbret hikâyettir bahâne

Var idi rûzgâr içinde bir şâh
Umûr-ı saltanatta haylî âgâh

Ona endîşe idi adl ile dâd
Zamânında işitilmezdi feryâd

Yetiştirmişti ol şâh altı ferzend
Kemâl-i kâr içinde cümle dil-bend

Zamânında olan cümle ulûmı
İhâta eylemişlerdi tamâmı

Oluptu her biri merd-i yegâne
Kemâl-i ilm ile ferd-i zamâne

O şâha gâlib oldu işbu efkâr
Tecessüs eyleye ebnâ-yı her-kâr

Aça her birinin akfâl-i kalbin
Temîz ede sahîhin dahi kalbin

Gire tâ bunların gencînesine
Bile tâ kendi ne gencînesi ne

Hazâ'in kapusı olmasa meftûh
Derûnunda olan olur mu meşrûh

Ne bilsin kimse açılmasa anbâr
Dür ü yâ bür müdür yâhod has ü hâr

Mehekk olmasa ger der-dest-i sarrâf
Temîz olmazdı sîm-i kalb ile sâf

Derûn-ı hânede olmasa mısbâh
Seçilmez zenc ü Rûmî sâ'ir eşbâh

Nikâbın almasan ez-rûy-ı mahbûb
Bilinmez merd ü zen yâ zişt ü yâ hûb

Eline aldı pes miftâh-ı fıtnat
Tılısm açmak diler bâ-dest-i hikmet

Bile tâ hangisinin cevheri pâk
Onu sâhib-`alem eyleye der-hâk

Veliyy-i ahd idine şâh ola ol
Ola bir savma`a içre bu meşgûl

Koya bu âlemin tâk u revâkın
Giye şâlı bırağa tumturâkın

Ola bir hücre içre muhtefî ol
Zuhûr iken ola gâyet hafî ol

Çıka kesret sarâyından hemîn ol
Ola vahdet mağârında kemîn ol

Vücûdu iklîmine ola sultân
Zihî şahlık ki şehler ona gılmân

Ala râyât-ı tevhîdi eline
Sala leşker bu dem nefsin iline

Bu niyyetle peder cem` etti ebnâ
Sora tâ her birine bir bir enbâ

Dedi ey nev-civân-ı ercümendân
Sizinledir çü rûy-ı şâhî handân

Kamu şeh-zâdesiz ferd-i zâmâne
Hemü âzâdesiz merd-i yegâne

Olur her kimsenin bir türlü kâmı
Eğer ârif eğer nâ-dân-ı âmî

Desin her birinüz kendi murâdın
Beyân etsin cihândan gamm u şâdın

Ki tâ kılam ben ona çâre-sâzî
Beyân eylen hemân ol gizli râzı

Su'âl-i Püser-i Evvel Ez-Peder

Dehân açıp dedi evvel püser râz
Hemîşe şehler üzre ol ser-efrâz

Perîler şâhının bir duhteri var
Onu her kim bulur hoş ahteri var

Yoğ imiş hîç cihân içinde misli
İşittim olmamış bir ferde meyli

Cihân dürcinde dürr-i bî-semenmiş
Ne diyem gül mü yâhod yâsemenmiş

Kulaktan âşık-ı dîvânesiyim
Duyaldan zülfünün âvâresiyim

Eğer irem bu maksûda tamâmet
Bana bestir bu matlab tâ kıyâmet

Ne göz kim göre ol ruhsârı hurşîd
Meseldir gözlemez Behrâmı Nâhîd

Elüm ere ger ol sâhib-cemâle
Dahi el sunmayam gayrı kemâle

Murâdım bu durur ki olmaya bu
Bana dîvânelik lâzım olur hû

Cevâb-dâden-i Peder Püser-râ

Peder dedi zihî şehvet-perestlik
Ki şehvetten kopar envâ`-ı mestlik

Hevâ-yı nefs ile olan mukayyed
Cenâb-ı Haktan ol olmaz mü'eyyed

Gider hüsrâna dâ'im nakd-i ömrü
Olur dîndâr iken kallâş u cimri

Belâdan eksük olmaz ehl-i şehvet
Doğar şehvetten envâ`-ı felâket

Olur dânâ iken şehvetle nâ-dân
Düşer şehvet ucundan dâma murgân

Bu yol içre şu kim merdânedir ol
Bu şehvetten kamu bîgânedir ol

Şu zen ki şehvetinden ol cüdâdır
Ser-i merdân-ı dergâh-ı Hudâdır

Kulak tut buna şâhid bir hikâyet
Beyân edem duyasın tâ dirâyet

Ki hoştur müdde`â isbât olınmak
Yanınca bir hikâyet eydinilmek

Hikâyet-i İbtilâ-yı Ân Bânû-yı Pâkîze- Dâmen Bâ-Merdân-ı Âlûdegân-ı Şehvet ü Mübtelâ şüden-i İşân u Necât-ı Ân Bi-Berekât-ı Terk-i Şehvet

Var idi bir zen-i mestûre hoş-hâl
Salâh u zühd ile iffette bî-kâl

Cemâl-i hüsnine yoğ idi hem-tâ
Kemâl-i hulkına yoğ idi hem-pâ

Çü şâh-ı sidredi kaddi nihâli
Gece gündüz ruh u zülfü misâli

Düşüptü ahsen-i takvîme mazhar
Kamu bânûlar içre hûb u mefhar

Kaşı nûnuyla aynı sâdı lâmi`
Cemâline oluptu nass-ı kâtı`

Sadef gûyâ leb-i handânı idi
Onun lü'lü' dür-i dendânı idi

Yoğ idi hüsnine fi'l-cümle pâdâş
Onu nakş eyleyen nakkâşa şâbâş

Cemâli bî-bedel dîninde dil-bend
İçerdi her kimesne başına and

Var idi bir helâli merd-i hoş-kâr
Azîmet etti hacca bağladı bâr

Var idi bir birâder ona mahrem
Dedi ol dem ona ey nûr-ı dîdem

Azîmet eyledim râh-ı Hicâza
Çü sensin mahremim her türlü râza

Sana ısmarladım mâl ü ayâlim
Senin boynunadır cümle vebâlim

Bilirsin ehlimin setr ü nikâbın
Onat gör ol za'îfin nân u âbın

Ne bilsin onu kim ol merd-i kihter
Birâderdir kaçan olur pür-âzer

Muhassal çün tamâm oldu vasiyyet
Sefer etti muhakkak oldu niyet

Nice müddet birâder bezl-i mechûd
Olup kâ'im olurdu vakf-ı ma'hûd

Meğer gelmişti bir gün hizmetine
Girer bir iş için ol halvetine

O bânû gaflet üzre dahi der-kâr
Görüp bu merd onu olur dil-efgâr

Eder bir görmede aklını yağmâ
'Akıl gitse ne dîn kalır ne dünyâ

Nihâdında yoğ idi çün diyânet
Diyânet olmasa olmaz sıyânet

Çü şehvetle nazar etti o meş'ûm
Dokundu kalbine pes sehm-i mesmûm

Hemân baş kaldırıp aşkı himârı
Har-ı ner gibi inler zârî zârî

Uyuyup kalbi emmâre uyandı
Söyünüp rûhu vü nefsânî yandı

Girip sadrına şeytân etti vesvâs
Yakup nefsânî âteş kıldı is pâs

Karardı kalbi çeşmi oldu a`mâ
Çü görmez dîn metâ`ı oldu yağmâ

Mecâli kalmadı ketmâna her hâl
O dem arz eyledi bânûya ahvâl

Özüne da`vet etti ol nigârı
Zer ü zûr ile gâhî gâhî zârî

Zihî ebleh zîhî nâ-dân u nâ-kâm
Hümâ saydına erzenle kurar dâm

Cevâb-ı Bânû

İşitip dedi ol bânû-yı enver
Meyâ în-câ diğer ey merd-i çün har

Yaraşmaz bir dahi bu bâba gelmek
Gerekmez hizmetinden yeğdir ölmek

Hudâdan bî-tükâ halktan hayâsız
Nebîden bî-edeb Haktan hüdâsız

Birâder hânedânına hıyânet
Eder mi hîç olan sâhib-diyânet

Hani ırz-ı birâder hani İslâm
Hani dîn ü diyânet hani peygâm

Yürü tevbe edip utan Hudâdan
Kesil bunun gibi fâsid hevâdan

Karartıp gözlerini düşme çâha
Düşen çâha erer lâ-büd tebâha

Cevâb-ı Merd

Cevâb edip dedi ol merd-i câhil
Özünden hem sözünden cümle zâhil

Ki sûd etmez bana bu vech ile pend
Çü gûş u çeşmi şehvet eyledi bend

Ya hâsıl kıl murâdım yoksa ey cân
Geçip senden ederim seni bî-cân

Ya rüsvâ ederim destân olursun
Ebed bed-nâm olup her gün ölürsün

Cevâb-ı Bânû

Dedi bânû ki ey bî-dîn ü nâ-pâk
Dînin tutan helâkinden yemez bâk

Kabûlümdür olam dünyâda rüsvâ
Ki rüsvâ olmayam tâ rûz-ı ferdâ

İşitip bu sözü ol merd-i bî-derd
Tama' kesti hacâletten olup zerd

Çü hâ'indir o bed etti hayâli
Birâder çün gelir duyar bu hâli

Bunun def'ine tedbîr etti ol şûm
Verip rişvet bulur bir nice meş'ûm

Vereler tâ zinâ için güvâhı
İrüreler o ma'sûma tebâhı

Çü ma'sûmı ederler onda ihzâr
Hayâ vü şerm ile gâyet dil-efgâr

Huzûr-ı kâdîda oldu çü da'vâ
Şehâdet etti dört bed-nefs-i eşkâ

Zinâyı zûr ile ettiler isbât
Müseccel etti onu kâdî bi'z-zât

Çü ber-vefk-ı kazâ hükm etti kâzî
Alalar tâ bu işten itti'âzı

Finâ-yı şehre iltüp ol nigârı
Ki recm için edeler sengsârî

Yapışup tuttular muhkem o şânı
Münâdîler nidâ etti hemânî

Ki zânînin budur bilin cezâsın
Kıyâmette Hudâ bilir sezâsın

Çü düştü burka'ı oldu bürehne
Yağardı her taraftan seng-i ta'ne

Sıdılar şîşe-i ırzını feryâd
Döküldü âb-ı rûyu oldu ber-bâd

Harîm-i zülfe bulmazken sabâ yol
Perîşân-hâl ayaklarda kala ol

Yüzü mahsûd-ı şems iken o mâhın
Düşer mi hâk ola ol bî-günâhun

Kimesne bakmamışken gül-`izâra
Eder her hâr u has şimdi nezâre

Kimi levm ü kimi teşdîd ederdi
Kimi zecr ü kimi tehdîd ederdi

Bu hâlât üzre pes ol bî-mecâli
Getirdiler finâ-yı mısra hâlî

Münâcât eyledi ol merd-i meydân
Der ey dânende-i esrâr-ı pinhân

Eğerçi mücrim ü kâsî tebâham
Bilirsin kim bu işte bî-günâham

Ne gam yağmâya varsa ırz u dünyâ
Senin yolunda ey Rabb-i tüvânâ

Sana minnetteyim ey kâdir-i pâk
Zinâ-y-ıla libâsım etmedin çâk

Eğerçi bunda çektim şermsârî
Bana gösterme yarın hâr u zârî

Erişti kalbine ilhâm-ı nâ-gâh
Hitâb erdi ki ey bânû-yı âgâh

Mukarrepsin katımda ey dil-efgâr
Velî bu işte çok çok hikmetim var

Yolunda komuşum gerçi beliyyât
Velî sonunda eltâf-ı hafiyyât

Sana bu cümle[y]i muhtâc edem ben
Kapun sâ'illerinden aç edem ben

Bu işte sâbir ü ehl-i rızâ ol
Gözet hikmetlerimi bî-riyâ ol

Çü hükm etmişti kâdî sengsârâ
Getirdiler finâda bir kenâra

Üşürdüler ona her gûşeden taş
Demediler ya baş u ya göz ü kaş

Çü cisminden oluptu kan revâne
Dediler ki ulaştı câvidâna

Koyup gittiler ol hâl üzre onu
Ki İbret ala ondan reh-revânî

Gece geçti seher çün etti âgâz
Gelir aklı başına onun az az

Görür bu hâli âh u nâle eyler
Yaşından nergisini lâle eyler

Geçerdi onda bir A`râbî nâ-gâh
Erişti sem`ine feryâd ile âh

İşitip nâle[y]i gitti özünden
Devesinden inip sordu o zenden

Ki kimsin yâ nedir bu zâr u bî-zâr
Dedi bir hasteyim gurbette nâ-çâr

Çün A`râbî işitti yandı cânı
Deveye yükledüben gitti onu

Evine getirip ol bî-nasîbi
Dedi ehline hoş gör bu garîbi

Buna hoş hizmet ettiler şeb ü rûz
Geri hâline geldi ol dil-efrûz

`İzârı başladı surh u sepîde
Şikence yerleri oldu remîde

Açılı başladı gül-nâr-ı rûyu
Kemend oldu yine zünnâr-ı mûyu

Çü lâm iken elif oldu nihâli
Kemâle erdi bedr oldu hilâli

Zuhûra başladı hindûsı bir bir
Kemend-i zülfü etti sayda tedbîr

Görüp ol dâne-i murgu Arâbî
Dolaştı dâm-ı zülfüne harâbî

Onun aşkında oldu şöyle medhûş
Kefen oldu teninde pîrehen pûş

Onu tenhâ bulup bir gün Arâbî
Dedi derdinden olmuşum harâbî

Kabûl eyle beni olam helâlin
Ölüyüm dirgüre şâyed visâlin

Cevâb

Dedi bânû benim umma visâlim
Helâlim var benim özge helâl um

Çü hadden aştı aşkı etti tuğyân
Gidip aklı hayâdan oldu uryân

Su'âl

Dedi ol merd ona ey tünd-i câvîd
Beni vaslından etme bârî nevmîd

Cevâb

Dedi bânû ki ey dîninde eğri
Niçin olmayasın yolunda doğru

Hudâ-y-için bana tîmâr edersin
Dönüp şeytân için bîmâr edersin

Çü hayr ettin onu verme ziyâna
Halel irgürme bu beytü'l-emâna

Bu iş olur değildir olma tâmi`
Bana çok hayr edipsin etme zâyi`

Beni sanma ki nefsine esîrim
Be-sûret gürbe vü ma`nâda şîrim

Hudânın kulları var şöyle pinhân
Be-sûret mûr u himmette Süleymân

Sakın her gördüğün sanma has ü hâr
Ne bildin perdenin altında kim var

Deme ki zen durur yâhod gedâdır
Nice kem bildiğin merd-i Hudâdır

Bu işe etmedim hall-i izârı
Onunçün ettilerdi sengsârî

Beni nâ-pâk sanma ben arıyam
Beni sen bilmedin ben dîn eriyim

Eğer cismim edersen pâre pâre
Velî irgürmezim dînüme yara

Hıyânet kasdın etme mîhmâna
Vü illâ olurum yola revâne

Görür kim sâdık u pâkîze-gevher
İdindi ol Arâbî onu hâher

Peşîmân oldu ol endîşesine
Hacâletler çekip ol bed işine

Meğer var idi bir Abd-i siyâhı
İçi dışı kara merd-i tebâhî

Gelip yoldan görür bânûyu yek bâr
Karârı kalmayıp onun eder zâr

Dokundu kalbine çün sehm-i mesmûm
Zinâ kasdın eder ol merd-i meş'ûm

Dedi remz ile ol şeb-reng ü pür-hâb
Yaraşıktır geceyle olsa meh-tâb

Dedi bânû ona ey merd-i güm-râh
Deme bu sözleri hâzırdır Allâh

Sana düşmez ziyâ ondan ferâg ol
Dütün gibi yürü durma ırağ ol

Efendinden henûz buldum rehâyı
Sana borcum ne ey Abd-ı cefâyî

Kanâ`at gelmeyip der Abd-i nâ-pâk
Elimden kurtuluş yok eylerim çâk

Çü bitmese işim ihlâk ederven
Seni sad hîle ile hâk ederven

Dedi bânû ona ey merd-i tîre
Eğer kısmım helâk ise ne çâre

Penâhım Hak helâkinden yemem bâk
Hemân dînüm libâsı olmasın çâk

Hışımnâk oldu ol bed-nefs-i eşkâ
Diline türlü vesvâs oldu ilkâ

Var idi hâcesinin tıfl-ı pâki
Melektir der demezdi kimse hâkî

Geceyle geldi onda esved-i gûl
Bulup mehdinde tıflı etti maktûl

Soyar pîrâhen-i mazlûmu pür-hûn
Eder bâlîn-i bânû içre medfûn

Sehergeh mâderi ol küşte-i zâr
Onu emzirmek için oldu bî-dâr

Görür kana boyanmış tıfl-ı maktûl
Feyâ tıflâ feyâ ibnâ diye ol

Yüzün yırtar figân u zâra başlar
Keser gîsûsını bed-kâra başlar

Gehî bed-hâl olup gider özünden
Gehî aklı gelip söyler sözünden

Ki kim etti bu miskîne bu kârı
Bileydim kim ediptir onu bârî

Niyâh u şîven ile dil-figâre
Olur pirâhen-i tıfl âşikâre

Direrken bisterin bânû-yı sâfî
Çıkar yastığı altından o mahfî

Kamu derler ki bundan oldu bu iş
Zen-i sâlûs imiş işbu bed-endîş

Gelip ol Abd-i âsî nevha eyler
Yiyip kurd ile hem issiyle ağlar

Gulâm u mâder ol dem nâ-tüvânı
Şu denli dövdüler ki deme onu

Gelip A`râbî anlar işbu hâli
Der ey bânû nedir söyle bu kâli

Ne kemlik eyledim ben sana âhir
Edesin sen bu işi bana âhir

Niçin katl eyledin bu bî-günâhı
لایش ما تتقی من الالهی

Dedi ol dem ona bânû-yı ma`sûm
Sözü nerm ü gözü dem` ü dili mûm

Hudâ verdiği akl ile nazar et
Tefekkür eyle bu işten güzer et

Gönül gözüyle bak ey pâk-dâmen
Bana bu denli ihsân edesin sen

Karındaş edesin li'llâhi fi'llâh
Bunu kimse'ylemez hâşâ fe-hâşâh

Ol in`âma bu mu olur mükâfât
Fe-ya'lem âlimü's-sır ve'l-hafiyyât

`Arâbî çün hıredmend-i cihândı
Bu sözünde ona hem-dâstândı

Eğerçi bildi bânû bî-cürümdür
Velî şimden geri durmak gurümdür

Dedi A`râbî ey bânû-yı enver
Edinmiştim seni li'llâhi hâher

Arada çünki bu iş oldu zâhir
Burada durmağun yok vechi âhir

Çün etti Avretim bu bed-gümânı
Derûnundan gidermek olmaz onu

Seni gördükçe şâyed ola bed-gû
Ben eylük eyler isem eylemez o

Gerektir edesin bundan güzer sen
Olup âzâde çekmedin hatar sen

Verir üç yüz direm hem ona tenhâ
Gerektir bu seferde diye ferdâ

Vedâ` edip olur bânû revâne
Kenâr-ı râh ile düşer yabâna

Görür bir karye-i ma`mûre çün kûh
Kenârında derilmiş halk-ı enbûh

Dikilmiş gördü bir dâr-ı girânı
Ona asmışlar onda bir civânı

Sorar bânû nedir bu dâr-ı girdâr
Nedir cürmü bunun eylen haberdâr

Ona derler ki kûy hâss-ı emîrdir
Velî zulm etmede ol bî-nazîrdir

Şu kim vermeye ol öşr ü harâcı
Edâ etmekte nâkıs ola borcı

Bu dâra onu hoş ber-dâr ederler
Onu tâ vermeyince zâr ederler

Dedi bânû nedir bunun garâmı
Dediler üç yüz akçedir tamâmı

Derûnundan dedi bânû-yı eşfak
Verip si sad direm olmaktır erfak

Seni kurtardı Hak bunca belâdan
Verip sen de onu kurtar cefâdan

Çıkardı verdi tîz üç yüz fülûsı
Ta\`accüb etti ol halkın kamusu

Hemân eğlenmeyip oldu revâne
Civân ardınca tîz erdi devâne

Selâm edip ona etti mülâkat
Ki tâ bu eylüge ede mükâfât

Görür nâ-gâh yüzün burka\` ucundan
Elini yur o dem cân ile tenden

Serâsîme olup feryâd eder ol
Çü aşka düştü ondan dâd eder ol

Çü aşk âteş durur gizlenmek olmaz
Çün oğlan doğsa onu boğmak olmaz

Karârı kalmayıp açtı dehân ol
Sözün sûz eyleyip söyler hemân ol

Beni kul eyleyip çün derd ederdin
Niçin dârdan beni âzâd ederdin

N'olaydı cân vereydim onda nâ-gâh
Bu aşkun derdi olmayaydı ey mâh

Civân çün söyledi bânûya bî-sûd
O bânûda ne âteş var ne hod dûd

Yanınca gitti bunca etti zârî
Müfîd olmadı çekti şermsârî

Dedi bânû mürâ`âtin budur pes
Bu eylüge mükâfâtın budur pes

Gerekmez eyliğin şerrinden âzâd
Edip benden kesil ey merd-i bî-dâd

Civân dedi dil ü cân gitti nâ-gâh
Nicesi ayrılam ben senden ey mâh

Arada oldu çok reftâr u güftâr
Eriştiler leb-i deryâya hemvâr

Görürler onda bir keştî girâne
Müheyyâdır diler olmak revâne

Çü nevmîd oldu bânûdan o nâ-merd
Dedi bir tâcire ey tâcir-i ferd

Benim bir câriyem var hûb u matbû`
Zihî sâni` k'onundur işbu masnû`

Cemâl-i hûb ile hayru'n-nisâdır
Velî bana işi dâ'im cefâdır

Eğerçi hûblar içre bî-bedeldir
Ne hâsıl ki bana işi cedeldir

Alırsan ger onu sana satam ben
Cefâsından onun tâ kurtılam ben

İşitip ona bânû dedi zinhâr
Bana bühtân eder olma hırîdâr

Helâlim var benim âzâdeyim ben
Ucundan çok onun üftâdeyim ben

Sözüne iltifât etmedi tâcir
Yüz altuna onu bey` etti âhir

Gemiye aldılar onu be-sad zûr
Bakup hüsnine hâce oldu mesrûr

Görüp serv-i revânın tâcir-i şâd
Diler ki sâyesinde ola dil-şâd

Geh açmazdan ruhın eyler temâşâ
Kenîzektür diler mât ede hâşâ

Dili deryâsı şûr ile'tti cûşı
Neheng-i şehveti etti hurûşı

Arûs oldu gönülden merd-i tâcir
Tasavvurdan ziyânın bilmez âhir

Bu def'a vaslına oldu hırîdâr
Firâr etti o dem bânû edip zâr

Dedi ey cem'-i İslâm dâd u feryâd
Bana zulm eylemek diler bu bî-dâd

Helâlim var benim ben hürr-i aslam
Helâl olmaz benim kimseye vaslum

Güvâhum bu söze ilm-i Hudâdır
Buna dîn ehli inanmak sezâdır

Müselmân u hep ehl-i hânumânsız
Zen ü duhter ü hâherle çünânsız

Eğer bir kes olara olsa bed-kâr
Ya bed-gû oluban olsa sitemkâr

Ona râzî değilsiz siz bilâ-reyb
Niçin men' olmaya bana olan ayb

Garîbem Avretem dervîş ü hârım
Za'îfem âcizem zâr u nizârım

Çü sâdıktı sözünde ol behiştî
Ona rahm eyledi erbâb-ı keştî

Erbâb-ı Sefînenin Bânûyu Görüp Mübtelâ Olduklarıdır

Kamu yâr oldu ashâb-ı sefîne
Urup merhem o bânû sînesine

Yüzün gören velî pür-tâb olurdu
Vücûdu zevrakı gark-âb olurdu

Ona el-kıssa hep ashâb-ı keştî
Olur âşık kamu hûbı vü zişti

Diler her biri ede gizli bâzâr
Hudâya ol za'îfe sen nigehdâr

Aşırdılar çü hadden iştiyâkı
Be-küllî eylediler ittifâkı

Buna Azm eylediler ol bed-ef`âl
Ki kerh ile edeler hall-i işkâl

Çü bânû oldu bu işten haberdâr
Dümû`-ı aynı oldu bahr-i zehhâr

Yanar cânı erer dûdu semâya
Havâda od düşer perr-i hümâya

Bânûnun Münâcât Ettiğidir

Zebân açıp der ey dânâ-yı esrâr
Sen a`lemsin bana kasd etti eşrâr

İki âlemde sensin püştgâhum
Güvâhumsın bu işte hem penâhım

Bu yolda yele verdim hânumânı
Dilerven terk edem bu cism ü cânı

Cefâsın çekmeden her har-tıbâ`un
Gülün terk eylemek yeğdir bu bâğın

Bana tâvûs-veş cismüm belâdır
Dökersem bâl ü perrüm pes revâdır

Bu zînetten çü bulmazsam rehâyı
Atar her hâr ü has tîr-i cefâyı

Semûra mûyudur düşman hemîşe
N'iderler hâr-püşti gelmez işe

Çü gûyâdır kurarlar tûtîye dâm
N'iderler bûm u zâgı çün odur hâm

Tegannî olmasa bülbülde mahsûs
Kafeste kim ederdi onu mahbûs

Eğer ûd olmasa hoş-bûy u hoş-kâr
Onu micmerde yakmazlardı her bâr

Gülün şâhında olmasaydı gonca
Yemezdi kimse destinden şikence

Sadefte olmasaydı dürr-i meknûn
Onu deryâdan ayırmazdı her dûn

Şecerde olmayaydı bâr-ı rengîn
Yemezdi her çobânın çûb u sengin

Ziyâsı olmasa şem`-i dırâzın
Cefâsın mı çekerdi dest-i kâzın

Eğer misk olmasa âhû-yı Tatar
Gören komazd'anı etmezdi âzâr

Eti hûb olmasa dürrâc u kazın
Yemezdi pençesi zahmını bâzın

Eğer ma`dende sîm olmasa mahlût
Yeri olmazdı onun âteş ü dûd

Nukûd olmasa ger reh-revde mahzen
Onun kanına kasd etmezdi reh-zen

Cemâlim olmayaydı ger bahâne
Belâ tîrine olmazdım nişâne

Bana cismüm belâdır çün be-her-hâl
Kerîmâ lutf edip bu cânımı al

Kafesten kurtarıp vergil necâtı
Gerekmez bana bu nev`-i hayâtî

Ki her gün bir belâya mübtelâyım
Görün nâ-dân elinde pür-belâyım

Ya irgür sâhile fülk-i vücûdu
Ya gark eyle yetiştir lutf u cûdu

Çü sabrım kalmadı yâ Rab be-her-hâl
Bana ya bu şirâra verme imhâl

Ehl-i Keştî Bânûya Zinâ Kasdın Edip Helâk Olduğudur

Gönül yayından atıldı çü tîri
İcâbet oldu ol tîrin makarrı

Derûndan etmiş idi çün du`âyı
Melekler açtı ebvâb-ı semâyı

Düşürdü gulgule mülk-i semâya
İrürdi zelzele arş-ı alâya

Çü emr oldu bu deryâ eyledi cûş
Görüp ehl-i sefîne oldu bî-hûş

Bu resm ile çü deryâ etti tuğyân
Olup her katresi bir bahr-i ummân

Çü deryânın olur mevci hüveydâ
Olur âteş bu emvâc içre peydâ

Ne âteş belki dûzahtan nişândı
Ne diyem yâ çünîn ü yâ çünândı

Şirârı çün şirâra erdi nârın
Yakup hâk etti mecmû`ın oların

Bulardan komadı nâm ü nişâne
Hemîn bânû kalır tenhâ yegâne

Eder ol hâle şükr-i bî-nihâyet
Ki erdi ona Hâdîden hidâyet

Hemân-dem esti bir bâd-ı muvâfık
Görindi karşıdan bir şehr-i şâhık

Bânûnun Zen Sûretinden Çıkıp Civân Sûretine Girdiğidir

Arıttı keştîyi ez-hâr u hâşâk
Giyindi câme-i merdâne bî-bâk

Ki tâ zen sûretinden ola bîrûn
Onu her bir gören olmaya meftûn

Çü yakın geldi şehre fülk-i pür-mâl
Onu karşıladı tüccâr u dellâl

Görürler mâl ile bir fülk-i meşhûn
Görünmez onda hîç bir kimse bîrûn

Velî var bir gulâm-ı mâh-sîmâ
Semâda san güneştir ferd ü tenhâ

Ta'accüb ettiler cümle bu hâli
Dediler ey melek-sîmâ-yı âlî

Nedir bunca metâ' u bunca kâlâ
Getirdin bu diyâra ferd ü tenhâ

Dedi tâ görmeyince şehriyârı
Bilin keşf etmezim bu gizli kârı

Yüğürdü bir gulâm-ı tîz-derrâk
Erişti hizmet-i sultâna çâlâk

Ki bir keştî geliptir pür-zi-emvâl
İçinde bir melek-sîmâ-yı hoş-hâl

Yalınız dahi yoktur onda deyyâr
Bu ahvâli ona sordukça her-bâr

Cevâbı bu ki şâhı görmeyince
Demezven hizmetine ermeyince

Ta`accüb etti şâh oldu revâne
Gelip keştîye ol merd-i yegâne

Tefahhus etti hâlin şâh-ı hüşyâr
Zebân açıp civân keşf etti esrâr

Civânın Padişâha Gemi Mâ-Cerâsın Beyân Ettiğidir

Dedi var idi bunda merd-i bisyâr
Kamu şehvet-perest ü sîne-jengâr

Görüp ben bî-kes ü tenhâ civânı
Hemân şehvetle kasd ettiler ânî

Derûnum tîz edip ettim münâcât
İcâbet mevki`inde oldu hâcât

Gelip bir od buları etti ihrâk
Halâs oldum derûnum buldu işrâk

Budur el-kıssa şimdi ser-güzeştim
Gerekmez bana bu emvâl ü keştim

Bu denli bana çün lutf etti Kahhâr
Olam mı mâl-ı dünyâya hırîdâr

Kabûl et bunca mâl-i bî-hisâbı
Velî bir hâcetim var ver cevâbı

Leb-i deryâda yap bir ma‛bed-i pâk
Edem ol ma‛bed içre tâ yüzüm hâk

İbâdetle geçe subh ile şâmım
Kimesne görmeye güm ola nâmım

Şeh ü leşker işittiler çü güftâr
Du‛âsına hep oldular hırîdâr

Düzettiler murâdı üzre fi'l-hâl
Girip ol ma‛bede kudsiyyü'l-ahvâl

Olur subh u mesâ meşgûl-i tâ‛at
Bu hâl üzre geçer bir nice müddet

Ol Pâdişâh Fevt Olup Civânı Yerine Nasb Ettiğidir

Himâyet eyler iken onu ol şâh
Düşer bir gün ecel dâmına nâ-gâh

Çü geldiler huzûrına vezîrân
Oturdular makâmınca emîrân

Dedi şeh bu durur rây-ı savâbum
Çü dünyâdan kesile nân u âbum

Geçirin tahta ol zâhid civânı
Onu eylen ki ben demişim onu

Ra῾iyyet hâline çün budur evlâ
Kabûl eylen onu uhrâ vü ûlâ

Çü uçtu bu kafesten cân-ı pâki
Ten-i pâki sarây edindi hâki

Vezîrân cem῾ olup bâb-ı civâna
Vasıyyet arz ederler ol yegâna

Dediler ey cemâl-i rûyu Mekke
Senindir ba῾d-ez-ân tuğra vü sikke

Müsellemdir buyur Azm eyle tahta
Çü erdin devlet ile raht ü bahta

Bânûnun Pâdişâhlığı Kabûl İtmeyip Özr Ettiğidir ve Kızları Cem῾i Beyânındadur

Dedi zâhid o dem ey kavm-i ahyâr
Hani zâhidlik ü hani cihândâr

Çü vahdet ehli olmaz ehl-i kesret
Abâ ehli demez dîbâ vü hil`at

Dediler cümle ey zâhid-nişâne
Kabûl et şahlığı etme bahâne

Dedi kurtulmağa yoğ ise çâre
Beni evlendirin bir hûb nigâra

Dedi a`yân-ı şehr ey şâh-ı a`lâ
Bulunur şehrimizde çok dil-ârâ

Dedi mâderlerine edin i`lâm
Getirsin duhterini her gül-endâm

İşitip mâderi her gül-`izârı
O ma`bed içre hâzır etti varı

Der ol hatunlara açıp hicâbı
Ki ben bânûyam etmen ihticâbı

Benim çün Avret ü bürrîde-zânû
Yaraşmaz saltanat emrine bânû

Dinüz bu sözü olsunlar haberdâr
Zene lâyık değildir bu girân bâr

Bu Avretler kamu ser-geşte hayrân
Bu mahfî râzı etti halka i`lân

Bu sırra vâkıf oldu hâss u âmî
Ta`accüb ettiler cümle tamâmı

Bu kez gönderdiler bir Avret-i pâk
Dediler ona bil ey sâhib-idrâk

Hilâfet sadrına oldur nişâne
Kabûl ettin onu olmaz bahâne

Ya şâh olsun otursun hem-çü merdân
Ya çeksin yerine bir merd-i meydân

Otursun kendi hâlinde o meşgûl
Hakîkatte odur şeh cümlemüz kul

Zen-i Pâke İhânet Kasd İdenler Şehvet Sebebiyle Belâya Mübtelâ Olup Du`â Talebine Geldükleridir

Çü bânû şöhreti doldu cihâna
Fülân şehr içre varmış bir fülâne

Aceb ki müstecâb olmuş du`âsı
Du`âsından mübârekmiş likâsı

Velî bânû-y-imiş ol İsevî-dem
Nazîrin görmemiş dehr içre âdem

Nice meflûc u a`mâlar gelirler
Du`â alıp görürler hem yürürler

İşidir her kişi âvâzesini
Velî bilmediler endâzesini

Gelir hacdan çü bânûnun helâli
Görimez Avretin sorar bu hâli

Görür ki hânumânı cümle vîrân
Dağılmış cümle ahvâli perîşân

Karındaşın görür ki kûr u meflûc
Olur kalbi bu gamdan hem-çü mahlûc

Gehî bânû firâkından ciğer-sûz
Ne bânû her cihetten çihre-efrûz

Erer başı yere dûdu semâya
Ki ermedi onun gibi hümâya

Yürür tenhâ kılar âh u figânı
Sorar bir gün karındaşından onu

Söze âgâz edip der ol pür-âzer
Zinâ etmiş meğer bir kesle ol har

Şehâdet etti dört kimse bu işe
Kabûl etti çü kâdî sındı şîşe

Onu recm eylediler âşikâre
Bizi gayretle etti ol figâre

İşitti hâcînin yandı derûnu
Tutup mâtem olur gâyet zebûnî

Gehî gammıyla hâcî oldu medhûş
Gehî derd-i dil-ârâdan eder cûş

Bu hâl ile geçindi nice eyyâm
Söyindi nârı biraz buldu ârâm

Bu kez düştü birâder teşvîşine
Onun gammından el varmaz işine

Ona dedi ki ey derd ile âlûd
Senin derdinden oldum âteş ü dûd

İşittim ki fülân şehr içre hâlâ
Var imiş bir zen-i meşhûre bâlâ

Du'âsı müstecâb imiş o mâhın
Kerâmâtı sınanmış hem o şâhın

Nice meflûc u kûr onda varanlar
Sağalmış dediler onu görenler

Dilersen iletem sen mübtelâyı
Umarvan bulavuz gamdan rehâyı

İşitip dedi te'hîr etme heyhât
Dimişler ***inne fi't-te'hîri âfât***

Onu berk etti bir har püştine ol
Şitâb ile ikisi tuttular yol

Kazâ-yı Hakk ile ol gece ey cân
Olurlar merd-i A`râbîye mihmân

Ki ol bânûya olmuştu karındaş
Sorar bunlardan ahvâli iç ü taş

Dedi hâcî ona ey merd-i ekrem
Birâderdir bana bu merd-i pür-gam

Hemî kûr u hemî meflûc-ı pür-zâr
Bunun gammından olmuşum dil-efgâr

İşittim bir du`âsı müstecâbı
Zen-i pür-nûr imiş gitmiş hicâbı

Onunçün eyledim bu Azm-i râhı
Recâmuz bu Hudâ ede nigâhı

İşitti çün Arâbî bu cevâbı
Tefekkür eyleyip etti ucâbı

Dedi bir sâliha zen bir zamânda
Konuk oldu durup bu hânumânda

Döğer bir gün gulâm-ı esved onu
Sataştı bu belâya nâ-gehânî

Bu da yatur henûz meflûc u a`mâ
Sizinle olalım hem-râh u hem-pâ

Bular bir iki menzil sürdüler har
Gelip ol kûda oldular mukarrar

Ki ber-dâr ettilerdi bir civânı
Görüp bânû satın almıştı onu

Çü etmişti o bânûya cefâyı
Hudâsı intikâm etmiş sezâyı

O da meflûc u kûr olmuş bular-vâr
Yatur bir gûşede bin âh u bin zâr

Haberdâr oldu bunlar birbirinden
Sorarlar mâ-cerâ yerli yerinden

Görürler her biri hem-derd ü hem-hâl
Olurlar cümlesi hem-râh u hem-bâl

Olur üç mübtelâ üç âdem ile
Sefer âsân olur çün hem-dem ile

Erer ler şehr-i bânûya sehergâh
Neler izhâr eder gör şimdi Allâh

Meğer çıkmıştı bânû halvetinden
`İberler almağ-için hikmetinden

Iraktan tuş olur çeşmi erine
Bu hoştur ki ere dil dil-berine

Ferahtan secde-i şükr eyledi ol
Senâ vü hamd idüben ağladı ol

Velî haclet yüzünü saldı pâya
Husûf erdi tamâm iken ol aya

Düşüp teşvîşe der ey Rabb-i Kâdir
Leke'l-hamd ki sensin hâle nâzır

Ne desem ben ona nice inana
Ki şimdi ol inanmıştır yalana

Ne yüzüm var ona tâ arz edem zâr
Ne dilim var edem tâ bast-ı a`zâr

Zuhûr etti ona hâlât-ı Meryem
Ki ondan doğmuş idi İsî ol dem

Münâcât edip eydir yâ İlâhum
Çü sensin evvel ü âhir penâhım

Geliptir va`de-i lutfun zamânı
Mahallidir Hudâyâ göster onu

Beni kurtar bu haclet vartasından
Belâ vü inkişâfı cümle senden

Yeter ağyâr eliyle sîne mecrûh
Erer lutfun elinden merhem-i rûh

Diğer burka` içinden etti inzâr
Bilesince görür üç kimse bîmâr

Buları bildi ki ol üç cefâkâr
Cezâsın bulup olmuşlar nigûnsâr

Gönülden dedi ey Kâdir İlâhum
Getirdin bana zevcümle güvâhum

Bu hâl ile gelir ol mübtelâlar
Du`â tâlibleri ol pür-belâlar

Çıkar bânû bürümiş hep özünü
Bakar zevcine göstermez yüzünü

Erine der ki ey merdüm çi hâhî
Cevâbın verir ol merd-i İlâhî

Murâdımız bizim senden du`âdır
Bu üç bîmâra Hazretten şifâdır

Dedi bânû ki bu merd-i günehkâr
Günâhına eğer ederse ikrâr

Halâsın bula bu renc ü anâdan
Vü illâ kurtuluş yoktur belâdan

Sorar ondan birâder merd-i hâcî
Çü ikrâra oluptur ihtiyâcı

Nedir bildir günâhın eyle ikrâr
Ki tâ kalmayasın bu nev a bîmâr

Dedi ömrümce çekmek bu negâli
Bana yeğdir demekten hasb-i hâli

Ona çok söylediler etti te'sîr
İşi baştan ayağa etti takrîr

Budur cürmüm budur bes hasb-i hâlim
Ger öldür ger bağışla bî-mecâlim

Benim benzer misâlim şol çobâna
Koyun gütmek için düşer yabâna

Koyunu kurd ile yer bile ol şûm
Döner issiyle ağlar misl-i mazlûm

Ona ben türlü türlü iftirâlar
Edip başına gelmiştir belâlar

Velî ol emr-i Hakka oldu vâsıl
Bana hâsıl belâ oldu ne hâsıl

Hudâ bilir ki bî-cürm idi ol zen
Ona vü bana benden oldu benden

İşitti merd-i hâcî bu dürûgın
Akıttı çeşmesârından dümû`ın

Unutmuştu çü derdi tâzelendi
Nemek-pâş oldu başlar pârelendi

Yine bülbül durur gülzârın andı
Husûsâ iftirâda zârın andı

Yalınlandı yine tennûr-ı sîne
Bilindi çün cefâ mestûresine

Şu denli etti onda zâr u efgân
Dedi bânû ona ey merd-i merdân

Nedir bunca belâ vü sûz u sâzın
Meğer gâyet güzelmiş dil-nevâzın

Dedi hâcî ona ey hâss-ı Yezdân
Yok idi hüsnine hulkına akrân

Diyânette diyeydin Râbi`aydı
Sıyânette o şâha sâniyeydi

Hisâline yok idi hadd ü pâyân
Çü cânım gitti kaldım cism-i bî-cân

Muhassal çekti bunca şûr u teşvîr
Dedi âhir bu imiş emr-i takdîr

Hudâ rahmet ede bânûya sad bâr
Müfîd olmaz eğer yıllar edem zâr

Îsâ'et eylemiş bana bir âzer
Ben olmayam ona âhir pür-âzer

Keme eylik ulular sîretidir
Husûsâ kim Peyem-ber hasletidir

Geçip cürmünden ettirdi du'âyı
Belâdan buldu ol demde rehâyı

Eli tutar gözü bînende oldu
Hemân ölmüştü ol dem zinde oldu

Bu kez A'râbîye etti su'âli
Desin bu kul dahi pes hasb-i hâli

Eder hâce gulâma hâli i'lâm
Dedi ölmek bana yeğ etme ibrâm

Ki cürmümü demeye tâkatim yok
Bu işte âsiyim pes tâ'atim yok

Dedi A'râbî ger cürmün banadır
Bağışladım onu durma anadır

Eğer Hakkaysa cürmün olma pür-gam
Ki oldur cümle erhamlardan erham

Meselde kûh-ı Kâf olsa günâhın
Onu tevbeyle yarlığar İlâhın

Dese kul i`tirâf ile ***zalemnâ***
Yekûlü'r-Rabbü yâ 'abdî gafernâ

Dedi âgâz edip sözde enînî
Ben öldürdüm o tıfl-ı nâzenîni

Değildi bânû bu işten haberdâr
Beni bu şûm işim etti giriftâr

Çü sıdkın işitip etti du`âyı
O da buldu o dem gamdan rehâyı

Civâna dediler söyle günâhın
Seni de afv eder Rabb-i penâhun

Dedi ber-dâr idim bir demde pür-şûr
Beni indirdi bir bânû-yı mestûr

Verip üç yüz direm etti rehâyı
Velî ben ona ettim çok cefâyı

Belâdan ol beni etmişken âzâd
Kenîzek deyiben sattım i şeh-zâd

Ona da pes du`â etti o hoş-hâl
Halâs olup belâdan buldu iclâl

Bânûnun Kendüsin Helâline Bildirip Arz-ı Hâl Ettiğidir

Dedi bânû o dem ey merd-i hâcî
Seninle sözlerüm var tatlu acı

Bular bî-gânedir çıksın bu câdan
Haberler duyasın sırr-ı hafâdan

Sürüp hârı çü hâlî oldu gülzâr
Eder ol andelîbe arz-ı dîdâr

Yüzünden çünki kaldırdı nikâbı
Güneşten san giderdiler hicâbı

Muvâfık geldi fâl açıldı mushaf
Okudu âşinâlıktan biraz harf

Özünden gitti çün gördü dibâce
Yüki derd idi cânı verdi bâce

Özüne geldi pes andı helâlin
Bu mir'ât içre çün gördü cemâlin

Dedi var idi bir bânû-yı pâküm
Firâkından onun pes sîne-çâküm

Onu hasretle kodum hacca gittim
Geri geldim bulamadım yitirdim

İşittim çünki onun mâ-cerâsın
Ne vech ile oluptur iftirâsın

Yüregüm yara idi pârelendi
Gönül hayrân iken âvârelendi

Yüzün gördüm bu dem pes onu sandım
Anıp cânânı cânımdan usandım

Sana benzer hemîn evzâ` u etvâr
Diyesin ol durur reftâr u güftâr

Seni gördüm yine depreşti derdim
Ki zîrâ onu cândan yeğ severdüm

Eğer ol olmasa rîzende der-hâk
Seni onu diyeydüm ey gül-i pâk

Dedi bânû eğer bulsan o cânı
Ne verirdin ona sen müjdegânî

Dedi hâcî kaçan olur o heyhât
K'ana mesken durur ravzât-ı cennât

Dedi bânû ona ey merd-i giryân
Yitirdiğin benim ol şâd u hândân

Götür gamı gönülden tutmagıl yas
Geri cem` etti bizi Câmi`u'n-nâs

Ne gam çektikse yolda renc ü hîle
Bi-hamdi'llâh eriştik genc-i vasla

Ne gam bülbül çekerse habs-i bîzâr
Eğer sonu olursa vasl-ı gülzâr

Mugaylân zahmını saymaz garâma
İrenler âkıbet Beytü'l-harâma

İren zulmât içinde mühlikâta
Unutur ger ere âb-ı hayâta

Anar mı bîm-i deryâda nikâtı
Koyanlar sâhile pây-ı necâtı

Dökerse çeşm-i âşık eşk-bârı
Ne gam ger göre âhir rûy-ı yâri

Duyup hâcî bu hâli etti secde
Safâsından derûnu geldi vecde

Zebân açıp der ey dânende-i pâk
Revâdır olsa yolunda yüzüm hâk

Ne gûne şükrün ede bu zebânım
K'onun addinde âciz gung ü lâlim

Senin hikmetlerinde âciz ârâ
Gerisin yeğ bilirsin ey dil-ârâ

Lisânım levhası bin yıl salına
Bu deryânın erişmez sâhiline

Hemân şükrüm budur ey Rabb-i akdes
Sana şükr olmadansın sen mukaddes

Çıkar hâcî o dem hem-rehlerine
Bu hâli keşf eder her birlerine

Birâder hacletinden oldu menkûs
Gulâm u ol civânın hâli ma`kûs

Anarlar kıssa[y]ı haclân olurlar
Halâsı fikr edip şâdân olurlar

Helâlini yerine eyledi şâh
Ol A`râba vezâret verdi nâ-gâh

Birâder hem gulâm ile civâna
Verip bahşiş eder yola revâne

Sa`âdetten çü yaptı beyt-i makbûl
İbâdet emrine oldu o meşgûl

Şeh-i İslâma yâ Rab feth-i bâbı
Verip a`dâ ola muhtâc-ı bâbı

Hisse Ez-Kıssa

Kulak tut bana ey merd-i güzâfî
Bu zenden ilm-i dîn öğren ko lâfı

Çü lâf ile bilinmez ilmi dînin
Bu dersi gel oku var ise dînin

Kodu zen şehvetin buldu kerâmât
Kerâmât ehli şehvetle olur mât

Ko lafz-ı merdi şâhım gözle mâ`nî
Kimin ki sabrı var merd oldu ya`nî

Deme bu er durur ya bu dişidir
Kimin ki ma`nîsi var ol kişidir

Kamer alır çü nûrını güneşten
Eğer duydunsa İbret al bu işten

Ne naks olur mü′ennes olsa hurşîd
Müzekkerlik hilâle vermez ümmîd

Nice zen var cihânda merdüm-i pâk
Ona kurbân ola bin merd-i nâ-pâk

Ko zenliği bu meydân içre merd ol
Bırak şehvât-ı nefsi merd-i ferd ol

Ya İbret al o nefs-âlûdelerden
Neye uğradılar nefsin elinden

Çü tâbi` oldular bir dem hevâya
İrürdiler halel akl u kuvâya

Hevâ ümmü'l-habâ'istir çün ey cân
Doğurdular hevâdan nice isyân

Kimi etti mirâ vü iftirâlar
Kimi katline ettiler cefâlar

İşittin sonra çektiler garâmet
Besî rüsvâ vü oldular melâmet

Tamâm etti peder çünki nasîhat
Püser almadı bundan hîç kifâyet

Püser Kanâ`at İtmeyip Yine Bu Ma`nâdan Su`âl Ettiğidir

Püser dedi eğer olmasa şehvet
Er ile Avret olmaz idi halvet

Dahi bu halkın olmazdı devâmı
İki âlemde bulmazdı nizâmı

Eğer bu hikmet olmasaydı terkîb
Bisât-ı mülke olmaz idi tertîb

Gerektir arada bin kes bahâne
Ki bir şahs ala bir lokma dehâna

Eğer olmasa şehvet der-miyâne
Ne sen ne ben olurdum der-zamâne

Çü ma`nâsı bunun olmadı mefhûm
Bana bu sırrı lutf et eyle ma`lûm

Cevâb-ı Peder Püser-râ

Peder dedi sakın olma bed-endîş
Ki kaldıram hayâl-i şehvet ez-pîş

Velî çün şehvet oldu sana muhtâr
Derûnunda budur melhûz u güftâr

Bu âlemde besî var iken esrâr
Değilsin gayr-ı şehvetten haberdâr

Dürüş kim İsîye demsâz olasın
Ne lâyıktır hara hem-râz olasın

Sıfât-ı İsîdir pes terk-i şehvet
Harun tab`ına lâzım nûg-i lezzet

Eğer merd isen ol İsîyle hem-râz
Yaraşmaz tab`-ı insâna har-enbâz

Safâsı şehvetin çün bir nefestir
Onunçün âkile bâkî hevestir

Bekâyı gözle şehvetl'olma haste
Geçip bu bir nefesten bâkî iste

Bu şehvetten dilenmez gayr-i şehvet
Bu sırrı anladı ashâb-ı fıtnat

Velî şehvet eğer olsaydı müşted
Doğar ol demde şehvetten mahabbet

Mahabbet gâlib olsa aşk olur o
Şegaf ondan doğusar zî-güzel hû

Ne dilde kim şegaf olur nihânî
Olur ol zât mahbûbunda fânî

Değildir çünki şehvet kendi matlûb
Bırak onu bulagör özge mahbûb

K'onun yolunda yeğdir ölmeğin zâr
Hevâ-yı nefse olmaktan giriftâr

Kulak tut buna lâyık bir hikâyet
Edem aşk-ı hakîkîden kinâyet

Hikâyet-i Şeh-zâde Be-Ân-Zen-i Pâkîze

Var idi bir şehün şeh-zâdesi hûb
Kemâl-i hüsn ile ahlâkı mergûb

Cemâlinin güneş pervânesiydi
Kemâlinin kamer üftâdesiydi

Tulû` etseydi revzenden o merdüm
Ona zerrât olurdu mâh u encüm

Yüzünü kim ki görse merd ü zenden
Uçardı murg-ı cânı âşiyândan

Aceb u`cûbe-i âfâk idi ol
Ona her gûşe pür-`uşşâk idi ol

Görenler tîg-ı müjgânın o şâhın
Olurdu sayd-ı mermîsi o mâhın

Dehânı hokkasından dürr-i meknûn
Gören varın verip olurdu meftûn

Görenler dâne-i hâlini fi'l-hâl
Düşerdi dâm-ı zülfüne be-her-hâl

Zenahdânın gören düşüp safâya
Salardı kendözün çâh-ı belâya

Cemâli mushafını her kim açsa
Okurdu ahsen-i takvîmi onda

Der idi nakşına kim olsa nâzır
Te'âle'llâh zihî nakkâş-ı Kâdir

Hatı tuğra-i katl-i âşıkândı
Kim okursa işi âh u figândı

Görür bir zen onu nâ-gâh yek bâr
Verir yağmâya aklı çâr u nâ-çâr

Olur Leylâ iken Mecnûnı onun
Olur fettân iken meftûnı onun

Olur sayyâd iken ol sayd-ı fitrâk
Çıkar hıdrından eyler ırzını çâk

Eğer şeh-zâde etse seyr-i sahrâ
Önince sa'y ederdi bî-ser ü pâ

Dü gîsûsı ona çevgân olurdu
Önünce tôp-veş perrân olurdu

Semâ'ından felek hayrân olurdu
Sıyâhından melek sekrân olurdu

Yanardı sînesi tennûr-ı tende
Duhânı durmaz idi nüh felekte

Muhassâl hânumânın etti yağmâ
Gidip nâmûs u gayret oldu rüsvâ

Kapucılar ururdu çûb u sengi
Safâsından unutmuş nâm u nengi

Hevâsıyla dönüptü gird-bâda
Olup dîvânesi subh u mesâda

Çü hîç bir vech ile olmadı memnû`
Melûl oldu dil-i şeh-zâde matbû`

Dedi şâha nice bir bu gedâyî
Eder halk içre bize bu cefâyı

Peder emr eyledi ol şâh-ı âlî
Ki hâlî edeler meydân-ı hâli

Bu kez bend edeler bir esbe ez-mû
Süreler esbi meydân içre her sû

Bu hâl ile edeler pâre pâre
Kamu halk edeler ona nezâre

Ki tâ hîç bir gedâ bu resme küstâh
Olup incitmeye ol şâhı evsâh

Gelir meydâna şâh u şâh-zâde
Kamu nezzâre bu gamdan fütâde

Gelir ol âşık-ı şûrîde bed-hâl
Görür ma`şûku hâzır söyler akvâl

Ne hoş demdir bana bu vakt-i meymûn
Verem ma`şûk önünde cân-ı meftûn

Düşelden aşkının hengâmesine
Bu idi dâ'imâ meknûn-ı sîne

Ki meydânında başım tôp edeydim
İşim başa irürüp hûb edeydim

Bi-hamdi'llâh ki el verdi bu maksûd
Velî bir hâcetim var etme merdûd

Dedi şeh hâcetin ger bu ise bu
Seni gîsû-keşân etmeyem ez-mû

Bu işten özge etmezven cezâyı
Sana ancak bunu gördüm sezâyî

Eğer dersen verem sana amânı
Bu demden özge vermezim zamânı

Dedi zen ona kim ey şâh-ı şâhik
Bu gün aşk içre benven merd-i sâdık

Nedir cân ki dilerim senden onu
Bu yolda âşık ister mi amânı

Kaçar mı âşık envâ`-ı belâdan
Seçer mi aşk eri nef`i cefâdan

Bulardan özgedir şâhım murâdım
İcâbet ger ola diyem murâdım

Dedi şeh ona ey pür-`aşk u pür-şûr
Murâdın di nedir çün oldu destûr

Dedi zen ona ey sultân-ı mesrûr
Beni çün pây-ı esb eylerse mezcûr

Misâl-i ûd çıkardı arşa bûyum
Atı ayağına bağlansa mûyum

Atı ayağına bulaşsa kanım
Helâl olurdu şâhım sana cânım

Helâk ede beni çün pây-ı esbi
Murâdım hâsıl olur hasb-i hasbî

Atı ayağına hem-râh olam ben
Hemîşe zinde-i dergâh olam ben

Kadem bassa ser-i âşıkta ma`şûk
Ayak basar o dem ber-fark-ı ayyûk

Zenem ben bilmezim ahvâl-i merdî
İcâbet merhemiyle sar bu derdi

Bu matlab bana nisbet âlî-terdir
Velâkin şâha nisbet sehl-terdir

Çü duydu şeh bu da'vâdan nişâne
Dili nerm oldu yaş oldu revâne

Yakîn bildi ki da'vâsında sâdık
Şühûd-ı hâli da'vâya mutâbık

Dil-i şehte çü şefkat eyledi cûş
Nigâh-ı rahmet ile etti ser pûş

Bağışladı vü gönderdi sarâya
İdeler tâ ki bânûlar himâye

İlâhî şâhımız Sultân Murâda
Atâ kıl aşkını irgür murâda

İbret

Nazar eyle gel ey merd-i refîkî
Bu zenden duyagör aşk-ı hakîkî

Nice terk eyledi nâmûs u ârı
Ne vech ile eder aşk ile zârî

Nice yağmâya verdi hânumânı
Nice terk eyledi cân u cihânı

Yolunda varını verdi fenâya
Fenâdan son nice erdi likâya

Gel insâf eyle ey da'vâ iden merd
Hudâ aşkında izhâr eyleyen derd

Bulardan var mı hîç sende nişâne
Nişânın yoğ ise düştün yabâna

O bir fânî yolunda verdi cânın
Fülûsa saymadı nâm u nişânın

Ne sen câna kıyarsın ne cihâna
Nice âşık olursun yüce şâna

Yolunda varmadın çünki fenâya
Likâ-y-ile erişmezsin bekâya

Çü zenden kemsin olma hîzden kem
İşit bu kıssa[y]ı va'llâhu a'lem

Hikâyet-i Seyyid ü Dânişmend ü Muhannes Der-Habs-i Küffâr

Var idi üç kimesne ey dil-âvîz
Biri seyyid biri âlim biri hîz

Sefer etti bular Rûma vifâkî
Buları tuttu kâfir ittifâkı

Esîr oldular onda hâh u nâ-hâh
Kulak tut hisse al bundan ol âgâh

Bulara ettiler bî-had şikence
İdeler tâ ki put önünde secde

Dediler çekmenüz başı bu işten
Vü illâ siz geçün cân ile baştan

Dediler bu esîrân u za`îfân
Bize mühlet gerektür ey harîfân

Ki tâ bir gece bir bir tanışalım
Yahod serden geçüp yâ ser koyalım

Verildi mühlet ettiler teşâvür
Dedi seyyid edip işte tecâsür

Zarûrîdir revâdır secde yârân
Gönülde muhkem olsa dîn ü îmân

Şefî`imdir benim ceddüm Muhammed
Komaz dûzahta evlâdın Muhammed

Fakîh eydir revâdır secde ey cân
Gönülde mutma'in olursa îmân

Çü vâris düşmüşüm ilm-i Resûle
Şefâ`at kıla yarın ben zelîle

Muhannes eyledi feryâd ile zâr
Benimçün yok diye Hakk ile bâzâr

Nesepten yok Habîbe intisâbum
Ya ilmim yok ki ola ihtisâbum

Dahi yok bir amel k'ola vesîle
Ne var ise kamu mekr ile hîle

Ümîdim yok ki ol sultân-ı a`lâ
Şefâ`at ede bana rûz-ı ferdâ

Sizünçün çünki vardır elde fetvâ
Bana fetvâ hemîndir ahz-i takvâ

Bana çün yoktur ümmîd-i şefâ`at
Büte secde'tmeğe yoktur icâzet

Keserlerse bu gün tîg ile başım
Komam büt önüne tav` ile başım

Hudâyâ şâhımız ol rükn-i İslâm
Ola dîninde sâbit hemçü i`lâm

İbret

Nazar eyle bu bâzâr-ı İlâha
Metâ`ından erer hâce tebâha

Nice müflis olur erbâb-ı kâlâ
Bulur yokluk ucundan izz-i vâlâ

Aceptir ibtilâ-yı kâr-ı Yezdân
Seçilir onda kimdir merd-i meydân

Nice pâk anlanan olur muhannes
Muhannes merd olur merdler muhannes

Nice Kârûnı mûr eyler bu meydân
Nice mûrı nedîm eyler Süleymân

Nice segler olur makbûl-i dergâh
Seg olur merdüm iken nice güm-râh

Nice âlim olur nâ-dân u ebkem
Nice nâ-dân olur ol yolda a`lem

Firişteyken kimin zındîk eder ol
Kimin büt-hâneden sıddîk eder ol

Kimin ferşten okurlar seyr-i arşa
Kimi arştan iner recm ile ferşe

Bu işlerden olan âhir haberdâr
Olur yokluk metâ`ına hırîdâr

Muhannesten bu yolda ger kem isen
Karıncadan kem olma ger er isen

İşit bu kıssa[y]ı cem` eyle hâtır
Olasın tâ bu yolda merd-i şâtır

Hikâyet-i Süleymân Nebî Aleyhi's-Selâm Ol Mûr ile Ki İni Öninde Depeyi Taşımağa Azm İtmişti

Meğer bir gün giderdi şeh Süleymân
Erişti hizmetine hayl-i mûrân

Kodular hizmetinde rûy-ı zillet
Edip her biri miktârınca izzet

Görür bir nemli durmuş kâr içinde
Süleymâna selâm etmez işinde

Kemer tutmuş beline çüst ü çâlâk
Taşır ağzıyla durmaz zerre-i hâk

İni önünde var bir tell-i pür-hâk
Onu taşımağa Azm eylemiş pâk

İşine şöyle meşgûl olmuş ey cân
Katında bir onun mûr u Süleymân

Okudu onu ol dem şâh-ı pür-nûr
Dedi ey mûr-ı asgar zâr u bî-zûr

Eğer ömrün ola Nûha ber-â-ber
Dahi sabr içre Eyyûba birâder

Bu iş olmaz müyesser çekme zahmet
Bu telli nakle yoktur sende tâkat

Zebân açıp dedi ol mûr-ı âgâh
Olur himmet erine kûh çün kâh

Olursa ger bana Avn-i İlâhî
Bu yolda seçmezim kûh ile kâhı

Ulular nakl ediptir bu makâli
Ki himmet kal` eder yoldan cibâli

Hakîrin bakma şâhım sûretine
Nazar kılsan yaraşır himmetine

Celâl-i niyyetime olma nâzır
Kemâl-i himmetimi gözle âhir

Ki vardır bunda bir mûr-ı siyeh-kâr
Beni aşkına etmiştir giriftâr

Dedi bir gün bana ey merd-i da`vâ
Gerektir da`vîye isbât-ı mâ`nâ

Aradan ger gide bu tell-i pür-hâk
Edesin hâr u hastan yolunu pâk

Aradan kaldıram hicrânı ben de
Ki hem-sohbet ola şâh ile bende

Dem-â-dem olasın vaslumla handân
Nice bir olasın hicrimle giryân

Bu işe bağladım ben de miyânım
Bu işte anladım sûd u ziyânım

Eğer tel ref` olup ere zevâle
Alırım hân-ı vaslından nevâle

Vefâ etmezse ömrüm ger der-în bâb
Bu bestir olmayam leffâf u kezzâb

Gider tell-i hicâbın ey Hudâyâ
Murâd Hânın müyesser kıl Atâya

İbret

Azîzâ aşkı gel ednâdan öğren
Bu görmekliği gel a`mâdan öğren

Budur bihter ki her dem sırr-ı dil-ber
Ola gayrın hikâyâtından ez-ber

Ne dedi dinledin ol mûr-ı mesti
Unutma sen dahi ahd-ı elesti

Seninle onda mahbûb-ı hakîkî
Ediptir ahdi o sırr-ı dakîki

Ki ger kaldırasın tell-i vücûdu
Edesin dem-be-dem ayn-ı şühûdu

Geçersen ya‛nî sen bu mâ vü menden
Haberler duyasın ilm-i ledünden

Vücûdundur bu ortada hicâbın
Hakîkat vechine oldur nikâbın

Gerektir sana ref‛ etmek hicâbı
Ki kalka rûy-ı mahbûbun nikâbı

Sana bu yolda sa‛y etmek mühimdir
Eğer kaldırasın devlet senindir

Eğer maksûda el ermezse âşık
Olursun bârî da‛vâsında sâdık

Eğer olmaz ise ma‛şûka ermek
Gerektir bârî aşk yolunda ölmek

Gel öğren mûr-ı bî-dilden bu fenni
Ki tâ hâsıl ola ilm-i ledünnî

Girersen mekteb-i mûr-ı hakîre
Erer sin sâlikâ remz-i hatîre

K'onun mahbûbudur bir mûr-ı ednâ
Senin mahbûbun a‛lâlardan a‛lâ

Bu hâl ile o senden çüst ü çâlâk
Sana âşık demek olmaz fe-hâşâk

Aceb yoldur reh-i uşşâk-ı beste
Ki şîri mûr ile eyler şikeste

Hikâyet-i Emîrü'l-Mü'minîn Şîr-i Hudâ 'Aliyyü'l-Murtazâ Kerrema'llâhu Vecheh Bâ-Mûr-ı Şikeste-Pâ

Meğer bir gün Aliyyü'l-Murtazâ hoş
Giderdi bir yol üzre şîr-i ser-hoş

Meğer bir mûrçenin dest ü ayağın
Basar gafletle kırar bend ü bağın

'Alî görür onu olur şikeste
Bu hayretten kalır ol yerde beste

Bu işten haylî hâ'if oldu ol şîr
Aceb şîrî ki mûrdan oldu tağyîr

Hakîkatte eğer şîr-i Hudâdır
Velâkin dil-nüvâz-ı her gedâdır

Çok ağladı vü hîle etti bisyâr
Dürüst ola vü tâ eyleye reftâr

Görür ol şeb düşinde Mustafâyı
Saçı ***Ve'lleyli***sinde ***Ve'd-duhâ***yı

Hitâb etti itâb ile ki ey yâr
Şitâb ile yolunda etme reftâr

Düşürdün mûrı zâr ile figâna
Bıraktın velvele heft âsumâna

Sülûkünden niçin olmadın âgâh
Ki mûrı eyledin âzürde der-râh

Eğerçi sûretâ mûr-ı denîydi
Velâkin mâ`nîde merd-i senîydi

Deme mûr idi belki merd-i ma`nâ
Dilinde zikr idi gönlünde Mevlâ

Siyâh idi kilîmi gerçi mûrun
Kelîmiydi velâkin kûh-ı Tûrun

Erer gûşına bu söz çün Alînin
Düşer endâmına lerze velînin

Düşer kalbine gammı bu fütûrun
Düşer dâmına şîr iken o mûrun

Hacâletle olur ol şîr iken mûr
Peyem-ber der ki hoş ol olma pür-şûr

Huzûr-ı Hakta ol mûr-ı şikeste
Şefâ`at kıldı sana olma haste

Dedi yâ Rab sen a`lemsin bu hâle
Ki kasd etmedi Haydar bu vebâle

Bilirsin bu işe Azm etmedi o
Hatâ vü sehvini sen eyle ma`fû

Benimçün çekti gammı yandı cânı
Benimçün lutf edip ahz etme onu

Bu za`f ile çü ben afv ettim ey şâh
Senin afvun dahi evsa`dır Allâh

İlâhî Hân Murâdı kıl hûceste
Şikeste olmasın devrinde kimse

İbret

Civân-merd ol nazar kıl hemçü merdân
Ki mûr ile nice sayd oldu şîrân

Te'emmül eyle Haydar gibi şîre
Nice bağlandı gör fitrâk-i mûra

İyi oldur ola Haktan haberdâr
Bu yolda olmaya bî-hûde reftâr

Cehâletle eder her kim sülûki
Gedâlardan sayarlar ol mülûki

Nazarsız bil ki ârif basmaz ayak
Onunçündür yed-i a'mâda tayak

Nazarsız ger bu yolda koyasın pâ
Düşersin çâha lâ-büd hemçü a'mâ

Niçin umyâ yürürsün hemçü nâ-dân
Geçinirken bu yolda fevka'l-akrân

Sakın incinmesin kimse ucundan
Sana güç yetmesin kendi gücünden

Bu yolda seçmegil mûr ile merdi
İrürme kimseye zûrunla derdi

Ki her bir başta bir sırr-ı Hudâ var
Sakın hîç kimse[y]i etme dil-âzâr

İnişme her gedânın dâmenine
Ki âteş düşmeye dil hırmenine

Hazer et almagıl âh-ı sehergâh
Ki dinler âhını mazlûmun Allâh

Ne denli muhkem olsa bârgâhun
Döyer mi darbına hîç tôb-ı âhun

Ne denli âciz olursa gedâsı
O denli iltifât eder Hudâsı

Dilersen ol vere âhirde kâmın
Te'emmül birle bas bu yolda gâmın

Sayılmıştır kademler hemçü enfâs
Onu hıfz eylemiştir Hâliku'n-nâs

Bu ma`dûdu hevâda etme ifnâ
Şu yerde bas ayak k'emr etti Mevlâ

Elindeyken çü pây-ı ihtiyârın
Batâletle geçirme rûzgârın

Dilersen ola ömrün günleri sâl
Demi fevt etme cem` et hüsn-i a`mâl

Çü sûd-ı bî-kerâna vardır imkân
Niçin kâhil olursun yolda ey cân

Hikâyet-i Nûşîrevân Bâ-Pîr-i Dıraht-Nişân

İşit bu kıssa-i Nûşirrevânı
Onun şâd ola merkadda revânı

Süvâr olmuş giderdi bir gün ol şâh
Yolı bir pîre uğrâr onda nâ-gâh

Ki dönmüştü onun kaddi kemâna
Durup ağaç dikerdi bôstâna

Dedi ol şâh ona ey pîr-i üstâd
Nedir bu zahmetin der-sinn-i heftâd

Yemişin mi yiyem dersin bu bâğın
Bu zahmetten senin yeğdir ferâğın

Dehân açıp dedi ol pîr-i dânâ
Murâdım var işit ey şâh-ı a'lâ

Ki sâbıklar bizimçün bâğ u bostân
Dikip sa'y eylemişler yolda cüstân

Bulup hâzır yedik biz berg ü bârın
Hudâ rahmet ede onlara yarın

Eser komak gerek hâlâ erenler
Ki bârın yiye bizden son gelenler

O nâ-merddir ki kendi yiye hemvâr
Ki âharlar için olmaya gam-hâr

Budur merdler işi ey nûr-ı dîde
Ki gayr için ola zahmet kişide

Eğer bilsem ki ömrüm kaldı yek dem
Onu hayr işe sarf etmektir akdem

Şehe hoş geldi bu güftâr-ı mevzûn
Çıkardı verdi pîre bir kef altun

Alıp altunu der ey nîk-bahtım
Bu gün altun yemiş verdi dırahtım

Bi-hamdi'llâh ki olmad'intizârum
Bu bahtım verdi şâhım berg ü bârum

Dahi hoş geldi şâha bu kelâmı
Ona kûylar bağışladı tamâmî

Yerindedir kamu güftârı pîrin
Dürüş sa`y eyle sen de eyle yerin

Adâletten Hudâyâ şâh-ı aktâr
Cihân bâğına diksin nahl-i bisyâr

İbret

İşittin mi bunu ey merd-i âkil
Gerektir âkile pes sa`y-i kâmil

Eğer merd isen olma yolda bî-kâr
Şunun ki kârı yoktur ol yemez bâr

Tefekkür eyle nahle anla ey cân
Emektâr olduğuyçün ekti Rahmân

Çü uhrâ mezra`ıdır dâr-ı dünyâ
Bu mezra`da ekilir tohm-ı a`lâ

Kadem ko dîn yolunda etme kibri
Ki kibr ile olur âlemde gebrî

Hudânın kullarına hâdim ol hûb
Er isen çal tahâret-câya cârûb

Görüp hizmette zahmet olma pür-gam
Döner âhirde hizmet çün olur tam

Çü vardır sende bunca zûr-ı bâzû
Sana lâyık değildir her terâzû

Dürüş mîzân-ı sâbıklarda her bâr
Bulasın onlarınla sûd-ı bisyâr

Hikâyet-i Şeyh Hâce Zengî Rahimehu'llâhi Bâ-Seg

Var idi Hâce Zengî-nâm bir şeyh
Sülûk emrinde ma`nâ birle pür şeyh

Gelip bir kimse etti tîz su`âli
Ki sen mi yeğ yahod kelb-i sifâlî

İşitti çün mürîdân u muhibbân
Onun darbına cümle oldu hâhân

Cezâ kasd ettiler ol şahsa yek ser
Edeb terk etmeye tâ kimse dîger

Görüp bunları pes men` etti ol pîr
Dedi ona miyem ez-emr-i takdîr

Değildir kimsenin ma`lûmı bu râz
Ki îmân ile mi olur ser-efrâz

Ya îmânsız mı gider el-`iyâzâ

İleyhi'r-rehbi ve'r-ra'bi'l-ma'âzâ

Eğer reh-zenden îmân kurtaram ben
Demek olur ki segden bih-terem ben

Eğer kurtarmayam îmân zi-evbâş
Demek olur ki seg ola-y-idim kâş

Tevâzu`dan Hudâyâ Hân Murâda
Giyür hil`at ebed irgür murâda

İbret

Sebak al ey civân ez-pîr-i Zengî
Gönülden yuyasın tâ pâs u zengi

Hudâ yolunda merd iken bilâ-reyb
Eder kendisini pür-naks u pür-`ayb

Görünmez hîç kemâlâtı gözüne
Ne töhmetler eder kendi özüne

Ki havfinden olur segle ber-â-ber
Senin hâlin nedir gör ey birâder

Ru`ûnetle yürürsün şöyle ra`nâ
Bulunmaz âlem içre sana hem-tâ

Vücûdun şehrinin hoş hâcesisin
Ma`ârif sifrinin dîbâcesisin

Senin zu`munca yoktur sana eşbâh
Bu hod-râlığı gel terk eyle bi'llâh

Çü meydânın yalınız yüğrüğüsün
Senin zannında sen gâyet iyisin

Seni kendine sorma gayrıdan sor
Ki tâ kimdir bilesin Azb ü yâ şûr

Seni kaplamış ey miskîn cehâlet
Dürüş terk eyle çekmedin hacâlet

Özün medh etmede gâyet kavîsin
Bu işte bil ki şeytân-ı gavîsin

Ögersin kim ki ola sana meddâh
Söğersin kim ki ola sana kaddâh

Özün medh eylemekten urmagıl dem
Seni bildinse onu eylegil zem

Seni segden kem eyle merd-i râh ol
Ayaklarda yüzün ko gerd-i râh ol

Bilinmez perde gitmeyince hâlet
Sana segdir diye hîç etme minnet

Kilâbın gerçi yeridir mezâbil
Seninle bir vat ondandır onu bil

Hikâyet-i Ma`şûk-ı Tûsî

Meğer Ma`şûk-ı Tûsî germgâhî
Olup bî-hûş tutup giderdi râhı

Önîne geldi bir seg nâ-gehânî
Urur bir seng ile eyler figânı

Gelir ol dem bir atlu heybet ile
Libâsı sebz ü cismi kuvvet ile

Gelip bir tâziyâne urdu yek bâr
Dedi hey hey niçin oldun dil-âzâr

Ne bildin kime urdun işbu sengi
Niçin anlamadın hem asl-ı rengi

Ki bir ma`denden olmuşuzdur îcâd
Ki bir şeh kullarısız olma bî-dâd

Hudânın sırrı vardır segde mestûr
Hakâret çeşmini ko olma mesbûr

Keremler irgür ol şâh-ı hatîre
Hakâret birle bakmasın hakîre

İbret

Hafîdir perde altında seg ey dôst
Nazar kıl cevherine gözleme pôst

Eğerçi sûretinde nâ-pesenddir
Hakîkatte velâkin key bülenddir

Diyelim nice haslet vardır onda
Yeterdi ger birisi olsa bende

Bilirsin ki riyâzet ehlidir ol
Kalîle kâni` olmuş gözlemez bol

Eğer üç günde bir verilse nânı
Kabûl ile yüz eyler imtinânı

Et olmasa da kâni` üstühâna
O dahi olmasa gitmez yabâna

Nice günler aç olsa ol seg-i zâr
Bırakmaz hâcesi kapısın ey yâr

Beni aç kodu diye komaz onu
Geceler olsa olur pâsbânı

Varıp bir ferde eylemez şikâyet
Gece gündüz eder bâbın himâyet

Ona ger hâcesi bin zecr ede hoş
Geri kuyruk salar ger bir dise oş

Küdûret mi tutar gör hak-şinâsı
Sürer ayağına rûy-ı sipâsı

Eğer redd eylese sürse derinden
İşiğin terk edip gitmez yerinden

Onun ger hışm ile yarılsa başı
Geri mesned durur eşiği taşı

Bu hâl ile onun derbânıdır ol
Geceler pâsbân-ı bâmıdır ol

Olur hizmette terk etmez finâsın
Seçer bî-gânesiyle âşinâsın

Eder pes âşinâya âşinâlık
Salar kuyruğun eder bî-nevâlık

Muhassal hâcesinin dôstına dôst
Kıyar a`dâya soyar cân ile pôst

`Adûsun görse sıçrar çüst ü çâlâk
Yapışup ol dem eyler câmesin çâk

Bu yolda çok ururlar çûb u sengi
Erer başa sudâ` pâyine lengî

Verir başını etmez gayretin terk
Hukûk-ı üstühânı hoş eder derk

Fakîr olup ger issi olsa bî-zâd
Bu hâletten onu ederse âzâd

Bırakıp gitmez ol gayrî kapuya
Verir mi hizmetin özge tapuya

Cefâsın yeğ görür işbu fakîrin
Vefâsından bilin bay u hatîrin

Gel insâf eyle ey da`vâda kâmil
Senin nefsinde var mı bu hasâ'il

Ne var sende riyâzet ne kanâ`at
Edersin halka Hâliktan şikâyet

Yer iken ni`metin Rabb-i Kerîmin
Çalarsın kapısın her bir le'îmin

Alırken sofrasından türlü ni`met
Edersin her kese şükr ile minnet

Komamışken seni hîç aç u uryân
Kapısın terk edersin bi'llâh utan

Ne yâdın fark edersin ne bilişin
Buna benzer senin cümle bilişin

İlersin âşinânın dâmenine
Temelluklar edersin düşmanine

Olursun dôstlarına tünd ü bed-hû
Çalarsın düşmani bâbına cârû

Hani sen hani seglik ey zalûmî
Sege şâkird ol öğren bu ulûmı

Bırak bu yolda ârı ehl-i derd ol
Mu`allemden alıp ta`lîmi merd ol

Sege segdir diye gel etme minnet
Seg-i nefsine bakıp eyle töhmet

Hikâyet-i Sôfî Bâ-Seg

Meğer yolca giderdi merd-i sôfî
Elinde hem Asâ eğninde sôfu

Gelir bir seg önüne urur onu
Cefâsından erer arşa figânı

Asâ darbından erer çün şikence
Şikeste olur o dem pây u pençe

Düşer ol dem o seg tâb u hurûşa
Gelir her kim işitir onu cûşa

Meğer onda idi Şeyh Bû Sa'îdî
Onun devrinde bulmuşlardı îdi

Huzûrına gelip ol seg eder zâr
Şikâyet eder ol gâfilden âzâr

Getirdi sôfî[yi] ol şeyh-i kâmil
Su'âl edip dedi ey merd-i gâfil

Seninçün var mı bu segle husûmet
Niçin destine irgürdün garâmet

Nedir bu dilsize bunca cefâlar
Niçin ermeye sôfîden safâlar

Sımışsın ayağın ey merd-i haste
Senin destinden olmuş dil-şikeste

Cevâb edip dedi sôfî ki ey pîr
Geri segden oluptur işbu taksîr

Ki yol üzre durup bu kelb-i bî-bâk
Namâzum câmesini etti nâ-pâk

Karâr etmese ger bu reh-güzerde
Asâ darbın yiyip olmazdı haste

Dedi ol dem sege şeyh-i yegâne
Şikeste gönlünü tut şâdmâne

Neden ki hâtırın olur senin hoş
Gümân etme onu ben iderim oş

Bu gün sen ne disen edem garâmet
Ki kalmaya ona hakk-ı kıyâmet

Dedi seg ona ey şeyh-i yegâne
Çü gördüm sûretini sôfiyâne

Emîn oldum bırakmadım huzûrum
Sanırım sôfîden bulam sürûrum

Abâsını görüp ona güvendim
Asâsını görüp ona dayandım

Seg-i nefsin Abâ salmış kümûne
Ulaştı bana gösterdi nümûne

Asâsı âsîlığından nişânmış
Selâmet ehli sandım pür-ziyânmış

Ne bilem bana ediser şikence
Sına darbından onun dest ü pençe

N'olaydı sûreti olaydı âmî
Ederdim ben kaçup ondan kıyâmı

Çü mağrûr oldum onun sûretine
Te'emmül etmedim hîç sîreti ne

Abâsını görüp dil oldu sâlim
Koyun sûretli kurd imiş o zâlim

Çü kürk altında gürg olmuştu pinhân
Onunçün olmadım ondan girîzân

Ukûbet ger edersen dinle onu
Çıkar ondan libâs-ı sôfiyânı

Ki şerrinden emîn ola za'îfân
Ola sûret ü sîret cümle yeksân

Yaraşmaz böyle keste hırka vü tâc
K'ider hırkayla harkı tâcı târâc

Selâmet hırkasından eyle bîrûn
Ru'ûnet cübbesine girsin ol dûn

Ki mağrûr olmaya her zîr-destân
Kabâsından biline mekr ü destân

Murâd Hânı İlâhî ber-murâd et
Şeh-i âlem iken sôfî-nihâd et

İbret

Gel ey sôfî işitgil bu makâli
Bu sözden anladın mı hasb-i hâli

Odur sôfî k'ola nefsi Müselmân
Emîn ola elinden ins ü hayvân

Çeke her kimseden kendi cefâyı
Tahammül ede ummaya vefâyı

Vücûdun vakf ede her kâr-ı hayra
Olur olmazdan ol olmaya hîre

İde Hakk ile her dem gizli bâzâr
Olursa ger ola nefsine âzâr

Bile nefsini düşman gayrıyı dôst
İşi mağz ile dâ'im gözlemez pôst

Dili zikrinde vü gönlü fikirde
El ayak göz kulak cümle şükürde

Yönelmiş himmeti ta'mîr-i kalbe
Urur nefsine dâ'im darb-ı harbe

Cihânın gözlemez tâk u re[v]âkın
Tutunur ma`nî yüzüne tuvakın

Özüne ketm-i sırrı eylemiş farz
Eder her kimseye yoklukını arz

Sayar bu halkı nâ-mahrem özüne
Harâm eyler gece nevmin gözüne

Olur her dem işi âh ile efgân
Ciğer biryân u gözler şöyle giryân

Budur ednâ sıfâtı sôfiyânın
Bu dur kem cünbişi câna kıyanın

Ne hâsıl şol seg-i sâlûs u hardan
Ki bir harf okumamış bu haberden

Sanır sôfîlık ancak tâc ü hırka
Kerametler satar zu`munca halka

Eder her ehl-i dünyâya tenezzül
Verir halk i`tikâdına tezelzül

Eder dünyâ-y-için tağyîr-i şekli
K'ide bu sûret ile celb-i ekli

Olup dellâl öğer nefsi himârın
Yiye tâ bôstânın berg ü bârın

Derûnu ma`rifetten çün tehîdir
Onu sanma bu yolun âgehidir

Satar gevher diye boncuğu halka
Eder tesbîhini boynına halka

Abâ-y-ile bürür emmâresini
Kerâmetli eder mekkâresini

Abâsı dâm u sübhâ dânesidir
Asâ destinde hod efsânesidir

Avâm saydı için bu mekr ü lâfı
Ederler halka bu kizb ü güzâfı

Bu sôfîlık değildir ey karındaş
Bu yolda merd olagör olma kallâş

Ko bu aldamağı aldanıgör var
Huzûr-ı Hakta olmasın yerin tar

Seni sen öğme ko gayrılar öğsün
Ne dersin öğmeği ko tınma söğsün

Ne verir ma`nîsiz giymek palâsı
Bulup ma`nâyı giy fâhir-libâsı

Er isen gel derûnî giy Abâyı
Seni halk anlasın zâhir kabâyî

Kamu esrâra çün vâkıftır Allâh
Seni Hak bildiği bestir ol âgâh

Seni her kimseden kem bil er isen
Gönülden söyle ko gel zâhiri sen

Eğer segden seni fâzıl bilirsin
Seni sen bilmeyip câhil kalırsın

Şu kim bu yolda özün eyledi hâk
Ona menzildir âhir fevka'l-eflâk

Şular kim kendilerin hâk ederler
Televvüsten vücûdun pâk ederler

Koyanlar ser-keşî baştan ayaka
Gidip mi`râca bindiler burâka

Hikâyet-i Ebû'l-Fazl Hasan

Ebu'l-Fazl-ı Hasan çün düştü nez`a
Ziyâ vermiş iken ilm ile şer`a

Dedi bir kims'ana ey şeyh-i âlî
Sen idin revnak-ı dînin cemâli

Halâs oldukta Yûsuf çâh-ı tenden
Uçarsa tûtî-i cânın bedenden

Fülân mevzi` ki cây-ı dil-güşâdır
Size kabr olmağa ol pür-sezâdır

Mezâr etmiş olurlar ol makâmı
Meşâyih kabridir yok onda âmî

Buyurun ol yere tâ cism-i pâkün
Ola medfûn u onda ola hâkün

Dehân açıp dedi ol şeyh zinhâr
Ki ol yerdir bilirim cây-ı ebrâr

Bilirsiz ki ulular merkadidir
Benim gibi denînin ne yeridir

Ki ben bir müflisem bî-pây u bî-ser
Ser-i bî-devlete yaraşmaz efser

Dediler pes buyur ey şeyh-i pür-nûr
Ne yerde cism-i pâkün ola mestûr

Zebân açıp dedi pür-zâr u pür-şûr
Fülân câda idin bu cismi makbûr

Ki ol yerdir bilirim kabr-i düzdân
Harâbâtîler olur onda pinhân

Mukâmirler yeridir cây-ı maslûb
Dahi sekrân u bengî aklı mağlûb

Olar içinde defn eylen bu dengi
Oların çün benim ma'nâda tengi

Başımı kon ayakları ucunda
Münâsiptir olam onlar içinde

Günehkerle yaraşır pes günehkâr
Ulularla yaraşmaz kâr-ı bî-kâr

Dahi çün bunların yeri dücâdır
Çerâğ-ı rahmete lâyık bu câdır

Ki teşneye verilir su hemîşe
Onunçün Azm kılmışım bu işe

Ne yerde çok ola acz ü kusûrun
Bulursun onda eltâfın Gafûrun

Bu sözden oldular nâlân u giryân
Ciğerler şerhalandı sîne uryân

Semâya erdi onda âh u feryâd
Diğer-gûn oldular ahbâb u evlâd

Ebu'l-Fazl gibi o sultân-ı pür-cûd
Ola erbâb-ı diller içre mevdûd

İbret

İşittin mi bu remzi merd-i ra'nâ
Ki fazl issi Ebû'l-Fazl etti ifşâ

Kemâline yoğ iken hadd ü gâyât
Kemâl-i fazlına var iken âyât

Kerâmâtı güneşten rûşen iken
Fezâ-yı arş ona hoş gülşen iken

Bulurken Hazretu'llâhâ takarrüb
Ona el vermiş iken bu tederrüb

Nice müflis olur gör râh-ı Hakta
Ser-i merdân iken baş kor ayakta

Çü yokluktur ezelden râh-ı merdân
Ayak bas bu yola merd isen ey cân

Bu yolun zâdı yokluktur hemîşe
Duyanlar pes bunu edindi pîşe

Ezelden çünki yokluktur libâsın
Değişme şîb ü dîbâya palâsın

Tefekkür eyle cümle enbiyâyı
Bu yokluktan kazandı ıstıfâyı

Püserin Pedere Yine Bu Ma'nâdan Su'âl Ettiğidir

Püser baş kaldırıp etti su'âli
Bu ma'nâdan yine hoş dinle kâli

Dedi zen âlem içre oldu maksûd
Ki ondan türlü ferzend oldu mevcûd

Kimin ferzendi vardır hoş yegâne
Onun zikri kalısar câvidâne

Kimin ferzendi ki âgâh olusar
Kıyâmette şefâ'at-hâh olusar

Şunun kim dünyede ferzendi vardır
Onunla bir aceb peyvendi vardır

Cevâb-ı Peder Püser-râ

Peder dedi ki ferzend oldu matlûb
Velî şoldem ki merd olmaya ma'yûb

Nice kes muktedâ idi der-în-râh
Kaçan ferzendi oldu oldu güm-râh

Kimin ki geldi ferzendi zuhûra
Ona meşgûl olup erdi fütûra

İşitgil bu sözü ez-İbn-i Edhem
Cemâlin göstere ol Rabb-i erham

Hikâyet-i İbrâhîm Bin Edhem

Meğer günlerde İbrâhîm-i Edhem
Görür bir kimse[y]i pür-zâr u pür-gam

Sorar ondan ki var mı ehl ü ferzend
Dedi ol kimse yoktur bana peyvend

Dedi şeyh ona zî-`izzet kerâmet
Ki yoğ imiş sana mekr ü garâmet

Dedi dervîş ona ey vâkıf-ı râh
Niçin dersin bunu ey merd-i âgâh

Cevâb edip dedi ol şeyh-i ekrem
İşittim bu sözü ez-mâ-tekaddem

Fakîr evlense düşer teşvîşine
Döner ol kimse şol keştî-nişîne

Ki ola ol gemide bî-hôr u hâb
Kaçan evlâdı doğsa ola gark-âb

İlâhâ devr-i şehte sâhib-evlâd
Atâsından ferâg ile ola şâd

İbret

Tecârüb ehli anlayıp dil-i men
Ki ferzende dimişler tatlu düşman

Nice zâhid olan gûşe-nişîni
Koyup bâzâra verdi teşvîşini

Onun zühdini etti hırsa tebdîl
MuAzzezken mukarrer verdi tezlîl

Nice âbid olan halvet-güzîni
Salıp halk içre gösterdi yüzünü

Nice âzâde olan ferd-i merdi
Kul eyler gayra takıp boyna bendi

Nice iffet erini sâ'il eyler
Muhakkak âb-ı rûyun zâ'il eyler

Nice sâhib-hayâyı hücresinden
Çıkarır gamm-ı ferzend perdesinden

Ferâg ehlin salar şugl-i girâna
Kapılara düşüp eyler terâne

Nice zevk ehlinin alır mezâkın
Nice mestûrenin serper tuvakın

Nice vahdet erini ehl-i kesret
Edip tâlâna verir kesb-i uzlet

Hemîn insâna sanman bu belâyı
Verir hayvâna dahi ibtilâyı

Hikâyet-i Şeyh Bâ-Gürbe

Melâzü'l-halk Şeyh-i Gürbegânî
Ki kutbu'l-vakt idi sâhib-ma`ânî

Onun bir gürbesi var idi derrâk
Olurdu hânkâhında onun pâk

Gehî dûşunda şeyhin geh pîşinde
Gehi yatardı hoş seccâdesinde

Gılâf etmişler idi dest ü pâya
Giyirirlerdi gitse gayrı câyâ

Ayağı tâ ki olmayaydı nâ-pâk
Ki mu`tâd idi basmazdı kuru hâk

Gezerdi bir zamân bulup ferâğın
Gelip seslense çizerler ayağın

Bilirdi hânkâh ehli hisâlin
Kamusu anlamışlardı kemâlin

Emîn-i matbah u hem sofra idi
İcâzetsiz yemez bî-behre idi

Değildi lahm ü nân ondan nühüfte
Yanında yatsa tenhâ hefte hefte

Tenâvül etmez idi puhte ger hâm
Zamânında ederlerd'anı it'âm

Kazâ-y-ile varır bir gün şikâra
Götürür bir tabaktan yahnî-pâre

Duyar hâdim onu te'dîb eder hoş
Urur bir pençe sille hem burur gûş

Küser gürbe görünmez olur âhir
Olur bir gûşede tenhâ mücâvir

Taleb eyler onu şeyh-i vefâdâr
Beyân eyler bu hâli hâdim-i zâr

Getirirler bulup ol gürbe[y]i tîz
Su'âl eyler ona ol pîr-i temîz

Ki ne oldu sebep ettin hıyânet
Ederdin şimdiye dek hoş himâyet

Bu küstâhî neden oldu beyân et
Nedir bu işte özrün gel ayân et

Meğer hamli var imiş ol za'îfün
Yetişmiş ol gece mâhı nahîfün

Doğurmuş üç onun ol gece pür-zâr
Onunçün eylemiş ol işi nâ-çâr

İşitti gürbe vü gitti kemîne
Getirdi beççesin şeyhin önüne

Çıkıp bir ağaca kendisi gamnâk
Oturdu tünd ü pür-gam beççe der-hâk

Görüp şeyh onu etti çok te'essüf
Kamu hâzırlar ettiler ta`accüb

Dedi şeyh hâdime ey merd-i pür-zûr
Mukarrer bu imiş cürmünde ma`zûr

Mücerred nefsi için olmamış bu
Velâkin ihtiyâcından imiş bu

Kime ki vâki` olsaydı zarûret
Harâm eklinde yok ona küdûret

Düşer ferzend ucundan çâha insân
Aceb olmaz bu işi etse hayvân

Dedi şeyh hâdime ey merd-i âzâr
Sana hasm olusar bu gürbe-i zâr

Gel istiğfâr et ona dil-nüvâz ol
Gidip senden mezâlim ser-firâz ol

Koyup destârı hâdim etti lâbe
İşitip gürbe almadı hisâba

Bu kez şeyh okudu bir nice harfi
İşitip indi şâhtan gürbe def'î

Sürüp ayağına yüzün Azîzün
Rızâsın aldı ol sâhib-temîzün

Gırîv ü girye düştü ol miyâna
Ki görmemişt'anı ehl-i zamâne

Zarûret çâhına mahbûs-ı âfâk Dem-â-dem rûz-ı Şehte bulsun itlâk İbret

Aceptir ey birâder kâr-ı ferzend
Urdı her kimsenin ayağına bend

Selâmet ehlini eyler melâmet
Selîmü'l-kalbe çektirir garâmet

Nice ırz ehlinin ırzını yağmâ
Edip âhir üşer başına sevdâ

Şu kim dünyâda bî-peyvend olur o
Cihân içinde bî-mânend olur o

Hudâdır çünki bî-ferzend ü mânend
Kamu âlemlere oldur hudâvend

Hikâyet-i İslâm-ı Nasrânî ki Püsereş Mürde-bûd

Zamân içinde bir tersâ-yı tâcir
Var idi ona bir ferzend-i fâhir

Kimesne görmemişti eyle mahbûb
Münâsib hulkı hüsne tab`ı mergûb

Onu nasrânî cândan yeğ severdi
Eğer bir lahza görmese iverdi

Severdi dîn ü dünyâsından onu
Olur bîmâr gezerken nâ-gehânî

Bu hâl içre görür ol nev-civânı
Erir nasrânînin cisminde cânı

Kilîsâya verir kurbân ile mûm
Necât ister olardan merd-i meş'ûm

Civân bir gün ölür el-kıssa nâ-gâh
Eder nasrânî yüz hâletle bin âh

Gehî bî-hûş olup gâhî eder zâr
Gehî nevha eder gâhî dil-efgâr

Bu hâletteyken erdi ona ilhâm
Te'emmül eyledi âhir ser-encâm

Müselmân oldu dedi olun âgâh
Bilin ferzendi yoktur birdir Allâh

Eğer ferzendi olsa âşikâre
Bu vech ile bana urmazdı yara

Müberrâdır zen ü ferzendden ol pâk
Onun birliğine olsun yüzüm hâk

Bi-hamdi'llâh ki bana bu musîbet
Sa`âdet oldu vü buldum selâmet

Püser mevtiyle hak dîn âşikâre
Olup dermân erişti bana yara

İlâhâ Husrev-i devr-i zamânın
Her işin hayr ile hatm eyle onun

İbret

Aceptir sun`u onun bilmek olmaz
Ne iştedir rızâsı ermek olmaz

Musîbetten gehî doğar sa`âdet
Selâmetgâh olur ayn-ı melâmet

Ziyâdan geh çıkar envâ`-ı zulmet
Felâketten doğar gâhî felâhat

Hayât olur gehî mevtin me'âli
Çeker fâsık hayâtından vebâli

Nice yara olur merhem bilinmez
Nice merhem olur yara görünmez

Mu`ammâdır erişmez fehm ü idrâk
Onunçündür okurlar ***mâ-arefnâk***

Bu ma`nâdan şular kim duydular hâl
Kelîl olup lisânı oldu bî-kâl

Kazâsından onun çekmediler sâk
Rızâsına sunup baş ile a`nâk

Hikâyet-i Pîr ki Püsereş Mürde-bûd

Var idi bir zamân içinde bir pîr
Bir oğlu vardı hûb u ehl-i tedbîr

Cihân içinde ol eglencesiydi
Bu bülbüldi o bunun goncesiydi

Yoğ idi bundan özge dahi ferzend
O pîr etmişti gönlün ona peyvend

Çü rihlet etti dünyâdan o dilkeş
Bıraktı hırmenine pîrin âteş

Şu hâletler ki etti pîr-i pür-şûr
Huzûrundan görenler oldular dûr

Götürdüler civânı çünki ber-dûş
Yeler tâbût önünde pîr-i medhûş

Kodular hâkine çün oldu mestûr
Figân eyledi ol dem pîr-i pür-şûr

Tagayyür buldu aklı oldu küstâh
Diline her ne geldi etti ifrâg

Yüzün tuttu semâya der Hudâvend
Tû ma'zûrî ki yoktur sana ferzend

Ferâgun var benim derd-i dilimden
Münezzehsin veledden hem ölümden

Veled olsa sana zâhir ya mestûr
Bu işte etmez idim seni ma`zûr

Püserdir çâh-ı kabr içinde onda
Pederdir külbe-i ahzân içinde

Hikâyet-i Ya`kûb u Yûsuf Aleyhime's-Salâtü ve's-Selâm

Çü Ya`kûb ile Yûsuf iki dildâr
Buluştı bir biriyle âhir-i kâr

Dedi Ya'kûb ki ey çeşm ü çerâgum
Çü etti girye âlûde dimâgum

Beniçin külbe-i ahzâna saldın
Firâkun âteşini câna saldın

Çü ben kandalığın bilmezdim ey cân
Bilirdin hod bana sicn idi Ken'ân

Ferâg ile sürerdin kâmurânî
Diyeydin görmedin bu nâ-tüvânı

Sana düşer m'idi oldun sitemkâr
Niçin bir nâme göndermedin ey yâr

Peder bunca belâ vü mihnet içre
Gam-ı Yûsufla her dem kürbet içre

Aceptir Yûsufun bunca ferâğı
Bilirken pîr-i âcizden sürâğı

İşitti bu su'âli çünki Yûsuf
Hayâ vü şerm ile etti te'essüf

Velî bir hâdime dedi ki tîz var
Getir ol nâmehâyı eyle ihzâr

Seğirdip gitti hâdim çüst ü çâlâk
Getirdi bir harîta hizmete pâk

Açıp görmeğe Ya'kûb etti âheng
Görür onda hezârân nâme yek reng

Başında cümle bi'smi'llâh yazılmış
Velî gayrı yeri cümle ezilmiş

Dedi Yûsuf ki ey pîr-i mü'eddeb
Senin çün yazmışım bu nâme[y]i hep

Velâkin çün tamâm olurdu ey cân
Bozulurdu kamusu gayr-i unvân

Çü mahv olurdu ser-tâ-ser sutûrı
Yazardım gayrı çekmezdim fütûrı

Yine mahv olur idi nâme çün berf
Varak üstünde kalmaz idi bir harf

Çü âhir geldi Cebrâ'îl zi-Cebbâr
Dedi göndermesin bir nâme zinhâr

Bu taksîrâta budur özr-i müştâk
Neye kâdir kul emr etmezse Hallâk

Sükûtuma sebep emr-i Hudâdır
Ki Yûsuf n'eylesin Abd-i gedâdır

Murâdı Yûsufına Hân Murâdı
İrür Ya'kûb-veş ey Rabb-i Hâdî

İbret

Hudâdan olmasa fermân-ı âlî
Kulun iş görmeğe olmaz mecâli

Bu varlık cümle onun kudretidir
Bu olmak olmamak hep hikmetidir

Ne hâsıl sa'y-i Yûsuftan ne hâsıl
İrâdet ger ona olmasa vâsıl

Zamânı gelmeyince vefk-ı hikmet
Ne hâsıl yâ eseften gayr-i zucret

Müfîd olmaz arada hüzn-i Ya'kûb
Gerektir yol erine sabr-ı Eyyûb

Salar âbâyı geh beytü'l-hazîne
Edip ebnâyı cübb içre defîne

Kimin harka bırakır kimi garka
Kimin garba salar kimini şarka

Bırakır ara yerde iftirâkı
Çeker her biri bir türlü ihtirâkı

Biribirinden olmaz hîç haberdâr
Geçinir subh u şâmî zâr u bîzâr

Libâsı bendenin renc ü inâdır
Hudâya lâyık istiğnâ gınâdır

Bıraksa ger kamu mahlûku rence
Ebed çekse bular türlü şikence

Ona arz eyleseler hasb-i hâli
Der istiğnâ yüzünden ***lâ-übâlî***

Su'âl olmaz ona çün bî-garazdır
Bilirsin hod ne cevher ne arazdır

Değildir çünki ef'âli mu'allel
Velî hikmetle olmuştur müdellel

Kula yoktur lisânı i'tirâzın
Ya varmak sâhasına izz ü nâzın

Niyâz ile kulun işi rızâdır
Eğer nâz eylese Hâlik sezâdır

Onundur çünki istiğnâ-yı mutlak
Verildi Abde pes acz-i muhakkak

Peder olsan çekersin gamm-ı ferzend
Püser dahi peder gammıyla peyvend

Bu bâb içre sana hüccet tamâmet
Yeter ger dinler isen bu hikâyet

Hikâyet-i Yûsuf Aleyhi's-Selâm Bâ-İbn-i Yâmîn

Buluştı Yûsufa çün İbn-i Yâmîn
Oturdular bular ber-taht-ı zerrîn

O dem tuttu yüze Yûsuf nikâbı
Ki gözle görmek olmaz âftâbı

Bu ahvâli ne bilsin İbn-i Yâmîn
Ki yanında oturur cân-ı şîrîn

Gümân etti ki şehtir pür-mehâbet
Ne bilsin ki odur kân-ı letâfet

Eğer cân-ı Azîz olmasa ol nûr
Olur muydı Azîz-i Mısr-ı ma'mûr

Oturdu gerçi Yûsufla karındaş
Hayâsından velî kaldırmadı baş

Söze tuttu onu ol şâh-ı âlî
Ederdi Pîr-i Ken'ândan su'âli

Meğer bir nâme vermiş idi Ya'kûb
Azîze arz-ı hâl etmişti ol hûb

Ki bir oğlum var idi nâmı Yûsuf
Çekerven rûz u şeb ondan te'essüf

Yitip Ken‛ân içinde oldu güm-nâm
Karârum yok tenimde dilde ârâm

Firâkından büküldü kadd-i bâlâ
Gözüm nûrı çü gitti oldum a‛mâ

Ne diyem tâkatim olmuş durur tâk
Esirge gel beni ey şâh-ı âfâk

Tecessüs eylegil etrâf u aktâr
Duyasın Yûsufumdan şâyed ahbâr

Firâkından çü oldum cism-i bî-cân
Tene cânı beşâret eyle ey hân

Kerem et bir haber duy Yûsufumdan
Eriştir şemme bûy-ı Yûsufumdan

Keremden şefkat et pîr-i darîre
Ziyâ bulsun haberle kalb-i tîre

Veripti İbn-i Yâmîne nühüfte
Bu da bu şâha verdi zîr-i perde

Alıban nâme[y]için gördü Yûsuf
Yazılmış nâm-ı Ya‛kûb-ı te’essüf

Gözü yaş ile doldu oldu bî-hûş
Gönül deryâsı mevc urdu edip cûş

Tagayyür buldu ahvâli Azîzün
Karârı kalmadı sâhib-temîzün

Bu hâli def` için gitti sarâya
Gelir evlâd-ı Yûsuf bir araya

Olara keşf eder ahvâl-i pîri
Bulara şerh eder hâl-i darîri

Okurlar nâme[y]i efgân ederler
Ciğer biryân u gözler kan ederler

Sürerler dîdeye geh başa korlar
Gehî açarlar u gâhî okurlar

Şu denli oldu bunda şûr u teşvîr
Kalem tahrîr u dil etmeye takrîr

Çü Yûsuf izzet ile çıktı tahta
Bu hâli ketm edip etti nühüfte

Buyurdu onda tâ ebnâ-yı Ya`kûb
Kamusu hâzır oldu zişt ü ger hûb

Serildi çün simât-ı pâdişâhî
Edip Yûsuf olara hoş-nigâhî

Dedi ol dem kamu ebnâ-yı Ya`kûb
Otursunlar ikişer ikişer hûb

Konulsun her ikiye hân-ı elvân
Yesinler bir biriyle yâr u ihvân

Oturdular bular çün vefk-ı me'mûr
Erişti İbn-i Yâmîne gam u şûr

Önüne kodular bir sofra aşı
O dem yaş etti aşı gözü yaşı

Yalınız kaldı çünki İbn-i Yâmîn
Gelip yâdına Yûsuf oldu gamgîn

Gözünden yaş olur onun revâne
Olup bî-hûş düşer âh u figâna

Dedi Yûsuf ona ey kûdek-i zâr
Nedir giryen bizi ettin dil-efgâr

Der İbn-i Yâmin ey şâh-ı dil-efrûz
Yalınız kaldım olmayam mı dil-sûz

Var idi bir birâder bana dinle
Ata ana bir idim onun ile

Yitip Ken'ân içinde oldu mefkûd
İşitilmez hîç ondan bûd u nâ-bûd

Eğer o yitmeyip hâzır olaydı
Benimle hâna bile oturaydı

Çü gördü Yûsuf onun giryesini
Terahhum birle sardı sînesini

Dedi ağlama cânım etme âzer
Beni Yûsuf yerine tut bürâzer

Karındaşun yoğ ise olma gamgîn
Sana hem-kâse olsun şâh-ı şîrîn

Zebân açıp dedi pes sofra-sâlâr
Şehe lâyık değil bu süfre-i zâr

K'onu ter eyledi yaşı civânun
Kese lâyık değildir aşı onun

Dedi Yûsuf ona sen eyle hâmûş
K'onun eşkinden eyler cân u dil cûş

Bu eşk-âludu yemek kût-ı cândır
Ki bu dürr-i yetîm-i hânedândır

Yetîme çâresâz olsam âceb mi
Yetîme dil-nüvâz olsam aceb mi

Aceb mi sînesine merhem olsam
Aceb mi bu garîbe hem-dem olsam

Aceb mi ger silersem gözü yaşın
Aceb mi ger yer isem bile aşın

Ki budur zübde-i evlâd-ı Ya'kûb
Eğerçi cümlesi evlâd-ı mergûb

İşitip dedi ferzendân-ı Ya'kûb
Eğerçi bu püserdir hûb u matlûb

Velî bilmez bu âdâb-ı mülûki
İdimez hizmete zîbâ sülûki

Budur pes havfimiz ey şâh-ı bâlâ
Ki tıfl-ı nâ-hıred bî-fehm-i ma'nâ

Değil lâyık o şâh-ı nükte-dâna
Ola hem-kâse bile suna hâna

Cevâb edip dedi ol Yûsuf-ı hûb
Bana lâyık durur ferzend-i Ya'kûb

Şunun ki atası Ya'kûb olusar
Ne işlerse be-küllî hûb olusar

Dedi Bin Yâmine ey gevher-i pâk
Niçin benzün sarıdır misl-i zer pâk

Dedi soldurdu haddim gamm-ı Yûsuf
Dahi zerd etti rûyum hemm-i Yûsuf

Dedi ey nûr-ı çeşmim hoş ayân et
Saçun niçin dağılmıştır beyân et

Dedi gerçi pederdir bana Ya‘kûb
Velî yoktur anam ey şâh-ı mergûb

Perîşân oldu çünkim rûzgârum
Aceb midir perîşân olsa mûyum

Dedi Yûsuf ki dersin ki peder var
Onunçün dahi bir yitmiş püser var

Ne hoş etmezmiş ol sana nigâhı
Perîşân mûyuna ya şâne gâhî

Cevâbında dedi çün yetti Yûsuf
Peder ondan çekip haylî te’essüf

Bükâsından oluptur şimdi a‘mâ
Olur beytü’l-hazende ferd ü tenhâ

Dili sûzendedir hem dîde pür-âb
Oluptur âteş ü âb üzre gark-âb

Dilinde vird oluptur nâm-ı Yûsuf
Zebûn etmiştir onu bu te’essüf

Ne diyem hâlini ben sana ey şâh
Ki bunu vermesin bir kula Allâh

Kaçan fâriğ olur bu mâ-cerâdan
Varırım hizmetine bir aradan

Beni gördükte artar inkisârı
Akıtır âb-ı mey-gûn çeşmesârı

Yine düşer o dem âh u figâna
Budur ahvâli pîrin câvidâne

İşitti çün bu hâli ol peyem-ber
Gözü yaşından oldu burka`ı ter

Değişti burka`ını mâ-cerâdan
O dem Peyk-i Celîl erdi Hudâdan

Dedi ey Yûsuf-ı sıddîk [u] derrâk
Selâm edip sana der Hâlik-ı pâk

Zamân-ı hicretin bulmuştur encâm
Bu gün vuslat günüdür etme ârâm

Nikâbı kaldırıp şâd eyle onu
Nice yaktın bu tıfl-ı nâ-tüvânı

Onun emriyle tutmuştun nikâbı
Yine rahm eyledi kaldır hicâbı

Çü i`zâz ile kaldırdı nikâbın
Görüp gitti özünden İbn-i Yâmin

Diyeydin ki teni bî-cân oluptu
Gören ol dem onu hayrân oluptu

Be-sad hîle gelir başına aklı
Sorar ol demde Yûsuf hasb-i hâli

Ne hâlettir başundan gitti hûşun
Nedir bu hâl ile cûş u hurûşun

Dedi Bin Yâmin ey sultân-ı fîrûz
Nikâbın leyli gitti oldu çün rûz

Cemâlin verdi Yûsuftan nişâne
Bıraktı cân u dilde sad fesâne

Yüzün gördüm çü buldum rûşenâlık
Ezelden vara benzer âşinâlık

Hudâ hakkı için ketm etme hâli
Ki sen Yûsuf mısın bildir me'âli

Dedi ben Yûsufam minnet Hudâya
Ki irgürdi bizi âhir likâya

Belirdi şâdmânî her taraftan
Meğer mestûr imiş çıktı keneften

Hudâyâ cümle hicr ehli ibâda
Verip vuslat irür onu murâda

İrür yâ Rab şehün fer'ini asla
İre her farkı cem'a hicri vasla

İbret

Sebak al bu varaktan merd-i tâlib
Belasız vermez el bildin metâlib

Cemâlin arz idince Yûsuf-ı hûb
Ne dürler döktü saçtı çeşm-i Ya'kûb

Peder hem bulmadı âhir sürûrın
Ona harc etmeyince çeşmi nûrın

Cemâli Yûsufun olmadı mahsûs
Hazen beytinde olmayınca mahbûs

Erer mi kimse hîç gülzâr-ı yâra
Ta'ahhüd etmeyince zahm-ı hâra

Girilmez râyegânî bôstâna
Mülâzım olmayınca bâğbâna

Harîm-i Ka'bede olur mu mihmân
Yolunda çekmeyen zahm-ı mugaylân

Anâlar çekmeyince İbn-i Yâmin
Ona kaldırmadı Yûsuf nikâbın

Çü Yâmin yârını bî-gâne sandı
Onunçün bir zamân hicrâna saldı

Katındadır senin yâr-ı hakîkî
Onu bî-gâne sanma ey refîkî

Eğerçi zâtı birdir bî-tereddüd
Mezâhirden zuhûr etti ta'addüd

Nikâb oldu ona cümle mezâhir
Nikâbın kaldırırsan ola zâhir

Gehî gülden görinür gâhî mülden
Gehî şîr ü şekerden gâhî gulden

Gehî âb u gehî nândan görinür
Gehî bundan gehî ondan görinür

Gehî ol rûy-ı Leylâdan görinür
Gehî Mecnûn-ı şeydâdan görinür

Gehî bülbül dilinden zâr u efgân
Gehî ruhsâr-ı gülden bûy u elvân

Gehî şehten görinür geh gedâdan
Gehî men'î yüzünden geh Atâdan

Gehî yüzden görinür gâh gözden
Gehî dilden görinür gâh sözden

Gehi dîbâdan u gâhî Abâdan
Gehî zîbâdan u gâhî anâdan

Hakîkatte onundur cümle-i te'sîr
Eğerçi gözgü yüzdür lîk yüz bir

Merâyâ çokluğundan sanma bisyâr
Ki sındır gözgüyü tâ bir kala yâr

Seninle her dem eder gizli bâzâr
Nikâbından yanılıp olma âzâr

Bu esrârı duyanlar âşinâdır
Neye bakarsa ondan rûşenâdır

Şu kim kaldırmadı yüzden nikâbı
Hezâr u sâd hezâr oldu hicâbı

Ederken ***semme vechu'llâh***ı tekrâr
Aceptir gitmedi gönülden inkâr

Gözünde hestî-i âlem sebeldir
Onu görmekte bu illet haleldir

Görem dersen kedersiz rûy-ı cânı
Tabîbe var gidersin ondan onu

Hikâyet-i Ân-Civân ki O-râ Avn-i Hudâ Âşinâyî-nemûd Der- Rûz-ı Kıyâmet

Kıyâmet günü dinle bir civânı
Hudâsından gelir diler amânı

Be-gâyet çoğ imiş cürm ü günâhı
Ne gam ger fazl-ı Hakk ola penâhı

Zebânîler çekip eder şitâbı
K'ideler dûzah içre çok Azâbı

Hitâb erer ki ey sâhib-hamâlar
Nedir bu kuluma bunca cefâlar

Zebânîler diyeler cürmü bî-çend
Buna dûzah sezâdır ey Hudâvend

Hitâb erer geri ammâ mu`ammâ
Ki ben onunlayım o nîz bâ-mâ

Sözüm dinlen benim olman sitemkâr
Ki ben onunlayım her işte hemvâr

Kimesne hakkına işbu kerâmet
İşitmemişti hîç biri tamâmet

Bu heybetten kamu hâmûş olalar
Kamu lerzân olup bî-hûş olalar

Hitâb ere civâna ey perîşân
Bular bî-hûş iken sen ol girîzân

Seni bir yerde pinhân eyle durma
Görünme bunlara dahi kayırma

Civân eyde Hudâyâ yok makarrum
Bu günde kande olusar meferrüm

Kamu hâ'if durur ednâ vü a'lâ
Benim gibi za'îf ü bî-ser ü pâ

Ne yere vara ki bula necâtı
Bu gün bana kim eyler iltifâtı

Hitâb ere ger istersen halâsı
Bana kaç ki benim melcâ-yı âsî

Bu gün bî-keslerin benven zahîri
Bu gün âcizlerin benven müşîri

Civân eyde bana bu yare k ondan
Sana varmak hani bî-çâre k ondan

Meğer fazlın olusar dest-gîrim
Ki ola perde-i lutfun meferrim

Onu pûşîde ede lutf-ı Settâr
Onu hîç bilmeye ağyâr u deyyâr

Erişe devlet-i esrâra nâ-gâh
İre halvetgeh-i dîdâra nâ-gâh

Melâ'ikler gelip aklı yerine
Sorarlar bu civânı birbirine

Bulamayıp kılalar hasb-i hâli
İdeler Hazretu'llâha su'âli

Ki ey dânende-i esrâr-ı mestûr
Ne yerdedir bulunmaz Abd-i pür-şûr

Behişt ü dûzahı gezdük tamâmet
Bulunmadı o âsîden alâmet

Senin ilmin durur her şey'e şâmil
Nedir emrin biziz onunla âmil

Hitâb erer Cenâb-ı hazretinden
Beyân eder kemâl-i rahmetinden

Ki bilin bu kazâ-yı hikmetimdir
Onun yeri sarây-ı ismetimdir

Bizimledir onun dâ'im karârı
Bize etti çün ol âciz firârı

Varın işe edin ondan ferâğı
Bizi diyen bizimledir durağı

Çü bizimdir araya girmez ağyâr
Sizünçün yok onunla kâr u bâzâr

Sana cezb eyle yâ Rab şehriyârı
Cenâb-ı kudsüne ola firârı

İbret

ʿİnâyet her kime Haktan olur yâr
Ona bestir araya sığmaz ağyâr

ʿİnâyet her kimi ki hâss ediser
Riyâsın ol kulun ihlâs ediser

Kime kim yâr olur âhir inâyet
Olur cürmü cemîl ü hezli tâʿat

İnâyet ola ger seng-i siyâha
Olur mukbel gedâ vü pâdişâha

Eğer seg bula lutfundan inâyet
Olur merdüm gider ondan habâset

Sözüm dinle benim ey müflis ü aç
Eğer kaçmak dilersen gel ona kaç

Ki oldur çâresizler çâre-sâzı
Odur her âcize hem yâre-sâzı

Fe-firrûdan haber duy olma gâfil
İle'llâhı medâr et olma zâhil

Sana düşman durur onun sivâsı
Sakın aldamasın gayrın hevâsı

Sadâkat sûretinde sana ahbâb
Neler etmiş durur duydunsa her bâb

Gel imdi ***fe-rhebû***dan ol haberdâr
Ve iyyâye nidâsın eyle tekrâr

Eğer olsan huzûr-ı Hakta yek dem
O bir sâ`at sana bin yıl olur hem

Hikâyet-i Dervîş Bâ-Mecnûn

Sordu Mecnûn-ı pür-şûrdan bir âdem
Ki ey Leylâ yolunda çeşmi pür-dem

Neye erişti ömrün kaç yaşadın
Nedenlü oldu şimdi gamm u şâdın

Cevâb edip dedi Mecnûn-ı hoş-hâl
Ki ömrüm bin yıl oldu dahi çil sâl

Dedi bu şahs ona ey merd-i gâfil
Nedir bu söz sözünde olma zâhil

Dedi Mecnûn ona ey merd-i bî-derd
Hakîkat ömrü yıllar eylemez ad

Çi ger zâhirde doğaldan anadan
Bana kırk yıl oluptur bu anâdan

Velî günlerde bir gün bana Leylî
Cemâlin arz idüben etti meyli

O bir dem bana olmuştur hezâr sâl
Bu bâkî ömr-i çil sâl herze ahvâl

Ki ömr oldur ki ola yâre vâsıl
Zi-tûl-i ömr-i bî-Leylâ ne hâsıl

Cemâlinle Murâd Hâna kıl efzâl
Ola her bir demi kurbunla sad sâl

İbret

İşittin mi bunu ey merd-i kâmil
Ne sözler söyledi Mecnûn-ı âkil

Şu yıllar ki geçer bî-rûy-ı dildâr
O değmez bir deme sen onu me-şmâr

Veli yek dem olur sâl-i hezârân
Eğer el vere ol dem vasl-ı cânân

Hakîkat şemsi ger doğsa ufuktan
Zuhûr etse be-nâgâhı tutuktan

Dü âlem yok olur zâtında onun
Verirler varı lezzâtından onun

Te’emmül eylegil onun vücûdun
Kamu eşyâ ona eyler sücûdun

Zihî âlî vücûd ki her vücûdât
Diler ma‛dûm ola zâtında bi’z-zât

Kişi ol yolda kim nâ-bûd olur o
Ziyânı kalmayıp hep sûd olur o

Sunarsa âlem el pîrâmenine
Erişmez hîç birisi dâmenine

Yine Bu Ma‛nâdan Püserin Pedere Su’âlidir

Püser dedi dilim hayrân oluptur
Perî şeh-zâdesiz biryân oluptur

Erilmez çün ona câhından onun
Ki bârî söyle evsâfından onun

Firâkından ben onun gark-ı hûnum
Başımda od yanar haylî zebûnum

Cevâb-ı Peder

Peder dedi ki ey ferzend-i bed-hâl
İşit bu kıssa[y]ı benden cevâb al

Var idi bir kesin bir kâbil oğlu
Mü'eddeb her edeple dahi uslı

'Ulûmı etmiş idi cümle tahsîl
Ederlerd'anı akrân üzre tafdîl

Eğerçi her ilimden behreverdi
Velî ilm-i nücûmı hoş severdi

Okumuşt'onda şâh-ı perriyânı
Dahi evsâf-ı duhterden nişânı

Duyaldan aşkı birle oldu meftûn
Selîmü'l-'akl iken olmuştu mecnûn

Var idi ol zamân bir şahs-ı meşhûr
Ki ilm-i tıbb u tencîm onda mestûr

Nücûm u tıbb içinde hâzık idi
Dahi gayrı fünûnda fâ'ik idi

Velî hîç kimseye etmezdi ta'lîm
Var idi buhl hem etmezdi tefhîm

Ömürde etmedi kimseye der bâz
Evinde kims'ana olmadı dem-sâz

Ki kimse olmaya ilmine vâkıf
Ola bu halk içinde kendi ârif

Dedi bir gün peder katında ferzend
Beni ol âlime gel eyle peyvend

Ki derler perriyânın şâhı bile
Gelirler ol Azîze duhteriyle

Gönül ârzû-yı dîdârındadır hem
Görem şâyed cemâlin gide bu gam

Dahi olam ma`âriften haberdâr
Ne-mîrem hemçü dünyâ dâr-ı murdâr

Peder dedi zen ü ferzendi yoktur
Onun hîç kimseye peyvendi yoktur

Ki onun hizmetinin tâlibi çok
Velî kimseye onun meyli hîç yok

Ki korkar ger vere bir kimseye râh
Olalar hikmet ü ilminden âgâh

Püser dedi beni al onda bile
Ona ben düzmüşümdür türlü hîle

Beni şâyed kabûl eyleye ol pîr
Edem tâ hizmetinde türlü tedbîr

Bular el-kıssa etti Azm-i râhı
Püser dedi söze eyle nigâhı

Varırsın hizmetine çün hekîmin
Du`âsın al safâ bul ol kerîmin

Digil bir müflis ü âciz fakîrim
Kimesnem yok durur gâyet hakîrim

Mukıllem haylî ahvâlim diğerdir
Bir oğlum var o dahi lâl ü kerdir

Hudâ-y-için kabûl et onu benden
Gider bâr-ı girânı cân u tenden

Eğerçi lâl ü kerdir lâkin ol pâk
İşâret anlamakta haylî derrâk

Gehî âb u gehî âteş getirsin
İşâret birle çok hizmet bitirsin

Beni redd eyleme lutf et be-her-hâl
Bu ferzendi kabûl et hizmete al

Peder geldi hekîme etti güftâr
Gehî lâbe edip geh eyledi zâr

Kabûl etti hekîm âhir civânı
Velâkin etti ona imtihânı

Ki lâl ü ker midir tâ ola ma`lûm
Ona göre ola hizmette mersûm

Gehî gafletle ona çağırırdı
Gehî nâmıyla onu kığırırdı

Gehi ururdu ona tâziyâne
Yaturken hâb içinde merdümâne

İşitmezdi sözünü sağırâne
Dövülse AvAv eder dilsizâne

Muhassal haylî dikkat etti üstâz
Çü bildi lâl ü kerdir oldu enbâz

İşâretle onu kullandı deh sâl
Püser dâ'im talep ederdi ahvâl

Gidip üstâdı tenhâ kalsa hâne
Okurdu her kitâbı kâmurâne

Yazardı zübde-i mefhûmı levha
Ederdi sînesin şevk ile şerha

Muhassal her ulûmı etti tahsîl
Velî ol bir murâdı kaldı ta`tîl

Meğer var idi bir sandûk-ı memhûr
Bilirdi ondadır ol ilm-i mestur

Ona kasd edip etmezdi hıyânet
Edeb gözlerdi eylerdi sıyânet

Sebeb bir nesne oldu öldi üstâd
Makâmı buna değdi oldu dil-şâd

Açar sandûkı bulur vasf-ı yâri
Yenilenir yine aşk-ı nigârı

Olup sevdâ-yı ma'şûk ona gâlib
Azîmet eyler ol ta'vîze câlib

Cizüp bir dâ'ire girer miyâna
Olur meşgûl o dem rûz u şebâna

Ki teshîr ede şâh-ı perriyânın
Kızın bir dem ere vaslına onun

Riyâzet birle çün etti Azîmet
Ri'âyet etti her şartı tamâmet

Tamâm oldu çü merdin erba'îni
Görür hâzır katında nâzenîni

Perî-zâd u yok ona misl ü mânend
Onun vasfında âciz cümle dil-bend

Çü gördü rûyunu şâd oldu bahtı
Gönül sahnında ona kıldı tahtı

Su'âl edip der ona ey dil-efrûz
Nice buldun bizi bunda sen imrûz

Cevâb edip dedi ol şâh-ı pür-nûr
Seninleydim anan karnında mestûr

Kaçan doğdun bile doğdum anadan
Seninle görmüşüz gamm u safâdan

Çü yek dem senden olmadımdı ben dûr
Beni niçin bilirsin dûr u mehcûr

Senin nefsin benim sen ona tâlib
Ne tâliblik bilirsin ne metâlib

Niçin nefsinden olmadın haberdâr
Eğer bilsen seni olmayadın zâr

Dedi ol dem ona üstâz-ı hâzık
Bilirsin hod sıfât-ı nefsi bayık

Ki segdir bir sıfâtı biri hınzîr
Biri mâr u biri zâg u biri şîr

Bu zîbâlikle sen ey rûh-ı asfâ
Olur mu olasın bu nefs-i eşkâ

Dedi perrî ki ger emmâre olam
Bulardan bed olup sad pâre olam

Velî şol dem ki olam mutma'inne
Bana gayrı sıfât olmaz mazınne

O dem zîba vü dil-keşlik işimdir
Gönüller saydı ednâ cünbişimdir

Çü pâk olur Hudâsı merci'idir
Onun dâ'im nidâsı ***irci'î***dir

Benim nefsin mukarrer bil seni sen
Irak bakma onat anla seni sen

Eğer edem seni ben Abd-i şeytân
Bana emmâre derler ehl-i îmân

Eğer şeytânun olursa Müselmân
Vücûdun mülkü bulur emn ü amân

İnâyet kıl Şehâ Sultân Murâd Hân
Esîri ola tâ nefs ile şeytân

İbret

Ne denli çekti zahmet merd-i tâlib
Ki tâ el vere âlemde metâlib

Geri kendide buldu mübtegâsın
Ki bildi intihâda ibtidâsın

Eğer ermek dilersen sırr-ı câna
Seni gözle geri gitme yabâna

Velî bu yolda çok zahmet gerektür
Bu yol ehline çok hizmet gerektür

Ki maksûdun sana el vere sen de
Demeyesin ya gülde ya çemende

Mukarrer bil yitirmişsin seni sen
Binip bir ata istersin seni sen

Eğer bulmak dilersen sen dil-ârâ
Vatan tedbîrin eyle gezme sahrâ

Ebed etsen bu sahrâ içre seyri
Sana el vermez illâ rûy-ı gayrî

Yürü hubbu'l-vatandan duy kifâyet
Vatanda eyle îmânın himâyet

Hikâyet-i Püser-i Vezîr Bâ-Sôfî

Var idi bir vezîrin bir civânı
Güneş hüsninde zerreydi hemânî

Nihân idi lebinde âb-ı kevser
Ona öykünmez idi gayrı dil-ber

Ne diyem nûr-ı Hakka mazhar idi
Katında hûr-ı rıdvân kemter idi

Görür bir sôfî onu nâ-gehânî
Revân olur onun tenden revânı

Düşer hâlâta başlar hûy u hâya
Erer yaşı yere âhı semâya

Asâsın sır ridâsın eyler ilkâ
Saçar tesbîhi kendi şöyle mülkâ

Bu hâl üzre bulur lezzât-ı vecdi
Ne segdir ki ona yâr ola Necdî

Verir yağmâya vird ü vâridâtın
Unutur cümle zikr ü sâlihâtın

Olup aşk âteşi cânında peydâ
Olur dîvâne-veş mecnûn u şeydâ

Sığışmaz cünd-i aşka kişver-i dil
Varır yağmâya cümle nakd-i hâsıl

Bulunmaz kimse bu işte hem-âvâz
Bu endûh içre olmaz kimse hem-râz

Yanardı âteşi kalbinde pinhân
Velî hîç kimseye etmezdi i`lân

Eğerçi sabra etti Azm-i bisyâr
Velî gammâz idi çeşm ile ruhsâr

Ne diyem ki dü çeşmi oldu hûn-bâr
Olur a`mâ bu gamdan âhir-i kâr

Sefîd oldu çü çeşmi âşikâre
Zuhûr etti dilinden gizli yara

Çü aşk âteş durur olmaz nühüfte
Nedir zannın onu saklar mı penbe

Onu ketm etmeye kalmadı imkân
Açıp gencînesini etti i`lân

Akar yaşı yanar âteş dilinde
Gehî gark u gehi harkun içinde

Çü oldu her taraftan zâr u bîzâr
Oluptu halk-ı âlem ona nazzâr

Onun her kim görürdü rûy-ı zerdin
Çekerdi bir nice gün gamm u derdin

Yetişti bu haber âhir vezîre
Onun derdinden oldu kalbi tîre

Buna Azm eyledi ol nîk-sîret
K'ide bülbül gül ile hâlî sohbet

Civânı aldı geldiler katına
Dediler mübtelânın hizmetine

Ki ey derd-i nigâr ile diğer-gûn
Çü hâzırdır habîbin olma mahzûn

Budur ibn-i vezîr-i hemçü Yûsuf
Gözün fevti için etme te'essüf

Çü âşık bu cevâbı eyledi gûş
Urup na'ra özünden oldu bî-hûş

Gözünden döktü eşk-i bî-şümârı
Akıttı çeşmesinden cûybârı

Şu hâlet eyledi kim demek olmaz
Belî aşk işidir bu bilmek olmaz

Vezîr ol dem dedi ey merd-i gâfil
Çü hâzırdır habîbin olma zâhil

Murâdın çünki hâzır eyle ârâm
Nedir bu girye vü bu zârî-i hâm

Dedi âşık aceb mi ger dökem yaş
Bu derdimden benim kan ağlaya taş

Ki yıllardır ki aşka mübtelâyam
Günüm hicr ile geçti pür-belâyam

Gönül maksûduna olmadı vâsıl
Çü vâsıl oldu çeşmim yok ne hâsıl

Bilirsiz tâlib-i dîdâr idim ben
Onunçün rûz u şeb pür-zâr idim ben

Çü gözsüz görmek olmaz rûy-ı mahbûb
Cihândan şimdi gözdür bana mergûb

Eğer göz olmasa ender-miyâne
Seçilmez gayrıdan şâh-ı yegâne

İlâhî dîde-i sultân-ı aktâr
Cemâlin görmeğe olsun sezâvâr

İbret

İşittin mi sözü ey merd-i tâlib
Ya bildin mi nedir a'le'l-metâlib

Sebak aldın mı a'mâdan bu gamzi
Ya duydun mu mu'ammâdan bu remzi

Bu yolda gaflet etme ey talep-kâr
Ki evvel göz talep kıl sonra dîdâr

Cihân pürdür zi-envâr-ı tecellî
Gözün var ise bulursun tesellî

Eğer a'mâ isen bu yolda epsem
Tabîbe var ki ede sana emsem

Ola sıhhat bula bu çeşm-i ma`yûb
Ona yüz göstere dîdâr-ı mahbûb

Edesin zerrede şemsi temâşâ
Ola her katre içre bahr peydâ

Libâs-ı her gedâda şâh mestûr
Ola her zerre hâki Sûre-i Nûr

Bu dersi gözlüden oku fakîhâ
Ki fırsat fevt olıcak deme heyhâ

Yürü kehhâle var bırak bu nengi
Kabul etmezler onda özr ü lengî

Bu gün a`mâ olan yarın dahi kûr
Budur tenzîl içinde nakl-i mezbûr

Sana gözden mühim yoktur bilirsen
Zamânıdır ona tâlib olursan

Hikâyet-i Ol Pâdişâh ki Üzerine A`dâsı Gelip Hufye-küned ü Âhar Şehre Kaçtı

Var idi bir zamân içinde bir şâh
Düşerler üstüne a`dâsı nâ-gâh

Çıkıp hufye şehirden şeh girîzân
Varıp âhar şehirde oldu pinhân

Verip zer-bâfını şâl ü âbâya
Gedâ-sûret olup bakmaz kabâya

Yürür bu sûret ile nice eyyâm
Gezer şehr içre bilmez onu hîç âm

Bilir nâ-geh onu bir âşinâsı
Getirir hânesine hak-şinâsî

Der ol yâri ona ey şâh-ı fîrûz
Nedir bu sûret-i fakr-i ciğer-sûz

Niçin etmeyesin şahlığı i'lân
Libâs-ı fakr içinde şöyle pinhân

Dedi şeh epsem ol açma bu râzı
Ki hikmet var bu işte deme bâzî

Eğer şâhım desem belli bil ey dôst
Soyarlar bu tenimden cevr ile pôst

Şehi anlayamaz her çeşm-i âmi
Sözü fehm eyle anla bi't-tamâmî

Cilâ ver çeşm-i şâha nûrun ile
Seni her şey'de görsün onun ile

İbret

Gerektir şâha lâyık dîde-i pâk
Onu her çeşm-i nâ-pâk etmez idrâk

Bu sözlerdir bilirsen ayn-ı İbret
Er isen İbret al terk eyle gaflet

Nazar eyle kamu âfâk u enfüs
Bu âlî-sakf u bu gabrâ-yı ber-üs

Kamunun çün onadır istinâdı
İş issi iştedir etme inâdı

Zuhûrîdir sebep pes muhtefîdir
Gözün yok görmedin dersin hafîdir

Neye kim bakasın bînendedir ol
Neyi ahz eylesen gîrendedir ol

Kaçan seyr eylesen pûyendedir ol
Söze kim başlasan gûyendedir ol

Ne iş kim bendeden eyler sudûru
Onun sun'uyladır onun zuhûru

Eserden hod mü'essir olmadı dûr
Eserden anla sırrı olma mehcûr

Çü göz yok isteme ruhsâr-ı dildâr
Göz olmasa bir olur yâr u ağyâr

Ser-â-ser ki dola âlem tecellî
Bulamaz görmeğe a'mâ mahalli

El uzatma temennâ-yı visâle
Ki baş koşma bu sevdâ-yı muhâle

Hicâbın ger gide açıla aynın
O dem ayne'l-yakîni bula aynın

Temâşâ eyleye her şey'de yâri
Şühûd ede şitâ içre bahârı

Gülistân ola hâristânı onun
Şeker-tab' ola şûristânı onun

Katında bir ola hem zîr ü zîver
Okuya ***semme vechu'llâh***ı ezber

Hikâyet-i Sultân Mahmûd Bâ-Pîr-i Heyzüm-keş

Meğer varmıştı Şeh Mahmûd şikâra
Nice âhû düşüp oldu figâre

Kuruldı haymesi pes tarf-ı âba
Şeh için ettiler Azmi kebâba

Görür bir pîri şeh püştünde heyzüm
Gider yolca edip ona terahhum

Katına vardı der ey pîr-i mihnet
Bahâsın di odunun çekme zahmet

Onu bilmedi ol pîr-i yegâne
Ki oldur Şâh Mahmûd-ı zamâne

Dehân açıp dedi ol dem ona pîr
Bahâsı iki dânık zerdir ey mîr

Var idi şehte bir hemyân-ı pür-zer
İki dânıktan artık idi her zer

Açıp hemyânı verdi ona birin
Dedi al gör uyar mı vezn ü kadrin

Alıp destine pîr etti nigâhı
Dedi hoş zer durur meskûk-i şâhî

Velî kadrini bilmez zûr-ı bâzû
Gerektir bilmeğe vezn ü terâzû

Birisin dahi verdi şâh eline
Yine evvelki söz geldi diline

Bu üslûb üzre birer birer onu
Eline aldı pîr-i reh-revânî

Cehâletten çü pîr etti huşûnet
Erer tab`-ı şehe ondan melâlet

Atar boş surre[y]i pîr üzre ol şâh
Ona der şehre var vezn eyle ân-gâh

İçinden her ne ise hakkını al
Kalanın hâcib-i şâha et îsâl

Çü şehre gitti pîr-i reh-revânî
Göçüp tahtına geldi şeh hemânî

Çü ferdâ oldu şeh çıkmıştı tahta
Gelip dergâha pîr erişti bahta

Görür kim şâh imiş dünkü emîri
Peşîmân etti girdârı o pîri

Te'essüfle urur cânına nîze
Düşer heybetten endâmına lerze

Dedi şeh hâcibe yol ver şu pîre
Katımda kürsî ko tâ kim otura

Muhassal şeh katına geldiçin pîr
Dedi şeh cümle hâli eyle takrîr

Ki dünkü gün benimle bey` ü bâzâr
Ne için etmedin oldun dil-âzâr

Dedi ahvâli dinl’ey şâh-ı fîrûz
Ki dünkü gün gürisneydim heme-rûz

Meseldir aç ile söyleşmek olmaz
Dahi nâ-dân ile bilişmek olmaz

Şehe hoş geldi der ey pîr-i perver
Senin olsun kamu hemyân ile zer

Dehân açıp dedi ol pîr-i âgâh
Verirdin cümleten çün bana ey şâh

Ne için dünkü gün vermezdin onu
Ki bir bir destime sayardın onu

Dedi dinle cevâbı anla ey pîr
Beni mîr anlayıp dedindi ey mîr

Beni sen bilmemiştin ki kimem ben
Vezîr ü yâ sipâh u yâ kemem ben

Diledim ki bilesin ben çünânım
Cihân içinde ben şâh-ı cihânım

Çü şimdi şahlığımdan oldun âgâh
Senin ola hazâ’in cümle dergâh

Kemâl-i ma‘rifet ver şâha yâ Rab
Ola dergâhına her dem mukarreb

İbret

Azîzâ anladın mı hasb-i hâli
Ya duydun mu nedir bundan me'âli

Vücûdunda gözet gitme yabâna
Gedâ vü şeh arada bir bahâne

Vücûdun şehrine gir gezme sahrâ
Bu kıssa ne'ydüğin kendinde ara

Ki sensin pîr-i heyzümkeş der-în-râh
Seninle bey` idendir Hazretu'llâh

O yol dünyâ durur sensin anâyî
Çü bilmezsen sana vermez gınâyı

Şeh ile olmadın bey`inde enbâz
Onunçün ni`metini verir az az

Kaçan ferdâ varırsın pây-i tahta
Bilip şâhı erersin onda bahta

O dem kurbına da`vet eyleyip şâh
Sorusar hasb-i hâli senden ân-gâh

Bilirsin ol zamân dünyâda ol yâr
Seninle eylemişmiş bey` u bâzâr

Velî sen anlamayıp gayrı sandın
Çü bildin şimdi kendinden usandın

Şehi çün anladın olmadın âzer
Senin ola kamu hemyân ile zer

Zuhûr ede o dem pes âşinâlık
Verile ömr-i sermed rûşenâlık

Sana bir bir verilen cümle âlâ
Verile bir nefeste rûz-ı ferdâ

Şu demler bulasın ki ömr-i dünyâ
Onun bir sâ`atin'olmaya hem-pâ

Elin ere huzûr-ı bî-`anâya
Bulasın yol küdûretsiz safâya

Ne kesb ola ol evde ne ticâret
Ne gabn ola ol evde ne hasâret

Velî sultânla kim ki etti bâzâr
Birine bin verile olmaya zâr

Bu o bâzâr evidir olma gâfil
Bahâsın al ol evde ecr-i kâmil

Sakın bir olmasın yâr ile ağyâr
Müfîd olmaz çü ağyâr ile bâzâr

Dürüş yâr ile ola cümle kârın
Bahârı gitmeye tâ berg ü bârın

Ne hâsıl şol hayât-ı pür-ʿanâdan
Hazân ere ona serd-i şitâdan

Makâle-i Düvüm İkinci Oğlunun Pâdişâha Arz-ı Merâm Ettiğidir

İkinci oğlu şâhın dedi gâfil
Dilerven ki olam sihr içre kâmil

Ki cevherler delem der-ʿilm-i câzû
Bu ilm oldu benim sînemde ârzû

Eğer bu ilmi bulam ola yârî
Temâşâ eyleyim her bir diyârı

Gezem bu âlem içre şâdmânî
Budur pes niyyetim ger bulam onu

Gehî sulh içre olam gâhî der-harb
Ola cevlângehim geh şark u geh garb

Gehî kendimi murg edem havâyî
Gehî merdüm olam gendüm-nümâyî

Peleng olam gehî kûh içre nâlân
Neheng olam gehî bahr içre pinhân

Temâşâ eyleyim her bir nigârı
Görem hudrâ içinde perdedârı

Ne kim istersem ona el irürem
Serâdan tâ Süreyyâ yol irürem

Bu mansıpta te'emmül eyle nîgû
Müyesser olmadı hîç kimseye bu

Pederin Püsere Cevâbıdır

Peder dedi ki şeytân gâlib olmuş
Ki gönlün bu hevâya tâlib olmuş

Bunu şeytân sana ger kılmayaydı
Süveydâda bu sevdâ olmayaydı

Eğer dîvden kaçarsan kurtılasın
Vü illâ âbid-i şeytân olasın

Aceptir ki Hudâdan bî-habersin
Velî şeytân işinde pür-hünersin

Hudâ işinde hîç bir cünbişün yok
Hevâ yolunda lâkin işlerin çok

Bu sûret âlemine olma mağrûr
Buna mağrûr olandır sonra mesbûr

İbâdet yoluna gir sakla ihlâs
Ko eclâf san`atını olasın hâs

Geçegör bu hevâ vü bu riyâdan
Utan bi'llâh Cenâb-ı Kibriyâdan

Şeyh Şiblî Birle Etmekçi Hikâyetidir

Meğer var idi bir etmekçi meşhûr
Kavî kessâb idi şehr içre mesrûr

İşitmiş idi Şiblîden menâkıb
Onun dîdârınaydı ol murâkıb

Kulaktan âşık u dîvânesiydi
O şem`ün diyesin pervânesiydi

Yakıptı aşkına tennûr-ı sîne
Hamîr idi vücûdu görmesine

İşitmiş idi Şiblî aşkın onun
Duyuptu her gelenden vasfın onun

Meğer günlerde bir gün şeyh-i mezkûr
Bu şehre gelmiş idi ez-reh-i dûr

Yolı dükkânına uğrar o merdin
Bilir dükkânı budur rûy-ı zerdin

Alır bir girde ondan bî-tekellüf
Gelir mi diye âşıktan tahallüf

Görür etmekçi eydir ona hey hâ
Görün işbu gedâyı bî-ser ü pâ

Hayâsı yok yüzünde desti eğri
Libâsı dervişâne kendi uğrı

Çeküp aldı elinden girde[y]i ol
İşine gitti ol sâlih tutup yol

Dedi bir kimse ol dem nânvâya
Yanıldın işini düştün belâya

Ki bu Şiblî idi ol şâh-ı irfân
Elinden zecr ile aldın onun nân

Husûsâ şetm edip oldun dil-âzâr
Aceb hüsrâna düştün geçti bâzâr

İşitip nânvâ düşt hurûşa
Yanıp tennûr-ı sîne geldi cûşa

Vücûdun eşk-i ceşmi etti tahmîr
Derip aklını başa etti tedbîr

Yeler ardınca şeyhin pâ-bürehne
Be-sad zahmet erer ol sadrı rahne

Sürer ayağına rûy-ı siyâhı
Gözü yaşı sular sahrâ vü râhı

Dilinde özr ü çeşmi ayn-ı fevvâr
Sürer her bir ayağa rûy [u] ruhsâr

Şu resme lâbe edip der dil-i zâr
Tedârük bu günâha n'olsun ey yâr

Dili nerm oldu der kân-ı sehâvet
Dilersen gide yoldan bu hasâret

Yürü da`vet tedârük et bizimçün
Düzüp bir mecma`-ı kesret bizimçün

İşitti nânvâ şâd oldu cânı
Müzeyyen etti bir kasrı hemânî

Tedârük etti bir âlî ziyâfet
Ki sad dînârı harc etti tamâmet

Tekellüf etti envâ`-ı ta`âmı
Ki göstere tedârükte kıyâmı

Tefekkürde dahi esnâf u elvân
Müheyyâ etti her ne varsa ey cân

Münâdî gönderip a`yân-ı şehri
Haberdâr etti da`vetten oları

Ki ya`nî Şeyh-i Şibli hânumâna
Olur hâzır salâdır dôstâna

Muhassal cem` olundu bî-tahallüf
Serildi onda pes hân-ı tekellüf

Du`â olundu çün okundu el-ham
Tapuya durdu sâhib-hâne bî-gam

Gelipti onda bir şûrîde-ahvâl
Durup etti su'âli şeyhe der-hâl

Ki ey pîr-i zamân u bahr-i irfân
Keremden müşkülümü eyle tibyân

Ki dûzah ehli kimdir yâ behiştî
Bu akti hall ediver yâ behiştî

Dehân açıp dedi ol şeyh-i hoş-hâl
Ki dûzah ehlin istersen bilâ-kâl

Nazar et da`vet issi nânvâya
Ki bir nân vermedi behr-i Hudâya

Bu gün harc etti yüz dînâr-ı kâmil
Rızâ-yı halk için zî merd-i câhil

Çeker Şiblî için bunca garâmet
Hak için girde yok kopsa kıyâmet

Riyâ-y-için eder bunca tekellüf
Rızâ-y-için ola kopar tahallüf

Eğer bir girde verse dündürüstî
Oluptu cennet ehli ten-düristi

Ki dûzah ehli vasfıdır hasâset
Nişân-ı ehl-i cennettir sehâvet

İlâhî Şeh Murâd ol bende-i hâs
Sehâvet içre tutsun râh-ı ihlâs

İbret

Gel ey hâce işittin mi hikâyet
Ya duydun mu hikâyetten dirâyet

Riyâ-y-ile geçirme nakd-i ömrü
Riyâ ehli olur ukbâda cimrî

Nice da'vet edersin şöhret âfet
Adın korsın bu halk içre sehâvet

Şol aşlar pişirirsin yemek olmaz
Tekellüfler edersin demek olmaz

Yedirirsin onu ehl-i hevâya
Verirsin karnı toka ağniyâya

Bu minvâl üzre yüz bin surh dînâr
Eğer harc edesin her günde sad bâr

Huzûr-ı Hakta bir berg-i giyâha
Sayılmaz mâlını verme tebâha

Kapına gelse li'llâh dise bir aç
Ya ahvâlini arz eylerse muhtâc

Kaşun çatup edersin ondan idbâr
Bu k ondan kim veresin sîm ü dînâr

Verirsen de verirsin pâre-i nân
Onu seg de yemez bu k onda insân

Riyâyı terk edip ehl-i rızâ ol
Rızâ ehli katında murtazâ ol

Her işinde murâdın olsun ihlâs
Riyâ-y-ile yürüme kalb is ü pâs

Riyâ-y-ile olan zâyi` emektür
Misâli şol ta`âm-ı bî-nemektür

Eğer ihlâs ile yek-pâre-i nân
Verirsen Hak rızâsıyçün sen ey cân

Olur ukbâda ecri bî-nihâye
Velî sen onu saymazdın bahâya

Eğer sad surhı harc etsen hevâda
O değmez girdeye nezd-i Hudâda

Çü fırsat geçti ol nânvâ-yı eşher
Verip girde yerin tutmadı sad zer

Sakın sen dahi fevt olmaya fırsat
Mahallinde edegörsen sehâvet

Riyâ şirk-i hafîdir eyle i`râz
Yaraşmaz mü'min ol onda bu a`râz

Hikâyet-i Âbid Bâ-Seg

İşit bir hoş hikâyet İbret-engîz
Ciğer-sûz u münebbih hikmet-âmîz

Var idi bir zamân içinde bir merd
Duyuptu zevk-ı dînden az u çok derd

Girer bir mescide bir gece nâ-gâh
İbâdet niyyetine olup âgâh

Azîmet eyler ol ihyâ-yı leyle
Miyânın şedd eder emr-i tavîle

Çü şeb erdi cihâna saldı perde
Gelip bir ses kapudan gûş-ı merde

Açılıp bâb-ı mescid nâ-gehânî
Olur bir gûşenin bir kes nihânı

Bunu zann eyledi bu merd-i esbak
Ki bir âbid durur bu kes muhakkak

Geliptir bu dahi emr-i namâza
Münâcât etmeye gâhî niyâza

Beni bilir diye nefsi sevindi
İbâdette kıyâm edip devindi

Yolını şaştı depreşti riyâsı
Yanıldı gitti yâdından Hudâsı

Bu vehm ile derûnu doldu vesvâs
Münevverken zamîri oldu is pâs

Ona el verdi şeytân-ı hayâlât
Bu sevdâ ile etti çok ibâdât

Gehî kıldı salât ü etti secde
Gehî ezkâr ile varırdı vecde

Geh istiğfâr ederdi girye ile
Du`â eylerdi gâhî firye ile

Muhassal bir nefes etmedi ârâm
Murâdı kendiyi göstermek ol hâm

Zuhûr etti çü maşrıktan sadâkat
Girîz etti adem mülküne zulmet

Belirdi her zevâyâda habâya
Zuhûra başladı yer yer hafâyâ

Açıp çeşmini âbid baktı nihân
Ki kimdir bu gece mescidde mihmân

Görür bir seg imiş etmiş kemîni
Mahall-i hâb edin bu zemîni

Ferâg üzre yatur bir kelb-i nâ-pâk
Görüp hacletle eyler câmesin çâk

Gözünden yaşını eyler revâne
Erer âteş dilinden âsmâna

Zebân açıp dedi ey merd-i güm-râh
Bu işi anlayıp oldun mu âgâh

Seg için cümle şeb bîdâr olursun
Tazarru`lar edip pür-zâr olursun

Seni ben bir gece görmedim ihlâs
Hudâ-y-için edesin hizmet-i hâs

Şeh-i İslâmı kıl yâ Rab hoş-ahvâl
Zer-i hâlis ola tâ nakd-i a`mâl

İbret

Gönülden dinledinse mâ-cerâyı
Bilirsin ne'ydüğin kubh-ı riyâyı

Seg için kulluk idenden seg evlâ
Hani ırz-ı Peyem-ber hani Mevlâ

Seg için olsa niyyette sücûdun
Müfîd olur mu mescidde ku'ûdun

Seg için olsa bu evrâd u ezkâr
Sana ass'eylemez bin eyle tekrâr

Seg için olsa ger zâr ile âhun
Ne denli eylesen artar günâhın

Seg için olsa ger bu girye-i hâm
Seni gark eyler âhir bahr-i âsâm

Seg için olsa ger ta'zîm ü iclâl
Mukarrerdir me'âli hâr u izlâl

Seg için olsa da'vet ü zarâ'at
Netâyicdir ona âhirde haybet

Gel insâf eyle ey merd-i günehkâr
Nice seg-sîret için tâ'atin var

Aradan gidicek bu perde-i ayn
Zuhûr eder hakâ'ik açılır bîn

Olur her kimsenin ma'bûdu zâhir
Şu gün kim olusar ***tüble's-serâir***

Kime ma'bûd ola Rabb-i Te'âlâ
Kime maksûd ola erbâb-ı şettâ

Göçülmedin bu dâr-ı ibtilâdan
Dürüş kurtulagör şirk-i hafâdan

Neye kâdir durur bu âmm-ı accâl
Be-sûret Mehdî vü sîrette Deccâl

Münâcât

İlâhâ Dest-gîrâ Pâdişâhâ
Kerîmâ kârsâzâ dil-nüvâzâ

Bana yol vermegil ağyâr-ı hâra
Bana yol verme her dâr u diyâra

Kapun kandaysa Ka'bem onu eyle
Tapun kandaysa kıblem onu eyle

Dilimde zikrini eyle seninçün
Gönülde fikrimi eyle seninçün

Senin emrinle eyle her ku`ûdum
Rızân olsun kıyâmım hem sücûdum

Seninle ola her hîz ü sükûnum
Cenâb-ı kudsüne ola rükûnum

Beni bir dem komagıl benliğime
Beni kaldır ulaştır senliğine

Seninle ola tevfîkum reşâdım
Seninçün ola her gamm ile şâdım

Ola dergâhına her dem niyâzum
Cenâbına ola sûz ile sâzum

Seninçün eyleyim evrâd u ezkâr
Seninçün eyleyim olursa tekrâr

Seninçün eyleyim âh u enînim
Seninçün ola her meyl ü hanînim

Kapunda eyleyem her dem münâcât
Tapunda eyleyem her arz-ı hâcât

Seninle ola bîrûnum derûnum
Meded eyle meded yâ Râb zebûnum

Elindedir senin nefs ile eşbâh
Senin emrindedir akl ile ervâh

Halâs eyle bizi yâ Rab riyâdan
Basîret ver bizi kurtar amâdan

Hidâyet hablini gerdâna bend et
`İnâyet micmerinde yak sipend et

Rızânı merkez idine şühûdum
Onu devr ede pergâr-ı vücûdum

Kapına geldi yâ Rab Abd-i âbık
Onun boynına tak bir tavk-ı lâyık

Mecâli olmaya tâ özge bâba
Tazarru` eyleye izz ü cenâba

Hikâyet-i Îsâ Aleyhi's-Selâm Bâ-Dünyâ
Mücerreddi çi ger Îsâ-yı meh-rû
Velî dünyâyı görmek etti ârzû

Meğer giderdi bir gün garka-i nûr
Görür bir pîr-i zâli yolda ez-dûr

Saçı ağarmış u beli bükülmüş
Dehânından kamu dişler dökülmüş

Kebûdî reng bakiyyâtı dikilmiş
Binâ şeklinde ki yer yer sökülmüş

Dudağı bağlamış şekl-i dalağı
Onu her kim görür verir talâkı

Dehânından akar salyar-ı asfar
Gören lâ-büd ne`ûzü okur ez-ber

Dü çeşmi ezrak u ruhsârı esved
Hadeklar pür-çapaktı bûyu hem bed

Dü ebrûsı misâl-i yây-ı hallâc
Mugaylân hârıdır müjgân-ı hallâc

Komuş ruhsârı üzre hâl-i hûnbâr
Diyesin is imiş levh üzre mismâr

Velî eğninde var bir câme-i hûb
Bedâyi` nakş ile sad reng ü mergûb

Boyamış bir elin hınnâ-yı rengîn
Diğer destini kana gürgi-i hûnîn

Dağılmış mûyu menşûr-ı ukâbî
Velî asmış yüzüne bir nikâbı

Dışın gören olur Mecnûn-ı şeydâ
Verir varın olur ukbâda rüsvâ

Çü Îsâ görür onu dedi ey zâl
Bana bildir seni ey zişt ü muhtâl

Cevâb edip dedi ey rûh-ı hoş-rû
Benim dünyâ beni ederdin ârzû

Dedi Îsâ ki dünyâ sen misin sen
Dedi dünyâ ki yârim niçesin sen

Dedi Îsâ ona ey zâl-i pür-şûr
N'içünsin bu nikâb altında mestûr

Nedir bu câme-i rengîn ü ra'nâ
Nedir bu zîver ü ü zînet temâşâ

Bilenler hod bilir mâ-hiyyetini
Kime arz edesin keyfiyyetini

Seni bilir şu kim rind-i cihândır
Senin mislin şütürle nerdübândır

Hara lâzım değil savt u nühâkı
Ona şâhid durur pây u kulakı

Dedi gerçeksin ey Îsâ-yı pür-zeyb
Hakkı bilen beni bilir bilâ-reyb

Onunçün olmuşum mestûr u pinhân
Ki görmeye beni hamkâ-yı devrân

Beni hûb-rû sanalar cünbüşümden
Olalar âşık-ı şeydâ dışımdan

Dışımda olmasa bu setr ü perdem
Kaçaydı cümle benden ibn-i âdem

Muhakkak kim ki serperse duvağım
Beni bilip verir ol dem talâkım

Dedi Îsâ ki ey zindân-ı rindân
Nedir bu bir elinde reng ile kan

Dedi dünyâ ki ey sadr-ı yegâne
Hezâr u sâd hezâr ender-zamâne

Beni tâliblerim cândan dilerler
Yelerler bir zamân âhir alırlar

Zifâf olmak dilerler çün benimle
O dem katl ederim işbu elimle

Benimçün böyledir âyîn-i merbût
Onunçündür elim kan ile mahlût

Dedi Îsâ ki ey dünyâ-yı hârî
Nedir o bir elin nakş-ı nigârı

Dedi etmek için mekr ü firîbi
Bu elde komuşum nakş-ı garîbi

Bu lu'b ile kurarvan bend ü dâmı
Bununla sayd olur pes merd-i hâmî

Dedi Îsâ ki ey dünyâ-yı fânî
Nice katl edesin halk-ı cihânı

Olara şefkatin gelmez mi âhir
Aceptir re'fetin olmaz mı âhir

Dedi dünyâ ki şefkat bilmezim ben
Ebed gönlümde rahmet bulmazım ben

Velî budur murâdım sırr u i`lân
Komayam bir ehad cümle dökem kan

Ebed seyr eyleyim tarf-ı cihânı
Ki tâ sayd eyleyim ben eblehânı

Cihân deyrinde benven pîr-i meşhûr
Mürîdimdir benim her merd-i pür-şûr

Bulara eylerim her demde irşâd
Cefâ vü cevr ü mekr ü hîle ifsâd

Şu kim benden ede dersini ikmâl
Onu katl eylerim hîç vermem imhâl

Budur işim dahi iş bilmezim ben
Şunu kim bilmezim hîç kılmazım ben

İşitti çün Mesîh işbu cevâbı
Ta`accüb eyleyip etti hitâbı

Çü bildim hâlini ez-sırr-ı ahfâ
Seni terk eyledim der-zîr ü bâlâ

Hudâyâ sakla ol şâh-ı cihânı
Ki tâ mekr etmeye dünyâ-yı fânî

İbret

Nazar eyle bu hamkâ-yı cihânı
Yolına terk ederler hânumânı

Dışın görüp içinden bî-haberler
Esîr olup visâline iverler

Dirîgâ halk-ı âlem görmediler
Verip dünyâya dîni bilmediler

Haberde cîfedir dünyâ-yı gaddâr
Seg-i nefsin durur meşgûl-i murdâr

Seg-i murdâra çün sen bend olasın
Bu ikiden de bil ki bed olasın

Ne sen segden ne seg senden usanır
Bunu her kim bilir ol dem utanır

Seg-i nefsini bend eyle hazer et
Murâdâtın sakın verme güzer et

Eğer bend etmeyesin bu akûrı
Zarar eder sana la-büd zarûrî

Hikâyet-i Râhib Bâ-Ebu'l-Kâsım-ı Hemedânî

Meğer var idi bir ruhbân-ı derrâk
Riyâzet sâhasında çüst ü çâlâk

Düzüp bir deyri gerdi ona ol kes
Yapıp kapuyı bir revzen kodu pes

Oturdu bir zamân etti ibâdet
Ederdi kendi âyînince tâ`at

Meğer Bü'l-Kâsım-ı Hemdânî nâ-gâh
Görüp ol deyri oldu ondan âgâh

O deyrin tarfını pes oldu devvâr
Derûnundan olam diye haberdâr

Çağırıp her taraftan etti âvâz
Sükût eylerdi râhib eyleyip nâz

Bu hâlât üzre oldu onda yek mâh
Meğer bir gün çağırdı hikmetu'llâh

Çıkardı başını revzenden ol kes
Dedi hey hey nedir âvâze vü ses

Ki kimdir bu fuzûlî demdemeyle
Beni ser-geşte etti zemzemeyle

Ne istersin nedir benden su'âlin
Beni kendime ko var gözle hâlin

Dedi ol şeyh ona ey pîr-i tersâ
Nedir kârın bu deyr içinde tenhâ

Dehân açıp dedi ey şeyh-i İslâm
Benim çoktur işim gel etme ibrâm

Çü gördüm nefsimi bir kelb-i nâ-pâk
Dişirir şehr içinden hâr u hâşâk

Oluptur levs ü hûn içre devende
Gider her sûya bî-hûde revende

Onu habs eyledim deyr içre nâ-çâr
Diğer tâ kimseye olmaya âzâr

Zen ü ferzendi dahi hânumânı
Verip bir kelbin oldum pâsbânı

Budur işim segi zindâna saldım
Bıraktı AvAvın nâlâna saldım

Dilersen sen dahi bend eyle kelbin
Koyup gavgâsını sâf eyle kalbin

Cihân deyrinde yâ Rab ol Murâd Hân
İde her mûzibi mahbûs-ı zindân

İbret

Haber aldın mı tersâdan Müselmân
Müselmân ol Müselmân ol Müselmân

Müselmân isen itlâk etme kelbi
Ki incitmeye her şûrîde kalbi

Edemezsen çü zindân içre mahbûs
Beden deyrinde bârî eyle medrûs

Salıverme bu bâzâr-ı cihâna
Ki zahmet vermeye tâ dôstâna

Mü’ebbed boynına zencîr-i zecri
Urup lâzım kıl ona men` ü hacri

Onu bend eyle yoksa dîv-i nefsin
Salar çâha seni teng eyler işin

Seni ol salmadın zindâna sen sal
Vü illâ ol seni tîz eder îsâl

Tabî`at sengini kor çâhı bağlar
Kalır zulmette rûhun dâ’im ağlar

Gerektir sana pes bir Rüstem-i şîr
Ki bu senge ede zûr ile tedbîr

Vere ol çâh-ı zulmetten necâtı
Çıkıp ondan bulasın tayyibâtı

Sana Rüstem dediğim pîr-i rehtir
Ona ermeyenin hâli tebehtir

Ki her kim pîri buldu etti tevkîr
Onun taksîri oldu cümle tevfîr

Tabî`at zulmetinden oldu sâf ol
Dem-i murdâr iken pes oldu nâf ol

Ve-lâkin sen ne pîr ü ne mürîdsin
Gehî dervîş ü gâh olur merîdsin

Gehî Şiblî olursun sâf-ı sâlûs
Gehi Şibrî olursun fitne efsûs

Gehî sen Bâ-Yezîd-i vakt olursun
Gehî olur Yezîd-i makt olursun

Gehî hırka giyersin gâh zünnâr
Bu hâl ile olursun ehl-i zü'n-nâr

Ko telvîni olagör ehl-i temkîn
Nedâmettir gıdâ-yı ehl-i telvîn

Hikâyet-i Ân Nasrânî ki Müselmân-şüd

Yeni tersâ Müselmân oldu fîrûz
Yanıldı yolu hamr içdi diğer rûz

Çü gördü mâder onu mest ü bed-hâl
Dedi ona nedir oğul bu ahvâl

Mesîhi incidip oldun Müselmân
Şarâb içtin Muhammed oldu gazbân

Kilîsâda yüzün kara yerin yok
Mülevvessin mesâcidde yüzün yok

Ferâg eyle bu işten olma gel hâm
Muhanneslik götürmez dîn-i İslâm

Er isen muhkem ol dîninde muhkem
Ki dînin tutmayan kişi olur kem

Müselmân ol ya belli yâ-hû tersâ
Ki bir dînde kopasın rûz-ı ferdâ

Ne sen belli Muhammed ümmetisin
Ne hod dîn-i Mesîhün milletisin

Kabûl ettikte her kes onda millet
Meğer sen olasın şeytâna ümmet

Hudâyâ rûz-ı haşr ol şâh-ı aktâr
Muhammed ümmetine ola serdâr

Hikâyet-i Sultân Mahmûd Bâ-Gebr

Meğer var idi bir âteş-perestî
Dîninde sa`y iderd'itmezdi süstî

Meğer yapmıştı ol bir köprü mergûb
Verip mâl-i helâli üssi mahbûb

Mahallinde oluptu ol püll-i âlî
Memerr-i nâs idi sanma ki hâlî

Binâsı hûb idi nehr üzre cârî
Du`â ederdi her kim geçse bârî

Meğer sultân-ı dîn Mahmûd-ı fîrûz
O pülle uğradı günlerde yek rûz

Görür bir kantara matbû` u mergûb
Memerr-i halk şîrîn câyı mahbûb

Sorar bir kimseye bu hayr-ı âlî
Ne şahsındır ne hoş bulmuş bu hâli

Dediler sâhibi bir gebr-i pür-dûd
İşi makbûl lâkin kendi merdûd

İşitti bu sözü şeh çün tamâmet
Çeküp gayret o gün etti ikâmet

Salıp hâcibler etti gebri ihzâr
Dedi ey dîn adûsı kebr-i bî-kâr

Sana lâyık değil bu püll-i âlî
Hesâb eyle ne harc ettinse hâli

Verem tâ kıymetin harcından efzûn
'Alâkan olmaya der-dahl ü bîrûn

Cevâb edip dedi gebr âşikâre
Eğer ede beni şeh pâre pâre

Onu dünyâ-y-için satar mıyam ben
Ki dînimçün onu harc eyledim ben

Ne var gebr isem ey sultân-ı mergûb
Bilirsin her kişiye dîni mahbûb

İşitti şeh cevâbı ez-Mecûsî
O gebre zecr ile emr etti habsi

Onu habs eylediler nice eyyâm
Çü zindân içre şiddet buldu encâm

Haber gönderdi şâha hîle-engîz
Rızâ verdim çü bey'a olma nevmîz

Velî cem` eyle üstâd-ı kirâmı
Ki tahmîn edeler kıymet tamâmî

İşitti şâd olup şâh-ı zamâne
Olur Askerle ol cisre revâne

Gelip cisr üzre durdu gebr-i hüşyâr
Dedi dinle sözüm ey şâh-ı hod-kâr

Bu gün benden sorun cisrin bahâsın
Yine benden dilen onun bahâsın

Bilin cân oynarım etmem sipâsı
Cemâda vermezim cândur bahâsı

Diyip attı ser-i pülden vücûdun
Suya âteş-perest iken vücûdun

Aceb cân oynadı âteş-perestî
Ki tâ ermeye dînine şikestî

Adâletle cihânda şâh-ı fîrûz
Sitem seyline yapsın püll-i pîrûz

İbret

Gel ey dîn zevkini da`vâ iden hâm
Gel öğren bu gebirden şart-ı İslâm

Verip cânını dînin tuttu muhkem
Mecûsîden niçin sen olasın kem

Senin işin budur ey merd-i mekkâr
Verip dîni edersin ahz-i dînâr

Seni aldayıyor dünyâ-yı gaddâr
Bırak dînârı elden deste dîn âr

Yolunda gel olagör sâf u sâdık
Şu nakdi al k'ola cânâna lâyık

Huzûr-ı Hakta kimde ola behre
Ki nakkâda vere nakdi ne behre

Sana büt oldu bu dînâr u dirhem
Birinin âhiri nâr u biri hem

Bu hemm ile dürüşüp gitme nâra
Ki bütle varmak olmaz pîş-i Yâra

Bu sevdâlar oluptur sana pâ-bend
Yatarsın câme-i gaflette tâ-çend

Uyandukta ecel tutar girîbân
Ne pây-ı reftenin var ne girîzân

Dürüş kendi yarağun eyle ey yâr
Seninçün kimse etmez kâr u bâzâr

Hikâyet-i Dervîş Bâ-Caʿfer-i Sâdık Rahimehu'llâh

Meğer var idi bir dervîş-i hâlî
Eder ez-Caʿfer-i Sâdık su'âli

Ki ey dîn serveri evlâ-yı evlâd
Çü sensin hâliyen serdâr-ı irşâd

Nedendir bunca zühd ü ictihâdın
Niçin dünyâya yok meyl ü murâdın

Dehân açıp dedi ol şeyh-i pür-nûr
Kulağun tut bana tâ bulasın sûr

Cenâb-ı Haktan erdi bana tevfîk
Yakîn oldu bana dört nesne tahkîk

Bu dördden hâsıl oldu dört netâ'ic
Ki bulardır olan aslu'l-havâ'ic

Budur evvel yakînim Rabb-i ihlâs
Buyurdu her kula bir hizmet-i hâs

Bunu bildim yakîn ettim dirâyât
ʿİbâda farz-ı ayn oldu ibâdât

Çü benden gayrı kimse görmez onu
Edâya bağladım ben de miyânı

İkinci bunu bildim rızk-ı maksûm
Bulur sâhiblerin der-Hind ü der-Rûm

Onu gayrı yemez bildim muhakkak
Bıraktım hırsımı oldum muvaffak

Üçüncü bunu bildim mevt-i pür-şûr
Erer bir gün muhakkak ediser zûr

Yaraklandım ona oldum müheyyâ
Kaçan gelse derim ehlen ve sehlâ

Bunu dördüncü bildim yâr u ağyâr
Benimçün kimse olmazmış vefâdâr

Yine pes kendime ettim vefâyı
Bu dördü anladım buldum safâyı

Yakîni bek tutup zannı bıraktım
İbâdet yoluna su gibi aktım

Yakîn-i şâhı yâ Rab muhkem eyle
Cenâb-ı kudse Azmin mübrem eyle

İbret

İşittin mi bunu ey Abd-i âbık
Neler dedi sana ol yâr-i sâdık

Yakîni bırakıp sen zanna uydun
Bu işlerden ne anladın ne duydun

Bu gafletten kaçan bîdâr olursun
Bu mestlikten kaçan hüşyâr olursun

Seni pes lu`b için yaratmadı Hak
İbâdetçün yaratmıştır muhakkak

Çü gaflet içre geçti sâl-i pençâh
Aceb ola mısın biş gün de âgâh

Bu müşkildir ki âhir uyanasın
Tehî destin yüzün kara bulasın

Çü vesvâs ile durursun namâza
Değer mi sanasın berg-i piyâza

Bulunmaz savmun içinde sıyânet
Ne vaktin olasın ehl-i diyânet

Çü haccun içre sa`yün yok likâya
Erilmez sôfiyâ zevk-i safâya

Müzekkirsin velî yoktur tefekkür
Tedebbür eyle ahvâlin tedebbür

Bu vech ile tetebbu` etsen ahvâl
Müşevveştir kamu ef`âl ü akvâl

İlâhâ Mufzılâ Berrâ Rahîmâ
‘Atûfâ Mün‘imâ Rabbâ Kerîmâ

‘Amel bu vech ile çoktur günâhum
Senin fazlından özge yok penâhım

Eğer olmasa zerre fazl u gufrân
Olur Şemsî garîk-i bahr-i isyân

Su’âl-kerden-i Püser Ez-Peder Der-în-Bâb

Püser dedi ki âlem halkı varı
Hevâ-y-ile geçer leyl ü nehârı

Hevâsız bir kadem yol varmadılar
Riyâsız bir amel başarmadılar

Ne var ben de hevâ-y-ile nice sâl
Varıp Bâbilde edem sihri ikmâl

Dönüp âhirde tâ’ib olsam ey cân
Bu kem işim bana verir mi noksân

Cevâb-ı Peder

Peder dedi ki ey mağrûr u muhtâl
Hakîkat âleminden dûr u bed-hâl

Bu gün ömr-i Azîzi etme zâyi`
Hevâ yolunda olma zanna tâbi`

Ne bildi kimse ferdâ n'olusardır
Hayât üzre mi yâhod ölüserdir

Gidersin Bâbile ey pîr-i fertût
Ki sihr öğretiser Hârût u Mârût

Hezârân yıldır ol iki firişte
Başı aşağı çehte cânı teşne

Ara yerde karîb iken mesâfet
Erişmez ağzı suya zî hasâret

Çü üstâdın işi böyle perîşân
Bu bellidir n'ola şâkird-i îşân

Budur zu`mun bu gün dîv-i sirişte
Olasın irte tevbeyle firişte

Meğer Bâbildedir mevtin mukadder
K'iversin ermeğe ona mukarrer

Hikâyet-i Civân Bâ-Azrâ'îl Aleyhi's-Selâm

İşit benden bu demde yâd-ı kıssa
Hikâyetten ere tâ sana hisse

Meğer bir gün der-eyvân-ı Süleymân
Duruptu bir civân şâdân u handân

Gelipti onda Azrâ'îl-i cân-sûz
Bakardı ol civâna tîz ü ten-sûz

Güzer etti çü Azrâ'îl birûnı
Civânın doldu havf ile derûnu

Süleymâna dedi ey kân-ı şefkat
Bana bu kesten erdi küll-i kürbet

Keremden buyurun ebr ü hevâya
Ulaştıra beni bir gayrı câya

Dilim hûn oldu havfından bu şahsın
Tenim hâk oldu mekrinden bu şahsın

Buyurdu ebre ol dem şâh-ı fîrûz
Verâ-yı Hinde ilte onu ol rûz

Çü irte oldu ol şâh ittifâkî
Olur Azrâ'île yine mülâkî

Su'âl eder ki ey bî-tîg hûn-rîz
Niçin ettin civâna nazra-i tîz

Ki havfundan senin pür yara oldu
Vatan terk eyleyip âvâre oldu

Cevâb edip dedi Azrâ'il ân-gâh
Ki gelmişti bana fermân-ı dergâh

Ki ben kabz eyleyim rûh-ı civânı
Bu dem içinde der-Hindûsitânî

Onu çün bunda gördüm hayret erdi
Ona dikkatle baktım zucret erdi

Çü Hindûstâna vardım onda buldum
Alıp cânını şimdi bunda geldim

Kazâ-yı şâha lütfun yâ İlâhî
Siper olsun ona eyle nigâhı

İbret

Gel anla bu haberden hasb-i hâlin
Kazâyı bozmağa var mı mecâlin

Ne hâsıl eyleye tedbîr-i insân
Muvafık olmasa takdîr-i Yezdân

Kamu bir noktadır takdîr-i evvel
Nazar eyle bu işte olma ahvel

Gehi hârı gül eyler geh gülü hâr
Gül isen etme hârından onun zâr

Ki her hârında var sad deste-i gül
Rızâ ver hârına oldunsa bülbül

İresin tâ kenâr-ı selsebîle
Şifâlar ere senden her alîle

Gözetme merd isen dâ'im huzûrun
Ki doğmaya huzûrundan sübûrun,

İşittin mâ-cerâsın pes civânın
Kazasına rızâ vergil Hudânın

Gam u şâdîsine bakma cihânın
Ne gammı olusar câna kıyanın

Eğer gamgîn olursan bârî dînin
Gamın çek var ise zerre yakînin

Değilsin derd-i dîninden haberdâr
Onunçün eylemezsin dîn için zâr

Hikâyet-i Civân Bâ-Refîk-ı Şefîk

Var idi bir civânın bir refîkı
Yemiş bir dem o zahm-ı mancınıkı

Düşüp toprağa olmuş kana mahlût
Ederdi âh u zârî sîne pür-dûd

Hayâtından kalıptı bir iki dem
Civân eydir ona ey nûr-ı dîdem

Nedir hâlin bana onu beyân et
Derûnun derdini bu dem ayân et

Cevâb edip dedi ey merd-i mecnûn
Ne diyem ben sana hâlim diğer-gûn

Eğer zahmın yedinse mancınıkın
Bilirsin hâlini ol dem refîkın

Ne bilsin hâl-i bîmârı esıhhâ
Diyip teslîm-i rûh etti o tenhâ

Zamîr-i şâhı rûşen kıl Hudâyâ
Ki zâhir ola ahvâl-i berâyâ

İbret

İşit ey dîn yolunda merd-i bî-derd
Sanırsın her kesi kendin gibi serd

Sahîh olan ne bilsin mübtelâyı
Sürûr ehli ne bilsin pür-belâyı

Bürûdetle hacerden kalbin aksâ
Seni bînâ sanırsın çeşmin a`mâ

Ne âteş var derûnunda ne dûdun
Aceptir seng-i sermâdır vücûdun

Hudâ yolunda olmadın dil-efgâr
Aceptir ucb ile kalbin pür-inkâr

Ne derdin var derûnunda ne hâlet
Edersin ehl-i hâle buğz u töhmet

Ne vaktin duyasın dînden halâvet
Ki dîn ehline edersin adâvet

Dimâgunda zikirden lezzetin yok
Hudâ hakkı başunda devletin yok

Safâsın sôfînin efsâne dersin
Bu zecr ile onu usana dersin

Safâ-y-ile idenler zikr-i Mevlâ
Usanır mı fe-hâşâ sümme hâşâ

Sanırsın âlem ehlin hep mürâyî
Unuttun sû'-i zann ile Hudâyı

Bırak bu zannı gel ey merd-i mesmûm
Li-'ömrî inne ba'za'z-zanni meş'ûm

Çü dem-sâz olmadın ashâb-ı vecde
İrâdet verme bârî şeyh-i Necde

Bilirsen derdimi ayn-ı devâsın
Irağ ol bilmedinse bî-nevâsın

Bu aşk ahvâlidir bî-gâne bilmez
Vücûdun saklayan meydâna girmez

Hikâyet-i Dîvâne-i Mısrî

İşit bu kıssâ[y]ı benden kulağ ol
Değilsen aşk eri yoldan ırağ ol

Var idi şehr-i Mısrın bir kemîni
Açıktı dîde-i ayne'l-yakîni

Oluptu aşk ile şûrîde-ahvâl
Hakîkatten gehî söylerdi akvâl

Dedi bir gün ki her şûrîde-i râh
Aceb olmaz eğer ölürse nâ-gâh

Aceb oldur ki bunca hâlet ile
Yarım dem sağ olup dünyâda kala

Hakâ'ik ilmini yâ Rabbe'l-erbâb
Müyesser eyle şâha feth edip bâb

İbret

Ne bilsin hâm olan ahvâl-i aşkı
Yine puhte bilir akvâl-i aşkı

En ednâ katresi ummâna sığmaz
Bunun kem zerresi tâbâna sığmaz

Beğenmez demAsı tûfân-ı Nûhı
İrür î`âdı ra`da inde nevhi

Çü mazhar düştü envâr-ı Celîle
Baş eğmez lev`âsı nâr-ı Halîle

Hazâ'in sâhibidir her gedâsı
Bu yol müflisleridir mâ-`âdâsı

Bulardır her kadehten cür`a-nûşân
Kabâyı terk idenler hırka-pûşân

Bulardır terk iden küllî vücûdu
Bulardır Hakka hâss iden sücûdu

Bular kan ile alırlar vuzûyu
Bular hilm ile basarlar adûyu

Hikâyet-i Mansûr-ı Hallâc

Çü aşk ile Hüseyn olmuştu Mansûr
Onun katline fetvâ oldu mezbûr

Çü kestiler elin şûrîde-cânın
İşitgil mâ-cerâsın benden onun

Akan kanın sürerdi dest ü rûya
Onu dürterdi a`zâ-yı vuzûya

Dediler ki ona ey merd-i meydân
Nedir nükte bu işten eyle tibyân

Niçin kan eyledin a`zâ-yı pâkün
Bu bed işten niçin olmadı bâkün

Dedi dinlen ki ey gâfil cemâ`at
Salât-ı vuslata oldu ikâmet

Onun kanla olur ancak vuzûsı
Bu remzi anlamaz aşkun adûsı

Fakîh-i şehr eğerçi nâ-revâ der
Çü aşkı anlamaz ol nâ-sezâ der

Ayak basa çü Hak yoluna merdân
Kayırmaz ta`n ederse ona nâ-dân

Hudâyâ lutfun ile şâh-ı âfâk
Kerem irgür ola sultân-ı uşşâk

İbret

Fakîhâ gel oku fetvâ-yı aşkı
Duyasın tâ nedir takvâ-yı aşkı

Bu nâr-ı aşka ur evrâk-ı kâli
Ki tâ fehm edesin esrâr-ı hâli

Bu görmektür demeklik bunda olmaz
Bu zevkîdir yemeklik bunda olmaz

Bunu fehm edemez her huşk zâhid
Eğer yüz yıl olursa başka âbid

Gerektir ola Kayyûm ile kâ'im
Ki tâ havf etmeye ez-levm-i lâ'im

Daka boynuna aşk zencîri nâ-gâh
Çeke kanda dilerse hâh u nâ-hâh

Bu hükm ile ala kan ile âb-dest
Ki budur aşk erine de'b ü sünnet

İde seccâdesin ol dem mey-âlûd
Hakîkî kıble ola Rabb-i meşhûd

Salât-ı vuslata ola ikâmet
Şühûd ehli ola ona cemâ'at

İmâm ola olara aşk-ı pür-şûr
Yazıla şânına makbûl menşûr

Bunu fehm etmeye Mansûr-ı Hallâc
Ya Gazzâlî gerek ya Hayr-ı Nessâc

Nice şâhı gulâm eyler bu hâlet
Gınâ ehlin eder ehl-i zarûret

Müfîd olmaz bu yolda kuvvet ü zûr
Nice zûr ehlini bu aşk eder mûr

Hikâyet-i Mecnûn

Kaçan Mecnûn göreydi rûy-ı Leylâ
Gözünden yaş akardı dilde veylâ

Za`ferâna dönerdi reng-i rûyu
Hayâdan ürperirdi cümle mûyu

Ererdi lerze endâmına onun
Düşerdi şîr iken dâmına onun

Dediler ona ey Mecnûn-ı hoş-hâl
Beyân eyle bu remzi söyle akvâl

Çü sensin aşk ile mecnûn-ı ser-mest
Şecâ`atla olursun merd-i ber-dest

Gezersin bîşelerde ferd ü tenhâ
Sana bebr ü peleng olmazdı hem-tâ

Muhassal kimseden yok bîm ü bâkün
Nedir Leylâyı gördükçe bu çâkün

Solar benzün düşer a`zâya lerze
Hemânâ mûş olursun pîş-i gürbe

Dehân açıp dedi Mecnûn-ı pür-gam
Cevâbından gelir bûy-ı süpürgam

Geçinenler cihânda şîr-i şerze
Olurlar aşk önünde mûş-ı herze

İlâhî aşkun ile şâh-ı devrân
İki şahlıkta ola ferd-i meydân

İbret

Bu aşk işi Süleymânı eder mûr
Müfîd olmaz ona hîç kuvvet ü zûr

Nice pîl olanı pâ-mâl eder aşk
Nice Rüstemleri hem Zâl eder aşk

Nice nâz ehlini salar niyâza
Nice zer-kıymeti satar piyâza

Nice câh ehlini saldı bu çâha
Nice ra`nâları saymaz giyâha

Nice Sahbân olanı aşk eder lâl
Nice çâlâki hem ser-geşte-ahvâl

Nice âkilleri mecnûn eder aşk
Nice kâmilleri meftûn eder aşk

Nice zûr ehlini pür-zâr eder bu
Nice bî-cürmü hem ber-dâr eder bu

Nice san`âna aşk öğretti san`at
Varıp pîr-i mugâna aldı bey`at

Budur aşka hemîşe âdet ü râh
Ki şâhı bende eyler bende[y]i şâh

Hikâyet-i Civân u Dervîş

Var idi bir civân-ı hûb u meh-rûy
Onun zülfünden idi müşg bir mûy

Lebi la`linden iden cerr-i cür`a
Bilâ-reybin ederdi çâk-i hırka

Dehânından eser yoğ idi gûyâ
Diyesin harf-i mevhûm idi gûyâ

Muhassal hüsnine yoğ idi pâdâş
Onu nakş eyleyen nakkâşa şâbâş

Meğer var idi bir dervîş dili pâk
Onun aşkından idi sînesi çâk

Oluptu ol civânın mübtelâsı
Safâ-bahş idi onun her belâsı

Yolunda merd idi aşkında sâdık
Oluptu kâline hâli mutâbık

Pes âhir tâkati tâk oldu onun
Murâdı şâh-ı âfâk oldu onun

Karârı kalmadı bî-rûy-ı mahbûb
Cemâlin görmeğe Azm etti ol hûb

Mübârek demde erdi hizmetine
Hemân arz etti hâlin hazretine

Dedi ey cismimin cânı halâsı
Dahi bu derdimin dermân-ı hâssı

Ki sensiz yok hayâtımla temettu`
Huzûrum sensizin eyler temennu`

Ne sabrım var yolunda ne karârum
Ne kurbüm var cenâba ne firârum

Eğer bahşîş edersen sâ'ilem ben
Vü ger ne katl edersen kâ'ilem ben

Bu ikiden nedir fermân u tedbîr
Kerem kılgıl habîbim etme te'hîr

İşitti çün bunu şâh-ı vefâdâr
Derûnu âşıka oldu hırîdâr

Velî yüz tuttu ol dem imtihâna
Ki vâkıf ola sıdk ile yalana

Mehekk-i imtihân olmasa bârî
Bilinmez âşıkun kadr ü ayârı

Belâ-y-ile olur aşkun fürûgı
Belâdır fark iden sıdk u dürûgı

Civân bir esbe pes oldu süvâre
Gedâ-y-ile o dem çıktı kenâra

Takup boynına bir habl-i girânı
Depüp atını muhkem çekti onu

Sürerdi esbi meydâna revâne
Olurdu âşık-ı miskîn devâne

Sürerdi kasd ile hâşâk ü hâra
Olurdu dest ü pâyı pâre pâre

Düşerdi gâhî ruhsâr üzre ol zâr
Batardı rûyuna hâşâk ile hâr

Çü a`zâdan olurdu kan revâne
Yanınca raks ederdi şâdmâne

Çekerdi geh nişîb ü geh firâza
Safâsından düşer âşık niyâza

Yüzünde gerçi güller açtı haşâk
Ayağı lîk pür-hâr idi hâşâk

Boyandı gerçi âşık rengi kana
Safâ sürerdi ondan sâdıkâne

Vefâ bildi cefâsın ol nigârın
Yerin güller sanırdı zahm-ı hârın

Tazarru`lar ederdi Kirdigâra
Ki mûnis etti bir dem esb-i yâra

Rikâbın bûs ederdi geh zemîni
Ki benden çizme bu hable'l-metîni

Ne şahlıktır bana bu dem ki seg-vâr
Resen takıp yider destiyle dildâr

Çü hem-pâ oldum esbine devânım
Yolunda cânı vermekte revânım

Kime feth oldu işbu fâl-i fîrûz
Gidip hicrin şitâsı erdi nev-rûz

Bu denli dilde izhâr etti şâdî
Nihâdında ziyâdeydi neşâtı

Çü ma`şûk oldu sıdkından haberdâr
Vefâ subhın ufuktan etti izhâr

Dedi ey âşık-ı miskîn ü sâdık
Bulundu kâline hâlin muvâfık

Eser yok sende şehvetten mukarrer
Derûnunda hakîkattir musavver

Bana şimden geri lâzım vefâdır
Eğerçi her ne edersem safâdır

Diyip bunu atından indi ol dem
Diler kim yarasına sara merhem

Edip ol mübtelâya özr ü ikrâm
Cerâhatlar yerine etti in`âm

Alıp sûzen eline yâr-ı dildâr
Vefâdar oldu olmuşken cefâkâr

Ser-i zânûya aldı pâyın onun
Çıkardı sûzen ile hârın onun

Ederdi mübtelâya dil-nüvâzî
Ederdi yarasına çâre-sâzî

Gehî okşardı gâhî özr ederdi
Gehî tahsîn edip mesrûr ederdi

Tecessüs eyler idi zahm-ı hârı
Budur sâdıklar için şart-ı yârî

Tebessüm birle söylerdi nikâtı
Ederdi yarasına iltifâtı

Derûnundan der idi âşık-ı zâr
N'olaydı gözlerim olaydı pür-hâr

Çü her hâra habîbin nazrası var
Be-her derde tabîbin çâresi var

Gerektir kim bu yolda arta yaram
Ki derdimle mukârin ola çârem

Hudâyâ Hân Murâd ol bende-i sâf
Ola her demde bin manzûr-ı eltâf

İbret

Gel ey âşık geçinen merd-i lâfî
Çü yaran yok değilsin merd-i sâfî

Murâdı Hâcenin bundan Hudâdır
Arada söylenen şâh u gedâdır

Gedânın şâha lâyık pes nesi var
Meğer yolunda bir kaç yarası var

Sebeb çün yara imiş vasl-ı yâra
Gel imdi yara eyle yâra yara

Çü yâr için ola pâyunda hârın
Gülistân ola hârın gide zârın

Çekersen ger yolunda zerre zahmet
Gide gam noktası pes ola rahmet

Ayağına batarsa gam yeme hâr
Olur her hâra lutfı bahr-i zehhâr

Yolunda kim çeke yârın cerâhat
Sarar merhem bulur âhirde râhat

Haber sorsan bu yolun hâcegânı
Buluptur her dikende nice kânı

Cefâsında vefâsıdır mukarrer
Murâdında safâsıdır muharrer

Bu yolda ağlayanlar son gülerler
Habîbi gözleri yaşın silerler

Gel imdi âşık ol yolunda sâdık
Ki habl-i aşk ola boynuna lâyık

Taka zencîre mahbûb-ı hakîkî
O dem fehm edesin sırr-ı dakîki

Kemend-bend ola boynuna zülfü
Yidil her kanda çekse etme hulfü

Çü aşkun mebde'i evvel belâdır
Velî sonunda lutf ile velâdır

Bunu ister pes istiğnâ-yı Leylâ
Niyâz içre ola Mecnûn-ı şeydâ

Ki âhir vaslına ola hırîdâr
Nihâyet bula hicri çekmeye zâr

İşittin çekmeyince türlü mihne
Halîfe olmadı Âdem zemîne

Semâya ermeyince nevha-i Nûh
Müyesser olmadı pes râhat-ı rûh

Halîlin etmeyince nâra vâsıl
Libâs-ı hullete olmadı nâ'il

Çün İsmâ'îl rızâ verdi kazâya
Kerâmetle eriştirdi fidâye

Belâ çektirmeyinc'Eyyûba Tevvâb
Demedi ona ***ni'me'l-'abdü evvâb***

Gözünün nûrı gitmeyince Ya'kûb
Ona el vermedi dîdâr-ı mahbûb

Çü koydu Yûsufı bâzâr-ı Mısra
Sonu şâh eyledi gülzâr-ı Mısra

Başın meydâna komayınca Yahyâ
Şehâdetle şühûd olmadı mumzâ

Mesîh onun yolunda giymedin şâl
Semâ-yı çârüme olmadı îsâl

Habîbi çekmedin cevr-i Kureyşi
İşittin etmemişti seyr-i arşı

Belâ-yı hicret olmayınca mümzâ
Ona feth-i mübîn olmadı îhâ

Musallat etmedin her bî-temîzi
Müyesser etmedi nasr-ı Azîzi

Sahâbe olmadın dârından ihrâc
Demedi sâdıkûn onlara vehhâc

Ne'am âşık olanlar yüce şâna
Belâ tîrine oldular nişâne

Velî bu sırrı duyanlar yemez gam
Sarılır yarasınca çünki merhem

Sınıklar sarıcıdır çünki Cebbâr
Onunçün gel sınık ol tâ sara yâr

Yeme gam ger bu yolda sınsa varın
Bütünlüktür bu yüzden inkisârın

Onunçün olsa kanın çün revâne
Yazılır Allâh Allâh câvidâne

Hikâyet-i Şeyh Nûrî Aleyhi's-Selâm

Meğer durmuştu yol üzre bir a`mâ
Dilinden ism-i Hakk etti tekâzâ

Gidip pes ihtiyârı dedi Allâh
İşitti ism-i Hakkı Nûrî nâ-gâh

Gidip sabrı katına vardı ânî
Dedi ona ne bilirsin sen onu

Hakîkat ger bilirsen zâtın onun
Derûnundan dedinse nâmın onun

Niçin ölmeyesin sağ ola cismin
Fenâya varmaya bu ism ü resmin

Diyip Nûrî bu sözü oldu bî-hûş
Diyesin gitti cânı oldu ten boş

Bu şûr ile düşer sahrâya nâ-gâh
Biçilmiş bir neyistâna erer râh

Neyistâna eder kendiyi pertâb
Olur hûn içre a`zâ cümle gark-âb

Cerâhatlar erer çün cism-i pâke
Saçılır kanı eşcâr ile hâke

Ne yerde kim düşer bir katre nâ-gâh
Kanından yazılır pes lafzatu'llâh

Dil ü dilinde yâ Rab pâdişâhın
Yazılsın lafzatu'llâh ol penâhun

İbret

İşidirsen bu resme dinle neyden
İçersen böyle içgil bârî meyden

İçenler cür`a-i nâmından onun
Bulurlar hâleti câmından onun

Unuturlar o dem cân u cihânı
Duyarlar sırr-ı aşkı nâ-gehânî

Gedâ-y-iken bu yolda şâh olursun
Uyurken uyanıp âgâh olursun

Açılıp dîde-i ayne'l-yakînin
Gümânın güm olup kalmaya zannın

Yolunda âşık-ı cân-bâz olasın
Bu sırdan anlayıp ser-bâz olasın

Şühûdun ola mahbûb-ı hakîkî
Çü yol buldun kodun gayrı tarîki

Hikâyet-i Ebu'l-Kâsım-ı Hemedânî Bâ-Büt-Perest

Meğer Bu'l-Kâsım-ı Hemdânî yek râh
Ki Hemdândan çıkıptı taşra nâ-gâh

Varıp büt-hâneye seyr için ol merd
Ki İbret ala ondan ola pür-derd

Görür bir büt murassa` cümle zerrîn
Komışlar kürsî üzre ser-be-ser zeyn

Havâlîsinde durmuş cem`-i gebrân
Komışlar âteş üzre dolu kazgan

İçinde kaynar onun cûş ile yağ
Duhânından velî haste olur sağ

Birazdan geldi bir tersâ-yı be'sâ
O büt önünde secde etti haşâ

Tazarru'lar eder bî-hûde bî-kâr
Dediler ona ey merd-i dil-efgâr

Nesisin işbu tanrının beyân et
Nedir pes merteben onu ayân et

Dedi kim bendesiyim cân u dilden
Buna kulluk kılarım hem gönülden

Dediler hedye ver durma ırağ ol
Değilsin çünki âşık yürü sağ ol

Hediyye verdi ol gitti revâne
Gelir ancılayın bir kes devâne

Bu da evvelki gibi hizmet etti
Bu üslûb üzre on kes geldi gitti

Çün âhir geldi bir kes zâr u bî-zâr
Gözü pür-nem dilinde âh ile zâr

Za'îfü'l-cism ü haste zâr u bî-fer
Nizâr u huşk ü zerd ü şöyle lâgar

Dediler ona sen kimsin beyân et
Hudân ile nedir hâlin ayân et

Dedi bir âşık-ı dîvânesiyim
Yolunda cân verir ferzânesiyim

İşittiler ona ettiler ikrâm
Kodular altına kürsiyy-i zerfâm

Oturdu kürsîye pes oldu uryân
Getirdiler o yağı şöyle galyân

Başından koydular onun be-yek-bâr
Dimâgın saldı pâya etmedi zâr

Vücûdu yandı hâk oldu tamâmet
Külünden aldılar onun cemâ`at

Şifâ-y-için o yağı şîşelerle
Tamâm zabt ettiler endîşelerle

Bu hâli çünki gördü şeyh-i Mihne
Harâret erdi câna etti girye

Hudâyâ Hân Murâd ol şâh-ı gâzî
Ala her gördüğünden itti`âzı

İbret

İşit bu remzi ey meşgûl-i bâzî
Bu tersâdan gel öğren aşk-bâzî

Ne hâlet ettiler der-dîn-i bâtıl
Niçin hak dîn için sen şöyle âtıl

Ya bu tersâ gibi gel sen de merd ol
Ko telvîni hakîkat ehl-i derd ol

Ya artuk eyleme da`vâ-yı İslâm
Değilsin puhtesin ey merd-i bed-hâm

Utanmadın nice bir lu`b ü bâzî
Nice bir sayd-ı bâzî esb-i tâzî

Nice bir ihtilât u seyr-i sahrâ
Olup bir kaç hevâ ehline hem-pâ

Nice bir bal u yağ u çerb ü şîrîn
Nice bir tumturâk u zeyn ü zerrîn

Nice bir hâdim ü bevvâb u eyvân
Nice bir defter ü evrâk u dîvân

Nice bir darb u harb u zûr-ı bâzû
Nice bir her hevâya meyl ü ârzû

Nice bir câme-i fahr-i mutarrez
Nice bir olasın merd-i muAzzez

Nice bir hadd ü hâl ü şân u ebrû
Nice bir tâk u çeşm ü zülf ü meh-rû

Nice bir bu terânen sâz u sözün
Geçe gafletle dâ’im leyl ü rûzun

Nice bir kiştzâr u bâğ u bostân
Nice bir bu hevâ hamrıyla mestân

Nice bir kayd olasın bend ü bağa
Müşârik olasın murg-ı kelâga

Nice bir feth-i dükkân u bu bâzâr
Nice bir almak u satmak dil-efgâr

Bu dükkânı düşür eyle ferâğın
Hakîkat sûkuna eyle yarağın

Nice bir gaflet ile nerd ü şatranc
Batâletle kazanma bârî sad renc

Nice bir benc ü beng ü ekl-i tiryâk
Gidip aklın olupsun deng-i âfâk

Nice bir medresede kîl ü kâlin
Sakın fırsat geçer fikr eyle hâlin

Nice bir ders ü va`zın hûy u hâyun
Bilir misin nedir âhirde câyun

Rücû`un çünki âhirde onadır
Bırak gayrı onun nâmın anadur

Ko vesvâsı kabûl et aşk-ı yâri
Kamu âlem gül ola gide hârı

Püserin Pedere Yine Bu Ma'nâdan Su'âl Ettiğidir

Püser dedi buna olmaz himâyet
Ki yoktur pâye-i aşka nihâyet

Gerektir yola girmek mâyesince
Ayak ayak çıkılmak pâyesince

Şu resme âlîdir ol aşk-ı cân-sûz
Benim teg kes erer mi ona yek rûz

Çü şâh-ı sidredir el ermez ona
Diyesin Ka'bedir kes girmez ona

Yaraşmaz el uzatmak bu muhâle
Husûsâ ben za'îf ü bî-mecâle

Serimden gitmedi sevdâsı sihrin
Dilimden yitmedi gavgâsı sihrin

Gönülde pes budur mahfî vü zâhir
Bilimem n'olusardır kârum âhir

Cevâb-ı Peder

Peder dedi şol işten olgıl âgâh
Ki ondan râzî ola Hazretu'llâh

Şu ki nefsin diler râzî değil Hak
Helâkün ondadır belli muhakkak

Hikâyet-i Îsâ Alâ –Nebiyyinâ ve Aleyhi's-Selâm Bâ-Merd

Gelir Îsâya çün bir merd-i hod-râ
Ona der ey Mesîh-i âlem-ârâ

Keremden ism-i a`zam eyle ta`lîm
Bana ihyâ tarîkın eyle tefhîm

Dedi Îsâ değilsin ona mahrem
Dem urma ol haberden dinme epsem

Ol ismin lâyıkı hoş-dem gerektür
Dili sâfî gözü pür nem gerektür

Kanâ`at etmedi ol merd-i hod-kâr
Kasemler verdi ilhâh etti izhâr

Dili nerm oldu ol dem pes nebînin
Murâdın hâsıl etti ol gabînin

Sevindi ol kimesne oldu şâdân
Beriyye yoluna gitti şitâbân

Bu hâl ile yürürken ol seyirde
Görür bir yerde bir hayvân-ı mürde

Çürüyüp lahmi kalmış üstühânı
Durup bir dem tefekkür etti onu

Gelir gönlüne bu iş eblehâne
Okuya ism-i Hakkı üstühâna

Ki ihyâ ede onu Rabb-i Muhyî
Değil hikmet temâşâ ede ya`nî

Okudu üstüne nâm-ı kirâmı
Ki meşhûd eyleye yuhyi'l-`izâmı

Du`â etti Hudâya k'ide ihyâ
Dirildi bir yere cem` oldu a`zâ

Meğer arslân imiş ol şîr-i bî-bâk
Görür bir kes durur pes eyledi çâk

Mehâbetle ona pes urdu pençe
Dahi dendân ile etti şikence

Muhassal etti onu pâre pâre
Etin ekl eyleyip çıktı kenâra

Kodu kendi yerinde üstühânı
Zuhûra geldi pes sırr-ı nihânî

İşitti kıssa[y]ı Îsâ bulup şûr
Dedi ashâba ey yârân-ı pür-nûr

Şu ki insân ona lâyık değildir
Pes onu istemek râ'ik değildir

Şu kim âlemde enfa`dır Hudâyâ
Onu sevk eyle şâha kıl Atâyâ

İbret

İşittinse bunu ey merd-i sâmi`
Bu pertevler olur kalbinde lâmi`

Ne kim nefsin dilerse etme onu
Ki ondadır helâkün nâ-gehânî

Kâle'llâhu te'âlâ ve kad habe men dessâha

Nice nesne diler bu nefs-i bed-nâm
Husûlünde eder ilhâh u ibrâm

Tazarru`lar eder eyler du`âyı
Bulam der kendi zu`munca safâyı

Kaçan hâsıl olur ol mübtegâsı
Helâk imiş görür pes müntehâsı

Hudâ yeğrek bilir her hayr u şerri
Gel imdi ona tefvîz eyle emri

Sakınıp her murâda etme ibrâm
Ki bilmezsin nedir sonunda encâm

Rızâya tâlib ol ehl-i rızâ ol
Rızâsına erişip murtazâ ol

Murâd etme rızâdan gayrı zinhâr
Rızâ-y-ile olıcak gül olur hâr

Rızâsız gül dilerse nefsin etme
Döner evrâkı hâra şemmi semme

Rızâsız şûr olur bil şekkeristân
Gilistân olusardır hem gülistân

Mübâşir olur isen îş ü nûşa
Dönüser nûşı nîşe îşi gışşa

Murâd-ı nefs il'etme kâmurânî
Ki bî-kâm olusardır kâmurânı

Dilersen hâsıl ola her murâdın
Rızâya tâbi` ol bırak murâdın

Ki ikilik yaraşmaz bir arada
Bırak ikiliği ergil murâda

Şular kim oldular Hakkın mürîdi
Çıkardılar aradan bu merîdî

Sözüne etmediler iltifâtı
Onunçün buldılar hep tayyibâtı

Murâd-ı yâre oldular hırîdâr
Ki yüz döndürmediler ger ola hâr

Neler verdi sonu ol yâr-i Gufrân
Ki her bir zahma merhem sad hezârân

Kulun işi çü zâr ile du`âdır
Ona Haktan gelen dâ'im Atâdır

Hikâyet-i Hazret-i İbrâhîm Alâ Nebiyyinâ ve Aleyhi's-Selâm Bâ-Nemrûd-ı Merdûd

Sekiz yüz yaşadı Nemrûd-ı merdûd
Karardı kalbi günden güne çün dûd

Tekebbürle oluptu gerçi ol pîl
Velî bir peşşe etti onu tezlîl

Şu denli âciz oldu peşşeden ol
Helâkin anladı her gûşeden ol

Bilindi kendinin kadr ü ayârı
Hazân erdi solup bâğ u bahârı

Yakîn bildi ki bu inkâr-ı jengâr
Sebeptir Rabb-i A'lâ pes verir zâr

Vü illâ pes nedir hayvân-ı ahkar
Ene'l-a'lâ diyene irgüre zar

Dedi İbrâhîme ey nûr-ı Rahmân
Bilirsin kim hazînem sad hezârân

Kimisi sîm ü zer kimi cevâhir
Metâ' u hulle vü kâlâ-yı fâhir

Senin olsun bu cümle hep hazâ'in
Kusûruyla kabûl et hem medâ'in

Keremden tâ bana eyle du'âyı
Bulam bu küfr ü zulmetten rehâyı

Erişe zû'-i îmân-ı İlâhî
Olam pür-nûr gide kalbim tebâhı

İşitti bunu İbrâhîm-i evfâ
Sevindi çünki îmân ister a'dâ

Bu hâl ile Halîli geldi vecde
Hemân-dem hazretine etti secde

Zebân açıp der ey bahşende-i cûd
Diler pür-nûr ola Nemrûd-ı pür-dûd

Keremden feth et onun kalbi kuflın
Yed-i iksîr ile sâf eyle kalbin

Uyar gafletten âgâh eyle onu
Ki sûd olsun kamu husr u ziyânı

Hitâb erdi Cenâb-ı Kibriyâdan
Haber verdi kamu nâz u gınâdan

Haberdâr ol bu işten ey Halîlim
Bunu ister bu dem zât-ı celîlim

Ki îmân olmaya ona müyesser
Eğer yüz bin du`âyı ede ez-ber

Ki yoktur bizde îmân-ı bahâyî
Atâyîdir Atâyîdir Atâyî

Verilmez hil`at-i îmân bahâya
Hem o lâyık değildir bu Atâya

Dilersem veririm tersâya îmân
Ne cevher dilerim ondan ne ihsân

Bahâsız çünki bahşîş ettin îmân
Onu cürm ile bizden alma Rahmân

İbret

Ulular çün bu istiğnâyı gördü
Yaşın seyl-âb edip yüz hâke sürdü

Geceler etmediler bir dem ârâm
Aceb mi olmasa ta`tîl-i eyyâm

Çıkardı ra`d-ı âhı sînelerden
Saçarlardı cevâhir dîdelerden

İşittin Âdemi ez-havf-i Bârî
Tamâm üç yüz yıl etti âh u zârî

Semâya erdi her dem nevha-i Nûh
Sadâ vererdi arşa na`ra-i rûh

Halîli odlara atıldı uryân
Tazaccur etmedi bu işte bir ân

İşittin hâl-i İsmâ`îl ne gûne
Bu ma`nâdan satıldı bir koyuna

Düşüp ahzâna Ya`kûb oldu nâlân
Ona mesken oluptu beytü'l-ahzân

Peyem-berken işittin onu Eyyûb
Belâlarla oluptu Abd-i ma`yûb

Onunçün verdi Yahyâ cümle eşbâh
Kodu meydâna başın misl-i tüffâh

Onunçün Yûsuf-ı matbû`-ı hoş-zât
Satıldı kul diye kerrât u merrât

Düşüp yâbâna çobân oldu Mûsâ
Giyip şâlı seyâhat etti Îsâ

Olupken zübde-i evlâd-ı Âdem
Habîbi terk-i evtân etti bî-dem

İşittin verdi ashâb hânmânı
Onunçün ettiler hem bezl-i cânı

Bu sath üzre bilenler kutb-ı esrâr
Kamu ser-geşte oldu misl-i pergâr

Şu kim âhir nefesten bî-haberdir
Onun işi hatar-ender-hatardır

Hikâyet-i Bâ-Yezîd Bâ-Tersâ

Gelir bir demde bir tersâ-yı zü'n-nâr
Huzûr-ı Bâ-Yezîde bilde zünnâr

Dü tâ olmuş yaşı heftâda ermiş
Dili esved velî saçı ağarmış

Söze geldi dedi ey şeyh-i Hâdî
Bana îmân ile irgür reşâdı

Diyip îmân getirdi âşikâre
Yakîne erdi küfrinden kenâre

Hemân-dem etti bilden kat`-ı zünnâr
Görüp şeyh onu etti girye vü zâr

Dediler ona kim ey şeyh-i Hâdî
Bu gam yeri değil bel cây-ı şâdî

Cevâbında dedi ol şeyh-i irşâd
Bu iş câ'iz olıcak ba`de heftâd

Ki zünnârın kese Hak bilden onun
Gidere hem gümânın dilden onun

Dahi doldura nûr ile miyânın
Onun sûd eyleye cümle ziyânın

Şu zünnârı ki tersâ etti pâre
Diğer kes bağlasın dise ne çâre

Hudâyâ saklagil şâh u gedâyı
Ki ondan almasınlar ol Atâyı

İbret

Bu işten dîdeler giryân oluptur
Bu işten sîneler sûzân oluptur

Bu işten niçeler hayrân oluptur
Bu işten nice diller kan oluptur

Bu işten niçeler terk etti evtân
Bu işten nice kimse verdiler cân

Bu işten nice pîller mûr oluptur
Nice şîrîn-dehenler şûr oluptur

Meges oldu bu işten nice ankâ
Nice server geçinen oldular pâ

Nice ukâb bu işten oldu peşşe
Nice şâhin bu işten oldu serçe

Nice zer-kadr olanlar oldular hâk
Nice bî-bâk olanlar oldular çâk

Nice ra`nâları pejmürde etti
Nice zindeleri hem mürde etti

Budur hükm-i kadîm-i Lâ-Yezâlî
Kayırmaz cümleden der ***lâ-übâlî***

Hikâyet-i Dîvâne

Meğer var idi bir dîvâne dil-sûz
Gece Ka'be önünde oldu tâ rûz

Seher vaktinde hoş etti münâcât
Cenâb-ı Hakka kıldı arz-ı hâcât

Der ey bahşende-i maksûd-ı cûyân
Bana aç Ka'benin kapısın el-ân

Açılmazsa bana ger bâb-ı Ka'be
Asam başım kapuda hemçü halka

Uram başım bu bâba âşikâre
Usanmayam olunca pâre pâre

Ya başım sına ya el vere işim
Mukarrer bu olusardır revişim

Gelir ol dem ona hâtiften âvâz
Şu sözler ki onun mazmûnı pür-nâz

Ki Ka'be nice kez büt-hâne oldu
Şikeste oldu sonra hep bozuldı

N'ola dışında bir büt sınsa onun
Ki bir büttür başın dışında onun

Ne gam bir büt giderse bu cihândan
Ki biz gam yemeziz hîç în ü ândan

Kamu âlem giderse gam değildir
Bu deryâdan cihân şeb-nem değildir

İşitti hâtifi bir merd-i âgâh
Gözünden yaş akıtıp eyledi âh

Düşüp hâke özünden oldu bî-hûş
Ne cür`adır bu ki olmaya ser-hoş

Ganîsin cümleden ey Rabb-i allâm
Kapun muhtâcıdır bu şâh-ı İslâm

İbret

Bu sözlerden ciğerler yaralandı
Bu sözlerden ne ödler pârelendi

Celâline erişmez akl u idrâk
Onunçün bu aceb yoldur hatarnâk

Firişteyken kimin zındîk eder ol
Kimin büt-hâneden sıddîk eder ol

Nice bî-serleri ser-dâr eder ol
Nice serverleri ber-dâr eder ol

Niceler dûr iken eyler mukarreb
Mukarrebler olur derden mugarreb

Nice zer-kıymeti salar kesâda
Nice bî-kıymeti verir mezâda

Kulun yoktur lisân-ı i`tirâzı
Sezâdır ger ederse izz ü nâzı

Hikâyet-i Eyyûb Alâ-Nebiyyinâ ve Aleyhi's-Selâm

Çünîn nakl oldu kim Eyyûb peyem-ber
Nice yıllar belâda oldu muztar

Fenâya vardı hep emvâl ü evlâd
Belâ her gûşeden yüz tuttu çün bâd

Çekildi kendiden ahbâb u ashâb
Celâlinden açıldı cümle ebvâb

Gelip Cibrîl dedi ey Abd-i gamnâk
Aceb yoldur kulun yolu hatarnâk

Gerek gamgîn olup bin eyle nâle
Gerek sabr eyleyip eyle havâle

Bu işlerden Hudânın bâki yoktur
Nice sencileyin gamnâki çoktur

Celâlin pür-hatardır yâ İlâhî
Cemâlin mazharı kıl pâdişâhı

İbret

Nice takdîr ediptir devr-i pergâr
Değil bir noktadan bir kes haberdâr

Dil ü cân bu revişten bî-haberler
Velî zâhir arada çok eserler

Me'âli bu işin hayrettir ancak
Değilsin âşinâ gurbettir ancak

Hikâyet-i Yûsuf Alâ-Nebiyyinâ leyhi's-Salâtü ve's-Selâm

Dediler Yûsufa bir gün ki ey yâr
Züleyhâyı niçin ettin dil-efgâr

Zen-i bî-çâre[y]i pür-yara ettin
Dilin elden alıp âvâre ettin

Harâb ettin gönül mısrını onun
Yebâb ettin alıp sabrını onun

Harîk-ı nâr oluptur hemçü kuknâs
Garîk-ı bahr oluptur misl-i gavvâs

Geri versen dilin ger şâd ederdin
Esîr iken onu âzâd ederdin

Cevâbında dedi ol Yûsuf-ı pâk
Ben onun gönlün almadım fe-hâşâk

Değilem ben onun gönlünden âgâh
Bu sözde şâhidimdir Hazretu'llâh

Ne işim var benim onun diliyle
Cefâ kasd eyleyim tâ bir zelîle

Ne gönlün bilirim onun ne aldım
Derûnunda ne vardır pes ne bildim

Çü gönlümden değilem kendim âgâh
Züleyhâ gönlüne nice bulam râh

Dil-i şâhı mücellâ kıl Hudâyâ
Ola esrâr-ı mahfî onda peydâ

İbret

Aceptir bu tılısm-ı cism-i insân
Dil ü cân ten mürekkeb oldu yeksân

Ne dil cândan haber bilir ne tenden
Ne bu ondan haber bilir ne bundan

Aceb nakş eylemiştir dest-i kudret
Ki hâzıklar irürmez ona fikret

Aceb u`cûbe sandûk-ı mukaffel
İcâzetsiz kimesne uramaz el

Kimesne bulmamış bu kufla miftâh
Taleb eyle onu feth ede Fettâh

Diyesin mısr-ı câmi`dir bu ecsâm
Derûnundan haberler vermez efhâm

Cihâna nüsha-i sugrâ düşüptür
Velî bir ma`nîden kübrâ düşüptür

Ki her bir harfidir bin levh-i mahfûz
Kamu bundan çıkar ma`kûl u melfûz

Ne turfe katredir ummâna sığmaz
Ne gûne zerredir tâbâna sığmaz

Aceb u`cûbe-i âfâk oluptur
Dışı kayd u içi ıtlâk oluptur

Vücûdun beyti olmuştur mu`ammâ
Mu`ammâdan ne fehm ediser a`mâ

Velî bu bir mu`ammâdır ki her bâr
Zuhûr eder be-her harfinde sad kâr

Bu işin issi var ender-miyâne
Arada cism ü cân u dil bahâne

Kazâ çevgânına hoş tôb oluptur
Onunçün cümleden mergûb oluptur

Zihî meydân zihî tôb u zihî seyr
İrâdettir onun çevgânı lâ-gayr

Gehî şarka bırakır gâh garba
Gehî sulha bırakır gâh harbe

Salar gâhî belâ çâhına nâ-çâr
Velâ sahrâsına geh bağlatır bâr

Müsellemdir ona el-hak bu meydân
Elindedir onun çün tôb u çevgân

Çelerr çevgânı der ey tôb-ı hayret
Sakın seyrinde olmasın sakâmet

Eğer kec-rev olursan sen der-în râh
Kalırsın tâ-ebed âteşte der-çâh

Gider mi tôb hîç olmasa çevgân
Aceb sırr-ı ezeldir olmaz iz'ân

Ulular der ezel benzer kemâna
Onun tîrine halk olmuş nişâne

Gelir her demde ondan tîr-i bî-'ad
Hatâ etmez dokunur nîk ü ger bed

Ne tîri görinür ne hod kemânı
Dokunur lâ-cerem vermez amânı

Siper yoktur ona ne kaçmağa râh
Bu sırdan kimseler olmadı âgâh

Bu âlem fi'l-mesel bir bâğa benzer
Onun şâhında halk evrâka benzer

İrâdet bâddır ol bâğa velî
Onun bâğvânı oldur sanma hâlî

Gehî şarkî eser gâhî şimâlî
Gehî lutfı erer geh gûşmâli

Gehî garbî olur gâhî cenûbî
Gehî şiddet gehî lînet hübûbı

Erer gâhî bu yelden emr-i Hallâk
Gelir cûş u hurûşa şâh u evrâk

Verirken türlü evzâ` bu ferîka
Girer bir birine ol dem hadîka

Döner fermân eder ey şâh-ı eşcâr
Sakın yerinde dur ırganma zinhâr

Aceptir bü'l-`aceptir hâl-i insân
İrâdetten yağar üstüne bârân

Gelir ol dem ona fermân-ı âlî
Sakın ter-dâmen olma sakla kâli

Ciğerler kan olur bu vartalardan
Ne gözler hûn olur bu vartalardan

Bu remzi anlayanlar zâra düştü
Koyup işin aceb bâzâra düştü

Bu derdi ger duyaydın cân u dilden
Cihânı dolsaydın hûn-ı dilden

Hikâyet-i Sultân Mahmûd Bâ-Dîvâne

Meğer var idi bir vîrâne fîrûz
Dururdu onda bir dîvâne dil-sûz

Varır vîrâna bir gün Şâh Mahmûd
Görür dîvâne pür-endûh u pür-dûd

Nemedden bir külâhı var başında
Koyup dünyâyı ol ukbâ işinde

Onun katında bir dem durdu Mahmûd
Onunla sohbet etmek etti maksûd

Ne etti pâdişâha iltifâtı
Ne gammından diler bir dem necâtı

Dedi şeh ona ey meczûb-ı pür-gam
Bu gamdan hîç halâsın yok mu bir dem

Dehân açıp dedi ez-perde-i râz
Bu gammı anlamaz perverde-i nâz

Senin de ger nemed olsa külâhun
Harâbe içre dahi tekyegâhun

Olaydın derd-i dîninden haberdâr
Duyaydın deyr-i gam içinde esrâr

Velâkin saltanat tâcıyla mağrûr
Ne bilsin derd-i Haktan zerre-i nûr

Hudâyâ saltanat içinde sultân
Duya esrâr-ı dîni bula irfân

İbret

Asel içinde yatan mûm-ı pür-nâz
Ne âteş gammı var onda ne hod kâz

Velî şol dem ki ondan şem` ederler
Yakup onu ziyâ-yı cem` ederler

Başında od yanar uğrar cefâya
Erer yaşı yere dûdu semâya

Değilsin sen dahi kendinden âgâh
Velî şol dem ki da'vet ede Allâh

O demde zâhir olur inkıtâ'un
Var imiş Hazret ile iftirâkun

Hikâyet

Meğer bir kimse kesti bir dırahtı
Henûz tâzeydi bulmamıştı sahtî

Ona bir ehl-i hâl uğrar eder zâr
Ki kat' olmuş dahi olmamış âzâr

Hitâb edip dedi ey şâh-ı maktû'
Seni ayırdılar ez-asl-ı matbû'

Henûz solmadı sende berg ile bâr
Onunçün olmadın ondan haberdâr

Kaçan pejmürde olursun solarsın
Bu kat'undan haber ol dem duyarsın

Hudâyâ rûy-ı şâhı tâze eyle
Ona eltâf-ı bî-endâze eyle

İbret

İşittin bu sözü anla me'âlin
Senin bu kıssadır pes hasb-i hâlin

Değilsin şimdi hâlinden haberdâr
Velî hulkûma gelse murg-ı tayyâr

Görürsün murg-ı cânun dâma düşmiş
Zi-behr-i dâne küllî vâma düşmiş

İşittin yedi Âdem bir'ki dâne
Vedâ` etti behişt-i câvidâna

Sakın her dâneye meyl etme encâm
Ki var her dânenin altında sad dâm

Gam-ı ferdâ için olma gam-âlûd
Ki gam çekmek kişiye eylemez sûd

Hikâyet-i Dîvâne

Var idi bir kişi der-şehr-i Bağdâd
Tekellüm etmeden olmuştu âzâd

İşitilmezdi ondan cümle yek harf
Ma`ânî bahrine olmuşken ol zarf

Dediler ona ey mecnûn-ı âzim
Sükûna niçin olmuşsun mülâzım

Cevâbında dedi ol şahs edip nâz
Kimesne yok kime ben söyleyem râz

Dediler ona ey mecnûn-ı bi-dâd
Doludur merdüm ile şehr-i Bağdâd

Ki âlimler kamu merd-i yegâne
Fesâhatta hemü ferd-i zamâne

Aceptir onları sen görmemişsin
Oların hizmetine ermemişsin

Cevâbında dedi ol merd-i hoş-hâl
Sayılmaz bunda merd gûyende-i kâl

Bu yolda ol durur merd-i iyâzî
Ki çekmezler gam-ı ferdâ vü mâzî

Gönül vermeyeler bî-hûde kâra
Dahi aldanmaya nakş u nigâra

'İnâyet kıl Hudâyâ şehriyâra
Ki mâ'il olmaya bî-hûde kâra

İbret

Bu yolun merdümü âzâdelerdir
Bu nat` üzre kamu ferzânelerdir

Bular nâ-âmede gamdan yemez gam
Bular hâl ehlidirler gözetir dem

Safâ sürer bular fakr u anâdan
Vefâ buyın alırlar her cefâdan

Buların gammı birdir iki olmaz
Meseldir bir gönülde iki sığmaz

Dü âlemden bular bir bildi ancak
Bu kesretten hemân bir kaldı ancak

Yeme gammın değildir gam-küsârın
Refîk olma değildir pâydârın

Hezâr olur bunun bir gammı sad bâr
Yakın olma bunun gammına zînhâr

Eğer yersen cihânda gamm-ı ferdâ
Edersin nakdini nesy ile ifnâ

Kemâl ehli bulur gamm içre şâdî
Kaçan uhrâ için olsa murâdı

Cihân şâdîlığında gamm-ı meknûn
Sürûrunda sübûrı oldu mazmûn

Vücûdunda adem oldu muhammen
Vürûdunda zehâb oldu muzammen

Çü ikbâli dönerse lâ-bekâdır
Safâsı bî-safâ bi'se'l-cezâdır

Cihân şâdîlığı tohm-ı anâdır
Onun şâhı cefâ bârı belâdır

Bilirsin devletinin âhiri let
Olur hem râhatı ayn-ı cerâhat

Mukarrer oldu hamrının humârı
Safâ-y-ile terânın âh u zârı

Müberhen oldu her nûşunda nîşi
Muhakkak merheminde mekr ü rîşi

Bırak şehdini zehrinden emîn ol
Bırak ümrânı dağlarda kemîn ol

Bırak câhın er isen düşme çâha
Mülâzım ol bu dem zikr-i İlâha

Onun nâmından özge etme yâdı
Mü'ebbed bulasın zevk ile şâdî

Neşâtı pes budur merd-i Hudânın
Likâdır celdesi câna kıyanın

Hikâyet-i Mecnûn

Eder bir kimse Mecnûna su'âli
Ki ey cûyende-i dîdâr-ı Leylî

Nedir dünyâda Leylâdan murâdın
K'onunladır kamu gamm ile şâdın

İşitti nâm-ı Leylâyı çü Mecnûn
Düşüp toprağa ol dem oldu pür-hûn

Derip aklın dedi bir dahi yâd et
Onun nâmın dil-i vîrânı şâd et

Hemân senden bu olsun zikr-i Leylâ
Dile benden o dem envâ`-ı ma`nâ

Dinilse nâm u na`ti ger diğer bâr
Zuhûr eder dilimden nice esrâr

Çü Leylâ anmada oldukça imkân
Gelir gayrın adından bûy-ı küfrân

Dil ü câna Hudâyâ ver liyâkat
Duyalar bûy-ı zikrinden halâvet

İbret

İşittin mi bunu ey merd-i gâfil
Ne sözler söyledi Mecnûn-ı âkil

Mecâzî aşkı çün bulmuş nihâyet
Hakîkîden haber söyler rivâyet

Bahânedir arada nâm-ı Leylâ
Murâd ondan hemîn Mevlâ vü Mevlâ

Velî çün bî-nişân olmaya sâlik
Olur mu bî-nişân zikrine mâlik

Gel imdi yolda evvel bî-nişân ol
Nişânın bul gönülde âlî-şân ol

Hikâyet-i Sultân Ebû-Sa'îd Bâ-Pîr

Rivâyet eylemiştir şeyh-i Mihne
Ki varır bir Azîzün hizmetine

Sükût üzre durur şöyle murâkıb
Tefekkür bahri içre şöyle râgıb

Dedim bir söz tekellüm eyle ey pîr
Ki takviyyet vere gönlümde takrîr

Başın kaldırdı bir dem şeyh-i hoş-hâl
İşit benden der ey cûyende-i kâl

Bilirsin Haktan özge hîçtir hîç
Ne diyem hîç ol ondan pîç ü der-pîç

Velî ol nesne kim hakka'l-yakîndir
Görenler gördüler ayne'l-yakîndir

Onun şânında sözde bî-mecâlim
Onunçün hâmuş oldum gung ü lâlim

Keremler kıl Murâd Hâna Hudâyâ
Seni bildir senâna eyle gûyâ

İbret

Nice yâd eyleyim kim demek olmaz
Nice feryâd edem ki bulmak olmaz

Hani yâd etmeye imkân u tâkat
Sükût etmekte hani istitâ`at

Bu kâr-ı bü'l-aceb ondan nişândır
Ki ma`şûkun be-gâyet dil-sitândır

Gerektir olasın ma`şûka peyvest
Ki geh yok olasın geh olasın hest

Eğer hest ü eğer nîst ol musavver
Gönül ma`şûk elindedir mukarrer

Hikâyet-i Sultân Mahmûd Bâ-Ayâz

Sehergâhî meğer Mahmûd-ı âdil
Ayâza dedi ey mahbûb-ı hoş-dil

Bu dem Azm eyledim seyr-i şikâra
Teferrüc eyleyü deşt ü kenâra

Bile gitmekte var mı meyl ü mergûb
Yaraşır hem-`inân olursa mahbûb

Ayâz eydir benim vardır şikârum
Benim yok seyr-i sahrâ ile kârum

Şeh eydir kim şikârın kim digil zûd
Ayâz eydir şikârum Şâh Mahmûd

Şeh eydir kim nedir ona kemendin
Ne gûne zabt edersin hani bendin

O dem arz eyledi zülf-i dırâzın
Kemendim bu diye bildirdi râzın

Dedi şeh var mı dânen işbu dâma
Ki saldın murg-ı şâhı işbu vâma

Cevâbında hükûmet etti der-hâl
Ruhunda arza kıldı dâne-i hâl

Eser buldu bu sözden cân-ı Mahmûd
Düşüp âteş derûnu yandı çün ûd

Hemân emr eyledi şeh bir kelâga
Ayâzı sal deyiben bend ü bağa

Ayâzı bende saldı Abd-i me'mûr
Dil-i şeh lîk pinhân oldu mezcûr

Ayâza dedi şeh ey sun`-ı Bârî
Bu dâmın kim durur digil şikârı

Ayâz eydir ona ey şâh-ı ümmîd
Beni ger salasın zindâna câvîd

Savursan hâkimi âhirde ber-bâd
Şikârumsın benim olmazsın âzâd

Dedi şeh ey belâ-yı müstemendim
Seni zabt eylemişken bağ u bendim

Neden dedin bana nâm-ı şikârı
Delîl ile beyân eyle bu kârı

Dehân açıp der ey şâhı cihânın
Gönül asl u bu ten fer`idir onun

Çü gönlün oldu bu Abdin şikârı
Tenin ıtlâkının yok i`tibârı

Eğer bu demde cismim dâma düştü
Velî şâhın dili hoş vâma düştü

Dil-i şeh çünki saydımdır tamâmet
Gulâm-ı şâha bestir bu kerâmet

Eger hestem eger nîstem der-în râh
Benim dil-ber benim server benim şâh

Şeh-i âlem iken şâhım Murâd Hân
Onu aşk bendesi etsen ne noksân

İbret-i Müfîd ü Muhtasar

Bu aşkı böyle etti Hazretu'llâh
Ki şâhı bende eyler bende[y]i şâh

Su'âl-Kerden-i Püser Ez-Peder Hem Der-în-Ma'nâ

Püser dedi ona ey şâh-ı nîgû
Bana bildir nedir pes ilm-i câdû

Ki onun şevkidir kalbimde merkûz
Derûnumda odur mestûr u mermûz

Benim kalbimde ol mahbûb oluptur
Aceptir ki sana ma'yûb oluptur

Cevâb-ı Peder

Peder genc-i suh ondan etti âgâz
Dedi ona ki ey pürsende-i râz

Hakîm-i Tirmidî etti hikâyet
Zi-hâl-i Âdem ü Havvâ rivâyet

Kabûl oldu çü tevbe ba'de sî sad
Gelirler bir yere bâ-zahmet ü ked

Düşüp Firdevs-i a'lâdan olup dûr
Olurlar künc-i gâr içinde mestûr

Meğer bir demde Âdem çıktı bîrûn
Gelip Havvâya pes şeytân-ı mel'ûn

Dedi ona ki ey bânû-yı eşfak
Bir oğlum var sefer üzre müreffak

Yola döymez zâ'îf ü adı Hannâs
Kabûl eyle katında ola kennâs

Kaçan gelsem alam gidem revâne
Beni gönder keremden şâdmâne

Bu üslûb üzre çok gösterdi lâbe
Kabûl eyledi döymedi hitâba

Çü Âdem geldi ol oğlanı gördü
Bu kimdir diye pes Havvâya sordu

Kelâmı ona takrîr etti Havvâ
İşitti onu Âdem dedi veylâ

Bilirsin kim bu ferzend-i adûdur
Bunun tab`ında mekr ü hîle hûdur

Bunu niçin kabûl ettin zi-İblîs
Dilersin olasın mağrûr-ı telbîs

Onu öldürdü etti pâre pâre
Bıraktı onu sahrâda kenâra

Yine gitti işine çünki Âdem
Gelir İblîs-i telbîs onda ol dem

Kığırdı oğlını ol demde İblîs
Gelir lebbeyk diye Hannâs-ı telbîs

Çü pâre olmuş iken oldu zinde
Yine Havvâ'ya geldi etti lâbe

Onun döymedi Havvâ lâbesine
Kabûl etti inandı telbîsine

Gelir Âdem görür beytinde Hannâs
Hışımnâk oldu Havvâya verir tâs

Bu kez öldürdü onu yaktı bî-dâd
Külün savurdu etti onu ber-bâd

Yine geldi pes İblîs-i siyeh-rû
Kığırdı oğlını sihr ile her sû

Vücûda geldi pes cem` oldu zerrât
Yine Havvâya iksâm etti bi'z-zât

Ki lutf ile kabûl eyle diğer bâr
Hudâ hakkı bana irgürmegil zâr

İşitti çün Hudâ nâmını Havvâ
Ona telh olmadı gösterdi halvâ

Kabûl etti vü İblîs gitti râha
Gelip Âdem görüp erer tebâha

Melâmet eyledi Havvâyı ol bâz
Niçin oldun diye dîv ile dem-sâz

Bunu bilmem ki şeytân-ı sitemkâr
Neler etse gerek bize diğer bâr

Bu kez öldürdü etti misl-i gulye
Onu kazgana saldı etti kalye

Yediler onu Havvâ-y-ile der-hâl
Onunçündür diğer-gûn oldu ahvâl

Seferden geldi pes İblîs-i bed-kâr
Kığırdı oğlına ol dem diğer bâr

İşitti bildi Hannâs hîlesinden
Cevâbın verdi Havvâ sînesinden

Çü sadrında görüp İblîs-i mekkâr
Sevindi dedi hâsıl oldu her kâr

Dedi pes bu idi maksûdum encâm
Tutaydım sîne-i Âdemde ârâm

Seni çün sadra saldım ey pesendim
Olur evlâd-ı Âdem müstemendim

Gehî geh sîneden ez-dest-i Hannâs
Yakam şehvetten âteş edem is pâs

Gehî tezyîn edem fi`l-i kabîhi
Gehî tezyîf edem hakk-ı sarîhi

Gehî emr eyleyim ben ona tâ`at
Riyâ-y-ile dönem verem hasâret

Geh olam sînesinde fitne-engîz
Gehî der-sûret-i hak hîle-âmîz

Gehî ferzend ü mâl ile kuram dâm
Gehî bostân u bâğ ile ser-encâm

Düşürem geh onu sevdâ-yı hâma
Alam nakdini elden düşe vâma

Gehî hüsn ü cemâl ile edem sayd
Şekâvet habli birle eyleyim kayd

Gehî a'zâlarında eyleyim seyr
Girem gönlü evine eyleyim deyr

Gehî hoş gösterem fi'l-i harâmı
Olup reh-zen verem ona kıvâmı

Ona ma'bûd ola dînâr u dirhem
Bula sonunda onun nâr ile hem

Sihirler var muhassal bende kâmil
Ne haddi var k'ide üstâd-ı Bâbil

Kemâlâtını izhâr etti mel'ûn
Hudânın bendesi olmaya meftûn

Hudâvendâ kulundur şol Murâd Hân
Masûn eyle onu ez-mekr-i şeytân

İbret

İşittin mi bunu ey merd-i sôfî
Ne sözler söyledi İblîs-i câfî

Gel imdi Hakka eyle isti`âze
Sığın şerrinden ol ni'me'l-melâze

Ki her kim ona etti ittikâli
Ebed emn ile hayr oldu me'âli

Eğer gökten yağarsa mekr ü hizlân
Olur Hakk ehline bârân-ı nîsân

Koparsa yer yüzü tûfân-ı vesvâs
Zarar vermeye Rabbü'l-cinni ve'n-nâs

Gerektir kuldan evvel isti`ânet
Ki yoldaşı ola âvn ü inâyet

Münâcât

Hudâyâ ente'l-akvâ ente'l-a'lâ
Sana şekvâ eder bu Abd-i ednâ

Ki düşman bî-`aded ben Abd-i âciz
`Amelde süst ü kavlim gayr-i nâfiz

Velî lütfundan özge yok penâhım
Bu sözde sâdıkam sensin güvâhum

Bu ten mısrına şeytân oldu vâlî
Meded irgür bana ey Rabb-i âlî

Gönül tahtına kasd etti o bed-kâr
Diler kim taht idine ola hod-kâr

Eğer Avnün bana olmasa yârî
Edem hâra mübeddel gül-`izârı

Eğer fırsat bula endek zamâne
Diler el uzada beytü'l-amâna

Çü hâ'indir metâ`ın ede gâret
Vere bu ben za`îfe çok hasâret

Senindir ev senindir Abd-i ma`yûb
Onu ol hâ'ine ettirme mağlûb

Eğerçi âcizem bu yolda süstem
Velî Avnün olursa pîl-i mestem

Meselde peşşeyim bî-fer güzâfam
Seninle ger olam ankâ-yı kâfam

Hakâretle çi ger mûr-ı siyâham
Kulum disen Süleymân-ı sipâham

Bu nat` üzre ne`am beydâk-ı müştâk
Olur bir nazran ile şâh-ı âfâk

Eğerçi zerreyim râh-ı fenâda
Senin nûrunla hurşîdem semâda

Edersen katreye bir zerre ihsân
Olur emrinle ol dem bahr-i ummân

Eğer feyzün ere nâdân u câhil
Olur bir demde ol dânâ-yı kâmil

Eğer sen veresin bir kula te'sîs
Ne segdir arada İblîs-i telbîs

Bu işten ol dahi âvâre düştü
Döküp göz yaşların sad pâre düştü

Hikâyet

Görür bâdiyede bir ehl-i temkîn
İki ırmak akardı tîre hûnîn

Ki hîç durmaz akar seyyâl ü pür-dûd
Müseyyel mâ değildi gayr-ı ma'hûd

Tecessüs eyleyip sürdü ayağın
Bulam diye suyun asl-ı sürâğın

Görür bir yerde ol İblîs-i bed-hâl
Göğe ermiş duhânı yaşı seyyâl

Dü çeşmi olmuş onun ayn-ı fevvâr
Akar her bir gözünden seyl-i zehhâr

Ser-â-ser bu sözü söylerdi tekrâr
Enîn ü girye ile zâr u bîzâr

Hudânın gerçi çok lutf-ı delimi
Siyehtir bendenin lâkin kilîmi

Çü oldum mazhar-ı kahr-ı celâli
Nice bulam cemâlinden nevâli

Ki benden dilemezler tâ`at ihlâs
Yazarlar deftere kim bende-i âs

Kimesne görmedi bu kârı hergiz
Kimesne görmeye bu zârı hergiz

Hikâyet

Oluptur bir uludan işbu güftâr
İlâhî-nâmesinde yazdı Attâr

Diledi Yûsuf-ı matbû`-ı i`zâz
Ki İbn-i Yâmin ile ola hem-râz

Bula gayrılarından imtiyâzı
Bununla ola dâ'im izz ü nâzı

Yükünde kodılar pes sâ`-ı şâhı
Dediler uğrudur ol bî-günâhı

Ulular dediler bu nakl-i mezbûr
Nazîr oldu be-hâl-i şahs-ı mezcûr

Ki kahr ile kapudan sürdüler bâz
Velâkin cümleden la`netle mümtâz

Bununla oldu olda bende-i hâs
Derûnunda eğerçi yoktur ihlâs

Çü mazhar düştü kahra oldu güm-râh
Ona hil`at verildi la`netu'llâh

Oluptur ol dahi dergehte yek sû
Duruptur harbe-i kahr ile bed-hû

Oluptur dergehe zulmânî hâcib
Ki reh-zendir diler varmaya tâlib

Gerektir sâlike pes isti`âze
İre tâ dergeh-i ni'me'l-melâza

E'ûzü olmayınca vermez ol râh
Onunçün bî-***e`ûzu*** oldu güm-râh

Oluptur dergehe şöyle mülâzım
Ki tâ hubs ehline el ura dâ'im

Görür her kimsenin nakdini der-hâl
Bilir şol kimsenin kim nakdi bî-kâl

Ona eydir ki ey telbîs-i bed-kâr
Bu nakdi arz edip oldun sitemkâr

Ki ben bin bin ibâdet eyledim sâl
İşittin nice oldu sonra ahvâl

Çü bir dem âsî oldum nâ-gehânî
Yüzüme urdular redd edip onu

Aceptir sende bu bir zerre tâ`at
Bununla germ olursun zî-fazâhat

Hudâyâ pâdişâhın tâ`atini
Kabûl et dergehinde tut elini

İbret

Kulak tut buna ey yâr-ı tarîkat
İşit düşman dilinden hoş nasîhat

Ki oldur bende-i makbûl-i dergâh
Nasîhatlar alır ez-Abd-i güm-râh

Budur yol erlerinin kâr u bârı
Ki tiryâk idinürler zehr-i mârı

Görüp a`mâyı hoş bînâ olurlar
Görüp nâ-dânı hoş dânâ olurlar

Alır kec-revden onlar istikâmet
Hüdâ ehline pes budur âlamet

Kaçan bir yerde görseler dürûgı
Buların sıdkının artar fürûgı

Edepsizden edep ta`lîm alırlar
Görüp nâkısları tekmîl olurlar

Sıyıp emri yolunda oldu âsî
Bu nev`a bulmak için ihtisâsı

Hikâyet-i Sultân Mahmûd Bâ-Ayâz

Ayâz ile meğer Mahmûd-ı ârif
Oturup söyleşürlerdi ma`ârif

Edeb birle ovardı pây-ı şâhı
Mahabbetten onu öperdi gâhî

Ayâza dedi pes ol şâh-ı irfân
Niçin pâ-bûs edersin eyle tibyân

Dururken heft a`zâ pâk u mergûb
Neden pâ-bûs oluptur sana matlûb

Husûsâ bûs içindir dest ü ruhsâr
Onun katında kimdir pây-ı reftâr

Koyup a`lâyı ednâ bûs edersin
Başa ermişken ayağı n'idersin

Dehân açıp dedi ol tab`-ı mevzûn
Bu pâ-bûsumda vardır vech-i efzûn

Ki her kimse görürler rûy-ı mâhı
Veli her kimse görmez pây-ı şâhı

Öperler her kimesne dest ü ruhsâr
Velî her kimse bulmaz pâya reftâr

Kapunda çünki şâhım Abd-i hâssam
Bununladır katında ihtisâsum

Çü sen şâh-ı şehîr ü ben Ayâzam
Bununl'olsun derinde imtiyâzum

Hudâvendâ Murâd Hân şâh-ı gâzî
Bula lütfunla her dem imtiyâzı

İbret

Hemîn budur meselde hâl-i şeytân
Ki il ribh istedi Haktan o hüsrân

Kamu âlem diler lutf ile bâzâr
Velî kahrına oldu ol hırîdâr

Umar her kimse ondan rahmetini
O hoş gördü sevindi la`netini

Dediçün ol taraftan oldu la`net
Bu yüzden bir oluptur la`n ü rahmet

O la`netle harîf-i merd ü zendir
Kamu halka bilirsin râh-zendir

Çü kuvvet buldu la`netle o tammâ`
Onunçün çok durur etbâ` u eşyâ`

Çü hoş geldi ona la`net libâsı
Uzun ömr istedi etti sipâsı

Hikâyet-i Âşık u Ma`şûk

Var idi bir civân-ı hûb u mahbûb
Özü mevzûn u cümle vaz`ı mergûb

Bahâr eyyâmı idi seyr-i sahrâ
Dururdu çetr-i mergûb içre tenhâ

Ne hayme ol sipihr-i mu`teberdi
Ki tahtında onun şems-i diğerdi

Görür pes bir civân ol şâhı tenhâ
Eder bir görmede varını yağmâ

Esîr-i aşk olup âvâre düştü
İşi mecmû` iken sad pâre düştü

Şu denli muhkem oldu bend-i esrî
Ki girmez oldu sem`a pend-i gayrî

Özünden gitmiş idi sabr u ârâm
Velâkin bûy-ı vaslındandı bî-kâm

Gidip tâli` yüzünden gaym-ı hizlân
Erip ebr-i bahârî tuttu bârân

Kamu sahrâ-nişîn oldu remîde
Velî bu âşık-ı zâr âremîde

Gözü yaşıyla cem` olmuştu bârân
Bu cem`iyyetle gûyâ koptu tûfân

Görür ol âşık-ı miskîni dildâr
Kalıp sahrâda olmuş çeşmi hûn-bâr

Görüp ol zârı pes cûş etti rahmet
Onu ol çetr içine etti da`vet

Ki ey sahrâda kalmış zâr u giryân
Biyâ der-hayme tâ encâm-ı bârân

Gelip hayme içinde etti ârâm
Erip kurb-ı visâle buldu hoş kâm

Çü bu`du kurb olup hicr oldu âhir
Şühûd olup hicâbı buldu âhir

Çü devlet erdi hadden aştı bârân
Girer bir câmeye ol iki yârân

Eder her kes du`â-yı inkıtâ`ı
Velî âşık dili ister sudâ`ı

Ki bârân dinmesin ey Rabb-i dânâ
Ki sensin küll-i şey` üzre tüvânâ

Revâdır yer yüzü koparsa tûfân
Ki bârân oldu bu derdime dermân

Nice bir ola kaht-ı gam-küsârân
Yağarsa gam yemem yıllarca bârân

Hudâyâ hayme-i âlemde sultân
Murâdı birle cem` ola be-her- ân

İbret

Hudâ İblîsi çünki etti mel`ûn
Diledi la`neti tâ ola efzûn

Çü secde emri geldi ol la`îne
İbâ etti komadı baş zemîne

Dediler ona ***üscüd kâle lâ-gayr***
Dediler ona ***ahsâ kâle lâ-hayr***

Ne gam la`netle dokunsa başa taş
Hele gayrın önünde komadım baş

Hikâyet-i Sultân Mahmûd Der-Hâl-i Vefât Be-Ayâz

Şu dem ki etti Mahmûd-ı cihân-dâr
Sefer bu dünyeden nâ-hâh u nâ-çâr

Ayâzı da`vet etti hizmetine
Ki bir gizli sözüm var hazretine

Havâssı ettiler onu melâmet
Ki ömründen kalıptır nîm sâ`at

Henûz onunladır cümle kelâmın
Diyesin gayrı yoktur hîç gulâmın

Cevâbında dedi ol bahr-i irfân
Ki onsuz bana yoktur sabra imkân

Çü onun aşkı birle zindeyim ben
Onu kabr içre hem cûyendeyim ben

Benim aşkım değildir aşk-ı nâ-pâk
Ki bu dem terk edem ben onu hâşâk

Çü aşk oldur ki dâ'im ola bâkî
Belâ vaktinde ola bana sâkî

Bu demdir aşkına pes ihtiyâcum
Ki sînem derdine oldur ilâcum

Çü âhir hoş getirdiler Ayâzı
Kulağına dedi bir gizli râzı

Ki ey mahbûb u hem-dem yâr u dildâr
Be-hakk-ı vech-i Gaffâr-ı günehkâr

Kaçan tâbût olusar mehd-i Mahmûd
Sebât üzre olasın vefk-ı ma'hûd

Ki benden gayrıya egmeyesin baş
Diyip çeşminden aktı kan ile yaş

Ayâza değdi nevbet dedi ey şâh
O ahde sıdkıma şâhittir Allâh

Eğer ben ola-y-ıdım cilf ü merdûd
Şikârım mı olurdu şâh Mahmûd

Şu kim şeh-bâz-ı aşk oldu mü'ebbed
Olur mu cîfeye şâhım mukayyed

Hudâ Mahmûd ediptir çün şikârum
Beni sanma ki şâhım cîfe-hârum

Ayâz oldukça bu dünyâda mevcûd
Ona mahdûm olur mu gayr-i Mahmûd

Kamu Mahmûd olup Sultân Murâd Han
Ayâz-veş olsun ona cümle gılmân

İbret

Kulak tut bana ey yâr-i tarîkat
Gel öğren bu mecâzîden hakîkat

Çü bu resme olıcak aşk-ı Mahmûd
Ne hâl üzre gerektür aşk-ı maʿbûd

Gerektir sâlike pes aşk-ı bâkî
Ki vakt-i gamda ola ona sâkî

Devâm üzre olursa ger mecâzî
Hakîkat olur ol gider mecâzı

Hakîkatte müdâm olmasa sâlik
Ne hâsıl eyleye yevmü'l-mehâlik

Budur uşşâk içinde şart-ı yârî
Cefâsından onun etmeye zârî

Hikâyet-i Şeyh Şiblî

Meğer kim Şeyh Şiblî pür-mehâbet
Çü tuğyân etti aşkı buldu hâlet

Anıp zülfünü depreşti cünûnı
O dem bend ettiler ol zû-fünûnı

Gelir bir tâ'ife ol demde hâzır
Dururlar karşısında şöyle nâzır

Sorar bunlardan ol Şeyh-i hoş-ahvâl
Ki kimsiz ne durursuz bunda bî-kâl

Dediler ki gürûh-ı dôstânız
Ezelden hem muhibb-i âstânız

İşitip hazret-i Şeyhun cünûnın
Geliptir cümle terk edip fünûnın

Seni bend içre gördük çün mukayyed
Dil ü cân haste oldu hâlimüz bed

İşitip taşa tuttu onları Şeyh
Dediler kim delirmiş her biri Şeyh

Kaçup yanından ettiler firârı
Cefâ bildiler onlar zahm-ı yârı

Çü bir seng ile oldular remîde
Olalar tâ ki ondan âremîde

Zebân açıp dedi ol kutbu'l-aktâb
Niçin kaçtınız ey leffâf u kezzâb

Muhib kaçar mı yârın zahmesinden
Safâ sürmez mi onun darbesinden

Budur sizde hemîn aşkun karârı
Ki bir seng ile ettinüz firârı

Meğer işitmediniz ey hasîsân
Ki Hakk ile nice etmişti şeytân

Nice yüz bin yıl etti Hakka tâ`at
Ona bir la`net oldu sonra kıymet

Bu kısmını safâ bildi sevindi
Uzun ömr istedi gâyet güvendi

Ki sattım hâsılım ağır bahâya
İrürdüm kadrimi âhir semâya

Kamu halk üzre etti iftihârı
Bilip kendiye hil`at zahm-ı yârı

Dedi bakun hakîrin devletine
Çürük zühdi satıldı la`netine

Bana bestir bu ta`zim ü ziyâfet
Ki buldum la`netîden hoş izâfet

Çü şehtir hâmî-i sünnet cemâ`at
Ona ver rahmetiîden hoş izâfet

İbret

Azîzâ nükte-i İblîsi dinle
Ko bu zerk ile bu telbîsi dinle

İşit düşman dilinden dôst sözünü
Sözünü al yabâna sal özünü

Azâzilden sebak al olma gâfil
Ki budur şart-ı yârî olma zâhil

Sa`âdet ehlinin bu oldu kârı
Koyup zehrin alır tiryâk-ı mârı

Habâsetten alırlar tayyibâtı
Mehâlikte bulurlar münciyâtı

Düşüptür ger Mudill ismine mazhar
Sözünden sen hidâyet eyle ez-ber

Gülünü al edip hârından i`râz
Neler dedi ne oldu sözde agrâz

Mühimm olmadı senden ona la`net
Velî bu sözlerinden al nasîhat

Makâle-i Süvüm Pâdişâhın Üçüncü Oğlu Gelip Şâha Arz-ı Merâm Ettiğidir

Üçüncü oğlu şâhın geldi der-hâl
Lisân-ı hâl ile arz etti ahvâl

Peder dedi ki ey ferzend-i kâmil
Murâdın hücresinde olma hâmil

Beyân eyle nedir sadrinde mestûr
Gerektir dür sadeften ola menşûr

Sadeften çıkmayınca dürr-i şeffâf
Bahâsın verip almaz onu sarrâf

Velî her cevherin bir kıymeti var
Ona göre alırlar onu tüccâr

Yükün aç bu dem eyle arz-ı kâlâ
Derûnundan bilinsin zîr ü bâlâ

Dehânın açtı depretti zebânın
`Ayân etti derûnundan nihânın

Edeb birle dedi ey şâh-ı ekber
Mu`înin ola Hak fi'l-bahri ve'l-ber

Var imiş bu cihân içinde bir câm
Onunla bilinirmiş her ser-encâm

O câmın bir adı âlem-nümâdır
Megestir gayrı matlab ol hümâdır

Cihân içinde cümle hep acâ'ib
O câm içre görünürmüş garâ'ib

Bu deyr içinde her nakş u temâşâ
Tamâmet bulunurmuş onda mâ-şâ

Cihâna gelmeden bu oldu maksûd
K'ana seyr-i acâ'ib ola mevcûd

Ne san`atla düzüptür onu veffâk
Ki ondan görünürmüş cümle âfâk

Eğer ol âyine bana vere el
Olusardır kamu müşkillerim hal

Cihânda bundan özge yok murâdum
Budur âlem içinde gamm u şâdum

Cevâb-ı Peder

Peder dedi ki cehlin gâlib olmuş
Ki gönlün bu hevâya tâlib olmuş

Ki vâkıf olasın her gizli râza
Koyup Hakkı el urasın mecâza

Olasın ser-firâz-ı halk-ı âlem
Bilesin cümle âlem halkını kem

Bu kibr ile olasın merd-i ra'nâ
Hevâ-y-ile olup şeytâna hem-pâ

Ene hayrun diyesin dahi ***lâ-gayr***
Hakîkat ehli sana diye ***lâ-hayr***

Elinde tutasın ger câm-ı Cemşîd
Görine cümle zerre sana hurşîd

Seg-i nefsinden olmazsın haberdâr
Kalırsın bu cihân içinde murdâr

Ne vaktin duyasın sırr-ı sıfâtı
Ya bilmek mi olur ef'âl-i zâtı

Bu hâl ile ererse ger sana mevt
Dirîgâ kim murâdâtın olur fevt

Murâdın vermedi hîç bir Ceme câm
Olursun Cem gibi sen de ser-encâm

Çün âhir olasın üftâde-i çâh
Müfîd olmaz sana bunun gibi câh

Hikâyet-i Sultân Mahmûd Bâ-Pîre Zen

Melik Mahmûd-ı gazî şâh-ı mesrûr
Gurûr-ı saltanatla mest ü mahmûr

Şikâr üzreydi der-deşt ü beyâbân
Giderdi leşkeriyle hoş şitâbân

Meğer uğrar yolu bir pîre zâle
Gamı bükmiş belin dönmüş hilâle

Elinde bir Asâ var müttekâsı
Yazılmış ruk`a üzre müştekâsı

Asâya rukAsın etmişti peyvend
Asâ-y-ile sunar ol şâha bî-kayd

Ki şeh okuya ola vâkıf-ı hâl
Onun zulmünü def` eyleye bî-kâl

Ona hîç iltifât etmedi ol şâh
Nazar eyle bu işte n'eyler Allâh

Sarâyına gelip çün hâba düştü
Görür düş içre bir gird-âba düştü

Ki görmemişti böyle çâh-ı düşvâr
Dibi gâyet derin etrâfı dîvâr

Te'emmül eyledi fikr ile çâre
Zebûn oldu olup fikri figâre

Bu dem cism ile etti sa`y-i kullî
Müfîd olmadı kalmadı mecâli

Bu hâl ile dururken zâr u hayrân
Neler izhâr eder gör sırr-ı Yezdân

Görür nâ-geh gelir ol pîre zâli
Elinde ol Asâ söyler makâli

Sunar çâh içre zâl ol dem Asâsın
Yapış ey şeh diye eyler edâsın

Asâyı şeh görüp yapıştı muhkem
Hemân-dem hâtırına geldi ol dem

Ki sunmuştu şehe şeh tutmamıştı
Onu âdem yerine tutmamıştı

Çıkardı ol karı çehten o şâhı
Necâta erdi bulmuşken tebâhı

Velî oldu hayâ girdâbına gark
Ki zen merd işin etti bana bî-fark

Çü rûz oldu yine şeh çıktı tahta
Veli ol hâbı havfından şikeste

Görür nâ-geh o zâli dâda gelmiş
Elinde ol Asâ feryâda gelmiş

Zulümden kâmeti dönmüş kemâna
Yaşı zih olmuş akar câvidâne

Hemân-dem gitti şâhın ihtiyârı
Onu gördükte kalmadı karârı

Yerinden durdu onu tîz kığırdı
Katında yer edip şâhın oturdu

Ta`accüb ettiler erkân-ı dîvân
Ki şehten olmamıştı işbu unvân

Cevâbında dedi ol şâh-ı tevkîr
Bulara etti rü'yâsını takrîr

Ki bu olmasa ger etsem direngi Alırdı cânımı
mevtin nehengi

Asâsıdır bunun çün şâh-ı sidre
Yapıştım ona buldum küllî behre

Yahod budur Asâ-yı İbn-i İmrân
Ki bu oldu benim derdime dermân

Teberrük birle bûs etti Asâsın
Dahi hem giydiği zâlin Abâsın

Çü gördüler şehi erkân-ı devlet
Asâyı ettiler cümle ziyâret

Oturur şeh katında zâl-i dil-şâd
Gelip cümle dilerler ondan irşâd

Şefâ`at-hâh olurlar rûz-ı mahşer
Ki unutma bizi ey zâl-i mefhar

Dedi şeh ona kim ey zâl-i miskîn
Kamu senden umar bu halk-ı çendîn

Bu za`f ile olur mu sende tâkat
Huzûr-ı Hakta etmeye şefâ`at

Dehân açıp dedi ol zâl-i pür-şûr
Nedir zannın bana ey şâh-ı mesrûr

Şu kim çehten çıkardı şâhı bî-bâk
Olur mu gayrılar emrinde gamnâk

Çıkaran kimse çehten pîl-i mesti
Bir avuç peşşeye eyler mi süstî

İlâhâ pâdişâhı kıl mu`allâ
Tabî`at çâhına yol verme aslâ

İbret

Şu kim sûrette zendir pür-hünerdir
Onu Avret deme ma`nâda erdir

Şu kim ihsân ile ol dil-rübâdır
Gedâ sanma onu kim pâdişâdır

N'iderler şol emîr-i tâcdârı
Ki bir mazlûma ol etmeye yârî

Urundun çün başa destâr-ı şâhî
O destâra göre eyle nigâhı

Özüne hû ola mazlûma Avnün
Dolu ihsân ola şâhım derûnun

Zebân-ı şehte lâyık çün ne`amdır
Ona lâ lâyık olmaz kim nikamdır

Nazar kıl lâm elif başında destâr
Çü yoktur ma`nîsi çün şâh-ı bî-bâr

Ne hâsıl ede bu şekl-i garîbi
Çü ma`nâ yok götürmüştür salîbi

Kuru nâm ile şâhım olma mağrûr
Sezâ olur mu mechûl ile meşhûr

Şu zî-destâra kim olmaya ma`nî
O tâbût üzredir hay bilme ya`nî

Şu zen kim ma`nîsi var tâcı yoktur
O şehtir kimseye muhtâcı yoktur

Himârına fedâdır nice destâr
Ne verir issine destâr-ı pür-bâr

Sakın destârın olmasın senin bâr
Ki sebkat ettiler âhir sebük-bâr

Çü destârın sonu târ u kefendir
Bu işte olagör bu özge fendir

Seninle kâlini gör gayrı terk et
Ko bu kizb ü güzâfı ahdi berk et

Hikâyet-i Behlûl

Meğer Behlûl ol dîvâne pür-gam
Elinde bir ağaç tutardı muhkem

Onu ururdu her kabr ü mezâra
Gazabla tâ olunca pâre pâre

Dediler ona ey mecrûh-ı sîne
Nedir cevrin kubûr-ı müslimîne

Ne ettiler sana bunlar ayân et
Murâdın pes nedir bundan beyân et

Cevâbında dedi bu kavm-i lâfî
Çok etmişti bular kizb ü güzâfı

Kimi derdi sarây-ı manzarum var
Kimi derdi ki esbâb u zerim var

Kimi derdi ki vardır bâğ u bostân
Hevâsıyla yelerler idi cüstân

Kimi derdi ki vardır kûy u kendim
Perîşân idi dâ'im misl-i gendüm

Kimi derdi ki esb ü esterim var
Şütürbân ile çok derd-i serim var

Kimi derdi ki mîrim kethudâyım
'Ulûfem var sipâhım yâ ağayım

Kimi derdi ki şâham pâdişâham
Bu halkı saklarım âlem-penâham

Hudâ derdi ki bu sözler hatâdır
Dürûgı mahz u bî-hûde hebâdır

Benimdir cümle âlem ki hemînim
Benimdir cümle ***nahnü'l-vârisîn***im

Çün âhir kodular bu hânumânı
Yakînen bildiler şimdi gümânı

Bilip kizbini her kes oldu hâmûş
Kamu sevdâların etti ferâmûş

İlâhî sıdk-ı şâhı zâhir eyle
İki âlemde emrin bâhir eyle

İbret

Gel imdi bu hikâyetten sebak al
Gönül levhine yaz bundan varak al

Deliden gel işit ahbâr-ı âkil
Deli sanma onu kim sözü kâmil

Bu merhalden göçersin çünki pâyân
Sana bâkî değildir bi'llâh uyan

Bu mâl ü mülkü sanma kim senindir
Dökersin sen kalır bu özgenindir

Kesî n'eyler bunu pes eyleyip cem`
Perîşânlıkla çün âhir olur kam`

Gönül verme hakîkatsiz mecâza
Düzüser toprağından hışt u kûze

Bu âlem fi'l-mesel bir hâna benzer
İki kapulu bir vîrâna benzer

Gelip bu kapudan bu halk-ı âlem
Göçüp çıkmaktadır ol kapudan hem

Oturmuşsun velî sen mâlikâne
Sanırsın kim kalısar câvidâne

Benim deme bu hânın issi vardır
Oturdukça velâkin kıstı vardır

Sakın meccâne sanma bu sarâyı
Alırlar günde ömründen kirâyı

Gel imdi eyle bir bâkî ticâret
Ki tâ çekmeyesin âhir hasâret

Sülûk eyle sırât-ı müstakîme
Sakın meyl etme her râh-ı sakîme

Sırâtı kim şaşarsa dûzahîdir
Bu köprü ol sırâtın berzahıdır

Şu kim bundan şaşar ondan düşüser
Ayak tayınsa şâhım yarılır ser

Çü vardır ömrüne pâyân u âhir
Bu hân içre yürüme şâd u fâhir

Eğerçi pür-ziyâdır şems-i pür-nûr
Veli mağripte var bir âb-ı meşhûr

Siyehtir kendedir gâyet kokusı
Ona her gün talar gider ziyâsı

Budur bâzârı şems ile zemînin
N'olusar hâli pes onda defînin

Çü sığmaz bir gönülde iki dildâr
Süpür lâ miknesiyle gitsin ağyâr

Budur râh-ı tasavvuf olma güm-râh
Zeri'l-ağyâre yâ sôfî kuli'llâh

Hikâyet-i Şeyh Şakîk-ı Belhî Rahimehu'llâh

İşit benden yine dîger hikâyet
Şakîk-ı Belhiden olur rivâyet

Meğer Bağdâdda ol şeyh-i müderris
Safâ ehline akd etmişti meclis

Tevekkül mahzeninden feth-i dükkân
Edip yârâna hoş söylerdi irfân

Ki ey sâlik olan râh-ı Hüdâya
Dilersen eresin kasr-ı rızâya

Tevekkül merkebine ol süvâre
Piyâde olma olursun figâre

Tevekkülden idin her zâd u âşâm
Tevekkülden tutun belinde ihrâm

Eresin tâ hakîkat Ka'besine
Teveccüh edesin Hak kıblesine

Ki ben bir dem içinde bâ-tevekkül
Ediptim Azm-i Ka'be bî-tevessül

Yoğ idi bir diremden gayrı bende
Onu ceybimde komuştum bu bende

Girip bâdiye içre şâd u hurrem
Safâ-yı îş ile gittim bilâ-hem

Tevekkül eyledim enbân-ı gayba
Tevessül eyledim ummân-ı gayba

Varıp geldüm seferden bî-zarûret
Dahi ol bir direm bulmadı nevbet

Henûz ceybimdedir ol sîm-i madrûb
Kamudan pes tevekkül oldu mergûb

İşitti bir civân pür-'aşk u pür-şûr
Yerinden durdu der ey pîr-i pür-nûr

Çü sendeydi direm ey şeyh-i Hâdî
Kimeydi onda cânın i'timâdı

Kimeydi pes tevekkül ol zamânda
Tutarken dirhemi sen ceyb-i cânda

Meğer ol demde sen mü'min değildin
Ki saklardın onu eymin değildin

İşitti çün Şakîk-ı Şeyh-i Belhî
Şakâyık oldu çeşmi buldu telhî

Düşüp endâma lerze etti insâf
Edip ol pîr civâna kalbini sâf

Dedi minberde ey kavm-i muvaffak
Ki söz işbu civânındır muhakkak

Hudâyâ Hân Murâd bâ-în-temevvül
Sana etsin her işinde tevekkül

İbret

Aceb yoldur tevekkül yolu şâhâ
Ki sığmaz bir direm eyle temâşâ

İşit benden aceb âvâzedir bu
Ki kıldan ince bir dervâzedir bu

Riyâzet çekmese bu yolda sâlik
Çü yolu incedir bulmaz mesâlik

Şular kim istediler bunda onu
Gerektir yudalar bu yolda kanı

Onunçün niçeler âvâre düştü
Dağıtıp varını sad pâre düştü

Gerektir sîneler pür-pâre olmak
Bırakıp kârını âvâre olmak

Gerektir bülbüle feryâd u efgân
Ki gül devrind'ana yol vere bağvân

Eğer ma`den türâbı olmasa kâl
Olur mu sikke-i şâh ile hoş-hâl

Eğer kânından ol bulmasa hicrân
Yazılır mıydı ona nâm-ı sultân

Aceb yoldur ki olmayınca mürde
Verilmez pîrehen kim ola perde

Hikâyet-i Dîvâne

Meğer var idi bir dîvâne pür-şûr
Bürehneydi vücûdu gayr-ı mestûr

Yerinden durdu der ey Rabb-i dânâ
Bilirsin müflisem ben sen tüvânâ

Ki yoktur pîrehen egnimde ten-pûş
Niçindir vermeyesin bana ten-pûş

Eğer sen sabr edersen etmezim ben
Verince tâ kapından gitmezim ben

Hitâb erdi ki ey şûrîde-ahvâl
Sana bir bez veririm dinle akvâl

Velî vakt-i kefende veriserven
Seni onunla ol dem örtüserven

İşitti bunu der ol Abd-i muztar
Bilirim ben seni ey bende-perver

Kapında olmayınca merd uryân
Ona bir pîrehen etmezsin ihsân

İlâhî şâhımız der-dîn ü dünyâ
Zarûret görmeye eyle tüvânâ

İbret

Gel ey uslu geçinen merd-i bî-derd
Sebak al bu deliden olagör merd

Ki derd olmasa bulmazsın tabîbi
Taleb olmazsa görmezsin habîbi

Yolunda olmayınca şöyle uryân
Libâs-ı merhametten ermez ihsân

Anan karnında kanlar yutmayınca
O zulmette cefâlar tatmayınca

Dehânın tatmamıştı şîr-i şîrîn
Gözün hem görmemişti verd-i rengîn

Çü tıfl iken belâ olmuştu unvân
Büyüdün kurtulam mı dersin ey cân

Belâdır sende çün unvân u mazmûn
Belâ olmuş durur her regde meknûn

Gel imdi merd isen dönme belâdan
Belâ içre haberdâr ol velâdan

Belâ sûrette ger hân-ı denîdir
Velâkin ma`nîde şîr-i senîdir

Belânın sûretin ko gözle ma`nî
Ki ondan zevk-i şekker eyle ya`nî

Belâ kadrini bilmez merd-i ra`nâ
Mehek mi olusar her seng-i hârâ

Onu Eyyûba sor kim oldur ehli
Ki verdi bir belâya fer` ü aslı

Ne denli kim çekersin yolda zahmet
O denli bulusarsın sonra rahmet

Hikâyet-i Şeyh Vâsıtî Rahimehu'llâhi Aleyh

Meğer kim Şeyh Vâsıt ol dil-efrûz
Varır dîvâneler dârına yek rûz

Görür dîvâne[y]i pür-mest ü pür-şevk
Ayağı bend ile boynunda bir tavk

Salar başını eyler gâhî na`ra
Çeler destini eyler raks-ı zühre

Şu denli eyler ol izhâr-ı şâdî
Bilirsin hâlîdir gamdan nihâdı

Hitâb edip ona der şeyh-i irfân
Ki ey mecnûn bu hâli eyle tibyân

Bu denli bend içinde cây-ı efgân
Aceptir kim olursun şâd u handân

Bu gam içinde bu şâdî nedendir
Bu bend içinde âzâdî nedendir

Dehân açıp der ol dîvâne pür-nûr
Kulağun bana tut ey şeyh-i mesrûr

Mukayyeddir eğerçi pây u gerden
Velî bî-kayd oluptur dil ezelden

Çü bî-kayd oldu gönlüm aslum oldur
Ne gam gamdan ki dâ'im vaslum oldur

Eğer her uzvun olsa kaydı heftâd
Çü dil bî-bend oluptur şâd u âbâd

Budur müşkil ki dil ola mukayyed
Ebed bend içreyim olmam mü'eyyed

Ne hâsıl eyleye ıtlâk-ı a`zâ
Çü gönle tâbi` oldu cümle eczâ

Dil-i şâhı Hudâyâ eyle bî-kayd
Olursa ger seninl'olsun mukayyed

İbret

Gel imdi gönle eyle iltifâtı
Ki gönl'içre bulursun tayyibâtı

Ki deryâdır dü âlem nâmı dildir
Muhît olan onu ya`nî gönüldür

Aceptir bahr içindeyken ser-â-ser
Dü pâyün gilde kalmış ey birâder

Gel imdi eylegil fikrin sefîne
Onu sal bir zamân der-bahr-i sîne

Göresin her dü âlem onda mevcûd
Dil-i gâfilde lâkin cümle mefkûd

Gönülde göresin arz u semâyı
Dahi necm ü şecer terk et amâyı

Dahi hem sendedir cennetle dûzah
Hevâsından bilegör olma ke'l-yah

Behişttir rûhun anla aklın a`râf
Hamîdin hûr-ı rıdvân ni`met-i sâf

Velî nefsin verir dûzah nişânın
Zemîmin söyleyip eyler beyânın

Muhassal sendedir gayb u şehâdet
Bilirsin gayba ettinse şehâdet

Yakîn esbine binip eyle seyri
Kamusun sende bulup görme gayrı

Bulasın kudretinden feth-i bâbı
Gide eşyâ yüzünden hep nikâbı

Şu şehdi yiyesin zenbûrı yoktur
Şu meyden içesin engûrı yoktur

Şu gülden kokasın kim hârı yoktur
Şu sîbi yiyesin kim zârı yoktur

Şu sudan içesin kim nehri yoktur
Şu lutfa eresin kim kahrı yoktur

Hem âteşsiz yiyesin murg-ı biryân
Meşakkatsiz göresin hân-ı elvân

Kanatsız edesin tayrân u seyrân
Yarım dem içre ferş ü arşı cevlân

Aradan götrüle çünki vesâ'it
Sebepsiz bulasın onda mevâ'id

Çü hâcet yok kesâda düşer esbâb
Hîçe almayalar versen de her bâb

Çü sende cem` oluptur enfüs âfâk
Bulunur sende hep zehr ile tiryâk

Çü yemm-i dilde eşyâ vardı garka
Nazar kıl ayn-ı cem`a bakma farka

Sana hôr bakma sensin ayn-ı eşyâ
Vücûdun şehrini eyle temâşâ

Gönül arş u çü sadrın oldu kürsî
Yabâna gitme gel oku bu dersi

Onun aşkında yak bu kalb ü sadrı
Ebed tâ görmeyesin gayrı nârı

Hikâyet-i Pîre Zâl-i Bağdâdî

İşit bu kıssa[y]ı ey nefsi ser-keş
Düşüptü şehr-i Bağdâd içre âteş

Ki ondan yanmış idi şehr ü bâzâr
Ol âteşten hep olmuşlardı âzâr

Kıyâmet koptu pes der-şehri Bağdâd
Gelir bir pîre zâl ol demde dil-şâd

Dayanır bir Asâsı var elinde
Bu âteşten şerer yok hîç dilinde

Ona bir kimse der dîvânesin sen
Ki gammın yok meğer bî-hânesin sen

Sözüm dinle yürüme şâd u ser-keş
Ki düştü hânene bu demde âteş

Dedi ol zâl ona dîvâne sensin
Haber bilmez sözü efsâne sensin

Yürü var işine olma mücâdil
Ki yakmaz hânemi ol Rabb-i âdil

Muhassal yaktı ol âteş cihânı
Velî vermedi ol zâle ziyânı

Dediler ona kim ey zâl-i âgâh
Beyân eyle bu râzı bize li'llâh

Neden bildindi hânen yakmaz idi
Sana Rabbin zarar irgürmez idi

Dedi kim hâne-i kalbim ber-â-ber
Onun aşkında yanmıştır ser-â-ser

Bilirim hûyunı ben ol Kerîmin
Ki yakmaz iki dârın her za'îfün

Hudâyâ hâne-i kalb-i Murâd Hân
Ola her demde hubbun onda mihmân

İbret

Gel ey sôfî işittin mi bu remzi
Ya aldın mı mu'ammâdan bu gamzi

Gel imdi yan onun aşkında yek bâr
Ki nâr-ı hicr ile olmayasın zâr

Ki bu evde yananlar onda yanmaz
İrâdetle ölenler onda ölmez

Çü kalbin yandı yaktın mâ-sivâyı
Bu yanmaklıkta buldun hoş devâyı

Yakarsan âteş-i aşka palâsı
Bulursun nâr-ı dûzahtan halâsı

Budur remz-i kelâm-ı Fahr-i âlem
Ki buyurmuştur ol sultan-ı a`lem

Eğer bulunmasa bir derde dermân
Ona keydir devâ âhirde ey cân

Seversen âteşinden etmegil zâr
Ki âşıklarla eyler özge bâzâr

Hikâyet-i Merd-i İlâhî Der-Rûz-ı Kıyâmet

Rivâyettir bu söz hâce Alîden
Nesepte Fârmîdî ol velîden

Kaçan kim olusardır rûz-ı mahşer
Verir Hak bir kese bir nâme enver

Açar bu bende olur ona lahhâz
Ki okuya ne varsa onda elfâz

Görür bir nâmedir yoktur ibâret
Yazılmış ne güneh vardır ne tâ`at

Zebân açıp der ey dânâ-yı pinhân
Ne tâ`at var bu nâmemde ne isyân

Hitâb erer ki ey bende ol âgâh
İşim hikmetledir kim benven Allâh

Ki bil âşıklarumun nâmesinde
Dahi sâdıklarımun hâmesinde

Ne tâ`atı yazılır ne günâhı
K'onu ihrâk ediptir dün gün âhı

Çü gitti aradan isyân u tâ`at
Gözetme sen dahi dûzahla cennât

Aradan götürülür çün bahâne
Kalır âşıkla ma`şûk câvidâne

Avâm için olur hıfz u kitâbet
Şu kim âşık durur bunlar ne hâcet

İlâhî âşıkûn şâh-ı zamâne
Erişsin lütfuna ol bî-bahâne

İbret

Gel imdi âşık isen dinle remzi
Eğer a`mâ değilsen gözle gamzi

Onun aşkında olgıl bî-bahâne
Bahâneyle sakın düşme yabâna

Ki havf-i dûzah için sevme onu
Recâ-yı cennet ile verme cânı

Avâmındır bahâneyle ibâdât
Onun zâtıyçün et kulluğu bi'z-zât

Ki farzâ olmasa dûzahla cennet
Meğer lâzım değil miydi mahabbet

Fenâ bulmaz çü zâtı câvidâne
Bilirsen bu sana yeter bahâne

Bunu ister cemâl-ı vech-i akdes
Onun gayrına bakma onu gör bes

Onunçün vird idi ol nâmesin pâk
K'onu terk et cemâlim eyle idrâk

Hikâyet-i Günehkâr Der-Rûz-ı Mahşer

İşit nakl-i dürüsttür ez-Peyem-ber
Diye bir bendeye Hak rûz-ı mahşer

Ki ey bende gel oku nâmeni gör
Ne kesb ettin uzun ömründe bir bir

Okuya nâme[y]i bende ser-â-ser
Suçundan gayrı hîç görmeye dîger

Hacâletlerle diye yâ İlâhî
Çü yoktur nâmem içre cuz-siyâhî

Bu hâl ile bana dûzahtır evlâ
Eğer afv etmesen ey Rabb-i Mevlâ

Hitâb edip diye ol Rabb-i Gaffâr
Oku ol bir yüzünü olmagıl zâr

Çü püşt-i nâme[y]i okuya bende
Yazılmış hatt-ı nûrâniyle onda

Eğerçi kul günâh etmişti bisyâr
Velî tevbeyle yudu onu Gaffâr

Peşîmân olmuş idi çün günâha
Yazıldı her günâhı on sevâba

Görür cürmü cemîl olmuş ser-â-ser
Savâb olmuş hatâsı ede ez-ber

Tama` gâlib olup der yâ İlâhî
Melekler yazmamışlar çok günâhı

Bana zulm eylemişler bunda küttâb
Nice cürmüm yazılmamış der-în-bâb

Dahi çoğ idi cürmüm bilirim ben
Olar yazılmamıştır n'eyleyim ben

Çü sen fazl eyledin ey Rabb-i kevneyn
Niçin yazmayalar onu kirâmeyn

Çü fazlından ziyânım sûd oluptur
Bu gün cürmüm bana maksûd oluptur

Bunu nakl etti çün sultân-ı ***esrâ***
Ta'accüb birle etti hande hattâ

Görindi hokka-i mercânda dürler
Ne dürler görmemiştir onu gözler

Pes ona dedi ey dânende-i pâk
Aceb lutfun olur bâ-zerre-i hâk

İrür Avnünle lutfun yâ İlâhî
Cemîl eyle katında cürm-i şâhı

İbret

Onun lutfına yoktur hadd ü gâyât
Ki bu hadde erer ehl-i cinâyât

Kıyâs eyle buna ahyâr u ebrâr
Neler bulur keremden nezd-i Gaffâr

Zuhûr etseydi ger eltâf-ı pinhân
Helâk olurdu döymezdi ona cân

Velî şol kulunu kim etti âgâh
Onu mahrem eder esrâra Allâh

Bu sırra mahrem olmaz akl ü idrâk
Ne denli kim olursa çüst ü çâlâk

Gehî cürm ehline lutfı olur yâr
Gehî kurb ehline kahrı verir zâr

Hikâyet-i Mûsâ Aleyhi's-Selâm Bâ-Yegî Ez-Ehlu'llâh

Meğer bir gün Kelîmu'llâh Mûsâ
Münâcât etti der ey Rabb-i dânâ

Bana bir kimse göster kullarundan
Ki derd ehli ola sâdıklarundan

K'onun rûyuyla rûşen ola çeşmim
Hitâb erdi ki ey Abd-i Kelîmim

Fülân vâdîye var kim ferd ü tenhâ
Görürsün onda bir kul merd-i yek-tâ

Ki sıdk ehli durur derd ile pür-sûz
Ona aşk ile birdir leyl ile rûz

Revân oldu Kelîm-i Hak çü der-râh
Görür ol vâdî içre merd-i âgâh

Velî aşk ile olmuş zâr u haste
Ciğer biryân u sûzân dil şikeste

Yarım kerpiç başı altında bâlîn
Revân olmuş gözünden eşk-i rengîn

Palâsı var bürünmüş şöyle köhne
Dizinden aşağı kalmış bürehne

Ona üşmiş megesle mûr u zenbûr
Yatur bu hâl ile ol merd-i mehcûr

Ne âhı var dilinde ne enîni
Velî Mevlâsına olmuş hanîni

Selâm eder ona Mûsâ bin İmrân
Sorar hâlini der ey zâr u giryân

Nedir hâlin ne diler kalb-i meyyâl
Beyân eyle yetirem şimdi der-hâl

Dehân açıp der ey Mûsâ-yı meh-tâb
Keremdir ger verirsen şerbet-i âb

İşitti çün bunu Mûsâ-yı derrâk
Yüğürdü âb için ol çüst ü çâlâk

İrürdi ol zamân bir kûze âbı
Görür teslîm-i rûh etmiş cenâbı

Yerinden durdu tîz Mûsâ-yı ber-dîn
Tedârük ede tâ techîz ü tekfîn

Bu işten çün gelir ol merd-i çâlâk
Görür onu hizebrân eylemiş çâk

Ten-i pâkini etmiş pâre pâre
Görüp onu erer kalbine yara

Dili pür-şûr olup cânı eder cûş
Tahayyür birle olur mest ü medhûş

Zebân açıp der ey dânende-i râz
Kulunu terbiyet kıldın be-sad nâz

Nedir sırrın ki onu çâk edersin
Bu hôrlık birle âhir hâk edersin

Senin sırrından olmaz kimse âgâh
Bu işte akl u dil cân cümle güm-râh

Hitâb erdi ki ey Abd-i Kelîmim
Ki ermiştir buna lutf-ı delimim

Verirdim dest-i lutfumla ona âb
Ederdim onu cûdum birle sîr-âb

Bu dem n'oldu ki senden diler âbı
Ferâmûş eyledi işbu cenâbı

Kadem bastı araya çünki ağyâr
Aceb olmaz ki zâr ede onu yâr

Arada çün vesâ'it ola peyda
Olur gayret mahabbetten hüveydâ

Muhib niçin gözetmez gayretini
Ki gayra arz eder ol hâcetini

Değilse ol bilirsin ben gayûrum
Bana gaybet mi var ayn-ı huzûrum

Arada gayrı oldu çün bahâne
Götürdüm aradan erdi bekâya

Hudâvendâ Murâd Hân ibn-i hâna
Eriştir ona lütfun bî-bahâne

İbret

Aceb yoldur mahabbet yolu ey cân
Ki sığmaz araya Mûsâ bin İmrân

Dil ü cân içredir bu bey` u bâzâr
Yaraşır mı sarây-ı şehte ağyâr

Şu dem ki sığmaya Cibrîl ü mürsel
Sığar mı onda hîç her dûn u mühmel

Üzülmeyince ortadan vesâ'it
Semâdan sana iner mi mevâ'id

Kesilmeyince tâ peyvend-i ednâ
Sana cevlengeh olmaz arş-ı a'lâ

Çü har saffında oldukça alef-hâr
Seni mahrem eder mi yâr-ı dildâr

Seg ile bir yalaktan yer iken aş
Melekle nice olursun karındaş

Olup her zâga mahrem der-fesâne
Dişirirken mezâbil içre dâne

Olam dersin hevâya hûya dem-sâz
Edem dersin fezâ-yı arşa pervâz

Meges gibi gıdân iken mülevves
Dilersin olasın tâvûs-ı Firdevs

Boyamışken seni hamrâ vü beyzâ
Dilersin olasın bî-renge hem-tâ

Vatan iden kimesne müsterâhı
Bulur mu bezm-i şehte mest-i râhı

Bulam dersen mü'ebbed izz ü kâmı
Gider baştan hevâ-yı tam'-ı hâmı

Ne lâyıktır makâm-ı kudse nâ-pâk
Zükâ katında kimdir zerre-i hâk

Eğer harc etmesen yolunda bin cân
Cemâlin arz eder mi sana cânân

Bu sırra her kimesne bulmadı râh
Meğer fazlın kılavuz ede Allâh

Nice binde bir olur buna mahrem
Eğer bu sırrı anladınsa epsem

Hikâyet

Rivâyettir ki dört yüz bin yıl ervâh
Yaradılmıştı bunlar kable'l-eşbâh

Ta`alluk bulmadın bu mâ' u tîne
Ki ya`nî inmedin işbu zemîne

Gelip emr-i İlâhî tuttular saf
Mümessel oldu dünyâ cümle harf harf

Kamusu ettiler ona nezâre
Seçilüp bir bölük çıktı kenâra

Ona meyl eylediler cân u dilden
Ki ya`nî sevdiler onu gönülden

Bu kez arz oldu cennet bâkiyâna
Seçildi bir bölük oldu revâne

Kabûl ettiler onlar hûr u gılmân
K'olalar cennet içre şâd u handân

Çü kaldı bir bölük ervâh-ı şeydâ
Ne dünyâ meyli var onda ne ukbâ

Hitâb erdi ki ey cân-hây-ı şeydâ
Nedir maksûdunuz pinhân u peydâ

Niçin dünyâya yoktur sizde efkâr
Niçin ukbâya yoktur bey` u bâzâr

Beyân eylen nedir mes'ûl ü matlûb
Meğer dergâhımızdır size mergûb

Çü gûş etti bunu ol saff-ı âlî
Ki remz etti bulara hasb-i hâli

Bularda zâhir oldu vecd ü hâlât
Ki ihyâdan haber duydular emvât

Dediler ey alîm-i sırr u pinhân
Bilirken sen ne hâcet sana i`lân

Çü senden özge yoktur bize ma`bût
Bize sensin iki âlemde maksût

Hitâb erdi ki her kim bize râgıb
Gerektir kim belâya ola tâlib

Şunun kim matlabı zât-ı alâdır
Refîkı gam durur ayşı anâdır

Şu kim âşık olur ol yüce şâna
Belâlar okuna olur nişâne

Devâ isterse derd olur nasîbi
Ona şerbet düzer semden tabîbi

Eğer merhem dilerse yaralarlar
Bütünlük ister ise pârelerler

Budur âşıkların sehm-i senîsi
Kabûl etmez bunu halkın denîsi

İşitti çün hitâb-ı Hakkı ervâh
Kelâmın sâgarından içdiler râh

Safâsından çü şâdî oldu peydâ
Dediler ey Hudâvend-i te`âlâ

Fedâdır her belâna nice bin cân
Belâ senden bize in`âm u ihsân

Ne kim senden gelir ol bize şâdî
Belânı gam bilen bulmaya şâdı

Esîrin olmayan olmasın âzâd
Harâbun olmayan olmasın âbâd

Çü her cân içre var bir sırr-ı pinhân
O sırr ile kamusun eyler iz`ân

Ki sâhib-sır benim gayrı değildir
Bana cân verdiler gayrıda gildir

Ma`ârif şehrine ben oldum âgâh
Bana bildirdi ancak Hazretu'llâh

Belî budur kamu cânlarda merkûz
Velî birdir arada rûh-ı mermûz

Hakîkatta odur pes mağz-ı ervâh
Kamu cânlar ona nisbetle eşbâh

Kamu ervâh eğerçi yek sıfattır
Velî maksûd ehl-i ma`rifettir

Hikâyet-i Ümmühâtü'l-Mü'minîn Ezvâcü'n-Nebî Salla'llâhu Aleyhi ve Sellem

Meğer bir gün kamu ezvâc-ı Ahmed
Dirildi bir yere bâ-vech-i emced

Dediler ona ey Hakkın habîbi
Kamu derd ehlinin hâzık tabîbi

Cemâlindir gönül burcunda hurşîd
Ziyâsından alır behrâm u nâhîd

Güneşsin sen kamumuz müşterîdir
Seni kim sevmese Haktan berîdir

Ber-â-berdir eğerçi hakk-ı şer`i
Kiminledir velâkin meyl-i kalbî

Ki ya`nî hangimiz mahbûbrektür
Katında hangimiz mergûbrektür

Kerem kânısın eyle hall-i işkâl
Biline tâ nedir bu işte ahvâl

Çü şîrîn dilini açtı cevâba
Ona reşk ile şekker düştü âba

Dedi ey zümre-i bânû-yı mürsel
Bu gün sabr eylenüz ferdâ edem hal

Çü şeb erdi cihânı tuttu zulmet
Kığırdı her birin tenhâca Hazret

Ki verdi her birine hâtem-i hâs
Hazâkatle sarardı merhem-i hâs

Dedi her birine sırr eyle zinhâr
Ki bu râza habîr olmaya ağyâr

Bu üslûb üzre etti ahdi muhkem
Ki keşf etmeye râzı ola ebkem

Muhassal rûz-ı dîger oldu vehhâc
Katına hâzır oldu cümle ezvâc

Su'âl eylediler ez-va`d-i mâzî
Ki hâli bize hall et eyle râzî

Te`attuş hadden aşmıştır cevâba
Hırîdâruz hitâb-ı müstetâba

Çü gûş etti oları ol Peyem-ber
O la`lîn hokkasından saçtı dürler

Dedi ey mü'minât u âbidâtım
Dahi hem sâlihat u kânitâtım

Bu cümleden onu artuk severim
Ki vermişim ona sırr ile hâtem

Bu remzi çün işitti şehten ezvâc
Kamusu oldular şâdân u vehhâc

Tesellî buldu gerçi cümle bâ-hem
Velî Â'işedür bu sırra mahrem

K'onunla özgedir bâzâr-ı kalbî
Bırakgil kâlibi gel gözle kalbi

Ki sûret ehlinin yoktur bekâsı
Verilmez sûret ehline likâsı

Murâd Hânı çü kıldın bende-i hâs
Onu esrârınas kıl mahrem-i hâs

İbret

Gel imdi zâhir ile olma kâni`
Doğa tâ gönlün içre nûr-ı lâmi`

Ciğerden kıl nevâle olmagıl şâd
Bulasın hûn-ı dil içinde âzâd

Ki kanlar yutmayınca der-cüdâyî
Bulam sanma bu yolda âşinâyı

İşit bu kıssadan al hisse-i derd
Ki ferd olmadı bunda merd-i bî-derd

Hikâyet-i Râbi`a Rahimeha'llâh

Meğer kim Râbi`a zâtü'l-kerâmât
Ki ol kat` eylemişti çok makâmât

Yememiş idi bir hefte ta`âmı
Oturmamıştı etmişti kıyâmı

Salât u savm idi peyveste ahvâl
Gehî zikr ü gehî fikr ü gehî kâl

Kuvâya ermiş idi za`f-ı küllî
Kıyâma müstati` olmazdı ricli

Getirdi ona bir mestûre kâse
Ta`âm ile kodu der-cenb-i hücre

Çü kıldı Râbi`a ahşâm namâzın
Tamâm etti tesâbîh ü niyâzın

Diledi kim tenâvül ede ondan
Ta`âm ile gide tâ za`fı tenden

Be-sad hîle ayağ üstüne durdu
Yürüdü kâsenin üstüne vardı

Görür dökmiş onu bir gürbe nâ-gâh
Ki ondan kalmamış bir lokma çün kâh

Gidip aşı edipti Azm-i kûze
Ki ondan içe irte tuta rûze

Alır çün kûze[y]i destine ol şâh
Düşer elden sınar ol dahi nâ-gâh

Dökülür suyu kalmaz katre-i âb
Olur deryâ-yı hayret içre gark-âb

Derûnî etti bir âh-ı ciğer-sûz
Ki oldu âhı onun âlem-efrûz

Olup ser-geşte der ey Rabb-i Cebbâr
Nedir bu çâresizle kâr u bâzâr

İşim dâ'im perîşân eyledin sen
Za'îfünle aceb şân eyledin sen

Hitâb erdi ki ey bânû-yı derrâk
Benim sun'um budur hoş eyle idrâk

Dilersen şimdi edem sana teslîm
Ser-â-ser mülk-i dünyâ bâ-ekâlîm

Velî hîç komayam kalbinde derdim
Te'emmül et bunu ey rûyu zerdim

Ki cem' olmaz benim derdimle dünyâ
Ya derdim tut gönülde yoksa dünyâ

Bu derd için belâ çek câvidânî
Ki derd-i Hak verilmez râyegânî

Hikâyet-i Behlûl Bâ-Kûdegân Der-Şehr-i Bağdâd

Meğer Behlûl-i Bağdâdî-yi hoş-hâl
Perîşân-hâl edipti onu etfâl

Pey-â-pey seng atarlardı o şâna
Kaçardı ellerinden hâne hâne

Çü âciz kaldı yoldan seng-i hurde
Alıp eylerdi ol etfâle lâbe

Verirdi ellerine hurde-i seng
Bunun gibi atın tâ olmayam leng

Çü leng olsam mecâl olmaz namâza
Dürüst olmaz namâzım Bî-niyâza

Çü etfâl etmediler ona ısgâ
Urup bir seng ile tâ oldu arcâ

Revân oldu çü sâkından onun kan
Bu hâletten olur gâyet perîşân

Çü k'ondan pâyı rengîn oldu onun
Dili pür-şûr u gamgîn oldu onun

Çü nâ-çâr oldu o ez-dest-i tıflân
Gider Basra yoluna lûk u lengân

Finâ-yı Basraya çün erdi na-gâh
Girer bir künce onda hikmetu'llâh

Meğer onda bırakmışlardı maktûl
Kazâ-y-ile yatur yanına Behlûl

Sanır kendi gibi âvâredir ol
Cefâ-yı dehr ile pür-pâredir ol

Yatup yanında mahlût oldu kana
Seher durdu diler ola revâne

Be-nâgâhî gelip a`vân-ı sultân
Görürler onda maktûl-i perîşân

Durur katında bir kes kana mahlût
Kasâvetle oluptu şöyle pür-dûd

Onu bende salarlar zâr u bî-zâr
Üşer başına ol dem şehr ü bâzâr

Görenler dediler bu şahs-ı mechûl
Ediptir bu işi bu merd-i çün-gûl

Dediler ona kim k ondansın ey seg
Ne işten erdi işbu pâyine leng

Dedi Bağdâdîyim geldim perîşân
Ola tâ Basra içre işim âsân

Velî bilin bu işte bî-günâham
Hudâ bilir dahi oldur güvâhum

Dediler kim budur ayyâr-ı Bağdâd
Duyuldu onda bunda geldi bî-dâd

Bulup kör hâne içre bu garîbi
Ediptir buna bu mekr ü firîbi

Muhassal hükm olundu üstüne kan
Sezâ oldu ona pes dâr u urgan

Gönülden der idi Behlûl-i pür-zâr
Neden erdi sana bu kâr-ı düşvâr

Cefâ bildindi seng-i kûdegânı
Havâle kıldı şimdi bîm-i cânı

Rızâ versen eğer der-şehr-i Bağdâd
Kim olurdu sana der-Basra bî-dâd

Çün olmadın kazâ-yı senge teslîm
Aceb olmaz ererse cânına bîm

Bu hâl içindeken fermân-ı şâhî
Erip ber-dâr edin der pür-günâhı

Getirdiler onu çün zîr-i dâra
Kodular nerdübânı âşikâre

Resen boynunda etti merd-i çün-gûl
Gözün açıp semâya baktı Behlûl

Münâcât etti ol dem zîr-i lebden
Neler zâhir olur gör emr-i Rabden

Hemân-dem geldi bir kes cem` içinden
Dütün gibi çıkardı şem` içinden

Dedi zulm eylemen bu bî-günâha
Benim kâtil sezâyım bu tebâha

Ben ettim bu günâhı bu berîdir
Bu işi bana eylen kim yeridir

İki kan etmeye pes tâkatim yok
Onunçün dâra geldim tâ`atim yok

Çözün ondan bu habli eylen iz`ân
Yaraşmaz gerden-i mazlûma urgan

Takın boynuma kim ona sezâdır
Bu halk-ı mücrime tavkı revâdır

Bu resm üzre çü kıssa oldu cârî
İlettiler buları şâha bârî

Huzûr-ı şehte hâzırdı vezîri
Görür bend içre Behlûl-i esîri

İşidirdi meğer Behlûli ol şâh
Tahassürle onu anardı geh gâh

Dahi görmezsizin sevmişti onu
Ona tâlib idi her demde cânı

Vezîr-i şeh çü onu görmiş idi
Dem içre sohbetine ermiş idi

Çü gördükte vezîri bildi onu
Dedi ey şeh ne vardır müjdegânî

Ki Behlûli severdin cân u dilden
Mürîd olmuş idin ona gönülden

Budur Behlûl geliptir şimdi hâzır
Velî töhmetle olmuş kalbi fâtir

Çü Behlûli işitti şâh-ı fîrûz
Yerinden durdu sür`atle bulup sûz

Katında yer idüben etti ta`zîm
Ser ü rûyun öpüp ederdi tekrîm

Çü şerh olundu onda hâl-i maktûl
Dinildi ser-güzeşt-i Şeyh Behlûl

Bu dem emr eyledi ol şâh-ı âdil
Ki katl ola kısâs için o kâtil

Dedi Behlûl şehe ey şâh-ı gâzî
Benimçün ger edersen kâr-sâzî

Ma`âza'llâh onu katl etme zinhâr
Ki sıdk ile belinden kesti zünnâr

Fedâ etti bana sıdk ile cânın
Revâ mıdır onun almak revânın

Bu gün cân oynadı yolumda ol merd
Onun rûyuna hâşâ ermesin zerd

İşitti çün cevâbı şâh-ı hoş-kâr
O maktûlün velîsin etti ihzâr

Teveccüh eyledi ol lutf kânı
Dedi senden dilek ederven onu

Kısâsından geçüp onun diyet al
Ki hûnundan onun çok yeğ durur mâl

Çi ger âsî velî var i`tirâfı
Revâdır ki onu afv ede Âfî

Gerektir kim katında ola makbûl
Husûsâ kim şefî`i ola Behlûl

Kabûl etti velî şeh verdi mâlı
Rızâ-y-ile mutayyeb etti hâli

Su'âl etti dönüp ol şâh civâna
Aceptir i`tirâf ettindi kana

Ne oldu terk-i cân ettin revânı
Fedâ ettin onun yoluna cânı

Cevâbında dedi ey şâh-ı pür-nûr
Ki tav`an olmadı ikrâr-ı mezbûr

Velî bir ejdehâ ol demde peydâ
Olup üstüme geldi dedi heyhâ

Yürü tîz i`tirâf eyle vü illâ
Seni ihlâk ederven bî-mehâbâ

Onun havfinden ettim ol dem ikrâr
Bi-hamdi'llâh müyesser oldu hoş-kâr

Dönüp Behlûle der şâh-ı zamâne
Şu dem ki vardın idi zîr-i dâra

Münâcât eylemişsin onda pinhân
Ne dedin Hazrete ol demde ey cân

Dedi Behlûl kiçün cândan yudum el
Dedim eyle Hudâya müşkülüm hal

Bilirsin sen bu işte bî-günâham
Çü kâtil gayrıdır sensin güvâhum

Bilirken sen beni ber-dâr edersin
Ne cürmüm var beni pür-zâr edersin

Bu demde bana vermezsen rehâyı
O dem senden dilerven hûn-bâhâyı

Ki sensin kâtilim ben gayrı bilmem
Çü senden oldu senden gayrı bilmem

Çü her kes hakkın isterler o demde
Mukarrer bil bu destim dâmeninde

Derûn-ı perdeden çün söyledim râz
Civân durdu yerinden urdu âvâz

Beni inderdiler ez-dâr-ı girdâr
Murâd etti hoş âsân oldu düşvâr

Belâ ondan oluptu gerçi evvel
Velâ erdi belâsın eyledi hal

Hudâvendâ Murâd Hân ibn-i hânın
Kamu düşvârın âsân eyle onun

İbret

Çü sabr etmezse merd endek belâya
İrür şiddetle yolu ibtilâya

Dahi artığını eyler havâle
Ciğer kanın eder âhir nevâle

Komaz onunla düşer bîm-i câna
Mahabbet yolu olmaz râyegâne

Gerektir sâlike pes sabr u teslîm
Ki müblâdan bula i`zâz u tekrîm

Belâ hâlî değildir çün velâdan
Tabîb ayru olur mu mübtelâdan

Kimin kim zahmeti var rahmeti var
Kimin kim mihneti var minhati var

Kimin kim derdi var dermânı vardır
Kimin kim cânı var cânânı vardır

Kimin kim yarası var merhemi var
Tabîb ile onun bir hoş demi var

Sınık isen bu yolda sarıcı var
Za`îf isen seninçün yarıcı var

Garîb isen katında âşinâ var
Eğer a`mâ isen hoş rûşenâ var

Bu remzi anlayıp rindân u merdân
Belâdan gayrıya olmadı hâhân

`Ubûdiyyet libâsın giydiler hûb
Onunçün oldular dergehte mergûb

Giderdiler aradan gayrı a`râz
Erişti bî-garazdan küllî a`vâz

Hikâyet-i Âbid

Var idi bir zamân bir âbid-i hâs
Ki zühd ile ederdi tâ`at ihlâs

Rehâ bulmazdı kulluktan yarım dem
Dili pür-şûr u çeşmi dahi pür-nem

Eder Mûsâya vahy ol Rabb-i a`lâ
Halel yoktur onun hükminde hâşâ

Ki ey Mûsâ digil ol âbide var
İbâdetle tenin etmesin âzâr

Ki defterde onun nâmı şakîdir
Bu sırrı anlamaz ondan hafîdir

Ne hâsıl tâ`atinden yok kabûlü
Varıp pes râhat olsun ol fuzûlî

Gelip Mûsâ haber irgürdi der-hâl
Salıp cânına âteş gitti bî-kâl

Görür ba`de zamânin âbidi ol
İbâdette kavî olmuş tutup yol

Dahi artırmış ol zühd ü salâhın
Ziyâde eylemiş savm u salâtın

Gözü pür-nem dilinde zikr-i yâ hû
Fütûra varmamış hergiz aceb hû

Dedi Mûsâ ona ey merd-i âbid
Çü defterde şakîsin olma kâbid

Dedi Mûsâya ol ser-geşte-i râh
Ki ey tûtî-yi Tûr u merd-i dergâh

Bunu ben zann iderdim tâ ile'l-ân
Ki ben hîçem ki yoktur bende hîç şân

Kimem ben deftere hâlim yazılır
Ya hod redd ile a'mâlim yazılır

Çü bildim deftere nâmım yazılmış
'İbâdı silkine ben de dizilmiş

Kavî oldu ibâdette neşâtım
Gamım gitti be-küllî geldi şâdım

K'onun yâdı bana ayn-ı Atâdır
Kula kulluğu terk etmek hatâdır

Çü nâmım eşkıyâsındandır onun
Hemânâ etkıyâsındandır onun

Ne kim ondan gelir cümle sezâdır
Kula fark eylemek onu hatâdır

Gelen ondan gerek nûr u gerek nâr
Hudâdır ol banadır bendelik kâr

Hudâlığın bilir ol yok su'âlim
Benim kulluk oluptur hasb-i hâlim

Gerektir kulluğunda Abd-i câfî
Ne hükm ederse etsin Rabb-i âfî

Diğer bâre çü Mûsâ erdi Tûra
Münâcât eyleyip erdi huzûra

Hitâb erdi ki ey Mûsâ-yı ber-dîn
Beşâretle kulumu eyle tezyîn

Çü gördüm yok ibâdette kusûrı
Dahi reddimle olmadı fütûrı

Ziyâde eyledi olmadı mezcûr
Beğendim onu oldu sa'yi meşkûr

Çıkardum defterinden eşkıyânın
Ki yazdum zimresine etkıyânın

'Ubûdiyyetle artırdı ibâdât
Ulûhiyyetle verdim çok atiyyât

Bu sözler ayn-ı İbrettir bilirsen
'Ubûdiyyette merd ol gel er isen

Hikâyet-i Merd-i Râh

Var idi bir zamân bir ehl-i tevhîd
Tevekkülde yürürdü ehl-i tecrîd

Beriyyede tutuptu ol makâmı
Geçerdi onda ol ömr-i kirâmı

Yoğ idi delv ü ibrîk u resenden
Kabûl etmezdi dünyâ âletinden

Velâkin var idi bir pâre nânı
Girîbânında hoş saklardı onu

Gehî atardı onu geh alırdı
Za'îf olurdu gâhî hoş yatardı

Dedi bir kimse ey merd-i yegâne
Niçin îş eylemezsin merdimâne

Seninle bile varken pâre-i nân
Geçinirsin niçin üftân u hîzân

Var iken bile esbâb-ı ma'âşun
Niçin bî-çâreliktür böyle işin

Dedi dinle cevâbum ey huceste
Beni ol pâre-i nân etti haste

Çü tecrîd ehliyim da'vâda zâhir
Yaraşır mı benimle nân-ı âhir

Yaraşmazken çü bende tuttum onu
Ona keffâret olsun yemem onu

Hudâdan gayrı birle zinde olmak
Münâfîdir Hudâya bende olmak

İlâhî bende-i hâssındır ol şâh
Seninle zinde eyle onu her gâh

İbret

Hudâdan gayrı birle zinde olmak
Budur ona me'âli bende olmak

Ser-i mûy ile ger olsa huzûrun
O denli bendelikte var kusûrun

Nenin bendinde sen âşüftesisin
Muhakkak bil ki onun bendesisin

Dilersin kim bu yoldan gide hârın
Velî hâr oldu sana cimle varın

Dilersin kim aradan seng ü gîlin
Gide lâkin onadır yine meylin

Dilersin zâ'il ola bu hicâbın
Tutunursun yüze yüz yüz nikâbın

Tecerrüd da`vîsi dilde hüveydâ
Te`alluklar olurken sende peydâ

Tenâkuzla bu da`vâ olmaz isbât
Bu hâl ile tecerrüd sende heyhât

Gider dilden nukûş-ı mâ-sivâyı
Sana mescid edeler fevk-ı mâyı

Hikâyet-i Hasan-ı Basrî ve Habîb-i Acemî

Çü Basrî yola giderdi revâne
Habîb idi yanınca hem devâne

Erişti yolları Ceyhûna nâ-gâh
Habîbi yavı kıldı onda ol şâh

Tecessüs eyledi Şeyh-i yegâne
Ki ondan bulmadı hergiz nişâne

Eder Ceyhûna tarf-ı iltifâtı
Görür su üzredir ol hoş-nikâtı

Salıp seccâdesin eyler ibâdât
Eder izhâr-ı hârik zî-kerâmât

Dedi Şeyh ey Habîb-i merd-i dergâh
Sülûki benden öğrendin der-în râh

Çü üstâdın benim bî-reyb ü inkâr
Nedir senden zuhûr iden bu hoş kâr

Su üstünde yürürsün hemçü zevrak
Bana bu vâki` olmamıştır el-hak

Neden verildi sana bu kerâmet
Beyân eyle neden buldun liyâkat

Cevâbında der ey üstâd-ı mutlak
Eriştim bu makâma der-reh-i Hak

Ki levh-i dilde ettim ictihâdı
Ağarttım komadım onda sevâdı

Sana kâğıt siyeh kılmak durur kâr
Çi ger terk-i edeptür böyle güftâr

İlâhî pâdişâhın levhini pâk
Edip kadrini irgür fevka'l-eflâk

İbret

Gönül levhini yursan hemçü merdân
Edersin gâh u geh arş üzre seyrân

Gehî âb üzre eylersin karârı
Zemîn üzre kılarsın geh medârı

Gehî âbî olursun gâhî hâkî
Gehî ayık olursun gâhî çâkî

Gehî hurşîd olursun gâhî pervîn
Gehî şâlî olursun gâhî zerrîn

Geçersin ki bu sûret âleminden
İçersin cür`a[y]ı ma`nâ meyinden

Gehî ıtlâk ile bî-kayd olursun
Gehi bir cüzî kayda sayd olursun

Gehî sâgar olursun gâhî mey nâb
Gehî âgeh olursun gâhî der-hâb

Gehî âteş olursun gâhî sen bâd
Gehî vîrân olursun gâhî âbâd

Gehî dânâ olursun gâhî nâ-dân
Gehî insân olursun gâhî hayvân

Gehî tâli` olursun gâhî gârib
Gehî tâlib olursun geh metâlib

Gehî sôfî olursun geh sipâhî
Gehî âşık olup kılarsın âhı

Gehî ki şâh olursun geh gedâ sen
Gehî âmî olur geh muktedâ sen

Bu ezdâd ile ya`nî vasl u hicret
Kadem basar bulur vahdetle kesret

Çıkar rûh ile ya`nî fevk-ı arşa
İner cism ile gâhî taht-ı ferşe

Şu dem ki rûh iledir kâr u bâzâr
Elem görmez cihânda bilmez âzâr

Hikâyet-i Bâ-Yezîd-i Bestâmî Bâ-Merd-i Kallâş

Giderdi bir yola ol pîr-i Bestâm
Görür bir yere üşmiş hayl ü hengâm

Görür bir kimse[y]i kallâş u mücrim
Tutup ederler ona zecr-i mübrim

Urur bir kimse ona tâziyâne
Durur yerinde gitmez ol yabâna

Boyanmış kana her uzvı tamâmet
Ser-â-ser darb ederler zî-hasâret

Bu hâl içinde etmez âh u zârî
Safâ izhâr eder urdukça bârî

Bükâ yerine eyler şevk u hande
Elem yok gûyiyâ hîç cân u tende

Der idi dem-be-dem ey Rabb-i emced
N'ola olaydı bu hâlim mü'ebbed

Ta`accüb etti onu Şeyhu'l-İslâm
Murâkıb oldu tâ olunca ahşâm

Çü şâm erdi onu ettiler ıtlak
Katına vardı onun Şeyh-i müştak

Su'âl edip der ey mihnetle pür-şûr
Belâ vü derd içinde merd-i mehcûr

Nedir bu mihnet içre inbisâtın
Nedir girye yerine bu neşâtın

Dilinde âh yok çeşminde eşkün
Belâyadır müdâmî meyl ü reşkün

Senin emrinde oldum deng ü hayrân
Bunun sırrını eyle bana i`lân

Cevâbında der ol kallâş u mehcûr
Bunun sırrı budur ey pîr-i pür-nûr

Ki çoktan âşık idim işbu bende
Be-nâgâhî çü düştüm işbu bende

Seni gördüm ki onda hâzır oldun
Şikencem hâletine nâzır oldun

Benimçün yolda durdu çünki ma`şûk
Siyâsetgâhum oldu bana ayyûk

Benimçün çünki nâzır oldu üstâd
Bana hil`atler oldu darb-ı cellâd

Çü çeşmim Şeyhe düştü ol zamânda
Belâyı kanda görsün onda bende

Belâya bakmayan görmez belâyı
Ne remz etti sana gör mübtelâyı

İşitti bu sözü Şeyh-i yegâne
Gözünden kan u yaş oldu revâne

Kerem irgür Hudâyâ hazret-i şâh
Sana nâzır ola her işte âgâh

İbret

Gel ey merdüm geçinen merd-i bî-derd
Neler dedi sana kallâş-ı rû-zerd

Haber duy kıssadan gel olma kallâş
Nice bir olasın tarrâr u nebbâş

Çü hâzırdır belâda ol Hudâvend
Seninle biledir her işte peyvend

Niçin olmayasın sen ona nâzır
Çün oldur her işinde sana nâzır

Ona baksan belâyı görmez idin
`Anâ iline yol irgürmez idin

Eğer manzûrun olsa rûy-ı dildâr
Belâ hârı sana olurdu gülzâr

Diken değil bulurdun gülde bülbül
Ederdin aşk-ı dildâr ile gulgul

Bulurdun şûr içinde şîr ü şehdi
O dem rûşen olur sırr-ı ***ve yehdî***

Halîlâne bulup nârında gülşen
Bulurdun zulmet içre rûz-ı rûşen

Bulurdun çâh içinde câh-ı vâlâ
Olurdun mısr-ı cisminde müvellâ

Bulurdun külbe-i ahzânda cânân
Olurdun hüzn içinde şâd u handân

Yürürdün gâr-ı vahdette mugayyeb
Kamu şâdî olurdu gamm u kürbet

Bu dersi gel oku ey merd-i güm-râh
Ki merd-i râh olasın sen de nâ-gâh

Bu yolda niçeler var ehl-i teslîm
Alır kemden bu râh-ı dîni ta`lîm

Hikâyet-i İbnü'l-Mübârek Bâ-Gulâm-ı Hindû

Meğer İbn-i Mübârek der-zemistân
Giderdi yola sür`atle şitâbân

Sovuk gündi yağardı kar u yağmur
Giyipti her kimesne ferv ü semmûr

Görür kim bir gulâm-ı hoş müreffak
Ki var eğninde bir pîrâhen ancak

Dahi esbâbı yoktur pâ-bürehne
Sovuktan ditrer ol Hindû-yı mihne

Ona der ey gulâm-ı mihnet-âlûd
Belâ-yı zemherîr ile ciğer dûd

Niçindir hâcene bu hâli i`lân
İdüben sana câme almaz ey cân

Cevâbında dedi ol Abd-i Hindû
Nice i`lâm edem ben ey güzel hû

Beni rûşen görürken hâce-i hâs
Değildir arz-ı hâlim râh-ı ihlâs

Çü benden yeğ bilir ol bendesini
Bu hâl ile görür efgendesini

Ne diyem çün rızâsı budur onun
Ne yolu var ki söz söyler gedânun

İşitti çün bunu İbn-i Mübârek
Salar cânına âteş Hak tebârek

Urup na`ra özünden gitti ol dem
Dü çeşminden akardı yaş ile dem

Özüne geldi söyler ol güzel hû
Ki rehber oldu bize Abd-i Hindû

Hudâyâ lutf edip pergâr-ı şâhî
Rızânı devr edip bulsun penâhı

İbret

İşitgil ey hakîkatten olan dûr
Bu Hindûdan sebak al olma mağrûr

Mecâzî hâcesine gör hulûsın
Nice teslîm ediptir her husûsın

Hakîkat hâcesi dânende-i râz
Bilir her hâlini gel etme âvâz

Onun bildiği bestir pes bilirsen
Onun kısmına râzî ol er isen

Su'âli kes dilinden gözle hâli
Budur kul olanın şâhım me'âli

Kulun yoktur lisân-ı i`tirâzı
Gerektir kim ola her hâle râzî

Hemîn sen kulluğun bil olma pür-`ayb
O hod bilir Hudâlığın bilâ-reyb

Makâle-i Çârüm Pâdişâhın Dördüncü Oğlu Gelip Arz-ı Hâl Kıldığıdır

Gelip dördüncü oğlu pâdişâhın
Ki makbûli idi devlet-penâhın

Ser-i ta`zîmi pes kodu zemîne
Dedi bir bendenem şâhım kemîne

Çi ger şeh-zâdeyim âzâdeyim ben
Gönül destinde lâkin bendeyim ben

Gönül bir şeh durur bî-tabl ü râyât
Onun seyrine yoktur hadd ü gâyât

Olur her demde bir iklîme vâlî
Ne tîr ü cevşeni var ne çukalı

Salar her kimse[y]i bendine nâ-çâr
Olur taht-ı bedende kendi hod-kâr

Gehî şarkî gehî garbî olur ol
Gehî sulhî gehî harbî olur ol

Ona bir kâr içinde yoktur ârâm
Gehî geh sayd olur gâhî kurar dâm

Bu dem ârzû kılıptır âb-ı hayvân
Bu sevdâsında kaldum zâr u hayrân

Eğer el ermeye âb-ı hayâta
Mukarrer ererim tîzcek memâta

Cevâb-ı Peder

Peder dedi ki bu tûl-i emeldir
Bilirsin kim emel sû'-i ameldir

Ne sûd eyler sana tûl-i hayâtın
Çün eriser durur âhir memâtın

Eğer olaydı bir zerre yakînin
Emel olaydı destinde esîrin

Hikâyet-i İskender-i Zü'l-Karneyn

Meğer İskender-i Rûmî der-eyyâm
Erer bir şehre eyler onda ârâm

Su'âl eyler ki kim var bunda meşhûr
Ki ola zîver-i ilm ile pür-nûr

Bulam tâ sohbetinden nûr-ı ihlâs
Olam şâkerdi onun mahrem-i hâs

Ki ilm ile olur şahlık revâcı
Gerekmez bana onsuz taht u tâcı

Dediler ona ey şâh-ı vefâdâr
Bu şehr içinde var bir merd-i dîndâr

Nazîri yok durur ilmiyle âmil
Dahi uzlette şöyle merd-i kâmil

Kimi halkın ona dîvâne derler
Kimisi fâzıl u ferzâne derler

Sikender ona serheng itti irsâl
Gelip ona dedi ey pîr-i sad sâl

Seni da'vet eder şâh-ı zamâne
Ki devr içre odur şimdi yegâne

Oturma dur yerinden kıl icâbet
Ki Zü'l-Karneyn diler sizünle sohbet

Zebân açıp der ol merd-i yegâne
Ki men âzâdem ez-şâh-ı zamâne

Senin şâhın bu yol efgendesidir
Kapımız bendesinin bendesidir

Sezâ olmaz bize ol câya varmak
Gerektir her kesi yerinde olmak

Resûl erdi huzûr-ı şâha der-hâl
Kamu bir bir cevâbın etti îsâl

Bu vech ile çün erdi ona peygâm
Hışımnâk oldu ol şâh-ı nigû-nâm

Dedi şeh kim meğer dîvânedir ol
Yahod bir câhil-i bî-gânedir ol

Varır şeh kendi pîrin hizmetine
Selâm ile girer pes halvetine

Su'âl edip şeh eydir ona ey pîr
Sikenderde nedir bu özr ü taksîr

Ki şâh iken ola benden gulâmı
Cevâbın ver onat fehm et kelâmı

Cevâbında der ey kân-ı letâfet
Cihânı geşt edip ettin seyâhat

Ki tâ yol bulasın âb-ı hayâta
Olasın zinde ermeyip memâta

Bu fikrin pes senin tûl-i emeldir
Bilirsin kim emel sû'-i ameldir

Emel fakr ehlinin hod bendesidir
Sikender pes onun efgendesidir

Dahi cem` eylemişsin bunca leşker
Ki feth ola sana tâ heft kişver

Ülü'l-ârâ buna hırs dediler ad
Yeler mi hizmetinde bunun âzâd

Emelle hırsa çün efgende oldun
Hudâvendin olup sen bende oldun

Bu iki ehl-i fakrın bendesidir
Bulara kul olan kimin nesidir

Bu takrîri işitti şâh-ı âdil
Gazab gidip gönülden oldu zâ'il

Gözünden yaş akup pes etti insâf
Derûnun ol Azîze eyledi sâf

Geçip bu iki sevdâdan o server
Zamîrinde ikâmet oldu ez-ber

Hudâvendâ şehün bu iki sevdâ
Derinde bende olsun ey Tüvânâ

İbret

Gel ey hırs u emel bâbında mağrûr
Bu hâl ile Hudâdan dûr u mehcûr

Olup hırs atına nefsin süvâre
Bu sevdâ-y-ile çıkmışsın kenâra

Olup tûl-i emel destinde savtın
Sürersin hâ onu sanma usandın

Çü buldun tâziyâne esb-i tâzî
Edersin eblehâne lu'b u bâzî

Çıkıp yoldan heves tîhine düştün
Kesilüp kârvândan yolu şaştın

Yedin zu'munca ondan menn ü selvâ
Bu işten yemedin hîç gamm u pervâ

Delîl oldu sana bu yolda İblîs
Dem-â-dem öğretir sad hîle telbîs

Seni yoldan uzaklaştırdı ol gûl
Diler ala metâ`un ede mahzûl

Mübeddel eyleye sûdun ziyâna
Ne hâsıl böyle gelmekten cihâna

Bırak bu ikiyi dön kârbâna
Eğer ermek dilersen dôstâna

Geçürme fırsatı zinhâr u zinhâr
Bedel olur mu ömre sîm ü dînâr

Hikâyet-i Harîs

Var idi bir harîs u merd-i bed-kâr
Gehî sekrân olurdu gâh hüşyâr

Yelerdi rûz u şeb cem`-i hutâma
Bilimezdi düşüser sonra dâma

Şu denli yeldi dünyâya o bed-hâl
Verip ömrü kazandı bî-`aded mâl

Zer ü sîm ü dükân u bâğ u bostân
Dahi envâ`-ı kâlâ mülk ü hayvân

Kenîzek hem gulâm u esb ü ester
Ne denli var ise devrinde bihter

Muhassal cem` edip esnâf-ı mâlı
Tefekkür etmedi aslâ me'âli

Kuvâya za`f u ömrü buldu heftâd
Fenâ ma`mûr u dîni gayr-i âbâd

Ticâretle gezip şehr ü diyârı
İbâdet yoluna tutmadı bârı

Çü mâlı hadd ü adden oldu bîrûn
Eder üç yüz bin altun onda mahzûn

Tefekkür etti mâlın kesretine
Dahi kesbinde onun mihnetine

Dedi vardır çü bunca nakd ü kâlâ
Bunu ekl eylemektür şimdi evlâ

Ferâg ile tutup bir hâlî gûşe
Düşe bir dem hevâ-yı îş ü nûşa

Salar mer`âya bu nefsi himârın
Dişüre bôstânun berg ü bârın

Koya gâhî onu ıstabl-ı hâba
Tenin ma`mûr ede dînin harâbe

Muhassal besleye bu gâv-ı nefsin
Alef ede ona mahsûl-i nakdin

Dükendikte yine başlaya cem`a
Ne vaktiyye bile ne rûz-ı cum`a

Bu re'yini savâb anladı ol gûl
Bu hâlât ile îşe oldu meşgûl

Ona pes âdet oldu hûrd u âşâm
Batâletle geçüp nice seher şâm

Gelir Azrâ'il ol demde hışımnâk
Der ey merd-i fuzûlî eyle idrâk

Çü geldim kabz-ı rûha bu durur râm
Bu dem teslîm-i rûh et olmaz ârâm

İşidir bu sözü çün merd-i battâl
Cihân başına tar olur der-în hâl

Dehânı telh olur îşi mükedder
Nihâdı târ olur mevti mukarrer

Gülü hâra döner hamrı humâra
Şeker şûr u terâne âh u zâra

Sarây-ı sicne hem sûru sübûra
Sürûru gamma vü şevkı fütûra

Mübeddel oldu ma`mûrı harâba
Şarâbı şerre vü suyı serâba

Melâhattan olur mahbûbu hâlî
Hemîn mismâr olur çeşminde hâli

Dü zülfü mâr olur müjgânı hem hâr
Huzûrı zurr olur ol dem eder zâr

Dehân açıp figân u zâra başlar
Muhâl olan çürük efkâra başlar

Temelluk eyleyip der ey firişte
Vücûdun cümle nûr ile sirişte

Bu dünyâda erem diye murâda
Savurdum hırmen-i ömrümü bâda

Cevâhir verip aldım hâksârı
Ki tebdîl eylemişim güle hârı

Cihândan almadım bir zerre behre
Velî yeldim yöpürdüm şöyle dehre

Revâ mıdır murâdum almadan ben
Gidem bu hasret ile şu cihândan

Sözüne etmedi Azrâ'il ısgâ
Velî cân almağa Azm etti ân-câ

Yine zârî edip der merd-i mekrûb
Sözüm dinle benim ey merd-i mergûb

Sana üç yüz bin altunum verem şâd
Bana mühlet ver üç gün eyle âzâd

Yine ısgâ edip vermedi imhâl
Figâna başlayıp ol merd-i bed-hâl

İki gün bârî mühlet ver keremden
Verem varımı dînâr u diremden

Mücâb olmadı çün ol Abd-i pür-sûz
Dedi bağışla bârî bana yek rûz

Yine redd oldu olmadı çü makbûl
Yapıştı kabz-ı rûha oldu meşgûl

Çü bildi olmadı maksûdu hâsıl
Murâdı şehrine olmadı vâsıl

Tazarru`lar edip eyler figânı
Yarım dem bârî ver bana amânı

Ki tâ bir nice harf eyleyim imlâ
Edem ebnâ-yı cinse hâlim ifşâ

Bu def`a ona pes verdi amânı
Ki bir söz yazmağa bula zamânı

Gözü kanıyla yazdı bu kelâmı
Dedi hoş dinlen ey kavm-i kirâmî

Olup bir sâ`at ömre ben hırîdâr
Ona üç yüz bin altun ettim îsâr

Elime girmedi hüsrâna düştüm
Ecel yağmâladı tâlâna düştüm

`Ömür elde iken hoş râyegâne
Yerine harc edin düşman ziyâna

Çü fırsat geçe bu ömr-i girânın
Bahâ-y-ile bulunmaz gör ziyânın

Hudâvendâ kavî kıl şehriyârı
Dem-i fırsatta etsin cümle kârı

İbret

Gel ey derk etmeyen bu fakd-i ömrü
Elindeyken bilegör nakd-i ömrü

Ne lâyıktır bu dürre seng-i hâra
Ki her dem bey` edip düştün hasâra

Verip dürrü alırsın hâr u hâşâk
Yaraşır mı mezâbilde dür-i pâk

Mezâbil sana hoş geldi cu`alsin
Hırîdâr oldun almağa iversin

Sebeb budur mülevvestir dimâgun
Onunçün hoş gelir yoktur ferâğın

Bu ömrün Yûsufın derk etmedin sen
Hevâ cübbine saldın bilmedin sen

Sonu sattın onu esmân-ı bahse
Ne hâsıl devlet olmayınca nahse

Aceb buldundu dürri râyegâne
Çü bilmedin onu saçtın yabâna

Velî bir gün bilirsin bulamazsın
Onu ağır bahâya alamazsın

Sakın her yere atma tîr-i ömrü
Elindeyken nişân et gözle yeri

Çün elden çıka redd olmaz bilirsin
Niçin olmaz yere zâyi` kılarsın

Şunun kim reddine yok sende kudret
Onun ta`tîline gel etme cür'et

Hikâyet-i Büzürcmihr Bâ-Nûşirevân

Büzürcmihre mîl çekmiş idi kisrâ
Oturmuştu ferâgat birle tenhâ

Mu`ammâ gönderipti kayser-ı Rûm
Diyip kisrâya ma`lûm eyle mefhûm

Mu`ammâdan nedir remzi bilirsen
Çerâg-ı fikr ile rûşen kılarsan

Mutî` olup olam pes cizye-dâdın
Harâcun verem etmeyem inâdın

Mu`ammâdan haber olmazsa mefhûm
Cefâlar eylerim pes eyle ma`lûm

Bu hâl ile haber kisrâya erdi
Kamu âlimlerin ol dem kığırdı

Mu`ammâ kıssasın pes eyledi arz
Onun tahrîcin etti onlara farz

Ser-â-ser ettiler ona nezâre
Onun hâlinde oldular figâre

Görürler kim onu bir hatt-ı mechûl
Değil ma`lûm-ı kes melfûz u ma`kûl

Hafiyyü'l-lafz u mestûru'l-ma`ânî
Asîrü'l-fehm u merfû`ü'l-mebânî

Kamusu oldular fehminde a`mâ
Dediler ey şeh-i meymûn u vâlâ

Sipihr ahvâlidir bu bilmek olmaz
Şuna kim ilm erişmez demek olmaz

Meğer Büzürcmihr anlaya bunu
Odur ehli ona arz eyle onu

Büzürcimihri redd etmişti kisrâ
Geri da`vetle etti kadrin a`lâ

Mu`ammâ kıssasın etti hikâyet
Bu hâletten talep etti dirâyet

Hakîm ol dem dedi ey şâh-ı a`lâ
Bilirsin gözlerim olmuştur a`mâ

Kimesne okuyamaz lafzın onun
Okunsa ger diyeydim vasfın onun

Velî şimdi gerektür ona hîle
Onu tâ fehm edem ben onun ile

Gerektir pes girem hammâma hâlî
Bula tâ cismim onda i`tidâli

Ola bir pâre yah onda müheyyâ
Ki zıdd ile olur her şey' hüveydâ

Bozıla yazıla nakş-ı mu`ammâ
Bu cismim üzre tâ fehm ola ma`nâ

Girip hammâma hâzır oldu me'mûr
Çü buldu i`tidâlin cism-i pür-nûr

Mu`ammâ nakşını buz ile der-hâl
Tenine yazdılar hall oldu işkâl

Ser-â-ser keşf olup sırr-ı mu`ammâ
Dilinde nakş olur lafz ile ma`nâ

Dönüp Nûşirrevâna etti i`lâm
Mu`ammânın rumûzın ser-be-ser tâm

Be-gâyet şâd u hurrem oldu ol şâh
Dedi benden dile ey pîr-i âgâh

Büzürcimihr dedi ey şâh-ı dânâ
Gözüme mîl çekip etmiştin a`mâ

Geri çeşmimi ver tâ ola pür-nûr
Harâb etmiş iken hoş eyle ma`mûr

Dedi şeh kim buna kâdir miyim ben
Bilirsin acz ile bir bendeyim ben

Hakîm eydir ona ey şâh-ı âdil
Değildin çün geri vermekte kâmil

Niçin aldındı bu nûr-ı Hudâyı
Koyup zulmette bu Abd-i cüdâyı

Çü yoğ idi onun reddine kudret
Yaraşmazdı onu almağa cür'et

İlâhî ol şeh-i kân-ı letâfet
İşinden çekmesin hergiz nedâmet

İbret

Çü ömrün reddine yoktur mecâlin
Güzâfin zâyi` etme gözle hâlin

Bu cevherden ne var kıymetli cevher
Velî kudretini bilmez her has ü har

Rızâ-yı Hakta harc eyle bu ömrü
Hebâdır gayrısı gel anla emri

Çü aslın Haktır onu eyle maksûd
Yaraşmaz bir gönülde iki ma`bûd

Sana bî-gânedir İblîs-i gaddâr
Aceptir kim ona oldun hevâdâr

Nice müddet eğerçi şîr-i şeytân
İçüp ettin beden mısrında tuğyân

Velî Haktan kaçan olursa da`vet
Bilip aslın ona tîz eyle ric`at

Hikâyet-i Murg-ı Şâmî

Olur Şâm içre bir murg-ı yegâne
Yapar kûh içre muhkem âşiyâne

Zamânında yumurdasın döker ol
Tamâm oldukta terk edip gider ol

Nice günler yatur ol beyza hâlî
Görür bir murg-ı bî-gâne bu hâli

Sanır bir beyzadır ol râyegâne
Ki issi terk edip gitmiş yabâna

Basar ol beyza[y]ı eyler tasarruf
Salar hem zîr-i perre bî-tekellüf

Çeker zahmet onun terbiyyetinde
Çıkarır yavrusın vakt ü gününde

Olara perveriş eyler şeb ü rûz
Ki tâ hattâ olurlar murg-ı pîrûz

Per ü bâli düzüp hoş murg olurlar
Uçarlar cavk ile şâha konarlar

Gelir ol mâder-i evvel hemânî
Konar kûh üzre hoş eyler figânı

Dilince da`vet eder peççesini
Buların def` ede tâ perdesini

Okur efsûnı eyler hâli tibyân
Ki benven aslınız hoş eylen im`ân

Bu efsûnı bular çün gûş ederler
Bilip aslı ciğerden cûş ederler

Ezeldendir bilirler âşinâsın
Gidip zulmet bulurlar rûşenâsın

İcâbetle ederler düpdüz âvâz
Ederler sûy-ı asla şöyle pervâz

İrüben asla ber-hûrdâr olurlar
O dem bî-gâneden bîzâr olurlar

Görür ol murg-ı bî-gâne eder zâr
Bu da söyler dilince nice güftâr

Çü bulmuşlardı bunlar tayyibâtı
Ona hîç eylemezler iltifâtı

Çü zahmet çekdidi mahzûn olur ol
Benim sandı idi meftûn olur ol

İlâhî kâr-ı şâhı sâzkâr et
Cenâb-ı asla meylin üstüvâr et

İbret

İşittin kıssa[y]ı ey merd-i ma'nâ
Budur pes hasb-i hâlin anla fehvâ

Vücûdun beyza-i Haktır der-în câ
Onu hâlî bulup İblîs-i arcâ

Seni saldı nice gün zîr-i perre
Tasarruf etti sende verdi behre

Hevâ-y-ile seni etti mürebbâ
Gıdâlandı kamu ondan ser ü pâ

Ki tâ hattâ kemâle erdi aklın
Hidâyetten seni yokladı aslın

Seni da'vetler etti gûne gûne
Cenâbın arz eder anla nümûne

Sana geh ***irci'î***den etti remzi
Gehî geh ***fe'rhebû***dan verdi gamzi

Duyarsan ***fe'ttekû***dan etti tasrîh
Fe-firrû âyetinden anla tercîh

Ki aslın sûyuna aç bâl ü perri
Bilip bî-gâneden eyle teberrî

Eğer bî-gâneden oldunsa bîzâr
Cenâb-ı asla hoş oldunsa tayyâr

Sa`âdet birle makbûl oldu özrün
Mübeddel eyledin hüsnâya vizrin

`İnâyet erdi şekker oldu şûrun
Dönüp cidde kamu acz ü fütûrun

Rücû`unla gül oldu cümle hârın
Kamu sûd oldu bu yolda hasârın

Rücû`un olmasa bâ-sûy-ı lâhût
Ebed nekbette kaldın ehl-i nâsût

Seni mağrûr eder İblîs-i telbîs
Muhâli ko rücû`un eyle te'sîs

Hikâyet-i Sa`ve

Rivâyet etti Şa`bî merd-i dergâh
Ki bir kimse tutar bir sa`ve nâ-gâh

Ona der sa`ve ey merd-i nigû-fâl
Nedir benden murâdın söyle ahvâl

Murâdın lahm ise ey merd-i erfak
Revâ mıdır bununçün câna kıymak

Ki bir'ki dirhem et var ola bende
Etin mi bite onun ile tende

Velî üç türlü sana eyleyim pend
Halâvette ona reşk eyleye kand

Edersen ger beni bendinden âzâd
Diyem bir bir sana ol pendimi şâd

Birin destinde iken diyem onun
Birisin şâha konup edem onun

Üçüncüsün ser-i kühte diyem ben
Bu hizmetler edâ ola gidem ben

Bu kes râzî olup der söylegil râz
O dürri ma`deninden eyle ibrâz

Dedi budur sana pes pend-i evvel
Muhakkak bil bunu sanma mü'evvel

Elinden çıksa bir şey' olma gamgîn
Tahassürle çekip hîç yeme hemmin

Çü çıktı kabzadan ol tîr-i perrân
Gönül mülkün gam ile etme vîrân

Çü ahd üzre o murgu etti ıtlâk
Konup şâha dedi ey merd-i irfâk

İkinci ger işitsen bir muhâli
Hemîn tasdîk edip verme mecâli

Onu mîzân-ı akl ile hisâb et
Bunu yaz levh-i dilde ber-kitâb et

Bu râzı söyleyiben etti pervâz
Ser-i kühde konup dedi be-sad nâz

Ki ey nâ-dân u ahmak bî-liyâkat
Yanıldın işini ettin sefâhet

İki cevher var idi bende hoş hâl
Gelirdi her biri yiğirmi miskâl

İkisi kırk olur der-vezn-i sarrâf
Değer âlem harâcın nezd-i arrâf

Çü bahtın yoğ imiş çıkardın elden
Ziyân ettin bilirsen bu amelden

İşitip onu gamgîn oldu ol merd
Nedâmetle derûnu oldu pür-derd

Gönül endûh içinde dilde veylâ
Ki destimden çıkıptır böyle kâlâ

Derip aklını der ey murg-ı bâlâ
Üçüncü pendi bârî eyle imlâ

Dedi ol murg ona ey merd-i bî-hûş
Ol iki pendimi ettin ferâmûş

İkisin n'eyledin üçün diyem tâ
Sana hod ben dedim ey merd-i yek tâ

Elinden çıkana yeme nedâmet
Onu sen tutmadın çektin garâmet

İkincisi muhâle etme bâver
Demiştim sen onu tuttun mukarrer

Niçin urmadın onu vezn-i akla
Ki n'eyler kırk direm cevher benimle

Beni vezn eylesen ger bâ-per ü bâl
Hisâb üzre bulunmaz öşr-i miskâl

Bu k ondan ola kırk miskâl gevher
Ola cevfimde ey nâ-dân u ebter

Diyip oldu ser-i kühten revâne
Ulaştı âşiyâna şâdmâne

Dil-i şâhı Hudâyâ eyle mi`yâr
Ola mîzân-ı akl ile nigû-kâr

İbret

Seni her dem diler İblîs-i pür-şûr
Muhâl ile ede mesrûr u mağrûr

Çü emmâre durur bu nefs-i bed-kâr
Mutî` olma onun emrine zînhâr

Ayak basma murâdın üzre her câ
Gözet fermân-ı Hakkı eyle irzâ

Murâdınca gezenler şâdmâne
Helâkin tîz bulur ermez amâna

Murâd-ı Hakkı gör terk et murâdın
Ki ferdâ vere sad gûne murâdın

Hikâyet-i Zenbûr Bâ-Mûr

Meğer zenbûr-ı har mesrûr u mağrûr
Çıkardı hânesinden bâ-fer ü zûr

Gamı yoktur be-gâyet şâd u hurrem
Aceb hâletler izhâr eyler ol dem

Görür ol dem onu bir mûr-ı pür-nûr
Su'âl eyler ki ey zenbûr-ı mağrûr

Nedir bu şâdmânî bu neşâtın
Nedendir yok durur gamm-ı nihâdın

Hevâ-y-ile aceb pervâz edersin
Hüseynî gözleyip âgâz edersin

Bu dehrin cevr ü kahrın bilmemişsin
Halâvâ içre zehrin görmemişsin

Bunu terk et yürü ey murg-ı nâ-dân
Güzer kıl bu hevâdan olma şâdân

Dedi zenbûr ona ey mûr-ı ahmak
Cihânda bana şâdîdir muhakkak

Murâdım üzredir her cây u hâne
Gezerven hâne hâne kâmurâne

Ne yerde kim ola envâ`-ı ni`met
Bana hîç yoktur onda men` ü minnet

Ne kim nefsim diler ez-hûrd u âşâm
Murâdımca yerim onu seher şâm

Meğer var idi bir dükkân-ı kassâb
Konar bir nîmeye hırs ile pertâb

Urur nîşin ona eyler tenâvül
Bu esnâda eder mûra tekâvül

Ki gör ahvâlimi ey mûr-ı miskîn
Benim ağzımda et sen şöyle gamgîn

Gam-ı ferdâ için mahrûm olursun
Koyup îşi aceb mağmûm olursun

Ko efsâne sözü ey mûr-ı nekbet
Beri gel edelim rindâne sohbet

Bu sözdeyken meğer kassâb-ı pür-zûr
Kazâ-y-ile urur zenbûra sâtûr

Urup miskîni eyler iki pâre
Düşer bir pâresi pes nezd-i mûra

Alır ağzına ol dem mûr-ı şâtır
Hitâb eyler ki ey zenbûr-ı fâhir

Murâdınca gezen dünyâda bî-bâk
Sonu nâ-kâm ederler şöyle der-hâk

Murâd-ı nefsini koyup o sultân
Gözetsin dâ'imâ fermân-ı Rahmân

İbret

İşit bu sözleri ey merd-i gâfil
Kazâ tîrinden olma şöyle zâhil

Murâdınca gezerken misl-i zenbûr
Kazâ destinden erer sana sâtûr

Gurûrı ko ki şeytân hasletidir
Tekebbürlik la'înin hil'atidir

Tevâzu' meskenet râh-ı Hüdâdır
Tevâzu' ehline cânlar fedâdır

Tevâzu' enbiyâlar hasletidir
Tenezzül evliyâlar hil'atidir

Sa'âdet ister isen ey birâder
Olıgör mûr ile hâke ber-â-ber

Siyeh olsun kilîmin hemçü mûrân
Kelîmin ola tâ bir gün Süleymân

Bu kibr ile yürüme hemçü zenbûr
Ki almaya seni ağzına her mûr

Eğer zerre kadar kibr ola peydâ
Küh-i Kâfa ber-â-ber ola ferdâ

Murâd-ı nefsini hadden aşurma
Düşüp dâma başa zenbûr üşürme

Murâdınca gezen bunda ser-encâm
Olur envâ'-ı zilletle ser-encâm

Kem-âzâr ol tevâzu` pîşen olsın
Reh-i hulk u kerem endîşen olsın

Hikâyet-i Resûlu'llâh Salla'llâhu Aleyhi ve-Sellem

Rivâyet eyledi Selmân-ı irfâk
Ki bir gün ma`den-i eltâf u ahlâk

Mübârek zahrını mihrâba isnâd
Edip etmişti diller mülkün âbâd

Kapudan gerdi ol dem bir kenîzek
Habeş câriyyesiydi etti âheng

Ridâsından yapıştı Seyyidin ol
Dedi durgıl benimle tîz tutup yol

Mühimmim var durur tîz bitir onu
Mahallidir ki geçmesin zamânı

Yerinden durdu tîz mahbûb-ı dergâh
Yider onu yanınca oldu der-râh

Ona sormadı hulkından o sultân
Ki kanda iletirsin eyle tibyân

Düşüptü Seyyid-i âlem hamûşa
Getirdi onu bir gendüm-fürûşa

Dehân açıp der ey mahbûb-ı Yezdân
Cefâ-yı cû` ile ben haste bî-cân

Za`îfem âcizem üftâde ez-kâr
Ki kimsem yok zelîlem zâr u bîzâr

Çü sensin destgîri her za`îfün
Keremden destin alırsın nahîfün

Diyip bir deste gazli eyledi arz
Ki budur mâ-melek der-tûl u der-`arz

Velî gendûma almazlar bu gazli
Nice gündür bu kes etmedi bezli

Bununla bana gendüm al keremden
Ki yoktur bende dînâr u diremden

Elinden gazl-i peşmîni o sultân
Alıp gendüm-fürûşa dedi ey cân

Bununla buna gendüm ver keremden
Yoğ imiş çünki dînâr u diremden

Çü serverden işitti merd-i hoş-kâr
Onun peşmînine oldu hırîdâr

Alıp pes onu gendüm etti ihsân
O dem çiğnine aldı onu sultân

Sahâbe düştüler tâb u hurûşa
Bu hâli kim ki gördü geldi cûşa

Dediler cümleten ey şâh-ı server
Yaraşmaz dûş-ı şehte bâr u ser-ber

Buyur bu hidmeti tâ âl ü ashâb
Yetirsinler yerine şöyle pür-tâb

Cevâbında dedi Sultân-ı kevneyn
Fedâdır yoluna her cân-ı kevneyn

Rızâ-yı Hakk içindir çünki bu kâr
Yaraşır gerdenimde bâr u ser-bâr

Rızâ-y-ile doludur çün cenânım
Bu işte kimseye yok imtinânım

Getirdi ol kenîzek hânesine
Ne merhem sardı gör kim sînesine

Edip birr ile bürri ona teslîm
Yönün döndi Cenâba etti ta`zîm

Tazarru`la der ey dânâ-yı pinhân
Kabûl et bendeden özr ile noksân

Keremden afv-ı noksân eyle yâ Rab
Ganîsin lutf u ihsân eyle yâ Rab

Kulun her dem işi acz ile taksîr
Şehe lâyık durur lutf ile tenvîr

Tahammül ver İlâhî şâh-ı hoş-kâr
Habîbin gibi tutsun bâr-u ser-bâr

İbret

Sebak al bu varaktan merd-i dânâ
Ne öğretti gör ol sultân-ı a'lâ

Var iken nezd-i Hakta izz ü iclâl
Rızâsıyçün nice gör oldu hammâl

Dinilmişken onun şânında ***lev-lâk***
Ona huddâm iken emlâk ü eflâk

Gubâr-ı na'line müştâk iken arş
Ayağı altına refref iken ferş

Ona mesken iken Firdevs-i a'lâ
Kemîne câriyeyken ona havrâ

Rızâ-yı Hakta ol a'le'l-mekârim
Habeş câriyesine oldu hâdim

Ona münkâd iken hep şâh-ı âfâk
Yidildi bir karıya olmadı âk

Übîtü hânına mihmân iken ol
İki âlemlere sultân iken ol

Ona cevlengeh iken arş-ı a`lâ
Bulurken dem-be-dem ol izz-i vâlâ

Onun sidre değilken müntehâsı
Olurken ***kâbe kavseyn*** mübtegâsı

Göz ermezken onun kâşânesine
Varır zâlin bir isli hânesine

Elâ ey Seyyid-i sâdât-ı âlem
Fedâdır cân-ı Şemsî sana her dem

Değil lâyık bilirim bu dil ü cân
Velî n'idem ki yoktur özge kurbân

Veren varın umarım olmaya yâd
Bizi yarın şefâ`atla buyur şâd

Gel ey ra`nâ yürüyen merd-i merdûd
Habîbe iktidâ et olma pür-dûd

Bırak nâzı niyâzın giy Abâsın
Bu âdet ehlinin terk et libâsın

Tevâzu` birle düşmezsen niyâza
Sayılmaz atlasın kışr-ı piyâza

Basal gibi acısın sanma zünnâc
Asel eyler mi onu şîb ü dîbâc

Ne gam sûrette giysen şâl-i ihrâm
İçün tatlu olıcak misl-i bâdâm

Ko ra`nâlığı yüklen bâr-ı halkı
Yükün yükletme halka anla hulkı

Rızâsıyçün olursan şimdi hammâl
Sırât üzre dökerler senden ahmâl

Sebük-bâr olup ol dem şâd olursun
Ne diyem ki o dem âzâd olursun

Bu gün ger yükletirsen gayrıya bâr
Yükün üzre olusar onda ser-bâr

Kem-âzâr ol tahammül pîşen olsun
Bu yolda hilm ü lutf endîşen olsun

Hikâyet-i Fazl-ı Rebî`

Meğer var idi bir cûmerd-i hoş-zâd
Ona Fazl-ı Rebî` olmuş idi ad

Sehâ vü hilm ile meşhûr idi ol
Salâh u zühd ile pür-nûr idi ol

Gelir bir gün ona bir pîr-i muhtâc
Perîşân-rûzgâr u fakr ile aç

Dü tâ etmiş belin bâr-ı ayâli
Libâsı pâre pâre şöyle bâlî

Elinde bir Asâsı var tayanmış
Ucunda bir sinânı var yülenmiş

Hacâlet âteşinden kalbi pür-dûd
Gelir Fazlın önüne aklı mefkûd

Asâsını o dem Fazl-ı Rebî`ün
Ayağı üstüne tayar lebîbin

Düşer üstüne eyler arz-ı hâcet
Batar pâyine onun zî-hacâlet

Ayağından geçer kefşine onun
Ne hâlettir görün sabrına onun

Ayağından revân olur onun hûn
Bu işten bî-haber ol pîr-i mecnûn

Ona sabr eyler ol fazl issi sultan
Demez onu ki tâ olmaya haclân

Murâdını çü i`lâm eyler ol pîr
Verir maksûdunı eyler onu sîr

Bulur Fazlın Atâsından fürûgı
Safâ-y-ile eder ol kes rücû`ı

Olur Fazlın ayağı çünki pür-derd
Su'âl eyler ona ol demde bir merd

Niçin sabr eyledin bu zahm-ı tîze
Bu hâli demedin ol bî-temîze

Şikeste etti pâyün pîr-i fertût
Perîşân söyler ol sen şöyle mebhût

Cevâbında dedi fazl issi âlî
Eğer arz eylesem ben pîre hâli

Hacâletten olurdu ol perîşân
Murâdın arz edip bulmazdı ihsân

Çün olmuş siklet-i fakr ile pür-bâr
Revâ mıdır uram şerm ile ser-bâr

Zihî fazl u zihî hilm ü zihî hûy
Ki izhâr etti onu ol vefâ-cûy

İlâhî berter eyle fazl-ı şâhı
Ola her bir za`îfün püştgâhı

İbret

İşit bu kıssa-i Fazl-ı Rebî`i
Ona hilm ü sehâ olmuş tabî`î

Onun hilmine sad bâr âferîn bâd
Ki hulk-ı Hakk ile olmuştu âbâd

Değildir bu Rebî`ün fazlı hâşâ
Ki fazl-ı Hak durur eyle temâşâ

Civân-merd isen öğren hilm ü ihsân
Ki hilm ehline erer fazl u gufrân

Çü topraktan düzüldün olma âteş
Hazer kıl olma âteş gibi serkeş

Ki dâ'im serkeşî şeytân işidir
"انا خير" dedi kim âteşîdir

Çü yükseldükçe âteş dûd olusar
Bu rif`atten ona ne sûd olusar

Bırak rif`at sözünü hâke hâk ol
Bu benlik levsini âlemde pâk ol

Cenâbettir bu benlik âşikâre
Cenâbetle varılmaz kurb-ı yâre

Tevâzu` hırkasın giy ol mukarreb
Ru`ûnet cübbesinden çık mühezzeb

Püserin Pedere Yine Âb-ı Hayâttan Su'âl Ettiğidir

Püser dedi bu dem şâh-ı guzâta
Elim ermezse ol âb-ı hayâta

Beyân eyle işidem bârî şânın
Bana bildir onun nâm u nişânın

Ki ol aynü'l-hayât olmazsa rûzî
Bulam tâ ilmi birle dil-fürûzî

Cevâb-ı Peder

Peder açtı hidâyet bâbın ol dem
Dedi dinle hikâyetten uram dem

Okur bir gün kitâb içre Sikender
Bulup âb-ı hayâtın vasfın ender

Ki her kim içse ol âb-ı hayâtı
Bekâ-y-ile bulur ol tayyibâtı

Velî zulmettedir ol ayn-ı pür-nûr
Ona her kim ererse ola mesrûr

Var imiş dahi bir tabl-ı mu`allak
Ona her kim urur destini mutlak

Halâs olur kuluncun zahmetinden
Rehâ bulur bu dehrin nekbetinden

Dahi bir sürmedân var onda mestûr
Gözüne kim çeker onu bulur nûr

Balıktan arşa dek cümle mükevven
Görine gözlerine ola rûşen

Bu üçden çün haber duydu Sikender
Düşer kalbine ârzû eyler ez-ber

Çeri cem` eyleyip eyler seyâhat
Erer bir kûha vü bulur alâmet

Kazarlar ol kühi deh rûz ü deh şeb
Bulurlar onda bir hâne mutayyeb

Sikender çün açar bâb-ı nihânı
Bulurlar onda tabl u sürmedânı

Çeker çeşmine ondan şâh-ı nihrîr
Bulur ol hâleti kim oldu takrîr

`Ayân olur ona ahvâli ferşün
Beyân olur dahi etvârı arşun

Var idi şâha bir mîr-i mukarreb
Dururdu hizmetinde hoş mü'eddeb

Urur ol tabla destin gaflet ile
Bozar tablı kalır ol haclet ile

Görüp ol hâli şâh olur mükedder
Sükût eyler bilir budur mukadder

Bu dem tâlib olur âb-ı hayâta
Bekâ-y-ile ere tâ tayyibâta

Erer aksâ-yı Hinde şâh-ı devrân
Girer zulmât içine hemçü keyvân

Kalırlar zulmet içre şâh u leşker
Olurlar hayret içre murg-ı bî-per

Çü âciz oldu onda pây u serdâr
Ederler cümle onda acze ikrâr

Zuhûr eder o dem yek pâre yâkût
Ziyâsından gider zulmât-ı nâsût

Çü zâhir oldu onda nûr-ı pinhân
Görürler onda bî-had hayl-i mûrân

Gezerler her tarafta bî-tereddüd
Eder her birisi îşin tefakkud

Bunu zann eyledi ol şâh-ı merdân
Ki kendiler için oldu bu ihsân

Hitâb erdi ki bu şem`-i münevver
Oluptur hayl-i mûr için mukadder

Ki tâ bu zümre-i mûrân-ı güm-râh
Olalar meslekinden bunlar âgâh

Bu fehvâdan Sikender oldu nevmîd
O dem aynü'l-hayâttan kesti ümmîd

Çıkıp zulmetten ol dem sürdü menzil
Ona âhirde menzil oldu Bâbil

Görür yazılmış onda bir hacerde
Ki bir kimse geliser bu mahalde

Mukarrer ola mevti anla hâlin
Şu dem ki cevşen ola ona bâlîn

Demirden ola ol dem ona pister
Benî âdem ola dîvârı yek-ser

Onun sakfı ola zerden o demde
Tutusardır onu merdimler elde

Okur çün târîhi onda hüveydâ
O dem kulunc olur pes şehte peydâ

Çü bî-tâkat olup kalmaz mecâli
İner sahrâda attan şöyle hâlî

Mahal vermez kurula çetr ü hargâh
Hemîn yatmak diler yol üzre ol şâh

Bulunur onda bir cevşen müheyyâ
Ki âhenden düzülmüştü ser ü pâ

Sererler mâ-hazar altına şâhın
Zırıh korlar başı altına onun

O dem dîvâr olurlar ona huddâm
Siper tutarlar üstüne ki zerfâm

Gözün açıp bakar ol şâh-ı hod-kâr
Görür merdimden olmuş çâr dîvâr

Zer-i hâlisten olmuş sakf-ı enver
Demirdendir dahi bâlîn ü pister

Mukarrer anladı mevtin o dem şâh
Te'essüf birle etti girye vü âh

Müfîd olmaz mahalsiz girye vü âh
Sipâh-ı mevt ile tutuldu çün râh

Nedîm-i şeh meğer onda geliptü
Ki Eflâtûna ol şâkird oluptu

Nasîhat birle der şâh-ı guzâta
Te'essüf yemegil âb-ı hayâta

Eğerçi âb-ı hayvân vermedi kâm
Velî bir ilmi verdi sana Allâm

K'onunla hall ederdin müşkilâtı
Seçerdin hem habîs ü tayyibâtı

Sana rûşen idi mermûz u meknûn
Gönülde yazmış idin tâ ile'n-nûn

Eğer sûret tutaydı ilm ü irfân
Ona teşne olaydı âb-ı hayvân

İşitti çünki şeh ol şeyhten onu
Bulup şâdî revân oldu revânı

Hayât-ı ilm ü irfân ile şâhı
Muhalled eyle dünyâda İlâhî

İbret

Yeme gam ey püser olgıl talebkâr
Ki vardır âb-ı ilm ü keşf-i esrâr

Taleb eylersen onu eyle cânâ
Geçürme ömrünü sakın mecânâ

Cihânda var ise ger âb-ı hayvân
Meğer ol olusardır ilm ü irfân

Tabî`at zulmetinde lîk mestûr
Oluptur ol mübârek çeşme-i nûr

Bu zulmette onu bilen mukarrer
Ona tâlib olur misl-i Sikender

Temâşâ kıl aceptir sırr-ı Settâr
Ki zulmet içre eyler nûrı izmâr

Bulunmaz çünki zulmet içre mefkûd
Tabî`at zulmetini eyle nâ-bûd

Güzer eyle tabî`at zulmetinden
Halâs olgıl cehâlet nekbetinden

Tabî`at zulmeti oldukça der-cân
Sunulmaz sana şâhım âb-ı hayvân

Gel imdi ref` edegörbu hicâbı
Ki budur tâlibin müşkil nikâbı

Tabî`at merhalinden rihlet eyle
Bu Dârü'n-nedveden hoş hicret eyle

İresin Taybe-i dârü'l-karâra
Bulasın âb-ı hayvân âşikâre

Doğa gönlün göğünde şems-i irfân
Kamu zâhir ola kalmaya pinhân

Sana yüz göstere ol dem hakâ'ik
Biline cümle hep sırr-ı dakâ'ik

Göresin cümle şey'de rûy-ı cânân
Sana bin yıl olur ol demde bir ân

Bulursun îş-i ekmel ömr-i sermed
Huzûr-ı şehte olursun mü'ebbed

Budur âb-ı hayâtın müntehâsı
Bu durur kâmilînin mübtegâsı

N'iderler bunsuzun ömr-i dırâzı
Ki şeytân ömrüdür gel anla râzı

Hebâdır çünki onsuz zindegânî
Taleb eylersen onu eyle onu

Hikâyet-i Dîvâne

Meğer var idi bir bir meczûb-ı dergâh
Su'âl eyler ona bir merd-i âgâh

Beyân eyle nedir kalbinde meknûn
Ne diler hâtırın tîz eyle bîrûn

Dedi gönlüm diler ki kopa tûfân
Komaya yer yüzünde ins ü hayvân

Vücûd-ı halktan kalmaya âsâr
Fenâ bula diyâr u deyr ü deyyâr

Ki bu halk-ı cihân evhâma meşgûl
Bular pes ölmeyince olmaya ma`zûl

Bularda çünki yok pervâ-yı dîdâr
Fenâ bulmak sezâdır cümle yek-bâr

Dediler ona ey mecnûn-ı pür-şûr
Eğer vâki` ola tûfân-ı mezbûr

Helâk oldukta bu halk-ı zamâne
Fenâ bulsan gerek sen de hemâne

Cevâbında dedi ol merd-i âzim
Helâkimdir benim evvel murâdım

Fenâ seyli olaydı bende mevcûd
İdeydim ben beni evvelde nâ-bûd

Su'âl etti yine ol merd-i erfak
Eğer ölmek murâdınsa muhakkak

Seni deryâya sal ulaş merâma
Fenâ bul tîzrek düşme garâma

Cevâbında dedi ol merd-i âgâh
Ne hâsıl ben bana ölmekten ey şâh

Ölürsem ben bana meyte olam ben
Eğer dôst öldüre zinde olam ben

Ne kim ma`şûk elinden hûb u mergûb
Şu kim âşık elinden zişt ü ma`yûb

Sata ger bendesin ger ede i`tâk
Yahod katl eyleye yâ ede ıtlâk

Bu işler cümle ma`şûktan sezâdır
Velî ağyâr elinden nâ-revâdır

İlâhî pâdişâhı eyle hoş-kâr
İde aşkunla dâ'im kâr u bâzâr

İbret

Budur tenzîl-i aşk içinde güftâr
Gerek âşık onun zülfünde ber-dâr

Zebûr-ı aşk içinde oldu mezbûr
Ki âşık olmaya ömründe mesrûr

Budur Tevrât-ı aşk içinde fetvâ
Ki âşık onsuzun olmaya kat`â

Gelir İncîl-i aşk içinde mansûs
Gerek âşık be-küllî aşka mahsûs

Budur Furkân-ı aşk içinde fermân
Ki aşk olmasa makbûl olmaz îmân

Budur uşşâk arasında nasîhat
Bu durur mezheb-i aşka tarîkat

Gelirse yâr elinden zehr-i kâtil
Bulur âb-ı hayâtı onda kâmil

Gelirse kavs-i şehten sehm-i mesmûm
Safâ bulmak gerektür merd-i mağmûm

Çü yoktur hüsn-i ma`şûka nihâyet
Anılmak ayb ola onda garâmet

Hikâyet-i Civân-ı Gâzür Bâ-Pîr-i Âşık

Var idi bir civân-ı hûb u mevzûn
Onu her kim görür olurdu meftûn

Ona san`at oluptu kâr-ı gâzûr
Olurdu dil-rübâ her dem be-sad zûr

Ham-ı zülfüyle olurdu zırıh-pûş
Aceptir gâzur iken ol siyeh-pûş

Eğer âb içre ursa senge câme
Dil-i uşşâkı salardı garâma

Görüp bir pîr onu olur fütâde
Verir varını yolunda mezâda

Olur mecnûn-ı şeydâsı o mâhın
Olur mahzûn u rüsvâsı o şâhın

Salar ırzı kilîmin âba ol dem
Ola hem-dem diye sengine bir dem

Urur aşk tokacını sînesine
Serilir geh derilir çevresine

Muhassal yur elin gayrıdan ol pâk
Tagâr-ı aşk içinde gâhî gamnâk

Özün vakf eder ol mahbûba âhir
Hakîr iken olur bir merd-i fâhir

Çün onsuz bir nefes etmezdi ârâm
Ona müzdûr olur âhir bulur kâm

Civâna hâdim oldu çünki ol pîr
Civân oldu vü gitti süst ü taksîr

Ederdi hizmetin ol çüst ü çâlâk
Ne hâsıl olsa ecrinden onun pâk

Koyardı dest-i mahbûba ol âgâh
Ki ***el-'abdü vemâ-yemlik li-mevlâh***

Muhassal her ne olsaydı fütûhı
Ona teslîm ederdi belki rûhu

Bu dem yüz tuttu ma`şûk imtihâna
Ki vâkıf ola sıdk ile yalana

Dedi bir gün ona mahbûb-ı dildâr
Çü âşıksın nedir bu cüz'î bâzâr

Eğer sıdk ile oldun ise teslîm
Gerektir bana senden çok zer ü sîm

Dehân açıp dedi ol pîr-i pür-zârBu cism-i nâ-
tüvândan özge nem var

Keremden sat beni ol nakde vâsıl
Satılmazsam yolunda ben ne hâsıl

Bu kavl ile onu bâzâr-ı mısra
İletti ol civân-ı sâde-çihre

Oturdu bir dükâna şâh-ı mesrûr
Durur karşısına ol Abd-i pür-şûr

Dediler kim ona ey şâh-ı âzâd
Niye geldin nedir bu pîr-i heftâd

Dedi bendem durur bu pîr-i hüşyâr
Rızâ verdi ki edem onu bâzâr

Çü bendem dediğin ol eyledi gûş
Safâdan sa'ka edip oldu medhûş.

İlâhâ şâhımız sultân Murâda
Kulum di tâ-ebed irgür murâda

İbret

Ne hoştur ol dem-i fîrûz-ı efham
Sana bendem diye ol Rabb-i ekrem

Sana kulum dedi kerrât u merrât
Velî fehm etmedin sen onu heyhât

İşitmedin meğer ***kul yâ 'ibâd***ı
Ki müsrifler için demişti Hâdî

Mecâzîde onu fehm etti ol pîr
Hakîkatte niçin ola bu taksîr

Meğer aşkında sen sâdık değilsin
Ya aşkına onun lâyık değilsin

Budur aşkun kemâli anla yek bâr
K'onun yolunda gülzâr ola âzâr

İşit bu kıssa-i Mecnûnı encâm
Yanıgör nâr-ı aşka kalmağıl hâm

Hikâyet-i Mecnûn

Dedi bir gün o Mecnûn-ı yegâne
Cefâlar gördüm ez-halk-ı zamâne

Kamusu yarama oldu nemek-pâş
Ururdu her kimesne şîşeme taş

Velî bir zen benimle oldu hem-dem
Murâdımca o sardı bana merhem

Meğer kim ibtilâ-yı aşk-ı Leylâ
Beni etmişti bir gün şöyle rüsvâ

Katı sûzân idi tennûr-ı sîne
Ciğer biryân idi aşk âteşine

Ne dîn kaydındayam ne kâr-ı dünyâ
Ne cân bendindeyim ne cism-i şeydâ

Ser ü pâ hûna gark olmuştu cismim
Hemânâ ayn-ı hûn olmuştu çeşmim

Bu hâl üzre gezerdim pâ-bürehne
Gelirdi her taraftan seng-i ta'ne

Gelip ol zen bana der ey kes-i hâm
Sana bir söz diyeyim eyle ârâm

Ki ben Leylâ huzûrundaydım el-ân
Hudâ vermiş ona bir hüsn ü bir ân

Melektür der isem ona revâdır
Beşer demek ona ayn-ı hatâdır

Bu hâli sende sanma kim garâmdır
O hüsne göre aşkın nâ-tamâmdır

Çü var Leylâda hüsn ü tab`-ı mevzûn
Dahi bed-ter gerektür hâl-i Mecnûn

Olaldan mübtelâ aşkına onun
Düşelden şevk ile derdine onun

İşitmedim bu sözden tatlu güftâr
Ki aşkım tâzelendi yine sad bâr

Hudâvendâ füzûn et aşk-ı şâhı
Ki onsuz işe gelmez pâdişâhî

İbret

Sebak aldın mı bundan merd-i gâfil
Ne sözler söyledi Mecnûn-ı âkil

Gönül aşk ile bulmuşt'ittihâdı
Onunladır onunçün gamm u şâdî

Diler ondan ola efkâr u güftâr
Hem onunla ola dîdâr u bâzâr

Gönül tahttır onun sultânı aşktır
Gönül bir kimsedir îmânı aşktır

Gönül şehtir vücûda hâkim oldur
Bu mısr içre her işe kâ'im oldur

Şeh oldukça bulunur şehr ü bâzâr
Şeh içindir sarây u rûy-ı dildâr

Velî şeh cümlesinden mu`teberdir
Vücûd-ı şeh gerektür pür-hünerdir

Geçilir cümleden şehten geçilmez
Bize rehber durur onsuz göçülmez

Hikâyet-i Rûbâh

Meğer var idi bir rûbâh-ı âgâh
Kazâ-y-ile düşer bir dâma nâ-gâh

Halâsına eder envâ`-ı çâre
Mecâl olmaz kalır şöyle figâre

Be-âhir fikr eder ölmek gerek der
Bu hîle birle kurtılmak gerek der

Bırakır başını yumar gözünü
Kılar mürde gibi ol dem özünü

Düşer pes mürdelik semtine rûbâh
Gelir sayyâd u çend kes bile hem-râh

Görürler dâma düşmiş rûbeh-i zâr
Veli ölmüş olup gâyette ol hâr

Biri der ki bunun gûşı devâdır
Bu dem bundan kesilmek pes revâdır

Bu güftârı işitir çünki ol zâr
Gönülden der ki miskîn olma gam-hâr

Selâmetle kalırsa cân bedende
Kulaksızlık zarar vermez cihânda

Cefâ-y-ile keserler onda gûşı
Tahammülle eder sabrında gûşı

Birisi der ki işbu dünbe-i hûb
Gerektir mescid için behr-i cârûb

Gönülden der ki sabr eyle garâma
Ki kuyruksuz da erilir merâma

Keserler kuyruğun dahi be-sad hâr
Berây-ı cân sabır eyler o nâ-çâr

Birisi dahi der bunun zebânı
Gerektir almağın yoktur ziyânı

Bunu dahi işitir ol belâkeş
Bu sözlerden düşer cânına âteş

Gönülden der yine sabr etmek evlâ
Ki cândır cümleden evlâ vü a`lâ

Cihânda bî-zebân olmak revâdır
Ki dilden geç ki bu câna bahâdır

Diyip sabr eyledi bî-çâre na-çâr
Onu da kestiler hîç etmedi zâr

Birisi dahi der dendân-ı rûbâh
Gereklidir be-gâyet olun âgâh

İşidir der bunu da rûbeh-i zâr
Elinden ne gelir sabr eyle nâ-çâr

Dirilmeklik olur olmasa dendân
Velî müşkil budur ki olmaya can

Çekerler onda dendânı be-sad zûr
Tahammül eyler ol miskîn-i mesbûr

Gelir bir kes dahi söyler bahâdır
Ki bunun yüregi derde devâdır

Yürekten çün haber işitti rûbâh
Düşer cânına âteşler be-nâ-gâh

Dedi ey dil seninçün gûş u dendân
Zebân u dünbe dahi oldu tâlân

Bu dem kasd eyledi pes sana sayyâd
Sana sabr edemem feryâd u feryâd

Gönülsüz n'eylerim cân u cihânı
Bana onsuz gerekmez zindegânî

Diyip pes sıçradı dâmdan o medhûş
Halâs oldu ve kurtuldu o dem hoş

Hudâyâ pâdişâhın cism ü cânın
Tutup âsûde gösterme ziyânın

İbret

Hadîs-i dil aceptir beyne'l-ahbâr
Ki yâr iklîmidir bu sığmaz ağyâr

Gönülçün cümleden geçmek revâdır
Velî bundan geçilmek nâ-sezâdır

Bedende çün budur mir'ât-ı mahbûb
Budur pes cümle içre hûb u mergûb

Ne yerde kim ola aşk-ı dil-ârâm
Gönül onda olur pes etmez ârâm

Kanatsız kuş durur uçar yorılmaz
Ayaksız esb-i tâzîdir ırılmaz

Çü onun menzili ma'şûk ilidir
Ne diyem gâfile kim ecnebîdir

Gerek mahrem ki ben ana açam râz
Olur mu zâg ile tûtî hem-âvâz

Gönül gâhî olur ma'şûka tayyâr
Ne o benden ne ben ondan haberdâr

Bu sözlerden güzer kıl "***Kellimü'n-nâs***
Alâ kadri'-l'ukûl"i eyle înâs

Gönül hâkim durur bu mısr-ı tende
Ona tâbi' durur a'zâ bedende

Buları kullanır gâhî hevâda
Gehî hâdim olur emr-i Hudâda

Hikâyet-i Muhammed Bin Îsâ

Meğer kim İbn-i Îsâ merd-i dil-şâd
Nedîm idi halîfeye be-Bağdâd

Süvâr olmuştu bir gün şevket ile
Halîfeden gelirdi şöhret ile

Murassa`dı kamu zeyn ü licâmı
Hevâya gâlib idi fikr-i hâmı

Yelerdi her taraf huddâm-ı bisyâr
Doluptu "tarrıkû"dan sûk u bâzâr

Ona nezzâre idi ehl-i Bağdâd
Ru`ûnetle giderdi şöyle dil-şâd

Dediler bilmeyenler kim durur bu
Meğer hâzırdı bir zâl-i güzel-hû

Çü her sûdan işitti savt-ı men hû
Gazabnâk oldu dedi men hu men hû

Ne sorursız ki kimdir işbu mağrûr
Bu bir kestir Hudâdan dûr u mehcûr

Eğer dûr olmasa ez-bâb-ı Rahmân
Yürümezdi bu hâlât ile hayrân

İşitti bu sözü ol merd-i medhûş
Uyandı cân u gönlü eyledi cûş

Hidâyet erdi Haktan etti insâf
Küdûret gitti kalbinden olup sâf

Dedi sâdık durur kavlinde bu zâl
Benimçündür bu sözler hasbü'l-ahvâl

Aceb şerh eyledi bu zâl-i âgâh
Benim ahvâlimi bi'llâhi va'llâh

Diyip indi atından şöyle giryân
Tutup bir yolu gitti dil-perîşân

Kamu terk etti mâl ü mülk ü câhı
Giyip egnine bir şâl-i siyâhı

Varıp bir hânkâha oldu hâdim
Gedâlik içre oldu şeyh u âlim

Serîr-i saltanat içinde yâ Rab
Murâd Hânı kapında kıl mukarreb

İbret

Aceptir irse ger Haktan hidâyet
Nedîm iken çeker ondan nedâmet

Hurûra döner ol demde gurûrı
Tevâzu`da bulur küllî huzûrı

Mesûbât olur onun seyyi'âtı
Gider hubsu bulur çok tayyibâtı

Hasen olur kabîhi hezli tâ`at
Cemîl olur kamu cürm ü cinâyât

Gedâlik içre bulur zindeliği
Dahi şahlığa vermez bendeliği

Olur mağlûb iken nefsine gâlib
Bulur ol demde ol ni`me'l-metâlib

Gel anla bu sözü ey hâce-i mâl
Ne duydun hâcelikten söyle ahvâl

Demezler hâcelik pes cem`-i mâle
Yaraşır hâcelik sâhib-kemâle

Sanırsın hâcesin yoktur kemâlin
Sözün geçmez senin midir bu mâlin

Kapına gelse bir uryân u muhtâç
Belâsın sana arz eylerse ol aç

Çü vermezsin ona bir dirhem-i sâf
Sözün nefsine geçmez eyleme lâf

Bu da bir gûne mestliktür bilirsen
Ayıl bu mestliğinden gel er isen

Makâle-i Pençüm Beşinci Ferzend

Beşinci oğlu geldi şâhın ey yâr
Dedi şâha ki ey deryâ-yı esrâr

Budur sadrında bu Abdin defîni
Süleymânın bulam ben hâtemini

K'onunla dîv ü perrî ins ü cin hem
Musahhar olmuş idi ona bî-hem

Havâ üzre gezerdi taht ü şehri
İki aylık ederdi günde seyri

Rumûz-ı mâr u mûr u mantıku't-tayr
O hâtemle müyesser oldu lâ-gayr

Eğer el vere bana ol sa'âdet
Gerekmez istemen özge siyâdet

Cevâb-ı Peder

Peder dedi ki ey ferzend-i gâfil
Bu sevdâya düşer mi merd-i âkil

Bu kâmın sana ger el verse farzâ
Seninle pâydâr olmaya kat'â

Bu dünyânın adıdır hasret-âbâd
Ser-â-ser hâsılı destinde bir bâd

Tutam sanma elinde işbu bâdı
Savurdu yele âhir Keykubâdı

Binâsı çün bu mülkün oldu ber-bâd
Olur mu hîç binâ bâd üzre âbâd

Fenâ yeli esicek eylegil hûş
Olusar kûh-ı âhen ıhn-i menfûş

Götürse tahtını yeller havâda
Savurur âkıbet hâkün fenâdâ

Bu mülke rağbet etme gözle ukbâ
Er isen buna harc eyle ser ü pâ

Dilersen hâsıl ola mülk-i câvîd
Yeter bir kurs-ı nânın misl-i hurşîd

Hikâyet-i Sultân Mahmûd

Ki çıkmış idi Şeh Mahmûd şikâra
Düşer leşkerden ayru bir kenâra

Gelip bir kûy kenârında o hoş-hâl
Görür âteş yakar bir yerde bir zâl

Leb-i âteşte oturmuş o bânû
Diler kim aş bişüre ol güzel hû

Dedi şeh zâle kim ey ümmü'l-ihvân
Nedir bişen halîfe geldi mihmân

Dedi ol zâl ona ey şâh-ı irfân
Özümçün mülk pişirdim ya`nî cülbân

Dedi şeh ona ey zâl-i temâşâ
Bana mülk mü verirsin dedi hâşâ

Bu mülkü kendim için ettim ihzâr
Senin mülküne vermem bunu sad bâr

Benim mülkümde yok hasm ile a`dâ
Senin mülkünde çok gamm ile sevdâ

Benim mülkümde kâsib kedd-i yeddir
Senin mülkünde gâsıb darb u lettir

Ne gam cülbân olursa bunda aşum
Ki ferdâ bî-sudâ` olursa başım

Kodu bir kâse-i seng içre cülbân
Getirdi şeh huzûrına bilâ-nân

Dedi ekl eyle şâhım bu ta`âmı
Ki yok durur bunun ferdâ garâmı

Yedi bu kâseden ol şâh-ı âlî
Verip bir bedre altun gitti hâlî

Velî mülkünde zâlin oldu hayrân
Dahi pendinde onun şöyle giryân

Ser-i şâhı Hudâyâ bî-sudâ` et
Adâletle cihânı bî-nizâ` et

İbret

Hisâb olınıcaksın çünki cev cev
Nedir dünyâ-y-için pes bunca Av Av

Kanâ`atla geçinmek yeğ durur aç
Harâmdan yemeden güllâc u zünnâc

Helâl ile geçinip bî-idâm ol
Huzûr-ı Hakta şâhım müstedâm ol

Dümû`-ı ayn olursa yağı aşun
Sudâ`ı eksük olmaz sonra başun

Yeme cerbi ki bürc olur me'âli
Ki her bir ni`metin vardır su'âli

İşittin Keykubâdı verdi bâda
Resenle Rüstemi n'etti fenâda

Çü Rüstem dönse olmaz âhiri tem
Bu bezm içre çün içmiş idi ol sem

Hevâya vermiş idi onu kec-râ
Çü râ gitti sitem kaldı mu`arrâ

Ferîd iken bu meydânda Ferîdûn
Zebûn etti ecel oldu feri dûn

İşittin ola pes Efrâsiyâbı
Öğüttü onu dehrin âsiyâbı

Nice kisrâyı kesr etti bu gerdûn
Kusûrunda kayâsir oldu pür-hûn

Cemin sındırdı câmın vermedi kâm
Bu durur âdeti dehrin ser-encâm

Bu nat` üzre ne denli kondu şâhân
Sonu beydâk ile mât etti devrân

Bulardan İbret al gel olma câhil
Helâkin tîz bulusar merd-i gâfil

Kem-âzâr ol sakın olma dil-âzâr
Gönül yıkma olam dersen sebük-bâr

Bu mülkün âkıbet vardır zevâli
Zevâline mukârindir kemâli

Bu devr içre çü meh bulsa kemâlin
Görürsün irtesi naks u zevâlin

Bu çarh üzre çü seyr eyler dü hefte
Bulup naksın olur dîger nühüfte

Doğar meşrık burûcundan çü hurşîd
Salar pertev cihâna verir ümmîd

Beş on sâ`at geçer geçmez hemân rûz
Dolunur pes erer leyl-i ciğer-sûz

Eğer fehm eyledinse bu misâli
Kemâli gözleme gözle zevâli

Zevâlin gözleyen erer kemâle
Kemâline bakan erer zevâle

Cihân olmaz seninle çünki pâdâr
Gerek izzette ol şâhım gerek hâr

Hikâyet-i Sultân Mahmûd

Yine benden işit ol şâh-ı fîrûz
Şikâra çıktı ol günlerde yek rûz

Görür yol üzre ol bir pîr-i zârı
Götürmiş arkaya bir püşte hârı

Cefâ-yı cû` ile solmuş cemâli
Bükülmüş beli dâl olmuş nihâli

Dili pür-şûr u kendi pâ-bürehne
O dem bir âh eder ol pîr-i mihne

Görüp şeh ol yana sürer semendi
Göre tâ kim durur ol derdmendi

Selâm edip der ey pîr-i şikeste
Nedir nâmın beyân et ey huceste

Dedi nâmım benim Mahmûd-ı hârkeş
Bu meydân içre benven bir belâkeş

Su'âl edip der ey Mahmûd-ı uryân
Benim adım durur Mahmûd-ı sultân

Ber-â-ber mi durur bu iki Mahmûd
Beyan eyle bana ey pîr-i pür-dûd

Cevâbında dedi ol pîr-i pür-hûş
Sözüm dinle benim ey mîr-i medhûş

Çi ger benven bu dem Mahmûd-ı hârkeş
Velî sensin şehâ Mahmûd-ı bârkeş

Benim hârım gider çiğnimden ammâ
Senin bârın gider mi olsa ferdâ

Çü sensin şimdi Mahmûd-ı ferahnâk
Benim adım durur Mahmûd-ı gamnâk

Safâ içinde sen Mahmûd-ı şâdân
Cefâ içinde ben Mahmûd-ı giryân

Çü sensin şimdi Mahmûd-ı süvâre
Benim Mahmûd-ı râcil pâre pâre

Mey-i câh ile sen Mahmûd-ı reyyân
Teb-i fakr ile ben Mahmûd-ı atşân

Kaçan bir olusardır bu iki zıd
Ber-â-ber mi olusar hezl ile cid

Velî yek dü kadem taht-ı zemîne
Olıcak bu iki Mahmûd defîne

Ber-â-ber olusar bu iki Mahmûd
Kamu hâk olusardır cümle mevcûd

Bu sûret âlemine olma mağrûr
Ki sûrette kalanlar dûr u mehcûr

Hudâyâ Hân Murâd der-her dü âlem
Sezâdır lütfuna va'llâhu a'lem

İbret

Ne denli biner isen esb-i tâze
Olur âhir sana merkeb cenâze

Şeh olsan nice yıl der-taht-ı fâhir
Yatarsın tahta-i vakf üzre âhir

Serîrin ûd u âc olsa fusûskâr
Başunda olsa dâ'im tâc-ı hod-kâr

Ne tahtın kalısar şâhım ne tâcun
Kesâda dönüser ol dem revâcun

Ne denli giyesin zer-bâf u atlâs
Libâsın olusar âhirde kirbâs

Ne rağbet bu fenâ içre huzûra
Çün âhir tu'mesin mâr ile mûra

Müfîd olmaz sarây içre sürûrun
Çü vardır menzilinde kabr-i târun

Bekâ gözle fenâya olma râgıb
Çü âlîsin gözet a'le'l-metâlib

Şeh olmaktan hezârân sâl fenâda
Huzûrun yeğ durur bir dem bekâda

Koyup amyı bakarsan ârifâne
Fenâlik aybı bestir bu cihâna

Çü ikbâli bilirsen lâ-bekâdır
Bu ma`nâdan vefâsı bes cefâdır

Hikâyet-i İbrâhîm-i Edhem Bâ-Hızr Aleyhi's-Selâm

Meğer günlerde İbrâhîm-i Edhem
Oturmuştu sarâyı içre bî-hem

Dururdu pîş ü peste saff-ı gılmân
Başında tâc-ı şâhî şöyle şâdân

Safâ vü îş içinde hoş ferâhnâk
Gınâ vü lu`b-bâzîyle tarabnâk

Girer üstüne ol dem Hızr-ı zinde
Şütürbân-şekl bir şahs-ı revende

Görüp gılmân onu dem-beste oldu
Mehâbet var idi dil-haste oldu

Sarây-ı hâss içinde gördüçün şâh
Dedi kim verdi sana ey gedâ râh

Dedi Hızr ona bu kârbân-serâdır
Şütürbânım buna konmak revâdır

Zebân açıp der İbrâhîm-i Edhem
Budur dervîş sarây-ı şâh-ı a'zam

Neden benzer sarây-ı şâhî hâna
Meğer dîvânesin sözün fesâne

Dehân açıp dedi ol Hızr-ı âgâh
Kimindi evvelâ işbu vatangâh

Cevâbında dedi bu kasr-ı ma'mûr
Fülân şâhın idi âlemde meşhûr

O rihlet eyledi değdi fülâna
Dahi ondan fülân ibn-i fülâna

O da gitti ben oturdum bu tahta
Sa'âdetle eriştim izz ü bahta

Hızır dedi haberdâr isen ey şâh
Bu ma'nâdan bu hândır olma güm-râh

Eğer duydunsa ma'nâdan budur hân
Biri göçer biri konar firâvân

İkâmet yoğ imiş pes bunda şâhâ
Hemân sen gelmedin bu hâna tenhâ

Göçersin sen dahi bir demde nâ-hâh
Oturur yerine şâhım diğer şâh

Sarâyum deme bu köhne ribâtı
Sefer esbâbı gör kıl ihtiyâtı

İşitti bu sözü çün İbn-i Edhem
Olup zîr ü zeber gönlü dolar hem

Revân oldu Hızır kendi işine
Karâr etmedi şeh düştü peşine

Dedi şeh Hızra kim ey merd-i dil-şâd
Beniçün dâma saldın eyle âzâd

Ribât-ı kalbime çün saldın âteş
Söyündür âteşimi olma ser-keş

Beni bir sözle saldın sûz u derde
Devâ kıl ey tabîbim kılma mürde

Sözünden şerhalandı İbn-i Edhem
Çü sînem yaralandı hani merhem

Zemîn-i dilde saçtın tohm-ı şevki
Dirîg etme keremden âb-ı zevki

Cevâbında dedi ol Hızr-ı âgâh
İşit bu sözlerim ey merd-i güm-râh

Ko bu nâ-merdliği merd-i cihân ol
Bırak şahlıkı tâc-ı ârifân ol

Bırak bu gülşeni külhan-nişîn ol
Ko bu dînârı elden merd-i dîn ol

Sarâyı ko geçin vîrânelerde
Ulular gibi ol gûr-hânelerde

Değiş zer-bâfını şâl ü Abâya
Ko gılmânı karış âl-i abâya

Bu mülkü ko elinden olma râgıb
Mülûk-ı hufyelerle ol müsâhib

Dedi bu sözleri pes oldu mestûr
Dil-i şeh şahlıkından oldu pür-şûr

Hudâvendâ ulaşsın şâh-ı âlem
Şol esrâra ki buldu İbn-i Edhem

İbret

Sarây anlama bu köhne ribâtı
Ki zayf için serilmiştir bisâtı

Niceler kondu göçdi sen de geldin
Gönül verdin biraz yeldin yöpürdün

Metâ`ını benim sandın sevindin
Oğul kızlar eriştirdin güvendin

Benim sanma bu hânın issi vardır
Kirâcısın alırlar kıstı vardır

Seni şeh bilme bilirsen gedâsın
Nice şeh olasınAbd-i Hudâsın

Bu ortada duyanlar sırr-ı fakrı
Verip şahlıkı aldı mühr-i fakrı

Bulam dersen mü'ebbed şehriyârî
Gedânın bârın al yükletme bârî

Hikâyet-i Sultân Mahmûd Bâ-Pîre Zen

Meğer bir demde Mahmûd-ı nigû-rûy
Cüdâ olmuştu leşkerden be-yek sûy

Görür yol üzre ol bir pîr-i zâli
Bilin bükmiş götürmiş bir çüvâli

Bu hâl ile giderdi âsiyâba
Görüp onu dil-i şeh düştü tâba

Dedi şeh ona kim ey zâl-i pür-zâr
Nedir bu za'fun ile bâr u ser-bâr

Dedi ey şeh görürsün ki çünânım
Fakîrim merkebim yok nâ-tüvânım

Çü zahm-ı cû`a sabr etmezler eytâm
Bu bârı ben de yüklendim ser-encâm

Ser-i şefkatle eydir şâh-ı âlî
Benim destime ver bu dem çüvâli

Önümce ol piyâde düşme tâba
Teneffüs et varınca âsiyâba

Görüp bu şefkatin âlem-penâhun
Önüne verdi enbânı o şâhın

Revân oldu sebük-bâr oldu çün zâl
Giderler bir iki mîl onda der-hâl

Çü sür`atle giderdi esb-i sultân
Ona döymedi ol zâl oldu ta`bân

Zebân açıp dedi ey şâh-ı çün-pîl
Terahhum eyle bana etme ta`cîl

Dilersin kim olasın rûz-ı ferdâ
Bu fakr ehline şâhım onda hem-pâ

`İnânın çek bu gün âheste reftâr
Olup sür`atle seyr etme der-în-dâr

İşitti şeh akıttı yaş ile dem
`İnânın çekti oldu ona hem-dem

Getirdi âsiyâba etti teslîm
Keremden dahi verdi çok zer ü sîm

İlâhî şâhımız dervîş-nihâdı
Abâ ehliyle haşr et ver murâdı

İbret

Gel ey fakr ehliyim diyen vefâsız
Tahammül ehliyim diyen hayâsız

Vefâ suhfundan okudunsa tahkîk
Safâ dersin alıp buldunsa tedkîk

Bu şehten gel oku ders-i gedâyî
Edegörehl-i fakra âşinâyî

Budur şahlık ki Mahmûd etti onu
Cinân içre onun şâd ola cânı

Cihân şahlıkı gavgâdır bilirsen
Bekâ şahlıkın iste gel er isen

Hikâyet-i Ferzend-i Hârûnu'r-Reşîd Ez-Zübeyde

Var idi bir güzel oğlu Reşîdin
Zübeyde mâderiydi ol hamîdin

Çıkarmazdı onu taşra Zübeyde
Onu saklardı dâ'im zîr-i perde

Çü kuvvet buldu onda akl u idrâk
Dil-i hikmet-şinâsı oldu gamnâk

Dedi pes mâderine ey şefîka
Bana bildir bu âlemden dakîka

Sarâydan taşrada hîç var mıdır câ
Yahod âlem hemîn bu mu misâlâ

Zübeyde dedi ey ferzend-i mahbûb
Sarâydan taşra çoktur cây-ı mergûb

Müretteptir kamu bâğ ile bostân
Öter kuşlar be-etrâf-ı gülistân

Dahi sahrâ içinde nehr-i cârî
Başı hâmûndadır eyler güzârı

Biraz vasf eyledi ona cihânı
Civânın ona tâlib oldu cânı

Dedi pes niçin etmeyem temâşâ
Beni gönder keremden seyr edem tâ

Terahhum eyleyip ol mâder-i pâk
Kığırdı bir nice huddâm-ı çâlâk

Vasıyyet etti kim bu nûr-ı dîde
Bilirsiz besleniptir zîr-i perde

Değildir taşra hâlinden haberdâr
Bunu seyr ettirin tâ görsün âsar

Birazcık gezdirin etrâf-ı şehri
Temâşâ eylesin sahrâ vü nehri

Dahi görsün ki vardır kûh u hâmûn
Velî tîzcek getirin bana me'mûn

Süvâre ettiler bir esbe onu
Çıkardılar sarâydan pes hemânî

Çü görmemişti âlem ne'ydüğin ol
Ta`accüb etti cümle gördüğün ol

Bu hâl ile gezerken hikmetu'llâh
Gelir bir çok cemâ`at onda nâ-gâh

Kimi ağlar buların kimi mebhût
Götürmişler omuzlarında tâbût

Dedi huddâma bu dem eylen âgâh
Nedir bu kavm için bu girye vü âh

Nedir dûşundaki bu merdümânın
Beyân eylen nedir içinde onun

Dediler çün su'âl ettin bu râzı
Hudâ versin sana ömr-i dırâzı

Ki bir kimse ölüptür bunda nâ-gâh
Onunçündür ederler girye vü âh

Onu tâbûta kılmışlar defîne
K'onu defn edeler taht-ı zemîne

Dedi ölmek nedir eylen beyânı
Ki ondan görmemişim ben nişânı

Dediler ona ey ferzend-i sultân
Bu cismi tâze vü zinde tutan cân

Çü cân gider kalır ten şöyle tenhâ
Çü murg uçar kafesten kala ten hâ

Dedi her kimsenin uçar mı cânı
Dediler kimse kalmaz câvidânî

Dedi şeh-zâdeler olur mu mürde
Dediler şeh gedâ birdir emirde

Olurlar cümlesi bu hâke makbûr
Girer gam birle buna cümle mesrûr

Ecel gelse alır hep âmm u hâssı
Bulamaz kimse bu mevtten halâsı

İşitti bunu çün ol kân-ı irfân
Dolar işbu haberden yüregi kan

Solar benzi döner berg-i hazâna
Elif iken döner kaddi kemâna

Başına tar olur ol demde sahrâ
Sübûr olur ona seyr ü temâşâ

Ferah gider gelir ol dem terahlar
İçer mevtin gamından ol kadehler

Yaşı seyl-âb olur dilinde veylâ
Düşer gönlüne ol dem havf-i Mevlâ

Dedi çün var bizimçün mevt-i pür-şûr
Yaraşmaz kimse olmak şâd u mesrûr

Gerektir kim bu cism-i nâ-tüvânı
Edem Hakkın ibâdâtında fânî

Uçunca cân kuşu işbu yuvadan
Görem bunu geçem gayrı hevâdan

Diyip döndi sarâya şöyle nâ-şâd
Harâb oldu gözüne cümle âbâd

Civân geldi sarâya çün ber-în-hâl
Zübeyde hatun etti ona ikbâl

Umar göre onu mesrûr u dilşâd
Harâb olmuş görür ol kalbi âbâd

Tagayyür birle solmuş verd-i ra`nâ
Elifken dâl oluptur kadd-i bâlâ

Gelip cânı lebe der nûr-ı dîdem
Ter ü tâze tutarken nev-resîdem

Ne bâd esti ki solmuş verd-i ruhsâr
Elimle eyledim ben bana her bâr

Bu gûne şîven etti onda mâder
Püser ketm etti hâlin açmadı der

O şeb yattı sarây içinde gamnâk
Sehergâhî yerinden durdu çâlâk

Bulup fürce sarâydan kaçtı ol dem
Dili pür-şûr u çeşmi dahi pür-nem

Çıkıp şehri vü ol tuttu beyâbân
Döküp zerrîn libâsın oldu uryân

Sabâh olur durur çünki Zübeyde
Görür gitmiş gözünden nûr-ı dîde

Taleb eylerler onu sû-be-her-sû
Dolar etrâf-ı âlem hû vü yâ hû

Muhassal istediler onu çend sâl
İşitilmedi ondan hergiz ahvâl

Rivâyet eylemiş bir merd-i sâlih
Ki vâki` oldu hânemde mesâlih

Onun ecli için bâzâra vardım
Oturmuş bir civân-ı zârı gördüm

Teni lâgar u rûyu zerd ü bî-zûr
Dili pür-şûr u gamgîn şöyle mehcûr

Dedim ki ey civân-ı şûr u pür-sûz
İşim vardır görür müsün der-în-rûz

Ne`am dedi benimle oldu hem-râh
İşim gördü dilinden gitmez Allâh

Çü şeb oldu ona pes verdim ücret
Dedim ferdâ yine gel eyle hizmet

Dedi şenbih gün olmayınca her-gâh
Ben iş görmem ki vardır hizmetu'llâh

Bu ücret bana bir hefte gıdâdır
Eğer şenbih gele ol gün edâdır

Çü şenbih oldu pes oldum talebkâr
Bulamadım çü gezdim sûy-ı bâzâr

Dediler ki fülân dîvânedir o
Fülân vîrânede mestânedir o

Varıp vîrâne içre gördüm onu
İbâdet hizmetinde cism ü cânı

Ne dîvâne onu merdâne gördüm
Hudâdan gayrıdan bî-gâne gördüm

Marîz olmuş velî mevte karîb ol
Kalıp vîrâne içre hem garîb ol

Dedim ey fakr ile gurbette haste
Seni bî-kes görürüm dil-şikeste

Eğer gam-hâneye kılsan icâbet
Sana edem dil ü cân ile hizmet

Kabûl etti yerinden durdu ol şân
Gelip gam-hânemüzde oldu mihmân

Nice gün hizmet ettim çün seher şâm
Düşer ol hâlet-i nez`a ser-encâm

Dedi üç hâcetim var senden ey yâr
Be-şart-ı ân ki hîç duymaya ağyâr

Dedim ey vâkıf-ı sırr-ı İlâhî
Beyân eyle murâdâtın çi hâhî

Dedi evvel murâdım ey huceste
Budur tenden çıkıcak cân-ı haste

Resen tak boynuma muhkem tut onu
Yüzüm üzre sürü di bu kelâmı

Budur Cebbâra âsînin cezâsı
Budur Kahhâra câfînin sezâsı

İkinci bu ki bu köhne kilîmi
Kefen et bana kıl lutf-ı delimi

Helâl kesbimle aldım bunu bi'z-zât
Dahi üstünde çok kıldım ibâdât

Üçüncü mushafum hıfz eyle bî-pâs
Ki budur hatt-ı Abdu'llâh-ı Abbâs

Bunu saklardı Hârûn cân u dilde
Hamâ'il etti bana bir mahalde

Bunu Hârûna ver budur emânet
Ulaştır ehline vefk-ı diyânet

Digil bu mushafı bana veren zâr
Selâm etti vü sana dedi güftâr

Dedi gaflet içinde kalmasın hâr
Cihândan gitmeye tâ hâr u murdâr

Ulaştır mâderime hem du'âyı
Ferâmûş etmesin işbu gedâyı

Diyip bunu hemân-dem verdi cânı
Hudâsı toylasın cennette onu

Vasıyyet hâlini pes eyledim yâd
Resen taktım onun boynına bî-dâd

Diledim ki sürüyem onu der-hâk
Hitâb erdi bana ol dem hışımnâk

Ki ey cehl ile mağrûr u giriftâr
Çeh-i gaflette kalmış şöyle bed-kâr

Budur çün dergehimde bende-i hâs
Cefâ etme sakın olma bana âs

Mahabbet rîsmânın çünki ol şân
Takıptı boynına yaraşmaz urgan

Ko bu aşk küştesin ey merd-i ra'nâ
Fe-lâ tahzen fe-innâ kad-gafernâ

Lehû Rabbün Kerîmün kâne Mevlâh
Onun vâlîsi oldur olma güm-râh

Nidâyı çün işittim gitti hûşum
Ziyâde oldu kalbimde hurûşum

Dedim kendime ey gaflette gim-râh
Kulun hîç hâr eder mi Hazretu'llâh

Bu dem cem` eyledim yârân u ihvân
Olara ser-güzeşti ettim i`lân

Kefen ettik kilîmin vefk-ı me'mûr
Dahi defn oldu hâke cism-i pür-nûr

Du`â etti ulaştı câvidâna
Götürdüm mushafı ol dem revâne

Reşîdin bâbına geldüm sehergâh
Tevakkuf eylemiştim çıktı ol şâh

Ona pes mushafı gösterdim ol dem
Elimden aldı çeşmi oldu pür-nem

Dedi kim verdi bunu sana dervîş
Dedim ki bir gedâ müzdûr u dil-rîş

İşitti çün gedâ nâmını benden
Gözü kan oldu vü gitti özünden

Şu denli girye ile etti zârî
Sükûn ile biraz buldu karârı

Dedi kim k'ondadır ol serv-i âzâd
Onun hicriyle olduk cümle nâ-şâd

Dedim ki sağ ola şâh-ı zamâne
Onun rûhu ulaştı câvidâna

İşitip bunu etti âh u efgân
Gidip kendi özünden oldu bî-cân

Çü huddâm oldular bu işten âgâh
Ne diyem ki kıyâmet koptu nâ-gâh

Semâya çıktı pes feryâd u efgân
Kamu erkân-ı devlet geldi ol ân

Muhassal oldu onda küllî mâtem
Diyesin dest-i şehten gitti hâtem

Çü zâr u girye şehte buldu ârâm
Dedi var mı vasıyyet dahi peygâm

Dedim âhir nefes ol merd-i âgâh
Kığırdı ben fakîrin onda nâ-gâh

O demde bu kelâmı etti îsâ
Ki Hârûnu'r-Reşîde eyle inhâ

Bunu benden işitsin şâh-ı mesrûr
Cihân şahlığına olmaya mağrûr

Bekâda olmayam derse muhabbes
Fenâ hubbuyla olmasın mülevves

Cihâna ser-be-ser mâlik olursan
Kamusu sana yüktür ger bilirsen

Bilirim merd-i nâzüktür o hoş-hâl
Yaraşmaz bâr-ı halka ola hammâl

Resen ahvâlini hem etti takrîr
Kilîm-i köhne şerhin verdi bir bir

İşittiler ciğerler pârelendi
Yine ol köhne derdler yaralandı

Sarâya aldılar ol şahsı âhir
Zübeyde onu söylettirdi vâfir

İşitti mâ-cerâsın ol civânın
Aceb îşi mükedder oldu onun

Ne tafsîl edelim ahvâl-i mâder
Mu`ayyendir bilenlere birâder

Ve ba`dü ettiler ol şahsa in`âm
Tüvânger oldu fakrı buldu encâm

İşittin kıssa[y]ı gel hissedâr ol
İki âlemde şâhım kâmkâr ol

İlâhî şâhımız hân ibn-i hânı
Hatâlardan kerem kıl sakla onu

İbret

Ne hâsıl bu cihânda sürmeden kâm
Belâ-yı cân gelir başa ser-encâm

Eğer gerdûna çıka kasr u eyvân
Hezârân sâl olasın onda şâdân

Döner şâdın gama kasrın kusûra
Terânen âha vü sûrın sübûra

Gider bu tumturâk u kasr-ı âbâd
Eder yeller önünce raks u feryâd

Kusûrun anla bir Abd-i mutî` ol
Bilip aczini bir tıfl-ı radî` ol

Eğer var ise dilde derd-i dînin
Duyupsun kıssadan zâ`f-ı yakînin

Civân iken işittin İbn-i Hârûn
Yakîn bildi çü mevti oldu meftûn

Bıraktı ol zaman izzetle nâzı
Girip vîrâneye etti niyâzı

Verip ol râhatını mihnet aldı
Kabâsın verdi şâla zillet aldı

Kodu ol şöhretini oldu güm-nâm
Olup müzdûr-ı her sifle ser-encâm

Lihâfını verip köhne kilîme
Bu sevdâdan düşer derd-i delime

Sözüm dinle gel ey pîr-i şikeste
Yakîn öğren civândan olma haste

Kemâlâtınas zînhâr olma mağrûr
Ki nâkıstır kemâlin cümle ma`zûr

O bir dergeh durur ki pür-mehâbet
Kemâlinden çeker kâmil hacâlet

Utanır tâ`atin anmağa her kes
Kıyâs et gayrı hâli sözünü kes

Hikâyet-i Hârûnu'r-Reşîd

Meğer bir gün giderdi yolca Hârûn
Önüne geldi pes Behlûl-i mecnûn

Hitâb edip der ey Hârûn-ı gam-hâr
Reşîd onu işitip oldu âzâr

Dedi a`yâna işbu merd-i mecnûn
Edepsizdir sözü kec kendisi dûn

Kığırır bu mahalde nâmımızla
Görün ta`zîm eder mi şânımızla

Dediler ona kim Behlûldür ey şâh
Önüne düştü şâhın oldu hem-râh

Dedi şeh ona ey merd-i gedâyî
Niçin cem` içre etmezsin hayâyı

Beni bilmez misin ey merd-i medhûş
Dökerven şimdi kanın yerlere uş

Cevâbında dedi merd-i ma`ânî
Bilirim ben seni ey âbd-i fânî

Ki sen şol kimsesin ey Abd-i meyşûm
Eğer bir kimse olsa şarkta mazlûm

Onu senden sorusar Rabb-i Cebbâr
Değilsin sen bu işlerden haberdâr

Dahi bir yerde bir pül olsa vîrân
Geçerken irse bir hayvâna hüsrân

Onu senden sorusar Hazretu'llâh
Gurûrun var değilsin bundan âgâh

İşitti bunu Hârûn etti girye
Dili nerm oldu çekti hayli kürbe

Dedi Behlûle ey merd-i ma'ânî
Eğer borcun var ise verem onu

Ne kim hâcet var ise eyle i'lâm
Verem mâlimden onu edem itmâm

Dedi Behlûl ona ey merd-i güm-râh
Değilsin sen meğer hâlinden âgâh

Çü sen bir habbeye mâlik değilsin
Benim borcumu pes nice verirsin

Senin midir hazâ'inde olan mâl
Kamu halkın durur ey merd-i bed-hâl

Sana kim der birinden al bire ver
Eğer borcun bilirsen issine ver

Bu sözlerden dili yandı Reşîdin
Erer cânına hasret ol hamîdin

Dehân açıp der ey Behlûl-i hoş şân
Cevâbından şifâ buldu dil ü cân

Dahi artur bana bu nush u pendi
Sözünde bulmuşum hâlât-ı kandi

Cevâbında der ey ehl-i melâmet
Ki vardır sende dûzahtan alâmet

Yumayınca cebîninden onu pâk
Onunla ölme sakın olma der-hâk

Cevâbında dedi şeh hani a'mâl
Dedi bî-hûde ettin deme akvâl

Gurûr u lehv ile olan ibâdât
İbâdetten sayılmaz onda heyhât

Cevâbında dedi ger bü'l-füdûlam
Nesepte lîk ben âl-i Resûlem

Dedi Behlûl ona ey merd-i güm-râh
Fe-lâ ensâbe dedi Hazretu'llâh

Meğer okumadın âyât-ı Kur'ân
Ki ondan duymadın tenbîh-i Furkân

Dedi Hârûn ona ey merd-i pür-sem
Şefâ'attan ümîdim bârî kesmem

Dedi Behlûl ona ey merd-i pür-nâz
Eğer izn olmasa ol dahi olmaz

Dönüp a'yâna der ol şâh-ı irfân
Beni öldürdü bu kes etti bî-cân

Hudâyâ Hân Murâd kân-ı sehâvet
Habîbinden bula yarın şefâ'at

İbret

İşit bu remzi ey ümmîde mağrûr
Yaraşmaz kes ola hâline mesrûr

Tecessüs eylesen ahvâl-i dehri
Bulunmaz lokması k'olmaya zehri

Ne balı var ki olmaya belâsı
Ya lutfı var mı k'olmaya cefâsı

Gül aldın mı ele bî-hâr ola ol
Ya gördün mü kesi bî-zâr ola ol

Bunun her nûşunun sad nîşi vardır
Seninle dahi çok çok işi vardır

Yüzüne güldüğüne olma mağrûr
Seni kahr ile eyler sonra makhûr

Kimi kim besleyip eylerse tesmîn
Onu zebh eyler âhir anla resmin

Bu ma‘nâdan vefâsı pes cefâdır
Bu nakşı görmeyen ayn-ı amâdır

Yeme halvâsını kim semmi vardır
Ki her şâdı içinde gammı vardır

Bu hâli anladılar ehl-i irfân
Bunun lutfundan oldular girîzân

Hırîdâr oldular kahr u cefâya
Mü’ebbed erdiler lutf u vefâya

Çün âhir hâk olusar cism-i pâkün
Düzülür hışt u kûze onda hâkün

Bakarsan dîde-i İbretle zerrât
Eder her biri bir şehten hikâyât

Der ü dîvâr ile dem-sâz olaydın
Tenezzül eyleyip hem-râz olaydın

Haberler veredi sana derûnu
Bileydin kim durur dünyâ-yı dûnı

Ki her bir pâre-i hışt-ı muhakkar
Düzülmüş mağz-ı insândan mukarrar

Duyaydın aslını her hâk ü hârın
Ser ü rûyu durur her gül-‛izarın

Hayâ edip ona basmaz idin pâ
Yürümezdin cihân içinda amyâ

İçersin kûzelerden âb u şerbet
Su’âl eyle işit ondan hikâyet

Hikâyet-i Süleymân Alâ-Nebiyyinâ ve‛Aleyhi’s-Selâm

Süleymân-ı nebî ol meşreb-i pâk
Meğer bir gün diledi keffe-i hâk

Ki onda olmaya hîç hâk-i âdem
Düzüle kûze ondan içe her dem

Talebkâr oldu ona cinn ü insân
Kamu geşt ettiler kûh u beyâbân

Bulunmadı bu üslûb üzre bir hâk
Ki hâk-i âdem olmaya ola pâk

Dedi bir dîv getirem ben de bir hâk
Ki hakkâ mürde hâkinden ola pâk

Dalıp deryâ içine oldu pinhân
Girip deryâ dibinde etti seyrân

Getirdi bir nice demden gil-i pâk
Onu bir kûze düzdü şöyle çâlâk

Süleymâna getirdi koydular âb
Eline aldı ol şâh-ı cihân-tâb

Su'âl eyledi ol dem kûzeye şâh
Nedir aslın beni ondan kıl âgâh

Dedi ol kûze ey şâh-ı zamâne
Benim hâk-i fülân ibn-i fülâne

Ki ben deryâ dibinde sâl-i çendîn
Yatup hâk oldum onda şöyle gamgîn

Gelip bu dîv benim aldı gilimden
Ayırdı meskenimden menzilimden

Getirdi kûze düzdü bunda hâli
Henî'en iç suyı etme su'âli

Ki yoktur istesen etsen nigâhı
Zemînin ka'rını tâ püşt-i mâhî

Bulunmaz bir avuç toprak bî-dûd
Ten-i hayvâna ol olmaya mahlût

İlâhî kûze-i şâhın der-în-der
Gilin pâk eyle suyın âb-ı kevser

İbret

Eğer bakarsa şâhım merd-i bînâ
Ser-â-ser şark u garb-ı rûy-ı dünyâ

Görünmez hâlî hîç hâk ü mederde
Ser ü pâdır görinen dahi dîde

Eğer her kimsenin açılsa aynı
Şühûd ile cihâna baksa ya`nî

Derûnundan açılsa gûş-ı İbret
Göreydi işideydi çok dirâyet

Senin de hâk olur bu cism-i pür-nûr
Düzülür kûze ondan yâhû tennûr

Zarûrî dem-be-dem sûzân olursun
Yahod zerrât olup perrân olursun

Nedir yâ sende bu sevdâ vü gavgâ
Derûnunda olan pinhân u peydâ

Gider sevdâyı sûd eyle ziyânın
Kemâlât ile ma`mûr eyle cânın

Ki ten ma`mûrunun yoktur bekâsı
Tabî`attan fenâ ister hevâsı

Teveccüh eyle pes etvâr-ı kalbe
Gözet emri mukayyed olma halka

Bırak bilmekliği bilmezlik öğren
Çü gördün gelmeği gitmeklik öğren

Hikâyet-i Merd-i Sâhîb-Keşf

Var idi bir kişi keşfiyle ma`rûf
Ona cümle nihân olmuştu mekşûf

Onu bir kimse etti imtihânı
Getirdi türbe-i Hayyâma onu

Dedi keşf eyle bu kabr issi kimdir
Ne hâl üzre durur keşf et mühimdir

Nazar edip dedi ol merd-i hoş-kâm
Bu bir kestir işin etmemiş etmâm

Şu gün kim işbu kes dergâha gelmiş
O demde eylemiş da`vâ-yı dâniş

‛Ayân olmuş çü cehli şimdi haclân
Olup gark-ı arak tersân u lerzân

Zuhûr etmiş çü tahsîlinde taksîr
Yakar nâr-ı nedâmet birle teşvîr

Hudâvendâ varıcak ol Murâd Hân
Ona hoş-merhabâ di eyle ihsân

İbret

O bir dergeh durur ey merd-i dânâ
Vücûd ile varılmaz onda heyhâ

O derde halka çün heft âsmândır
Kıyâs etme ki ol kevn ü mekândır

Nazar kıl şems-i pür-nûra semâda
Ser-i mismâra değmez ol kapuda

Megestir matbah-ı hânına kudsî
Ne yerdir k’onda da‛vâ ede insî

Cihânda derilen dânâ vü âkil
O derde oldular nâ-dân u câhil

Dalanlar ma‛rifet bahrine çâlâk
Okurlar gece gündüz ***mâ-‘arafnâk***

Geçinen âlemin merd-i ferîdi
Kaçan bildi *ne-dânem* oldu virdi

Bilip monlâ diyiser onda ***men lâ***
Çü monlâ lâ olıcak kala Mevlâ

Çü monlâsın niçin ***men lâ*** demezsin
Bu terkîbin rumûzın anlamazsın

Hoş eydirsin ***menem monlâ diğer nîst***
Budur ma'nâ ***menem menfâ diğer nîst***

Velî fehm etmedin yâbâna düştün
Vücûdun gözledin efsâne düştün

Vücûdun harfini ger etsen i'râb
Dü cevdir hâsılı gel etme iğrâb

Çü cevdir hâsılın arz etme gendüm
Ki arzın ırzını yırtar efendim

İki gendümle çıktın cennetinden
Dü cevle varmak ister hıssetinden

Kemâline irürdün ilm-i nahvı
Velî okumamışsın ilm-i mahvı

Hikâyet-i Dîvâne

Sorar bir kimse bir dîvâneden hoş
Ki ey dîvâne-i Hak merd-i ser-hoş

Ne iştedir Hudâ vü Rabb-i âlem
Beyân eyle bize ey şahs-ı a`lem

Dedi gördün mü levh-i kûdegânı
Hemîn bu resmedir anla cihânı

Ki ol levha yazarlar nakş-ı elvân
Diğer sâ`at bozarlar eyle iz`ân

Yahod şol deftere benzer ki hessâb
Şümâr eyler yazarlar onu küttâb

Hisâbından çü hâsıl ola maksûd
Çekerler üstüne pes hatt-ı nâ-bûd

Onun kârıdır ancak mahv u isbât
Sebât anlama bunda etme tâmât

İlâhî şâhımız Sultân Murâd Hân
Adâletle dura durdukça devrân

İbret

Aceptir şimdi bu ehl-i zamâne
Gönül bağladı nakş-ı kûdegâna

Yoğ imiş çünki bu nakşun sebâtı
Gözet nakkâşı etme iltifâtı

Bırak elden bu zevk-ı bî-şümârı
Gözet ukbâda şâhım ol nigârı

Ser-i merdân u şâh-ı dü cihânı
Ki a`nî Mustafâ ol lütf kânı

Ne resm ile cihâna geldi gitti
Bu sath üzre işittin ola n'etti

Bu nakşa bakmadı hergiz o şeh-bâz
Bekâyı gözleyüben etti pervâz

Ta`âmı cû` idi her dem o şâhın
İdâmı hüzn idi ol pâdişâhın

Bu hırmenden dişürmedi o dâne
Ki dâmı var diye etti bahâne

Onun fakr ile fahr idi libâsı
Cenâb-ı Hazret idi ettikâsı

Saçup dünyâ yüzüne hâk-i hicri
Göçüp pes lâ-mekâna etti seyri

Hikâyet-i Arûs-ı Fâtıma Radıya'llâhu Anhâ

Üsâme dedi kim emr etti server
Ki Bû-Bekr ü Ömer onda geleler

Haber ettim çü geldiler huzûra
Likâsıyla eriştiler sürûra

Dedi Zehrâya ol dem şâh-ı aktâr
Cihâzın her ne varsa eyle ihzâr

Eğerçi nûr-ı çeşm-i Mustafâsın
Kamu duhterler içre müntehâsın

`Alîye veririm bu dem seni ben
Hudâdan böyledir emr-i müberhen

İşitip Fâtıma etti hayâyı
Dedi Seyyid gözet emr-i Hudâyı

İşitip pes Hudâ nâmını Zehrâ
Yöneldi hücresine ol dil-ârâ

Götürmiş el değirmenin eline
Kodu onu edeple mahzarına

Diğer köhne hasîr ez-berg-i hurmâ
Dahi na`leyn ü misvâk-i mutarrâ

Getirdi bir ağaçdan kâse-i pâk
Ne hâlettir bunu gel eyle idrâk

Dahi bir sahtiyân yastığı nâ-gâh
Götürmiş geldi yârân ettiler âh

Dahi bir köhne çâder yedi pâre
Getirdi onu da ol dem huzûra

Müheyyâ oldu onda çünki esbâb
Görüp ağlaştılar ashâb u ahbâb

Peyem-ber Seyyid-i evlâd-ı Âdem
Götürdü el değirmenin hemân-dem

Ebû Bekr ol hasîri aldı başa
`Ömer yastığı aldı geldi cûşa

Pes ondan Fâtıma nûr-ı Peyem-ber
O köhne çâderi başına örter

Giyer na`leyni misvâki elinde
Giderler yolca zikr-i Hak dilinde

Üsâme dedi kim ol kâse-i çûb
Elimde tutmuş idim hûb u mergûb

Çü Haydar bâbına geldük yegâne
Gözümden kan u yaş oldu revâne

Görüp bu hâleti Seyyid hemânî
Dedi kim yâ Üsâme kıl ayânî

Nedir bu girye vü zâr u figânın
Nedir bu dûd-ı kalbin hüzn-i cânın

Dedim ey cân u dil içre dil-ârâ
Beni bu hâle saldı fakr-i Zehrâ

Bu iken duhter-i Sultân-ı âlem
Cihâzı pes budur va'llahü a`lem

İşittim kayser ü kisrâ vü kaymaz
Şu denli var metâ`ı demek olmaz

Ayağın tozuna değmezken onlar
Sizi böyle gören yakmaz mı cânlar

Dedi kim yâ Üsâme işbu mikdâr
Ölecek kişiye çoktur be-sad bâr

Fenâya varısar çün cism ü a`zâ
Bekâyı gözle olma bunda a`mâ

`İnâyetten Hudâyâ ver basîret
Bu işten tâ alavuz cümle İbret

İbret

Haber duydun mu şâhım bu düğünden
Şerer erdi mi câna bu düğünden

Nübüvvet gülşeninin serv-i nâzı
Gelin oldukta pes budur cihâzı

Niçindir ümmetin ednâ fakîri
Bu hâle râzî olmazlar hakîri

Dirîgâ vü dirîgâ vü dirîgâ
N'olusar hâl-i ümmet onda ferdâ

Eder her birimiz da`vâ-yı ümmet
Fazâhattir eğer olmazsa müsbet

Şular kim uymaya fakrine onun
Ne rağbet ola da`vâsına onun

İmâmına uyar her kimse ferdâ
Kime uydun gel insâf eyle yârâ

Metâ`um kayser ü kisrâya benzer
Sarâyum kulle-i hamrâya benzer

Selâmet sûretinde misl-i Hârûn
Dili dünyâ işinde hemçü Kârûn

Cehâletle işim Bû Cehle benzer
Ma`ârifle sözüm şol âle benzer

Dışım sûrette İbrâhîm-i hoş-merd
Derûnumda velî Nemrûd-ı nâ-merd

Yed-i beyzâ sunarven hemçü Mûsâ
İçimden sihr okur Fir`âvn-ı tersâ

Dilin sûrette Hârûn-ı berîdir
Velî fitneyle kalbin Sâmirîdir

Muhassal uymadı dışın derûna
Ne hâcet söylemek kavl-i füzûna

İşittin hod bunu ey merd-i lâlâ
Bakar kalbe Hudâvend-i Te`âlâ

Eğer ümmet değilse kalb-i mestûr
Dilin ümmetliğine olma mağrûr

Gel imdi hâlini uydur Resûle
Teşebbüh etme FirAvn-ı fudûle

Kime kim öykünürsen bunda yârâ
Onun ile koparsın onda ferdâ

Makâle-i Şeşüm Pâdişâhın Altıncı Gelip Arz-ı Merâm Kıldığıdır

Gelip altıncı oğlu sâhib-esrâr
Açıp dürc-i dehânı ol güher-bâr

Edeb birle der ol sadr-ı safâya
Gönül mâ'il oluptur kîmyâya

Eğer bu matlaba ben irgürem râh
Kamu benden olalar kîmyâ-hâh

Eğer bununla pür-dînâr olam ben
Ferâg ehli olup dîndâr olam ben

Cihânda komayam fakr ehli aslâ
Terahhum eyleyim eytâma vaslâ

Cevâb-ı Peder

Açıp gencînesini şâh-ı ma'nî
Gınâ verir ona remz ile ya'nî

Dedi ey kîmyâ dâmına pâ-bend
Sümûmın gizleyip arz eyleyen kand

Me'âli gözle etme hüsn-i ta'bîr
Buna her kim karıştı buldu tağyîr

Bu meylin menşe’i hırs-ı denîdir
Uyar mı hırsa her kim âdemîdir

Meğer fehm etmedin dünyâ-yı fânî
Kime kim verdi nânı döktü kanı

Ki her bir dânenin sad dâmı vardır
Ne denli çok edersen vâmı vardır

Ko bunun dânesin dâmdan emîn ol
Kanâ`at cübbesini giy kemîn ol

Cihânın var ise ger kîmyâsı
Kazanmaktır kişi îmân-ı hâssı

K’ana yol bulmaya İblîs-i mel`ûn
Sa`âdetle göçe ol Abd-i me’mûn

Cihân pür zer edersen kîmyâdan
Çü îmân olmasa kemsin gedâdan

Taleb kıl bunu ey ferzend-i şâtır
Ki fakr ehli bununla pâdişâdır

Hikâyet-i Ebû Bekr-i Varrâk

Çü dünyâdan gider Bû Bekr-i Varrâk
Görür rü'yâd'anı bir merd-i müştâk

Katı hüzn ile olmuş zâr u giryân
Bu kes sorar ona ey şâh-ı pîrân

Nedir bu girye vü zârın müselsel
Sen idin zübde-i ümmet muhassal

Cevâbında dedi ol bahr-i irfân
Niçin ben olmayam nâlân u giryân

Ki on kimse bu gün defn oldu kabre
Kamusu küfr ile geldi bu hufre

Bulunmadı içinde biri mü'min
Kamusu küfr iledir gayr-ı mûkin

Budur pes girye vü zârum firâvân
Yaraşır olsa yaşum bahr-i ummân

Hudâyâ son nefes cümle ibâdı
Göçür îmân ile vergil murâdı

İbret

Aceb müşkil görinür râh-ı îmân
Aceb gâfil görinür bundan insân

Şu kim gâfil durur âhir nefesten
Gülüp oynar haber duymaz bu sesten

Hemîşe hû edin lu`b u şâdı
Dolu vesvâs ile onun nihâdı

Huzûrı var ki aklı yok başında
Ki bî-hemdir gezer dünyâ işinde

Şu kim oldu bu işlerden haberdâr
Huzûrundan be-küllî oldu bîzâr

Koyup ma`mûrı ol vîrâna düştü
Figâna başlayup yâbâna düştü

Bu gam içinde çünki duydu esrâr
Bıraktı îşini pes oldu gam-hâr

Büküp dâl eyledi ol dem nihâlin
Boyadı za`ferâna surh u alin

Hikâyet-i Süfyân-ı Sevrî

Civân iken meğer Süfyân-ı Sevrî
Bükülmüştü beli olmuştu eğri

Dedi bir kimse ey sultân-ı esrâr
Civân iken kadin dâl oldu yek bâr

Elif dâl olmaya şimdi sebep ne
Beyân eyle bize ey pîr-i Mihne

Dedi var idi bir üstâd-ı dânâ
Onunla olmuş idim ben tüvânâ

Bana irşâd ederdi râh-ı dîni
Ben ondan almışım ilm-i ledünnî

Düşer bir gün ecel dâmına nâ-gâh
Oturdum yastığı yanında âgâh

Görürüm düştü küllî ıztırâba
Diyesin düştü ol dem gird-âba

Düşer âteşlere ol cân-ı pâki
Kamu lerzân olur a`zâ-yı hâkî

Saçar çeşminden ol dem âb-ı hasret
Onu gark etti şöyle bahr-i hayret

Dedim şeyhâ ne hâlettir bu hâlet
Var iken sende çok keşf ü kerâmet

Nedir cânında bunca ıztırâbın
Nedir cisminde lerze başta tâbın

Dedi gamlar yemiştim sâl-i pençâh
Ki bu demde bulaydım kurb-ı dergâh

Sanardım erdi îmânım kemâle
Zevâlin anladım düştüm bu hâle

Hitâb erdi bu dem ez-Hazretu'llâh
'İtâb ile dedi ey Abd-i güm-râh

Bize lâyık değilsin eyle idrâk
Makâm-ı kudste olmaz merd-i nâ-pâk

Yaraşmazsın bizim dergâhımızda
Ki olmazsın bizim sen kurbumuzda

İşittim bu sözü gird-âba düştüm
Ciğer kan oldu pes hûn-âba düştüm

İşidelden bunu ez-pîr-i üstâd
Büküldü kâmetim çün şeyh-i heftâd

Çü üstâdın budur hâli o demde
Ne ola hâl-i şâkird ey huceste

Meded irgür meded ey Rabb-i Mennân
Karîn eyle bize îmân u Kur'ân

İbret

Bu hâletten dirîg u zâr u efgân
Ki yol üzre yanıptır şem`-i îmân

Eser bâd-ı hevâ üstüne her bâr
Hudâyâ şem'-i mârâ tû nigehdâr

Çü bahr-i ma`sıyet pür-mevc ü gird-âb
Niceler oldu ol mevc içre gark-âb

Düşüptür zevrak-ı îmân o bahre
Bu havf içinde kalmıştır figâre

Şeb-i târîk ü mevc ile girân-bâr
Ne bilsin bunu sâhilde sebük-bâr

Ne reh peydâ ne menzil âşikâre
Ne hod sâhil görinür ne kenâre

Yakîn olmasa bu îmâna lenger
Şikest olurdu ol deryâda yek-ser

Dilersen koyasın pây-ı halâsı
Bu deryâ sâhiline giy palâsı

Şerî`at yelkenin aç bu mahalde
Dümenin tut tarîkun muhkem elde

Muvâfık rüzgâr et ona âhı
Hakîkat sâhiline et nigâhı

Gecelerde uyuma kıl münâcât
Döküp gözler yaşın et arz-ı hâcât

İşin feryâd u zâr olsun hemîşe
Yaşun nehr ü bihâr olsun hemîşe

Bu hâl üzre dile ondan inâyât
Ki Avn ola cemîl olur cinâyât

Bu deryâ üzre çün cismin gemidir
`İnâyet yeli iste kim demidir

Hikâyet-i Pîr-i Yahûdî ki Be-Avn-i Hak Müslim Şüde

Var idi Şâm içinde bir Yahûdî
Gönül sahfında yazmıştı cühûdî

Meğer bir gece ol okurdu Tevrât
Be-nâ-gâhî buna erer hikâyât

Ki övmüştü Muhammed Mustafâyı
Ziyâde medh edip kân-ı vefâyı

Görüp onu cehûd-ı pür-`adâvet
Onu mahv etti bâ-dest-i hıyânet

Alır destine Tevrâtı diğer rûz
Görür yine yazılmış nâm-ı fîrûz

Onu dest-i hased birle diğer bâr
Bozar ya'nî onu görmeye ağyâr

Üçüncü gün açar Tevrâtı der-hâl
Görür yine yazılmış nâm-ı hoş-fâl

Doğar nûr-ı Muhammedden ona nûr
Dolar kalbi mahabbetle bulur sûr

Erer ol dem ona Haktan hidâyet
Dili yumşar bulur ondan inâyet

Gönülden eydir ol dem merd-i tersâ
Nedir bunca hased ey şahs-ı be'sâ

Sıvanır mı gil ile şems-i pür-nûr
Çüvâl içre süni olur mu mestûr

Bozulur levh-i dilinden adâvet
Yazılır yerine nakş-ı mahabbet

Bu dîne düşman iken ol Yahûdî
Bu dem sevdi hidâyet etti Hâdî

Hemân-dem âşık oldu Mustafâya
Dil ü cân tâlib oldu Bü'l-vefâya

Karârı kalmayıp ol murg-ı bî-cân
Medîne yoluna gitti şitâbân

Havâ issi derûnu pür-harâret
Bu hâlât üzre gitti nice müddet

Sulardı yolları ol Pîr-i Ken'ân
Saçardı râhına dürr ile mercân

Bu hâl üzre dönüptü gird-bâda
Bu ma'nâdan okurdu ol fütâde

Kasîde

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Derdin ey âlem tabîbi bana dermân olsun
Vereyim varımı tek mürde dile cân olsun

'Aynımın illetine gayrı devâyı n'iderim
Hâk-i râhun gözüme kuhl-i Sıfâhân olsun

Sulasam kâse-i çeşm ile n'ola yollarını
Garâzum bu ki yolun dürr ile mercân olsun

Sürme bî-gâne diye bâb-ı keremden şâhım
Kapınas geldi bu miskîni ko mihmân olsun

Âsitânında nice bende olur şâh-ı cihân
Bu gedâna dahi lutf eyle ki derbân olsun

`İd-i vuslat haberin bendeye her kim ki vere
Müjdeye cân u dilim sıdk ile kurbân olsun

Dâğ-ı mihrin ki mahabbette nişân olmuştur
Sîne üzre çekeyin ki ona unvân olsun

Ben tegi kes harem-i kûyuna hergiz varamaz
Beni cezb eyle keremden yolum âsân olsun

Âsitânında senin zerre değildir Şemsî
İltifât eyle şehâ zerreye tâbân olsun

Mesnevî

Erer bir gün Medîne şehrine ol
Gelir mescid kapısına tutup yol

Gelir ol dem Enes nâlân u giryân
Yahûdî der ona ey bahr-i irfân

Beni ilet Resûlün hazretine
Ki sözüm var diyem tâ hizmetine

Enes mescid içine iltti onu
Görür bir kavm oturmuş nâ-gehânî

Kamunun kalbi pür-gam çeşmi pür-nem
Durur mihrâpta ol Sıddîk-ı efham

Kamusu fikr ü hayrette murâkıb
Peyem-ber sandı Sıddîkı o tâlib

Dedi kim ey Resûl-i Hazretu'llâh
Selâm eder sana bu pîr-i güm-râh

İşittiler çü nâmından hikâyât
Kopar pes içlerinden vecd ü hâlât

Gönül deryâları ol dem eder cûş
Ciğerler pârelerler şöyle bî-hûş

Gehî nâlân gehî giryân olurlar
Gehî sûzân gehî hayrân olurlar

Döküp gözler yaşın çün ebr-i bârân
Zihî bârân ki döktü onu yârân

Bu hâlâtı görüp ol merd-i hayrân
Hitâbına olur ol dem peşîmân

Dedi onlara ben merd-i garîbem
Tarîk-ı dîni bilmez bir cühûdam

Ne bilsin râz-ı dîni merd-i ser-keş
Ki saldum hırmene bir sözle âteş

`Ömer dedi ona ey pîr-i mechûl
Bu iş senden değildir olma meblûl

Velî bu dünyeden Sultân-ı âlem
İki gündür ki göçdi bu durur gam

İşittik çünki senden nâmın onun
Yine içdük gamından câmın onun

Bu hâletten ciğerler yaralandı
Onulmadın cerâhat pârelendi

Güneşten çünki dûr oldu bu zerrât
Kaçan bir dahi erer ona heyhât

Denizden dûr oluptur bunca mâhî
Aceb mi göklere çıkarsa âhı

Cihân bir cism idi Seyyid ona cân
Neye yarar bilirsin cism-i bî-cân

Çü rihletten Yahûdî oldu âgâh
Edip sa`ka hemân-dem kıldı bir âh

Edip ol câmesini pâre pâre
Döğerdi sînesine seng-i hâra

Dökülürdü gözünden dürr ü mercân
Yeni mâtem zuhûr etti pes ol ân

Muhassal çün nihâyet buldu ol şûr
Gelip başına aklı merd-i bî-zûr

Hitâb edip der ey Bû Bekr-i Sıddîk
Çü sensin nâ'ib-i Sultân-ı tevfîk

Keremden bana eyle arz-ı İslâm
Ki tâ hoş-nâm ola bu pîr-i bed-nâm

Ona telkîn edip oldu Müselmân
Doğup gönlü göğünde şems-i îmân

Dedi ey zümre-i ashâb u ahbâb
Eğerçi lutf-ı Hakk oldu be-her bâb

Veli bir hâcetim var şöyle mektûm
Dilerven olmayam ondan da mahrûm

Eğerçi ben değilem ona lâyık
Velî bir câmesin diler bu âşık

Çü görmedim mübârek rûyun onun
Alam tâ hırkasından bûyun onun

'Ömer dedi ki vardır hırka-i pâk
Velî Zehrâ katında ey talebnâk

'Alî dedi ki bu matlab revâdır
Bu işe cümlemüz varmak sezâdır

Nice müddet durur ol Bint-i sultân
Kapısın açmamıştır şöyle giryân

Alıp pîri gelirler cümle ashâb
Der-i Zehrâya her biri ciğer-tâb

Edeble çün ederler dakk-ı bâbı
Derûnundan eder Zehrâ hitâbı

Ki kimdir bu mahalde rûz-ı mâtem
Beni sûzân iderken sûz-ı mâtem

Niçin râhat komazlar bu yetîmi
Ki ser-pûş eyledim bu dem kilîmi

Dediler cümle ey bânû-yı cennet
Yakıptır cümlenin cânın bu mihnet

Velî bir hizmete geldük huzûra
Keremden gûş kıl düşme fütûra

İcâzet oldu pes ettiler i`lâm
Dediler kıssa-i pîri ser-encâm

Dedi âh eyleyip ol bint-i server
Hatâ yoktur ki hak söyler Peyem-ber

Vasıyyet eylemişti bana ol şâh
Ki bir âşık geliser bana ez-râh

Beni bulmayısardır lâkin ol şûr
Ona bu hırka[y]ı ver sana destûr

Katı âşık durur görmez çü rûyum
Ala bu câmeden tâ ıtr u bûyum

Dahi benden selâm irgür o pîre
Yakındır vakti tîz gelsin huzûra

İşitti bu sözü çün pîr-i medhûş
Ziyâde oldu şevkı eyledi cûş

Giyirdiler ona ol hırka-i pâk
Alıp bûyun eder cân cübbesin çâk

Çü Ya'kûb idi aldı bûy-ı Yûsuf
Gözüne sürdü etti çok te'essüf

Çü a'mâ idi ol dem oldu bînâ
Ra'â min-hırkatin nûran mübînâ

Bu hâletten çü buldu rûşenâlık
Bulur bî-gâne iken âşinâlık

Safâ buldu çü cânı tâlib oldu
Bu dem hâk-i Resûle râgıb oldu

İlettiler onu pes ravzasına
Yakar nâr-ı firâkı sînesine

Düşüp hâkine gitti ihtiyârı
Sürüp rûyun o hâke etti zârî

Çü âşık erdi ma`şûkuna nâ-gâh
Harâretle derûnî etti bir âh

Kafesten uçtu ol dem murg-ı cânı
Vatan edindi eski âşiyânı

Hudâyâ baht-ı şâhı rûşenâ kıl
Habîbinle buluştur âşinâ kıl

İbret

Gel ey hâ'if olan ehl-i cinâyât
Ümîdin kesmeyip iste inâyât

Ki ondan olsa bir zerre inâyet
Cemîl olur o dem senden cinâyet

`İnâyet erdi çün kim pîr-i Şâmî
Çi ger yumuştu ol nâm-ı kirâmı

Yuyuldu kalbinin küfr ü şekâsı
`Adâvet gitti oldu âşinâsı

`Adâvetten dönüp etti tevâdü`
`İnâd ehli iken etti tevâzu`

Dönüp düşmanlığından çeşmi nem şüd
Gurâbü'l-beyn iken şimdi behim şüd

Ba'îd iken erişti sahn-ı kurba
Gidip bâ-i batâlet erdi îde

Şekâvet defterinden oldu mehcûr
Sa'âdet sahfı içre oldu mestûr

Münâcât

İlâhâ pâdişâhâ dil-nüvâzâ
Kerîmâ cürm-bahşâ kâr-sâzâ

Eğer sen gel demezsen bî-nevâ kul
Sana sensiz varamaz bir ayak yol

Liyâkat kimde vardır zîr ü bâlâ
Velî lutfuna yoktur hadd ü ihsâ

Ümîdim kesmezim hâşâ tapundan
Ne yere varayum şâhım kapından

Habîbin nâmını hakk eyleyen âk
Kabûl oldu be-âhir buldu irfâk

Habîbin nâmını ben sâl-i pençâh
Yazupvan kalbime ki sensin âgâh

Fe-hâşâ sümme hâşâ cehilden
Onu mahv edesin bu levh-i dilden

Ne haccım var ne savmım ne salâtım
Ne neflim var ne kurbum ne sılâtım

Ne zühdüm var ne ilmim var ne irfân
Benim şâhım kapında aç u uryân

Kemâlim yok durur ser-pâ kusûrum
Halâvet yok dilimde bî-huzûrum

Velî birliğine etmişven ikrâr
Ümîdim kesmezim va'llâhi sad bâr

Ne var müflis isem ben sen tüvânâ
N'ola ednâ isem sen Rabb-i a'lâ

Ne gam ben mücrimem sen Rabb-i Gaffâr
N'ola pür-'ayb isem sen Rabb-i Settâr

N'ola ben dâll isem ey Rabb-i Hâdî
Sanadır çünki Abdin i'timâdı

Kapına geldi şâhım Abd-i âbık
Onu eyle ki oldur sana lâyık

Hudâvendâ benim ol pîr-i Şâmî
Batâletle geçirdim subh u şâmı

Cefâ işinde çün buldum nihâyet
Talebkârım bu dem senden inâyet

Habîbin âsitânına kodum baş
Şefî` edindi onu Abd-i kallâş

Çü sensin evvel ü âhir ümîdim
Kime yalvaram ey Rabb-i Mecîdim

İlâhî ism-i zâtın hürmetîyçün
İlâhî zât-ı pâkün hürmetîyçün

İlâhî afv u cûdun hürmetiyçün
Fenâ bulmaz vücûdun hürmetiyçün

İlâhî lutf-ı bî-`illet hakıyçün
İlâhî fazl-ı bî-zınnet hakıyçün

Bizi âhir nefeste etme mahrûm
Keremden fazlın ile eyle merhûm

Hâtime-i Kitâb-ı İştiyâk Hikâyet-i Şemsü'd-dîn-i Mü'ellif-i İn Evrâk

Kaçan kim ben de bu dünyâya geldim
Koyup a`lâyı bu ednâya geldim

Perîşân oldu aklım bu anâdan
Onunçün bî-hıred doğdum anadan

Büyüdüm çün ki aklım başa geldi
Tayındum onda başım taşa geldi

Bu şehr içre biraz bî-hûde gezdim
Hevesten nice olmaz nesne düzdüm

Çü gördüm her kişi bir işe peyvend
Onunla gönlün egler şöyle dil-bend

Tarîk-ı ilme oldum ben de meşgûl
Biraz kesb eyledim ma'kûl u menkûl

Çü hâsıl oldu ondan mâ-teyesser
Bu dem ta'lîm ü tasnîfe kodum ser

Biraz yeldim yöpürdüm bu hevâda
Vücûd olmuş arada istifâde

Gehî ettim bu halka va'z u tefsîr
Velî bu nefsüme etmedi te'sîr

Görürüm bed-ter etmişim vücûdum
Vücud ile edem mi hîç sücûdum

Hicâbum bir iken sad gûne olmuş
Bu işler ser-be-ser efsâne olmuş

Taleb ettim bu dem bes ilm-i hâli
Koyam kâli bulam ondan kemâli

Eriştim Hazret-i Abdü'l-Mecîde
Ki Şirvân idi mevlid ol hamîde

Dokuz yüz altmış üç içinde Rûma
Kadem bastı fedâ cânım kudûma

Ki ol cümle ulûma mazhar idi
Sülûk ehline rûşen rehber idi

Husûsâ bahr-i tevhîde o sultân
Aceb gavvâs idi ol kân-ı irfân

Yapıştım dâmen-i pâkine onun
Yüzüm hâk eyledim hâkine onun

Niyâz ettim dedim ey mürşid-i Hâd
Beni irşâdın ile eyle dil-şâd

Dedi ol pîr o dem ey merd-i monlâ
Ne istersin demezsin çün ki men lâ

Vücûd ile gidilmez onda heyhât
Yürü var va`z u dersin eyle kerrât

Sanırsın sen bu şehrin kâmilisin
Hakîkatte bu dehrin gâfilisin

Vücûdundan dü cevdir çün ki hâsıl
Dü cevle kim ola dergâha vâsıl

Bırakırsan cevi cevher olursun
Urup iksîre el berter olursun

Bu mektepte olursan tıfl-ı nâdân
Yazıla levhine bir demle irfân

Kesersen ger lisân-ı i`tirâzı
Bulasın külhan içinde riyâzı

Safâ anlar isen saff-ı ni`âli
Bu bâbın reddi yoktur pes te`âli

Dedim sem`ân vü tâ`an bende oldum
O dem teslîm olup efgende oldum

Çü oldum mektebinde tıfl-ı ebced
Budem hakk oldu dilden zikr-i eb ced

Ne-dânem dersini pes etti ta`lîm
`Uyûb-ı nefsi fehm ettim be-tefhîm

Çü aybı bey` edip oldum haberdâr
Şu sûd ettim ki etmemişti tüccâr

Bu dem bildim beni benden usandım
Geçen ahvâli zikr ettim utandım

Bana himmetler etti gûne gûne
Aceb şefkatler etti gûne gûne

Derûnî onda hamd ettim Hamîde
Ki irgürdi beni Abdü'l-Mecîde

Çü oldum hizmetinde sâl ü eyyâm
Civâr-ı Hakka göçdiler ser-encâm

İlâhî mest-i râh eyle hemîşe
İlâhî müsterâh eyle hemîşe

Koyup hizmette Abd-i kem-terini
Fezâ-yı kudsün oldular mekîni

Olar gitti bu ben gurbette kaldım
Olar râhatta ben mihnette kaldım

Tefekkür eyledim pes hasb-i hâlim
Te'emmül eyledim bir dem me'âlim

Ki her bir kes olur bir hayr ile yâd
Du`âlarla olur rûhu onun şâd

Onu mürde demekim zindedir ol
Ki her dem rahmet ile handedir ol

Senin nen var ne ettin sen de ihzâr
Ki sen gitsen seninçün ola bâzâr

Bu fikr ile o dem bâzâra vardım
Temâşâ eyleyü attâra vardım

Görürüm onda bir dükkân-ı âli
Temâşâ eyledim buldum mecâli

Aceb tertîb ile düzmiş bir üstâd
Hezâr eltâf-ı Rabbânî ber ü bâd

Onun vaz`ını etmiş şeş merâtib
Murassa` eylemiş tertîb-i râtib

Komış her mertebede çok hıkâkı
Velî ser-beste etmiş ittifâkı

Düzüp her hokkada envâ`-ı ıtrı
Ki ya`nî gizlemiş esnâf-ı sırrı

Şu ıtrı onda cem` etmiş o attâr
Kokusundan gider her hûş-ı hüşyâr

Çü ma`den olmuş ol her tayyibâta
Bakılmaz onda hîç kand ü nebâta

Dahi her dürce derc etmiş ma`âcin
Komış her derdin onda sad ilâcın

Cevâhirden düzülmüş cümle terkîb
Görülmemiş bu üslûb üzre tertîb

Ki her bir hokkası sultâna lâyık
Berây-ı tuhfe ol cânâna lâyık

Çü bûyun aldım oldum mest ü hayrân
Değil ol bûy-ı âhû-yı beyâbân

Bu şân ile velî düşmiş kesâda
Bulunmaz müşterî versen mezâda

Garîb olmuş dilinden bir bilir yok
O dükkânın önüne bir gelir yok

Bürûdetten vilâyet halkı mezkûm
Onunçün şöyle kalmış bûyu mektûm

Bi-hamdi'llâh haber aldım bu bûdan
Ona tâlib olup girdim kapudan

Dilin buldum açıp dükkâna girdim Açıp dürcün
kapağın kâna erdim

Yed-i hikmetle çün serptim duvağın
Mu`attar eyledim cânın dimâğın

Onu arz eyledim ihvân-ı dîne
Biraz işrâb edip ehl-i yakîne

Çü bûyundan haber duydular ahbâb
Safâ bulup dediler bize her bâb

Çıkar bu dürc içinden bu metâ`ı
Gider ma`nâ yüzünden bu duvağı

Yayılsın âleme ıtr-ı mutarrâ
Mutayyeb ola tâ kim şehr ü sahrâ

Bu şehr içinde aç dükkân-ı attâr
Bulurlar onu bûyundan hırîdâr

Bu ma'nâdan çü ilhâh etti ihvân
Dedim feth eyleye Fettâh u Deyyân

Sığındım ol Cenâb-ı Kibriyâya
Yüz urdum hâk-i bâb-ı Mustafâya

Bu habl-i sa'yi bend ettim miyâna
Ki ya'nî hizmet edem dôstâna

Bu za'f ile çü yaptım ben de bir kâr
Şu vaz' üzre ki etti Hâce Attâr

Velâkin hokka-i dükkân-ı attâr
Hisâbı çoğ idi sûrette bisyâr

Eğerçi cümlesi makbûl ü mevzûn
Se'âmetten velâkin gayr-i me'mûn

Müfîd ü muhtasardır çünki evlâ
Mülahhas eyledim pes oldu a'lâ

Yüz urdum pes ona yüz dürcin aldım
Ki dürci cerd idüben dercin aldım

Çıkardım ya'nî dürcinden cevâhir
Tabaklarda kodum ben şöyle zâhir

Ki her kimse ola ona hırîdâr
Çi ger har-tab` olan olmaz haberdâr

N'ider har cevheri çün ol cev ister
Sadâ-yı murgu bilmez Av Av ister

Çün ol okumamıştır Mantıku't-Tayr
Nühâk-ı har gerek pes ona lâ-gayr

Bi-hamdi'llâh bu üslûb üzre dükkân
Tamâm oldu bi-Avn-i Rabb-i Mennân

Bu kâr içre ömürden eyledim harc
Tabaklarda cevâhir eyledim derc

Ki hâlî idi ondan dürc-i sâbık
Eğer tatbîk edersen ola bayık

Çü dükkânı bezettim yüz tabakla
Müzeyyen eyledim zerrîn varakla

Kodum her bir tabakta çok iberler
Recâ budur kala benden eserler

Çü temsîl üzre dedim bu kelâmı
Murâdım pes budur dinle merâmı

İlâhî-nâmesinden Şeyh Ferîdin
Ki Attâr idi nâmı ol hamîdin

Çıkardım sad hikâyet zübdesinden
Ki ya`nî lübbin aldım habbesinden

Acem dilinden ettim onu ihrâc
Bi-hamdi'llâh ki oldu sifr-i vehhâc

Kodum her kıssaya İbretle unvân
Göre tâ ayn-ı İbret birle ihvân

Terabbu` ede etmeye ubûrı
Bula her İbret içinde huzûrı

Çü nüh sad çâr u heştâd içre itmâm
Edip urdum ona **İbret-nümâ** nâm

Umarım ki görüp sâhib-nazarlar
`İberler ala salmaya nazarlar

Ki kimdir k'ola onun aybı nâ-bûd
Bu bestir ki uyûbı ola ma`dûd

Bu sözümden benim düşme gümâna
Bilirsen bu dahi çoktur zamâna

Nazar eyle ki hoş der bu makâle
Denî ayba bakar kâmil kemâle

Kitâbum oldu çün sad dâne sübha
Gerek ebrâr idine vird-i subha

Kitâbum bôstândır sad hadâ'ik
Ki her bir ravzası sultâna layık

Müzeyyen her hadîka içre kasrı
Alır her gûşesi sad Şâm u Mısrı

O kasr içinde gılmân-ı ma`ânî
Okurlar cümlesi seb`â'l-mesânî

Sunarlar sana her bir gûşeden râh
İçüp ol râhı râhat bulur ervâh

Esip bâd-ı sabâ verir safâlar
Eder tâlibler ile merhabâlar

Getirir gülşen-i yârin selâmın
Sana hoş nakl eder bir bir kelâmın

Ma`ârif bülbülü eyler terennüm
Hakâyık gülleri eyler tebessüm

İşit bu bülbülü bundan sebak al
Görüp ol gülleri ondan varak al

Bu bir gülşen durur yoktur harâbı
Bahârı bâkî îşi câvidânî

Değildir gülşen-i dünyâ nühüfte
Ki onun mevsimidir yek dü hefte

Bahârı tîz geçer hem hârı dil-rîş
Ki bir gam noktası îşin eder gîş

Dilersen gülşeni k'olmaya hârı
Mü'ebbed ola gitmeye bahârı

Ma`ârif gülşenin gör rûşenâ bul
Yanaş bâğvâna şâhım âşinâ ol

Fasl

Kitâbın hatmine çün şehr-i Sîvâs
Mahall oldu gerektür eyleyim pâs

Du`âlar eyleyim ehline ya`nî
Tazarru` eyleyim dergâha ya`nî

İlâhî ehl-i aşkına safâ ver
İlâhî ehl-i derdine devâ ver

Seni tâliblere yâ Rab seni ver
Denî câliblerine de senî ver

Hicâb erbâbının kaldır hicâbın
Sülûk ashâbının feth eyle bâbın

`Ulûm ehline vergil ilm-i nâfi`
Dahi hem ayn-ı dâmi` kalb-i hâşi`

İlâhî ehl-i hükmine adâlet
Müyesser eyle hem şefkat emânet

Oları sakla zeyg ile zelelden
Hatâ vü meyl-i bâtılla halelden

`İnâyet birle tevfîkun refîk et
Habîbin yolun onlara tarîk et

Dahi fakr ehline sabr u kanâ`at
Gınâ ehline bezl ile sehâvet

İlâhî beglerine ver salâhı
Dem-i âhirde bulsunlar felâhı

Dahi fısk ehline ey Rabb-i Tevvâb
Hidâyet ver açılsın tevbeden bâb

Bu şehr içinde erkekle dişisin
Du`âmuz budur ufakla irisin

Habîbin da`vetine mâ'il eyle
Kamusun emr-i Hakka kâ'il eyle

Salâh u zühd ü îmân ile yâ Rab
Göçür îkân u irfân ile yâ Rab

Bizi cem` eyle der-Firdevs-i a`lâ
Müyesser eyle fazlınla tecellâ